
ZPRÁVA O VÝVOJI FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2016

červen 2017

OBSAH

Shrnutí vývoje v roce 2016.....	3
1. Makroekonomická situace a vnější vztahy	6
1.1. Makroekonomická situace	6
1.2. Měnová politika a devizový trh	8
2. Prostředky použitelné na finančním trhu.....	12
3. Struktura úspor domácností.....	14
4. Institucionální pohled na finanční trh	15
4.1. Počty subjektů na finančním trhu	15
4.2. Garanční schémata.....	16
4.3. Finanční arbitři	18
4.4. Hospodaření a počet zaměstnanců finančních institucí.....	18
5. Úvěrové instituce a ostatní poskytovatelé financování aktiv	20
5.1. Stabilita bankovního sektoru	20
5.2. Aktiva bankovního sektoru	24
5.3. Hospodářské výsledky bankovního sektoru	26
5.4. Vývoj úrokových sazeb	28
5.5. Vklady a úvěry klientů bank	30
5.6. Zadluženost domácností	31
5.7. Hypoteční trh	32
5.8. Stavební spořitelny.....	36
5.9. Družstevní záložny.....	41
5.10. Nebankovní poskytovatelé financování	43
6. Kapitálový trh	45
6.1. Vývoj na světových trzích	45
6.2. Regulovaný a mimoburzovní trh v ČR	49
6.3. Obchodníci s cennými papíry a správa aktiv	53
6.4. Investiční fondy	55
7. Pojišťovnictví	57
7.1. Vývoj životního a neživotního pojištění	58
7.2. Hospodaření pojišťoven	59
7.3. Zprostředkování pojištění	60
8. Penzijní systém.....	62
8.1. Penzijní společnosti.....	63
8.2. Důchodové spoření	64
8.3. Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření.....	64
9. Aktivity MF a legislativa v oblasti finančního trhu.....	73
9.1. Aktivity na evropské úrovni.....	73
9.2. Aktivity na globální úrovni.....	79
9.3. Evropská legislativa v oblasti finančního trhu	81
9.4. Domácí legislativa v oblasti finančního trhu	86
9.5. Nelegislativní aktivity MF v oblasti finančního trhu	92
Seznam tabulek.....	94
Seznam grafů.....	95
Seznam schémat	95
Seznam boxů	95
Seznam zkratk	96
Příloha 1: Legislativa finančního trhu.....	100
P1.1. Průřezové předpisy v oblasti finančního trhu	100
P1.2. Legislativa v oblasti kapitálového trhu	101
P1.3. Legislativa v oblasti bankovníctví, stavebního spoření a družstevních zálož	105
P1.4. Legislativa platebního styku a tržní infrastruktury	107
P1.5. Legislativa v oblasti pojišťovnictví a soukromých penzijních systémů	109
Příloha 2: Doplnující tabulky	111

Data uvedená v této zprávě byla z uvedených pramenů stažena v dubnu 2017.

SHRNUTÍ VÝVOJE V ROCE 2016

Makroekonomická situace

Hrubý domácí produkt meziročně vzrostl o 2,4 %. Jednalo se tak o tříletý nepřetržitý růst ekonomiky ČR. Česká ekonomika meziročně rostla rychleji než průměr EU, který činil 1,9 %. Hlavními prorůstovými faktory byly spotřeba domácností a zahraniční obchod. Cenový vývoj byl ovlivněn především nízkými cenami ropy a ropných produktů a promítal se do spotřebitelských cen a cen průmyslových výrobců. Výrazně rostly ceny nemovitostí, a to především z důvodu nedostatečné nabídky, rostoucího zájmu o nákup nemovitosti jako investiční příležitosti, volnějších úvěrových podmínek a nízkých úrokových sazeb.

Měnová politika a devizový trh

Měnová politika se během roku neměnila. Na relativně nízkou inflaci tak ČNB reagovala, obdobně jako v předchozích letech, uvolněnou měnovou politikou. Hlavní úrokové sazby centrální banky zůstaly nadále na tzv. technické nule, na jejíž úrovni setrvaly již od listopadu 2012. Po celý rok pokračovala centrální banka v intervencích z důvodu udržení kurzu koruny vůči euru poblíž hladiny 27 CZK/EUR. Objem devizových intervencí dosáhl za celý rok 16,9 mld. EUR, tj. cca 455 mld. Kč, což znamenalo přibližně polovinu vynaložených prostředků od počátku intervencí v listopadu 2013.

Prostředky použitelné na finančním trhu

Celkový objem prostředků vzrostl během roku o 8,5 % na hodnotu 5,23 bil. Kč, což představuje nejvyšší relativní nárůst od roku 2008, odkdy se roční přírůstky pohybovaly v rozpětí přibližně 3 až 7 %. Největší absolutní růst zaznamenaly opět vklady u úvěrových institucí (o 246,8 mld. Kč), které nadále zůstaly nejvýznamnější položkou. Stejně jako v předchozích čtyřech letech se relativně nejvíce zvýšil (o 15,5 %) objem prostředků umístěných v investičních fondech.

Struktura úspor domácností

Celkové úspory domácností držené v rámci produktů zprostředkovatelského finančního trhu dosáhly objemu 3,24 bil. Kč, když vzrostly meziročně o 8,4 %. Výrazný růst zaznamenaly netermínované vklady (15,6 %) a znatelněji se rovněž zvýšily úspory domácností v investičních a penzijních fondech (12,8 %, resp. 8,2 %). Naopak odliv prostředků nastal opět u termínovaných vkladů (-7,1 %) a stavebního spoření (-5,6 %). V posledních šesti letech získávaly na významu ve struktuře úspor zejména netermínované vklady a investiční fondy, zatímco zastoupení prostředků v termínovaných vkladech a stavebním spoření nepřetržitě klesalo.

Subjekty finančního trhu

Struktura subjektů finančního trhu byla ustálená bez výraznějších změn v jeho hlavních sektorech. Jako významnější změny během roku možno uvést opuštění trhu ERB bank a.s. z důvodu odebrání licence ČNB nebo fúzi Wüstenrot pojišťovny a Wüstenrot životní pojišťovny s Allianz pojišťovnou. Původní Fond pojištění vkladů se transformoval na Garanční systém finančního trhu, který spravuje prostředky také nového Fondu pro řešení krize. Finanční arbitr přestal být příslušný řešit spory podnikatelů v oblasti poskytování platebních služeb.

Bankovní sektor

Celkový objem aktiv bankovního sektoru (včetně stavebních spořitelen) vzrostl o 8,5 % a na konci roku dosáhl 6,0 bil. Kč, což představuje zrychlení tempa růstu o 5,5 p.b. Za posledních pět let přitom velikost rozvahy sektoru vzrostla o 31 %. Hospodářský výsledek sektoru dosáhl rekordních hodnot, když zisk před zdaněním činil 88,7 mld. Kč (meziroční růst o cca 10 %). Bankovní sektor opět vykázal v řadě ukazatelů pozitivní vývoj, a potvrdil tak svou stabilitu - celkový kapitálový poměr 18,5 % se udržel vysoko nad regulačním minimem (nárůst o 3,2 p.b. za pět let) a kvalita úvěrových portfolií se zlepšila díky snížení podílu pohledávek v selhání na nejnižší hodnotu (4,8 %) od roku 2010.

Úrokové sazby

Základní sazbu (2T repo) ČNB ponechala celý rok na úrovni 0,05 % a dodržovala tzv. kurzový závazek (ukončený v dubnu 2017), což vedlo k dalšímu poklesu tržních úrokových sazeb na nové nejnižší hodnoty v historii. Za posledních šest let bylo možné pozorovat postupný pokles úročení klientských vkladů i úvěrů. V případě vkladů přetrvávalo i nadále nižší úročení vkladů nefinančních podniků (pokles na 0,1 %) ve

srovnání s vklady domácností (pokles na 0,5 %). Úročení úvěrů domácnostem i nefinančním podnikům rovněž klesalo – na 4,6 %, resp. na 2,6 %.

Vklady a úvěry

Objem klientských bankovních vkladů vzrostl meziročně o 7,0 % a dosáhl 3,8 bil. Kč. V případě bankovních úvěrů došlo k nárůstu objemu o 6,0 % na 3,0 bil. Kč. Nárůst klientských úvěrů i vkladů od konce roku 2011 dosáhl podobného tempa, když činil cca 29 %, resp. 28 %. Poměr klientských vkladů ke klientským úvěrům bankovní sektor dlouhodobě udržoval nad 125 %.

Hypoteční trh

Hypoteční trh vykázal historicky nejvyšší aktivitu, když objem nově poskytnutých hypotečních úvěrů v širší agregaci (zahrnující refinancované i refixované úvěry) dosáhl 417,5 mld. Kč, což představovalo meziroční růst ve výši 20,9 %. Celková dlužná částka z hypotečních úvěrů činila téměř 1,4 bil. Kč. Nejvíce oblíbené zůstaly hypoteční úvěry s fixací na 1 až 5 let, které tvořily 58 % nesplaceného objemu hypotečních úvěrů a 48 % objemu nově poskytnutých hypotečních úvěrů. Z důvodu očekávaného růstu úrokových sazeb v delším časovém horizontu se rovněž zvýšil zájem o úvěry s fixací nad 5 let. Obyvatelstvo, jako tradičně převládající kategorie příjemců hypotečních úvěrů, navýšilo své zadlužení prostřednictvím hypotečních úvěrů na bytové nemovitosti o 8,9 % na 944,1 mld. Kč.

Stavební spořitelny

V sektoru stavebních spořitelen nastal obrat v negativním trendu úbytku počtu nově uzavřených smluv o stavebním spoření, které po hlubokém propadu v roce 2015 (o 22,5 %) zaznamenaly meziroční nárůst o 8,1 % na 403,3 tisíc. Ani to však nezastavilo nepřetržitý pokles celkového počtu smluv trvajících od roku 2003 a sektor uzavřel rok 2016 s 3,3 mil. smluv ve fázi spoření, což představuje meziroční pokles o 5,5 %. Klesající trend pokračoval již čtvrtým rokem i u celkové naspořené částky, která ke konci roku činila 362,6 mld. Kč. Poklesl taktéž objem vyplacené státní podpory, a to na 4,3 mld. Kč. Naproti tomu nově poskytnuté úvěry od stavebních spořitelen meziročně vzrostly o téměř 5 % na 47,9 mld. Kč, což sice ve srovnání s rokem 2015 představovalo utlumení prorůstového trendu (o 18 p.b.), nicméně obrat v úvěrové činnosti byl po předchozím sedmiletém období poklesu potvrzen. Z pohledu celkového objemu úvěrů od stavebních spořitelen pokračoval však sektor už šestým rokem po sobě v poklesu, v roce 2016 o 0,8 % na 240,6 mld. Kč.

Družstevní záložny

Sektor spořitelních a úvěrních družstev, který byl již druhým rokem zastoupen 11 subjekty, zaznamenal mírné zlepšení řady finančních ukazatelů. Bilanční suma sektoru posílila o 5,8 % na 34,2 mld. Kč, vklady meziročně vzrostly o 1,4 mld. Kč na 29,2 mld. Kč a objem úvěrů se mírně (o 0,8 mld. Kč) zvýšil na 22,5 mld. Kč. Od roku 2014 se družstevním záložnám dařilo postupně mírně snižovat podíl úvěrů v selhání z 22,7 % na 19,4 % ke konci roku 2016, což je však v porovnání s bankovním sektorem (4,5 %) stále relativně vysoký podíl. Celkový kapitálový poměr vzrostl na 16,2 %.

Regulovaný a mimoburzovní trh

Hlavní český akciový index PX vykázal meziroční pokles o 3,6 % a pohyboval se po celý rok pod hranicí 1 000 bodů. Navrátil se tak negativní vývoj, který byl patrný v letech 2013 a 2014, jen v roce 2015 vykazoval index PX mírný růst. Z hlediska obchodní aktivity na organizovaném trhu došlo k mírnému poklesu objemu burzovních obchodů o 0,5 % na 172,4 mld. Kč a k výraznému poklesu mimoburzovních obchodů o 25,3 % na 412,3 mld. Kč.

OCP a správa aktiv

V sektoru obchodníků s cennými papíry (OCP) vzrostl meziročně objem obchodů o 4,9 % na 62,1 bil. Kč. Za tímto vývojem stál významnější nárůst obchodů na vlastní účet OCP o 7,9 bil. Kč a pokles objemu obchodů z obhospodařovatelského vztahu o 5,0 bil. Kč. Úbytek byl zaznamenán především v sektoru nebankovních OCP, nárůst pak u bankovních OCP. Objem majetku svěřený správcům aktiv meziročně vzrostl o 11,1 % na celkových 1,29 bil. Kč.

Investiční fondy

Během roku vzrostl objem prostředků ve fondech kolektivního investování o 13,1 %, absolutně o 50 mld. Kč. Za posledních 5 let jde o nárůst o cca 210 mld. Kč. Ke konci roku tak bylo v těchto fondech umístěno 432 mld. Kč, z toho 195,5 mld. Kč tvořily fondy zahraniční a 236,5 mld. Kč fondy domácí. V relativním vyjádření nejvíce vzrostly

prostředky v nemovitostních fondech, a to meziročně o 50,1 %. V absolutním vyjádření růst ve smíšených fondech o 19,3 mld. Kč předčil všechny ostatní druhy fondů. Objem prostředků ve fondech kvalifikovaných investorů rostl rychleji než ve fondech kolektivního investování, a to díky meziročnímu nárůstu 27,4 % na 99,9 mld. Kč. Přitom na konci roku 2011 spravovaly tyto fondy 47,7 mld. Kč.

Pojišťovny

Předepsané hrubé pojistné pokleslo o 3,5 % na 148,1 mld. Kč, což byla nejnižší úroveň výdajů pojistníků za posledních 6 let. Výraznější výpadek nastal u životního pojištění (pokles o 6,6 % na 58,3 mld. Kč), v neživotním pojištění bylo snížení mírnější (o 1,3 % na 89,8 mld. Kč). Dosažený zisk před zdaněním ve výši 13,7 mld. Kč naopak znamenal nejlepší výsledek od roku 2012.

Důchodové spoření

Důchodové spoření, tj. II. pilíř penzijního systému, bylo k 1. 1. 2016 ukončeno. Před výplatou prostředků na konci roku bylo v důchodových fondech evidováno přibližně 84,5 tisíc účastníků s prostředky v celkové výši 3,44 mld. Kč.

Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření

V rámci účastnických a transformovaných fondů III. penzijního pilíře byly ke konci roku evidovány prostředky v celkové výši 381,6 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 9,2 %. Počet účastníků ve III. penzijním pilíři opět poklesl, i když méně než v roce 2015 a 2014, a to konkrétně o 107 tisíc na 4,54 mil. osob. Průměrný měsíční příspěvek účastníka penzijního připojištění se zvýšil na 606 Kč a u doplňkového penzijního spoření na 741 Kč. Podíl smluv, u kterých přispíval zaměstnavatel, mírně vzrostl na 20 %. Celková přímá státní podpora vyplacená účastníkům III. penzijního pilíře vzrostla na 6,83 mld. Kč. Z hlediska umístění prostředků penzijních fondů dlouhodobě výrazně dominují dluhové cenné papíry zastoupené zejména státními dluhopisy ČR.

Legislativa finančního trhu

V lednu 2016 nabyly účinnosti nový zákon o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a novely několika dalších předpisů, zejména zákona o bankách, které do českého právního řádu transponují směrnice EU o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a o systémech pojištění vkladů. Dále v prosinci 2016 nabyly účinnosti nový zákon o spotřebitelském úvěru, který nově reguluje všechny spotřebitelské úvěry včetně úvěrů na bydlení. V průběhu roku prošla legislativním procesem také novela zákona o pojišťovnictví transponující směrnici Solventnost II, novela zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích upravující způsob výpočtu provizí a odkupného a technická novela zákona o stavebním spoření. Na evropské úrovni zůstaly prioritními tématy aktivity spojené s vytvářením Unie kapitálových trhů a Evropského systému pojištění vkladů. V závěru roku byl publikován rozsáhlý balíček pěti legislativních návrhů Evropské komise s cílem snižování rizik a posílení bankovního sektoru v EU.

1. MAKROEKONOMICKÁ SITUACE A VNĚJŠÍ VZTAHY

1.1. Makroekonomická situace

Ekonomický růst ČR v roce 2016 měřený meziroční změnou reálného hrubého domácího činil 2,4 %. Výkonnost české ekonomiky tak převyšovala průměr EU ve výši 1,9 %. Hlavním prorůstovým faktorem se stala spotřeba domácností, která byla podpořena především pozitivním vývojem na pracovním trhu (nízká nezaměstnanost a akcelerace mezd) a též nízkou inflací. Neméně významným pro růst hrubého domácího produktu (HDP) byl i příspěvek zahraničního obchodu, i přestože se dynamika vývozu a dovozu meziročně snížila. Naproti tomu působil na útlum hospodářského růstu faktor vysoké srovnávací základny roku 2015 a z něho vyplývající pokles investic do fixního kapitálu, který byl dán snížením investic sektoru vládních institucí. Z hlediska členění odvětví v ekonomice se dařilo činnostem v oblastech nemovitostí, zemědělství, lesnictví a rybářství. Na druhé straně došlo k poklesu v sektoru stavebnictví.

Z globálního hlediska došlo v roce 2016 k mírnému zpomalení tempa růstu HDP, kdy sledované nejvýznamnější ekonomiky světa, tj. USA, EU, Čína a Japonsko, zaznamenaly nižší meziroční růst než v roce 2015 (viz tabulka 1.1). I přes meziroční snížení tempa růstu vykázala čínská ekonomika, dle předběžných údajů za rok 2016, opět nejvyšší růst v mezinárodním srovnání, a to 6,7 %. Ostatní nejvýznamnější ekonomiky světa rostly tempem pod 2 %. Státy regionu střední Evropy zaznamenaly obdobný pozitivní vývoj, kdy ze sledovaných zemí největší růst vykázalo Slovensko s 3,3 % a Polsko s meziročním růstem 2,8 %.

Tabulka 1.1: Meziroční růst reálného HDP

Sledované ekonomiky (%)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna (p.b.)
USA	1,6	2,2	1,7	2,4	2,6	1,6	-1,0
Evropská unie (28)	1,7	-0,5	0,2	1,6	2,2	1,9	-0,3
Eurozóna (19)	1,5	-0,9	-0,3	1,2	2,0	1,7	-0,3
Čína	9,5	7,9	7,8	7,3	6,9	6,7	-0,2
Japonsko	-0,1	1,5	2,0	0,3	1,2	1,0	-0,2
Německo	3,7	0,5	0,5	1,6	1,7	1,9	0,2
Spojené království	1,5	1,3	1,9	3,1	2,2	1,8	-0,4
Rusko	4,3	3,5	1,3	0,7	-3,7	-0,6	3,1
Polsko	5,0	1,6	1,4	3,3	3,9	2,8	-1,1
Rakousko	2,8	0,7	0,1	0,6	1,0	1,5	0,5
Česká republika	2,0	-0,8	-0,5	2,7	4,5	2,4	-2,1
Maďarsko	1,7	-1,6	2,1	4,0	3,1	2,0	-1,1
Slovensko	2,8	1,7	1,5	2,6	3,8	3,3	-0,5

Pramen: Eurostat, MMF, OECD, NBS China, MF

Pozn.: Řazeno dle nominální výše HDP v roce 2016.

Situace na tuzemském trhu práce odrážela v posledních letech růst ekonomiky (viz tabulka 1.2). Od roku 2013 docházelo k pozvolnému poklesu obecné míry nezaměstnanosti až na hodnotu 3,6 % v prosinci 2016. Jednalo se tak o nejnižší míru nezaměstnanosti od roku 1993. Nabídka volných pracovních míst vytvářela tlak na růst mezd. Nedostatek pracovní síly by tak mohl být v budoucnu překážkou pro další růst ekonomiky. Obecná míra nezaměstnanosti dosahovala v roce 2016 průměrné hodnoty 4,0 %. Z hlediska mezinárodního srovnání pak ČR měla jednu z nejnižších měř nezaměstnanosti, hluboko pod průměrem EU, který v roce 2016 činil 8,5 %.

Tabulka 1.2: Základní makroekonomické a fiskální ukazatele ČR

Ukazatele	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Hrubý domácí produkt (změna, %, stálé ceny)	2,0	-0,8	-0,5	2,7	4,5	2,4
z toho tvorba hrubého kapitálu (p.b.)	0,5	-1,1	-1,3	2,1	2,6	-0,2
z toho konečná spotřeba (p.b.)	-0,3	-1,0	0,8	1,1	1,9	1,6
z toho čisté vývozy (p.b.)	1,8	1,3	0,1	-0,5	0,1	1,1
Míra nezaměstnanosti VŠPS ¹ (průměr období, %)	6,7	7,0	7,0	6,1	5,0	4,0
Saldo sektoru vládních institucí (% HDP)	-2,7	-3,9	-1,2	-1,9	-0,6	0,6
Dluh sektoru vládních institucí (% HDP)	39,8	44,5	44,9	42,2	40,3	37,2

Pramen: ČSÚ, MF, MPSV

Hospodaření sektoru vládních institucí dosáhlo v roce 2016 přebytku ve výši 0,6 % HDP. Zlepšení bylo dosaženo převážně vyššími daňovými příjmy včetně příspěvků na sociální pojištění. Kladný výsledek hospodaření se odrazil i v ukazateli celkového zadlužení sektoru vládních institucí, který klesl ze 40,3 % HDP na 37,2 % HDP. K poklesu došlo i absolutně, a to především snížením státního dluhu i zadlužení municipalit.

Z hlediska ukazatelů vnějších vztahů (viz tabulka 1.3) dosáhla ČR v roce 2016 přebytku běžného účtu platební bilance ve výši 1,1 % HDP, a to především z důvodu kladného salda obchodu se zbožím a službami. Saldo zboží a služeb převyšovalo schodek prvotních a druhotných důchodů. Tento schodek byl ovlivněn především důchody z přímých zahraničních investic ve formě dividend a reinvestovaného zisku. Kapitálový účet, který je významně ovlivňován dotacemi a odvody prostředků ve vztahu k rozpočtu EU, skončil v roce 2016 na hodnotě 1,1 % HDP. Finanční účet byl pak od roku 2012 do roku 2016 v přebytku, kdy ke konci roku činil 2,5 % HDP.

Tabulka 1.3: Základní ukazatele vnějších vztahů ČR

Ukazatele	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Běžný účet (mld. Kč)	-84,8	-63,3	-21,8	7,9	11,3	52,6
z toho bilance zboží a služeb (mld. Kč)	156,8	201,4	237,3	275,6	266,1	351,7
z toho bilance prvot. a druh. důchodů (mld. Kč)	-241,6	-264,7	-259,1	-267,7	-254,8	-299,1
Kapitálový účet (mld. Kč)	12,7	53,0	82,4	32,3	101,9	53,5
Finanční účet (mld. Kč)	-74,8	11,7	68,3	59,4	175,8	117,7
Poměr běžného účtu k HDP (% běžné ceny)	-2,1	-1,6	-0,5	0,2	0,2	1,1
Poměr kapitálového účtu k HDP (% běžné ceny)	0,3	1,3	2,0	0,7	2,2	1,1
Poměr finančního účtu k HDP (% běžné ceny)	-1,9	0,3	1,7	1,4	3,9	2,5

Pramen: ČNB, MF

Cenový vývoj byl v roce 2016, obdobně jako v roce 2015, ovlivněn především nízkými cenami ropy a ropných produktů. Jejich vývoj, resp. růst v 1. pololetí roku 2016 a následná oscilace kolem úrovně 50 USD za barel, se promítal do spotřebitelských cen a cen průmyslových výrobců, které meziročně klesaly. Naopak výrazně rostly ceny nemovitostí, a to především z důvodu nedostatku cenově dostupných bytů, větší atraktivnosti nákupu nemovitosti jako investiční příležitosti, dostupného financování v prostředí nízkých úrokových sazeb a také z důvodu nesouladu mezi nabídkou a poptávkou omezenou územním plánem. V mezinárodním srovnání (viz tabulka 1.4) se pak roční průměr vývoje spotřebitelských cen ČR nacházel nad hodnotami EU i Eurozóny, které činily 0,3 %, resp. 0,2 %.

¹ Měřeno metodou výběrového šetření pracovních sil.

Tabulka 1.4: Indexy spotřebitelských cen sledovaných ekonomik

Roční průměr (%)	2011	2012	2013	2014	2015	2016
USA	3,2	2,1	1,5	1,6	0,1	1,3
Evropská unie (28)	3,1	2,6	1,5	0,5	0,0	0,3
Eurozóna (19)	2,7	2,5	1,3	0,4	0,0	0,2
Čína	5,4	2,6	2,6	2,0	1,4	2,0
Japonsko	-0,3	-0,1	0,3	2,8	0,8	-0,1
Německo	2,1	2,0	1,5	0,9	0,2	0,5
Spojené království	4,5	2,8	2,6	1,5	0,0	0,7
Rusko	8,4	5,1	6,8	7,8	15,5	7,0
Polsko	4,2	3,6	1,0	0,1	-0,9	-0,7
Rakousko	3,3	2,5	2,0	1,6	0,9	0,9
Česká republika	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3	0,7
Maďarsko	3,9	5,7	1,7	-0,2	-0,1	0,4
Slovensko	3,9	3,6	1,4	-0,1	-0,3	-0,5

Pramen: OECD

1.2. Měnová politika a devizový trh

Měnová politika se v ČR během roku 2016 neměnila. Na relativně nízkou inflaci tak ČNB, obdobně jako většina sledovaných států a jejich centrálních bank (významné ekonomiky světa a země regionu střední Evropy, kromě Spojených států), reagovala udržováním uvolněné měnové politiky. ČNB ponechala své měnověpolitické úrokové sazby na hodnotách z listopadu 2012, tj. na tzv. technické nule. Navíc, obdobně jako v předchozích letech, potvrzovala závazek intervenovat v případě potřeby na oslabení kurzu tak, aby udržovala kurz koruny vůči euru nejnižší na hladině 27 CZK/EUR (viz box 1.1).

Tabulka 1.5: Hlavní úrokové sazby centrálních bank

K 31. 12. (% p.a.)		2011	2012	2013	2014	2015	2016
USA	Fed	0,00–0,25	0,00–0,25	0,00–0,25	0,00–0,25	0,25–0,50	0,50–0,75
Eurozóna	ECB	1,00	0,75	0,25	0,05	0,05	0,00
Čína	PBC	6,56	6,00	6,00	5,60	4,35	4,35
Japonsko	BoJ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,10
Spojené království	BoE	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,25
Rusko	CBR	5,25	5,25	5,50	17,00	11,00	10,00
Polsko	NBP	4,50	4,25	2,50	2,00	1,50	1,50
Česká republika	ČNB	0,75	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Maďarsko	MNB	7,00	5,75	3,00	2,10	1,35	0,90

Pramen: Fed, ECB, PBC, BoJ, BoE, CBR, NBP, ČNB, MNB

Většina sledovaných centrálních bank pokračovala ve snižování sazeb nebo v dalším uvolňování měnových podmínek (viz tabulka 1.5). ECB na svém měnovém zasedání v březnu 2016 představila soubor dalších opatření. Klíčová úroková refinanční sazba byla snížena z 0,05 % na 0,0 %, sazba depozitní facility, za kterou si banky ukládají u ECB peněžní prostředky, poklesla hlouběji do záporného pásma z -0,30 % na -0,40 % a sazba zápůjční facility mírně poklesla z 0,30 % na 0,25 %. ECB zároveň na tomto zasedání rozhodla o zvýšení objemu měsíčních nákupů aktiv (tzv. Asset purchase programme; APP) o 20 mld. EUR na 80 mld. EUR. Došlo také k rozšíření parametrů těchto nákupů, kdy na jaře 2016 začaly být nově nakupovány i korporátní dluhopisy v investičním pásmu ratingu. V neposlední řadě pak byla od června 2016 zahájena nová série 4 cílených refinančních operací (tzv. Targeted longer-term refinancing operations; TLTRO II). Na prosincovém měnovém zasedání pak byl program měsíčních nákupů aktiv APP snížen s účinností od dubna 2017 o 20 mld. EUR, tedy na původní výši 60 mld. EUR.

K rozvolnění měnových podmínek přistoupila i centrální banka Spojeného království. Bank of England (BoE) snížila v srpnu 2016 hlavní úrokové sazby z 0,50 % na 0,25 %. Snížení sazeb, které nastalo poprvé od konce roku 2009, bylo reakcí na vyhlášení výsledků referenda o vystoupení Spojeného království z EU. Zároveň BoE oznámila zahájení nákupu firemních dluhopisů v objemu 10 mld. GBP a rozšíření nákupu státních dluhopisů o 60 mld. GBP, které probíhalo již od roku 2009. Celkově tedy držba státních cenných papírů mohla nově dosáhnout 435 mld. GBP.

Maďarská centrální banka (MNB) v březnu, dubnu a květnu 2016 snížila svou hlavní úrokovou sazbu třikrát až na hodnotu 0,9 %. Současně snížila depozitní sazbu do záporných hodnot na -0,05 %. Na zářijovém zasedání však MNB představila poměrně nekonvenční nástroj měnové politiky – limit objemu likvidity. Tento limit nastavoval maximální výši likvidity, kterou mohly obchodní banky u centrální banky uložit. Díky zavedení tohoto limitu ve výši 900 mld. HUF očekávala centrální banka, že dojde k určitému vytěsnění 200 až 400 mld. HUF z depozitních instrumentů do reálné ekonomiky. Na prosincovém zasedání tento limit snížila o 150 mld. HUF na 750 mld. HUF s účinností od 1. čtvrtletí 2017, čímž by se dle MNB mělo vytěsnit dalších 100 až 200 mld. HUF.

Ke snížení úrokových sazeb přistoupila také japonská centrální banka (BoJ), a to na hodnotu -0,1 % na počátku roku 2016. Nově zavedené záporné sazby se však vztahovaly pouze na některé vklady komerčních bank u centrální banky. Na zasedání na začátku roku 2016 BoJ zároveň ponechala beze změny stávající roční program nákupu aktiv v objemu 80 bil. JPY. Ten byl v září 2016 modifikován na nákupy státních cenných papírů za účelem udržení výnosů desetiletých vládních dluhopisů v blízkosti nuly.

Ruská centrální banka, která musela reagovat na ekonomickou recesi, přistoupila po uveřejnění snížení dynamiky propadu ekonomiky a snižující se míry inflace ke snížení hlavní refinanční sazby, a to dvakrát v průběhu roku 2016, celkově o 1 p.b. Přes toto snížení byly úrokové sazby ze sledovaných ekonomik nejvyšší (10 %).

Jedinou ze sledovaných centrálních bank, která zpříšňovala měnovou politiku, byl americký Fed. Ten již ke konci roku 2015 přistoupil ke zvýšení úrokových sazeb o 0,25 p.b. a základní referenční sazba (tzv. federal funds rate) se tak pohybovala po většinu roku 2016 v pásmu 0,25–0,50 %. V souladu s očekáváním a v reakci na další růst ekonomiky a inflace pak Fed přistoupil v prosinci 2016 k dalšímu zvýšení úrokových sazeb. Došlo tak ke zvýšení hlavní úrokové sazby o 0,25 p.b. na 0,50–0,75 %. Depozitní sazba pak byla zvýšena o 0,25 p.b. na 1,25 %.

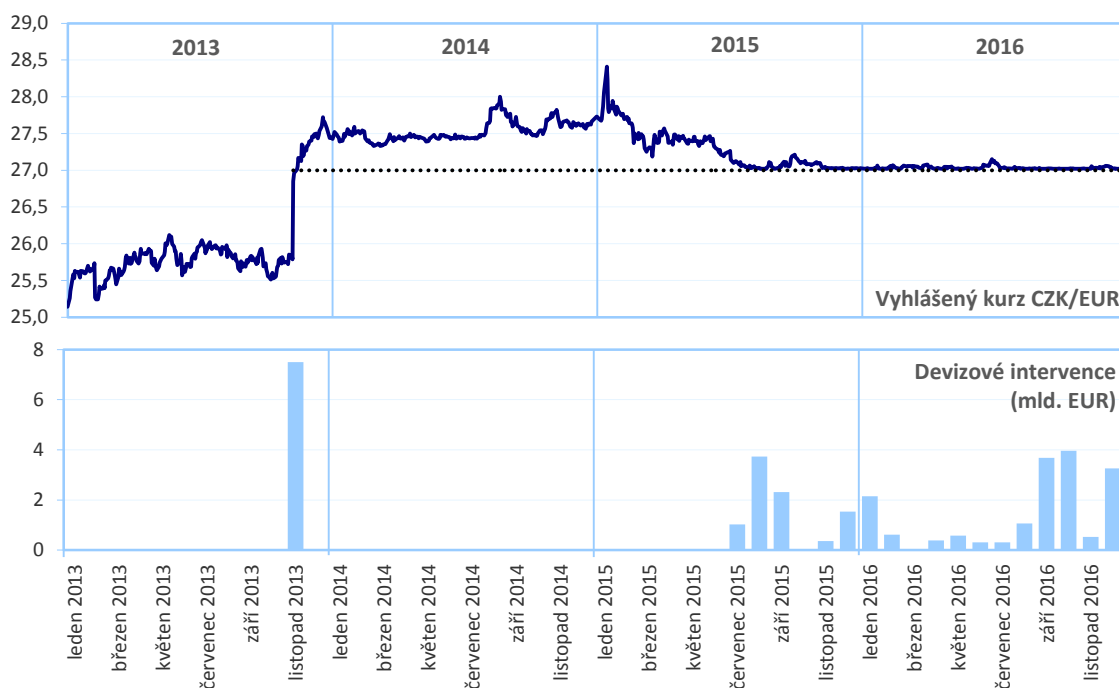
Polská ani čínská centrální banka nepřistoupily v roce 2016 ke změně hlavních měnověpolitických sazeb. Čínská centrální banka, jen pro upřesnění, využívala v roce 2016 spíše nástroje zaměřené na ovlivnění měnového kurzu a administrativní a regulatorní opatření.

Box 1.1: Jednostranný kurzový závazek a devizové intervence

Tento závazek, zavedený 7. 11. 2013, využívala ČNB k uvolnění měnových podmínek jako svůj další nástroj měnové politiky. Závazek tak i v roce 2016 představoval přímé i nepřímé devizové intervence s cílem zabránit posílení koruny pod úroveň 27 CZK/EUR. Termín předpokládaného ukončení kurzového závazku se postupně, nutno dodat transparentně, oddaloval z počátku roku 2015 až do 2. čtvrtletí roku 2017. Skutečné ukončení pak nastalo 6. 4. 2017.

Z hlediska volatility měnového páru CZK/EUR docházelo od 2. pololetí roku 2015 k jejímu snižování v porovnání s předchozím obdobím. V roce 2016 se tak měnový kurz pohyboval v pásmu 27,0 až 27,2 CZK/EUR. Objem devizových intervencí, resp. uzavřených obchodů centrální banky za účelem udržení kurzového závazku, dosáhl od počátku jeho zavedení do konce roku 2016 hodnoty 33,3 mld. EUR (tj. cca 900 mld. Kč), z toho na rok 2016 připadá polovina této částky, když centrální banka intervenovala v objemu 16,9 mld. EUR (cca 455 mld. Kč).

Graf 1.1: Denní kurzy vyhlášené centrální bankou a měsíční výše devizových intervencí

Pramen: ČNB

Vývoj měnových kurzů české koruny vůči zahraničním měnám (vybrané měny užívané v mezinárodním obchodu ČR nebo v regionu, viz tabulka 1.6) byl ovlivněn nejen jednostranným kurzovým závazkem ČNB, ale klíčovými činiteli zůstávaly i významné události v daných zemích. Jak již bylo uvedeno (v boxu 1.1), měnový kurz vůči euru se téměř nezměnil a jeho volatilita byla po celý rok 2016 velmi nízká. V rámci vývoje vůči nejvýznamnější světové obchodní měně, americkému dolaru (viz box 1.2), došlo z hlediska průměrných kurzů k mírnému posílení. Trajektorie dolaru však ke konci roku 2016 směřovala k posilování dolaru, resp. oslabování české koruny. Tato dynamika měnového páru CZK/USD na konci roku 2016 byla způsobena především pokračováním kvantitativního uvolňování prováděného ECB (z důvodu přenesení vlivu přes kurzový závazek), zvýšením sazeb Fedu a zvyšující se výkonnosti americké ekonomiky.

K největšímu posílení české koruny (dle průměrných kurzů) došlo vůči britské libře, resp. britská libra oslabila vůči ostatním světovým měnám v důsledku referenda o vystoupení Spojeného království z EU. Obdobně posílil kurz české koruny vůči ruskému rublu, resp. rubl oslabil vůči světovým měnám. Trend měnového páru CZK/RUB se však v roce 2016 změnil. Od května 2015 se vývoj rublu nesl v duchu téměř kontinuálního oslabování. V lednu 2016 pak došlo ke změně a rubl začal mírně posilovat především z důvodu mírně rostoucích cen ropy, zotavení ruské ekonomiky a ke konci roku 2016 i díky optimismu ohledně budoucích vztahů mezi Ruskem a USA. Koruna vůči čínskému renmimbi posílila, avšak volatilita se oproti předchozím letům výrazně snížila. Na snížení volatility měla vliv mj. i úprava režimu měnového kurzu renmimbi a jeho navázání na koš třinácti zahraničních měn. Vůči poslední z významných světových měn, japonskému jenu,

oslabil průměrný kurz české koruny o cca 10,8 %. Kurz CZK/JPY oslaboval již od 2. pololetí roku 2015, avšak ke konci roku 2016 začal mírně posilovat.

Změny vůči měnám v regionu střední Evropy byly relativně menší. Koruna vůči polskému zlotému posílila o 5,0 % na průměrných 6,2 CZK/PLN. Volatilita vůči maďarskému forintu byla menší oproti roku 2015 a koruna vůči forintu posílila o 1,4 % na průměrných 8,7 CZK/100 HUF.

Tabulka 1.6: Průměrný kurz koruny k hlavním a regionálním měnám

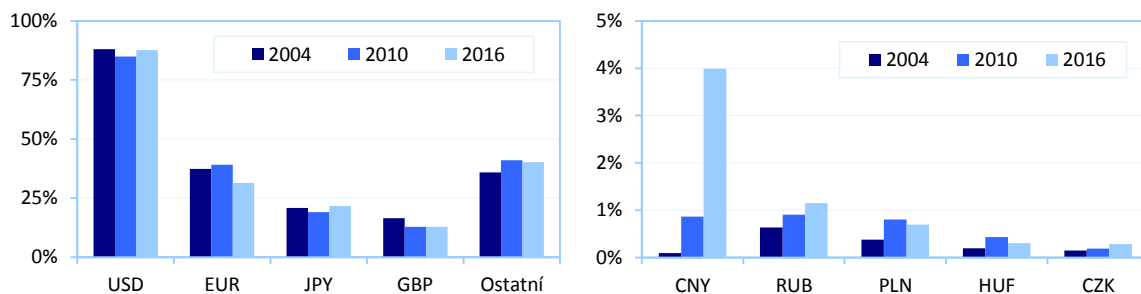
Průměrný kurz		2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna (%)
vůči americkému dolaru	CZK/USD	17,7	19,6	19,6	20,7	24,6	24,4	-0,7
vůči euro	CZK/EUR	24,6	25,1	26,0	27,5	27,3	27,0	-0,9
vůči čínskému renminbi	CZK/CNY	2,7	3,1	3,2	3,4	3,9	3,7	-6,0
vůči japonskému jenu	CZK/100 JPY	22,2	24,6	20,1	19,6	20,3	22,5	10,8
vůči britské libře	CZK/GBP	28,3	31,0	30,6	34,2	37,6	33,1	-11,9
vůči ruskému rublu	CZK/100 RUB	60,2	63,0	61,4	54,9	40,6	36,6	-9,7
vůči polskému zlotému	CZK/PLN	6,0	6,0	6,2	6,6	6,5	6,2	-5,0
vůči maďarskému forintu	CZK/100 HUF	8,8	8,7	8,7	8,9	8,8	8,7	-1,4

Pramen: ČNB

Box 1.2: Statistika využití měn na devizových trzích

Dle statistiky Banky pro mezinárodní vypořádání (BIS) si majoritu v devizových obchodech zachovaly 4 světové měny (USD, EUR, JPY a GBP), které jsou současně rezervními měnami Mezinárodního měnového fondu (MMF). Jejich vliv však mírně slábl, když z celkového 200% podílu (měny jsou obchodovány v měnových párech) poklesly z 162,8 % v roce 2004 na 153,4 % v roce 2016. O výrazný růst (v relativním vyjádření) se pak postaraly především rozvíjející se ekonomiky, kdy například význam čínského renminbi (který se stal v roce 2015 též rezervní měnou MMF) vzrostl z 0,1 % na 4 % za dobu 12 let. Česká koruna si pak polepšila v celkové statistice z 0,15 % v roce 2004 na 0,28 % v roce 2016.

Graf 1.2: Obraty obchodů a významnost měn na devizových trzích (data k dubnu daného roku)

Pramen: BIS

2. PROSTŘEDKY POUŽITELNÉ NA FINANČNÍM TRHU

Objem prostředků použitelných na finančním trhu² dlouhodobě roste, jak je patrné z tabulky 2.1. Během roku 2016 se zvýšil o 410,5 mld. Kč (8,5 %) na hodnotu cca 5,23 bil. Kč, což představuje nejvyšší nárůst od roku 2008, odkdy se roční přírůstky pohybovaly v rozpětí přibližně 3 až 7 %.

Tabulka 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu

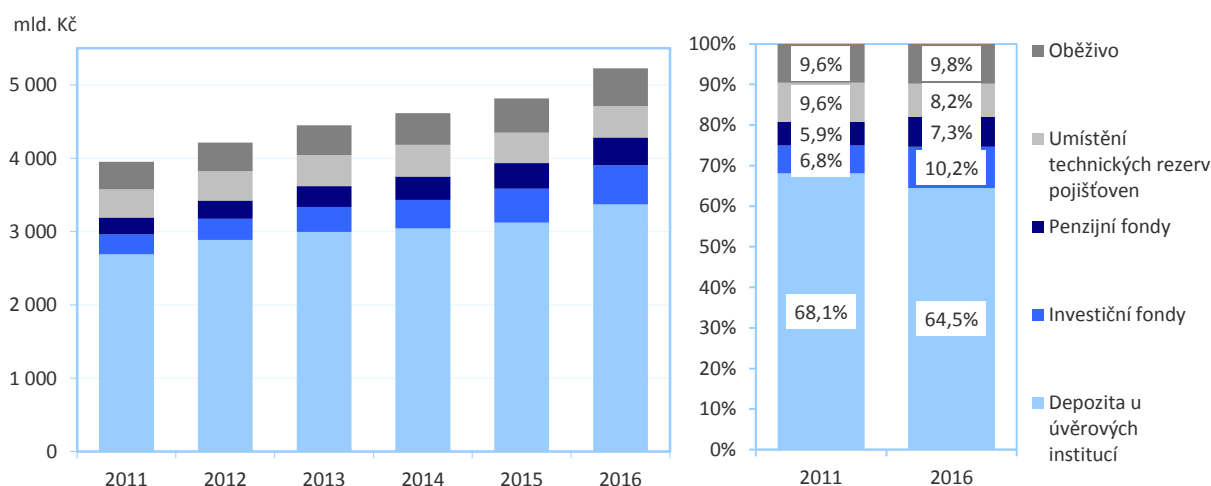
K 31. 12. (mld. Kč)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Depozita u úvěrových institucí ³	2 690,0	2 883,9	2 995,8	3 041,5	3 122,1	3 368,8	246,8	7,9
z toho stavební spoření	433,4	435,0	429,1	413,6	384,2	362,6	-21,6	-5,6
Investiční fondy	270,2	291,8	339,9	392,2	460,4	531,9	71,5	15,5
Penzijní fondy	232,1	246,6	282,3	318,7	352,6	381,6	29,0	8,2
Umístění techn. rezerv pojišťoven	381,2	403,1	424,1	431,6	413,7	429,8	16,1	3,9
Oběživo	377,9	388,9	405,4	432,2	467,1	514,3	47,2	10,1
Celkem	3 951,3	4 214,4	4 447,6	4 616,1	4 815,8	5 226,3	410,5	8,5

Pramen: AKAT, APS ČR, ČNB – ARAD, MF

Nejvyšší relativní nárůst prostředků vykazovaly od roku 2012 investiční fondy (fondy kolektivního investování a fondy kvalifikovaných investorů) a v roce 2016 byl tento trend opět potvrzen, přestože byl procentní nárůst o 1,9 p.b. nižší než v roce 2015. Vzrůstající obliba investičních fondů souvisí se skutečností, že v prostředí velmi nízkých úrokových sazeb umožňovaly účastníkům dosahovat na finančním trhu relativně vyšších výnosů. Na růstu objemu prostředků v investičních fondech se však také podílel nárůst ocenění aktiv, do kterých tyto fondy investovaly. Přetrvávající vliv nízkých sazeb patrně přispěl i k vyššímu meziročnímu tempu růstu oběživa oproti roku 2015. Výrazný meziroční procentní růst zaznamenaly také prostředky umístěné ve fondech v rámci III. penzijního pilíře, i když tempo růstu se za poslední tři roky mírně snížilo.

Nejvyšší nárůst absolutní úrovně prostředků nastal během roku 2016 u objemově nejvýznamnější položky, tj. depozit u úvěrových institucí, stejně jako tomu bylo i v letech 2010 až 2013 a v roce 2015. V roce 2014 v tomto ohledu vynikaly výjimečně investiční fondy. Jedinou klesající položkou v roce 2016 bylo stavební spoření, v rámci něhož však objem prostředků postupně klesal již od roku 2013.

Graf 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu

Pramen: AKAT, APS ČR, ČNB – ARAD, MF

Pozn.: Pravá část grafu zobrazuje rozdíly ve struktuře v letech 2011 a 2016.

² Tento agregátní ukazatel je jedním ze způsobů vyjádření velikosti finančního trhu s tím, že se zaměřuje na tzv. zprostředkovatelský finanční trh. Zahrnuje prostředky fyzických i právnických osob, které jsou umístěny na finančním trhu prostřednictvím finančních produktů úvěrových institucí, pojišťoven, penzijních společností (dříve penzijních fondů), nástrojů kolektivního investování či drženy v hotovosti. Naopak nezahrnuje přímé investice do cenných papírů.

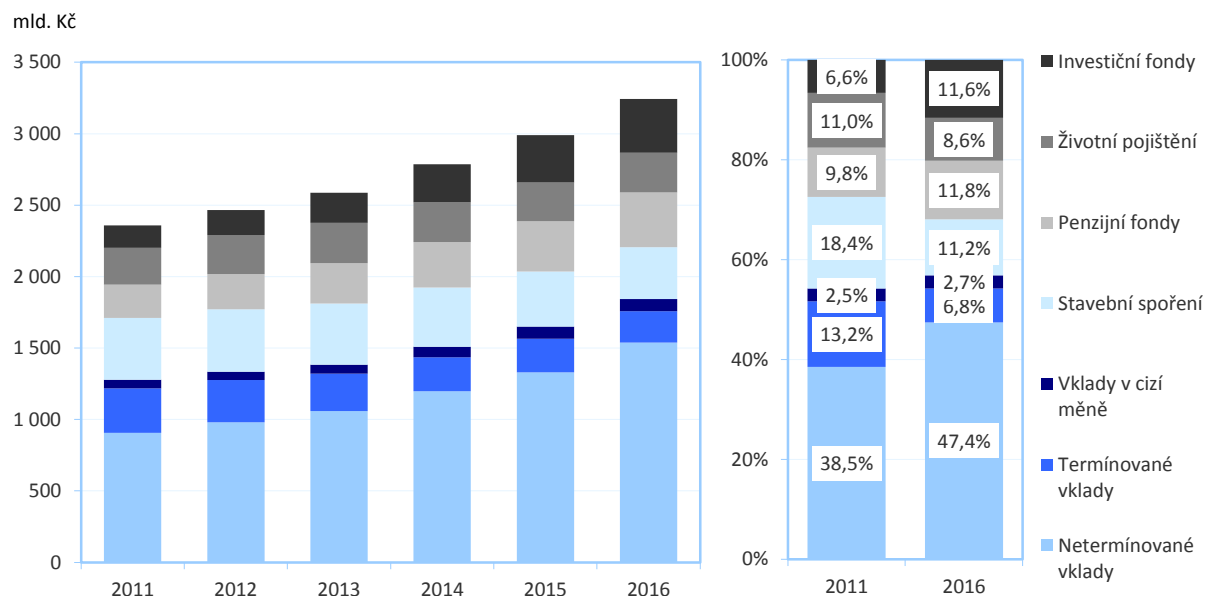
³ Zahrnují korunové vklady klientů (rezidentů a nerezidentů) u bank (vč. stavebních spořitelen, bez ČNB) a družstevních záložen.

Z vývoje objemu prostředků v jednotlivých kategoriích v období 2011 až 2016 lze pozorovat následující tendence. Při pohledu na pravou část grafu 2.1 je patrné, že nejvíce vzrostl podíl prostředků umístěných v investičních fondech (o 3,4 p.b.) a následně v penzijních fondech (o 1,4 p.b.). Naopak významně poklesl podíl depozit u úvěrových institucí (o 3,6 p.b.). K razantnějším poklesům relativního významu vkladů na celkových prostředcích použitelných na finančním trhu došlo zejména během let 2014 a 2015. V předchozích letech (do roku 2013) depozita u úvěrových institucí stabilně tvořila kolem 68 % všech prostředků na finančním trhu, v roce 2016 zaujímala necelých 65 %. Podíl oběživa na celkových prostředcích se během sledovaného období pohyboval v rozmezí 9,1 % až 9,8 %, přičemž od roku 2014 jeho podíl každoročně mírně narůstal. Podíl kategorie umístění technických rezerv pojišťoven na celkových prostředcích použitelných na finančním trhu se naopak každoročně snižoval již od roku 2011, a to až na 8,2 % v roce 2016.

3. STRUKTURA ÚSPOR DOMÁCNOSTÍ

Objem úspor domácností držených v rámci produktů zprostředkovatelského finančního trhu⁴ se v posledních letech postupně zvyšoval (viz graf 3.1). Výjimkou nebyl ani rok 2016, kdy úspory meziročně vzrostly o 8,4 %, což je nejvíce ve sledovaném období (2011–2016), a dosáhly tak celkového objemu ve výši 3,24 bil. Kč.

Graf 3.1: Struktura úspor domácností

Pramen: APS ČR, ČNB – ARAD, MF

Pozn.: Pravá část grafu zobrazuje rozdíly ve struktuře v letech 2011 a 2016.

Netermínované vklady, které již dlouhodobě vykazují růst, byly v roce 2016 opět produktem, který dosáhl největšího absolutního nárůstu, a to dokonce v rekordní výši o 207,9 mld. Kč, což zapříčinilo i největší relativní nárůst (o 15,6 %) a meziroční posílení jejich podílu ve struktuře úspor domácností o 3,0 p.b. Naopak odliv prostředků pokračoval již pátým rokem u termínovaných vkladů, když v roce 2016 jejich objem klesl o 16,7 mld. Kč. Položkou, která také dlouhodobě ztrácí na významu, jsou úspory ve stavebním spoření. Meziročně došlo k poklesu jejich podílu na celkových úsporách o 1,7 p.b. a za sledované období 2011 až 2016 dokonce o 7,2 p.b. Důvodem je klesající atraktivnost stavebního spoření (podrobnosti v kapitole 5.8). V roce 2016 se opět zvýšil objem vkladů v cizí měně, ovšem již s mnohem nižší intenzitou než v předchozích letech 2014 a 2015, a podíl cizoměnových vkladů na celkových úsporách se mírně snížil. Ve sledovaném období sice zastoupení produktů bankovních institucí (vklady a stavební spoření) na celkové struktuře úspor pokleslo o 4,6 p.b., v roce 2016 se však tento sestupný trend zastavil. Domácnosti v těchto produktech držely 68 % svých úspor, tj. stejně jako v roce 2015.

Úspory domácností v investičních fondech se opět meziročně významně zvýšily, a to o 42,7 mld. Kč (o 12,8 %), což však již představuje nižší nárůst než v letech 2014 nebo 2015. Přestože je od roku 2012 zřetelný nárůst podílu alokace úspor domácností do nástrojů kolektivního investování, který se projevil v nárůstu podílu prostředků držených domácnostmi v investičních fondech na celkové struktuře úspor o 5 p.b. na 11,6 %, nedosáhl své předkrizové úrovně z roku 2007 (12,6 %).

Podíl prostředků umístěných domácnostmi do penzijních produktů se oproti roku 2015 nezměnil. V pětiletém horizontu pak segment penzijních fondů získal na významu s tím, že na konci roku 2016 v něm bylo umístěno 11,8 % úspor domácností (oproti 9,8 % v roce 2011). Podíl pojišťoven jako správců úspor domácností u rezervotvorných produktů životního pojištění od roku 2012 postupně klesal. V roce 2016 podíl životního pojištění na úsporách domácností meziročně poklesl o 0,5 p.b., avšak absolutní objem úspor v rámci životního pojištění se oproti roku 2015 mírně zvýšil o 8 mld. Kč.

Podrobnější rozbor jednotlivých sektorů přináší kapitoly 5 až 8.

⁴ Zahrnuje prostředky domácností, které jsou umístěny na finančním trhu v rámci finančních produktů bankovních institucí, pojišťoven, penzijních a investičních společností. Nejsou sledovány přímé investice domácností do cenných papírů, komodit či nemovitostí.

4. INSTITUCIONÁLNÍ POHLED NA FINANČNÍ TRH

4.1. Počty subjektů na finančním trhu

Struktura finančního trhu v ČR je ustálená bez výraznějších výkyvů v jeho hlavních sektorech. Ani rok 2016 nepřinesl žádné mimořádné změny. Drobné meziroční změny počtu subjektů zásadně nezměnily stávající konkurenční charakter jednotlivých segmentů finančního trhu. Pro nové zájemce o získání povolení k provozování činnosti na finančním trhu se jedním z rozhodujících kritérií při jejich rozhodování spíše stávají náklady na vstup do jednotlivých sektorů.

Relativně méně ekonomicky a administrativně náročný způsob než budování zcela nové finanční instituce je odkoupení stávajícího subjektu s licenci a s jeho veškerým materiálním a personálním vybavením.⁵ Jednorázové posílení pozice na trhu se také někdy uskutečňuje pomocí nákupu pouze části klientského portfolia či pojistného kmene od jiného subjektu.

Rozhodující význam na českém finančním trhu zaujímá **bankovní sektor**, který tvoří cca tři čtvrtiny celkových aktiv subjektů na finančním trhu. Zcela specifické postavení má skupina 4 největších bank, jelikož svými komplexními aktivitami (přes své dceřiné společnosti, ale i zahraniční mateřské společnosti) může nabízet široké spektrum finančních služeb zasahující i do ostatních sektorů finančního trhu. Banky stojící v čele finančních skupin tak dominují trhu i z institucionálního pohledu.

Vývoj počtu subjektů na českém finančním trhu za období posledních šesti let je zachycen v následující tabulce.

Tabulka 4.1: Počty subjektů poskytujících služby na finančním trhu

K 31. 12.	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Úvěrové instituce						
Banky	44	43	44	45	46	45
z toho pobočky zahraničních bank	21	20	21	22	23	23
z toho stavební spořitelny	5	5	5	5	5	5
Družstevní záložny	14	13	12	11	11	11
Kapitálový trh						
Obchodníci s CP a pobočky zahr. obchodníků s CP	58	61	64	58	62	65
Investiční fondy s právní osobností	58	77	88	83	91	108
Investiční společnosti ⁶	21	21	24	26	28	28
Podílové fondy	157	165	176	191	195	201
Fondy kvalifikovaných investorů	40	48	56	53	55	60
Fondy kolektivního investování	117	117	120	138	140	141
Investiční zprostředkovatelé	10 070	8 810	7 670	7 554	7 464	7 340
Vázaní zástupci ⁷	14 730	20 045	25 821	26 056	26 659	26 612
Penzijní fondy / společnosti	9	9	10	9	8	8
Pojišťovnictví						
Pojišťovny	54	53	52	53	55	54
z toho pobočky zahraničních pojišťoven	18	18	18	20	23	24
Zajišťovny	1	1	1	1	1	1
Pojišťovací zprostředkovatelé	137 486	147 971	156 217	163 204	169 024	174 092

Pramen: ČNB

V bankovním sektoru došlo k dobrovolnému ukončení činnosti pobočky zahraniční banky Volksbank Löbau-Zittau eG k 1. 1. 2016. Naopak Bank of China (Hungary) Close Ltd. Prague branch, odštěpný závod obdržela povolení k činnosti od 1. 3. 2016⁸.

⁵ V minulosti se tak stalo např. v případě prodeje rakouské Volksbank CZ ruské bance Sberbank nebo při vlastnické změně původní Banco Popolare na současnou Equa bank.

⁶ Vč. jedné pobočky zahraniční investiční společnosti.

⁷ Bez vázaných zástupců penzijních společností.

⁸ Nově od počátku roku 2017 obdržela rovněž povolení k činnosti Banka CREDITAS a.s., která vznikla transformací záložny Creditas.

Nuceně v říjnu 2016 trh opustila ERB bank, a.s. Jednalo se o malý bankovní subjekt a v bankovním sektoru šlo o další případ odejmutí licence ČNB po 13 letech. Výplaty pojištěných vkladů ERB bank probíhají prostřednictvím vybraných poboček České spořitelny, a.s., a to po dobu tří let od data zahájení.

V oblasti **kapitálového trhu** počty subjektů mírně rostly z důvodu vyšší poptávky po investičních produktech v návaznosti na růst reálné ekonomiky. Počet podílových fondů se zvýšil o 6 subjektů, z čehož 5 subjektů představovaly fondy kvalifikovaných investorů. Rovněž počet obchodníků s cennými papíry se zvýšil, a to o 3 subjekty.

Počty zprostředkovatelů investičních služeb se postupně stabilizují na nižší úrovni. Výrazné poklesy z období 2012-2013 byly jednorázově způsobeny změnou legislativy. Novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu v roce 2011 redefinovala zprostředkovatelské kategorie, přičemž z investičních zprostředkovatelů druhého stupně se stali vázaní zástupci evidovaní v samostatném registru. Počty vlastních investičních zprostředkovatelů se proto postupně redukuje na nižší úroveň a naopak roste počet vázaných zástupců.

V **sektoru pojišťoven** obdržela povolení k činnosti pobočka španělské společnosti Compañía Española de Seguros y Reaseguros de Crédito y Caución, S.A. Naopak pojišťovací část ze skupiny Wüstenrot zanikla a kmen životního i neživotního pojištění byl převeden na Allianz pojišťovnu. Tímto převodem došlo k zániku 2 subjektů – Wüstenrot pojišťovny a Wüstenrot, životní pojišťovny.

Subjekty působící na finančním trhu ČR v rámci svobody volného pohybu služeb na základě tzv. jednotného evropského pasu doplňují a rozšiřují finanční produkty nabízené subjekty s licenci od ČNB. Jejich počty v rámci sektorů úvěrových institucí a pojišťoven každoročně rostly, v případě investičních fondů byl významnější růst zaznamenán až v posledních 3 letech. Vývoj počtů investičních společností měl během sledovaného období spíše tendenci k celkové stagnaci. Protože tyto subjekty nemají vykazovací povinnost vůči ČNB, nelze zjistit přesný rozsah jejich aktivit. Z některých dílčích poznatků lze však usuzovat, že nabídka služeb a produktů není obvykle zacílená na širokou retailovou klientelu, ale naopak je většinou úzce specializovaná pouze na určitý úzký segment trhu. Přestože rozsah jejich působnosti je svým způsobem omezený, tvoří již tyto subjekty integrální součást finančního trhu ČR, která zvyšuje jeho konkurenceschopnost a přispívá k širší a komplexnější produktové nabídce.

Vývoj počtu subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu za sledované období 6 let je uveden v následujícím přehledu (viz tabulka 4.2).

Tabulka 4.2: Počet subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu

K 31. 12.	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Úvěrové instituce	302	329	337	353	385	405
Pojišťovny	695	714	743	789	824	882
Investiční fondy	1 214	1 157	1 165	1 268	1 340	1 430
Investiční společnosti	47	46	45	47	46	48

Pramen: ČNB – JERRS

4.2. Garanční schémata

Součástí finančního trhu v ČR jsou dva garanční systémy – Garanční systém finančního trhu a Garanční fond obchodníků s cennými papíry, které mají za úkol posilovat ochranu jak drobných klientů – vkladatelů a investorů, tak trhu jako celku.

Garanční systém finančního trhu (GSFT) vznikl na základě nového zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu⁹ ke dni 1. 1. 2016 transformací Fondu pojištění vkladů (FPV). Působnost a funkce GSFT jsou však širší, neboť nově vytvořený GSFT spravuje prostředky, které mohou být použity nejen pro výplatu náhrad vkladů (kterou do konce roku 2015 zajišťoval FPV), ale i pro řešení případných problémů úvěrových institucí a některých obchodníků s cennými papíry za účelem odvrácení jejich krachu – za tímto účelem byl nově založen Fond pro řešení krize. Původní FPV se stal k datu vzniku GSFT jeho vnitřní majetkově a účetně oddělenou jednotkou, stejně tak jako nově vzniklý Fond pro řešení krize.

⁹ Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

GSFT zajišťuje správu a použití finančních prostředků určených pro zabezpečení a udržení stability celého finančního trhu ČR. Za tímto účelem spolupracuje zejména s MF, ČNB a v případě potřeby i s podobnými systémy v ostatních členských zemích EU. Vznik GSFT představuje komplexnější systém ochrany vkladatelů a podpory stability na finančním trhu, než jaký zajišťoval FPV. Změny v nastavení zabezpečení finančního trhu, které reflektují požadavky evropských právních předpisů, mají zajistit stabilní a silnou záchrannou síť, která minimalizuje případné problémy finančních trhů jednotlivých zemí i celé EU.

GSFT bude stejně jako v minulosti FPV zajišťovat výplatu náhrad vkladů v případě, že by některá z bank, stavebních spořitelen nebo družstevních záložen byla označena ČNB za insolventní, nebo v případě, že by soud rozhodl o úpadku takové instituce. V rámci systému pojištění vkladů jsou pojištěny kreditní zůstatky na běžných, termínovaných či vkladových účtech nebo vkladních knížkách a vklady potvrzené vkladovým certifikátem, vkladním listem či jiným obdobným dokumentem. Systém pojištění vkladů garantuje náhrady za vklady vedené u bank, stavebních spořitelen a družstevních záložen se sídlem v ČR (k 31. 12. 2016 celkem 33 subjektů) ve výši 100 % vkladu vč. úroků, maximálně však do výše odpovídající částce 100 000 EUR na jednoho klienta v jedné instituci. V určitých zákonem stanovených případech dochází dle nové úpravy pojištění vkladů ke zvýšení uvedené maximální výše náhrady až do výše odpovídající částce 200 000 EUR¹⁰. Významnou změnou pro vkladatele je také zkrácení lhůty pro výplatu náhrad vkladů z 20 na 7 pracovních dnů, která platí od 1. 6. 2016.

Vklady klientů v pobočkách zahraničních bank, jejichž mateřská společnost má sídlo v zemích EU, jsou pojištěny systémem pojištění vkladů působícího v členském státě, kde sídlí mateřská společnost. Případnou náhradu za vklady klientům těchto poboček by prováděl GSFT na základě pokynů a na účet zahraničního systému pojištění vkladů.

Vývoj základních ukazatelů FPV charakterizující jeho hlavní příjmovou a výdajovou stránku za předchozí šestileté období ukazuje následující tabulka.

Tabulka 4.3: Základní ukazatele FPV

K 31. 12.	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Příspěvky (mld. Kč) ¹¹	3,3	3,5	3,7	4,3	4,4	2,1
Výplaty náhrad (mil. Kč)	67	1 787	30	14 526	235	3 263
Finanční rezervy (mld. Kč)	21,8	24,7	28,6	18,9	28,8	27,9

Pramen: GSFT

Vyšší nároky na výplatu náhrad v roce 2014 způsobila výplata náhrad v sektoru družstevních záložen, a to zejména v případě Metropolitního úvěrového družstva a WPB Capital, spořitelního družstva. V roce 2016 se v naprosté většině jednalo o výplaty pro klienty ERB bank a.s.

Fond pro řešení krize (FŘK) slouží k financování řešení krizových situací bank a některých obchodníků s cennými papíry. Ve FŘK se shromažďují prostředky, které mohou být použity v případě ohrožení stability některé z finančních institucí tak, aby nebylo nutné vzhledem k možným zásadním funkcím, které vykonává v rámci finančního sektoru i celé ekonomiky, ukončit její existenci a případně zahájit výplatu náhrad vkladů jejím klientům. Celkový příspěvek úvěrových institucí do FŘK v roce 2016 činil cca 3 mld. Kč.

Druhý garanční systém na finančním trhu v ČR představuje Garanční fond obchodníků s cennými papíry (GFOCP). Jeho funkcí je zabezpečovat vyplacení náhrad zákazníkům obchodníka s cennými papíry, který není schopen plnit své závazky vůči svým zákazníkům. Tento fond tedy nekryje riziko ztráty hodnoty investice do cenných papírů. Náhrada se zákazníkovi poskytne ve výši 90 % částky vypočtené v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o podnikání na kapitálovém trhu, nejvýše však do hodnoty odpovídající částce 20 000 EUR, a to do 3 měsíců od ověření ohlášeného nároku.

Hlavním zdrojem majetku GFOCP jsou příspěvky zapojených subjektů, tedy obchodníků s cennými papíry a investičních společností obhospodařujících majetek klientů. Vzhledem k tomu, že krytý zákaznický majetek zůstává (na rozdíl od vkladů krytých FPV) v rukou obchodníka jen po relativně krátkou dobu, zato však

¹⁰ Zvýšená náhrada se vztahuje na vklady plynoucí z příjmů ve specifických životních situacích, např. z prodeje soukromého nemovitého majetku sloužícího k bydlení, rozvodového vyrovnání, inkasa pojistného plnění pro případ úrazu, nemoci, invalidity nebo smrti, dědictví, výplaty jednorázové důchodové dávky, odstupného při propuštění ze zaměstnání, náhrady újmy způsobené trestným činem aj.

¹¹ Příspěvky pojištěných institucí hrazené do FPV podle jednotlivých let dle roku úhrady. V období 2011 až 2015 se jedná o příspěvky odvedené za 1. až 3. čtvrtletí daného roku a 4. čtvrtletí předchozího roku. V roce 2016 se jedná o příspěvek odvedený za 4. čtvrtletí roku 2015 a roční příspěvek za rok 2016 ve výši 879,4 mil. Kč vypočtený dle nové metodiky.

opakovaně, je výše ročního příspěvku stanovena odlišně od FPV, a to ve výši 2 % z objemu přijatých poplatků a provizí za poskytnuté investiční služby za uplynulý rok. GFOCP obdržel v roce 2016 příspěvky od obchodníků s cennými papíry ve výši 168,9 mil. Kč. Za stejné období vyplatil zákazníkům bývalých obchodníků s cennými papíry na náhradách 1,1 mil. Kč. Celkový stav peněžních prostředků GFOCP k 31. 12. 2016 činil 1,0 mld. Kč. Čistá pozice fondu je však záporná, jelikož eviduje závazek splatit dříve přijaté návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu v objemu 1,1 mld. Kč.

4.3. Finanční arbitr

Z finančního arbitra (FA) se od jeho vzniku v roce 2003, kdy byl jako orgán mimosoudního řešení sporů příslušný rozhodovat pouze některé spory spotřebitelů nebo podnikatelů z platebního styku, postupně stává mimosoudní orgán řešení sporů spotřebitelů s finančními institucemi napříč téměř celým finančním trhem. Nově od 1. 2. 2016 již FA není příslušný řešit spory podnikatelů v oblasti poskytování platebních služeb.

Naopak, v roce 2016 byl již FA příslušný řešit spory spotřebitelů s finančními institucemi (poskytovateli a zprostředkovateli) v oblastech poskytování platebních služeb, vydávání a zpětné výměně elektronických peněz, nabízení, zprostředkování nebo poskytování spotřebitelského úvěru nebo jiného úvěru, zápůjčky či obdobné finanční služby, kolektivního investování, nabízení, poskytování nebo zprostředkování životního pojištění, provádění směnářského obchodu, zprostředkování nebo poskytování stavebního spoření nebo při poskytování investičních služeb nebo výkonu některých činností podle zákona o investičních společnostech a investičních fondech.

Řízení před FA je bezplatné a zahajuje se pouze na návrh spotřebitele. Pravomocný nálezní FA je soudně vykonatelný podle občanského soudního řádu. V případě nesouhlasu je možné podat proti rozhodnutí FA žalobu o nahrazení nálezu FA rozhodnutím soudu.

V návaznosti na rozšiřování kompetencí FA rostl i počet podaných návrhů na zahájení řízení, stejně tak i počty vznesených dotazů. V roce 2016 přijal FA 1 951 návrhů na zahájení řízení (viz tabulka 4.4). Počet přijatých a vyřízených dotazů veřejnosti vzrostl o třetinu a dosáhl 4 tisíc. Nejčastějším předmětem projednávaných sporů i vyřizovaných dotazů byly stížnosti v oblasti platebních služeb a spotřebitelského úvěru. Po rozšíření kompetence FA v roce 2013 o řešení sporů u životního pojištění z tohoto titulu počet zahájených řízení strmě rostl a od roku 2015 dosahoval nejvyšší podíl na celkovém počtu řešených sporů.

Tabulka 4.4: Počet zahájených řízení v jednotlivých letech

K 31. 12.	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Počet přijatých návrhů na zahájení řízení	167	204	706	629	962	1 951	989	102,8
Z toho: platební služby	126	106	187	67	110	117	7	6,4
spotřebitelský úvěr	37	141	502	317	190	233	43	22,6
životní pojištění	-	-	13	224	639	1 132	493	77,2

Pramen: Výroční zprávy FA

Pozn.: V roce 2013 FA současně řešil i 93 139 hromadně podaných sporů o poplatek za správu úvěru.

Ve většině projednávaných sporů dosahuje FA smírného řešení sporu. Pokud jde o soudní přezkum rozhodnutí, instituce předložily soudům rozhodnutí FA v počtu jednotek. Z dosud skončených přezkumů vyplývá, že soudy spíše potvrzují rozhodnutí FA.

FA zpřístupňuje ve Sbírce rozhodnutí na svých internetových stránkách svá zásadní rozhodnutí v plném znění (bez uvedení identifikačních údajů navrhovatelů). Cíl, který Sbírka rozhodnutí sleduje, je informování široké veřejnosti o řešených případech a předvídatelnost rozhodovací činnosti FA.

4.4. Hospodaření a počet zaměstnanců finančních institucí

U všech sektorů finančního trhu bylo dosaženo pozitivního hospodářského výsledku před zdaněním. Jeho výše byla ve většině sektorů ve sledovaném období nadprůměrná. Jedině u nebankovních obchodníků s cennými papíry (OCP) došlo k poklesu tvorby zisku o 12,3 %. Nejvyšší relativní přírůstky zaznamenaly penzijní společnosti (78,8 %), pojišťovny (36,8 %) a investiční společnosti (32,9 %). U penzijních i u investičních společností, spolu s bankami, které dosáhly nejvyššího absolutního přírůstku zisku (o 8,2 mld. Kč), šlo

o rekordní hodnoty tvorby zisku v celém hodnoceném období (viz tabulka 4.5). Celkové poměrně dobré hospodářské výsledky ve finančním sektoru představují příznivý výchozí předpoklad k jeho dalšímu rozvoji.

Tabulka 4.5: Výsledek hospodaření před zdaněním finančních institucí

K 31. 12. (mld. Kč)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Banky	63,4	76,7	73,3	76,1	80,5	88,7	8,2	10,1
Pojišťovny	11,4	15,0	13,2	8,7	10,0	13,7	3,7	36,8
Penzijní společnosti	-	-	-0,3	0,5	0,8	1,4	0,6	78,8
Investiční společnosti	0,3	0,4	0,6	0,7	0,8	1,1	0,3	32,9
Nebankovní OCP (vč. zahraničních poboček)	0,7	0,7	1,1	0,9	1,0	0,9	-0,1	-12,3

Pramen: ČNB – ARAD

Během roku 2016 bylo na finančním trhu zaměstnáno v průměru 72,7 tisíc zaměstnanců (nárůst o 2,2 %, viz tabulka 4.6). Nejvyšší přírůstky pracovníků byly u nebankovních peněžních institucí a v bankovním sektoru. Růst zaměstnanosti finančního sektoru by mohl souviset nejen se zkvalitňováním služeb vůči klientům, ale může být i částečně ovlivněn zvýšenými administrativními nároky vyplývajícími z regulatorních požadavků. Penzijní společnosti spolu s pojišťovnami vykázaly mírný pokles průměrného počtu zaměstnanců.

Tabulka 4.6: Průměrný přepočtený počet zaměstnanců finančních institucí

Průměr za období	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Bankovní peněžní instituce	39 124	39 923	39 375	39 105	39 216	39 991	772	2,0
Nebankovní peněžní instituce ¹²	13 855	14 251	14 598	15 272	15 689	16 427	790	5,1
Pojišťovny	14 260	14 464	14 213	13 993	13 768	13 730	-38	-0,3
Finanční leasingové společnosti	2 586	2 457	2 277	2 064	2 020	2 063	72	3,6
Penzijní fondy/společnosti	470	529	629	550	521	514	-9	-1,7
Celkem	70 295	71 624	71 092	70 984	71 214	72 725	1 587	2,2

Pramen: ČSÚ

¹² Do ukazatele ČSÚ zahrnuje úvěrní a spořitelní družstva, holdingové společnosti, investiční společnosti, investiční fondy, leasingové společnosti, zastavárny, nebankovní poskytovatele úvěrů, směnárny, makléře, faktoringové společnosti, obchodníky s cennými papíry, investiční poradce a zprostředkovatele a pojišťovací agenty a makléře.

5. ÚVĚROVÉ INSTITUCE A OSTATNÍ POSKYTOVATELÉ FINANCOVÁNÍ AKTIV

Tato kapitola se primárně věnuje problematice úvěrových institucí, tedy bank (většina částí kapitoly), včetně stavebních spořitelů (část 5.8) a družstevních záložen (část 5.9). Pozornost je věnována i dílčím tématům, jako jsou úrokové sazby (část 5.4) a vklady a úvěry (část 5.5). Závěr kapitoly (část 5.10) se pak zabývá vývojem segmentu nebankovních poskytovatelů financování. Tento dílčí sektor totiž nabízí produkty¹³, které jsou poměrně blízkým substitutem k bankovním úvěrům a v případě poskytnutí retailovým klientům vstupují do ukazatele celkového zadlužení domácností.

Vzhledem k významu domácností jako klíčového klientského segmentu je samostatná část (5.6) věnována vývoji jejich zadlužení, a to jak u bankovních, tak i nebankovních poskytovatelů financování.

5.1. Stabilita bankovního sektoru

Základní vývoje tendence sektoru

Při pohledu zpět na uplynulý rok 2016 lze opětovně konstatovat, že bankovní sektor vykazoval podobně jako v letech předchozích celkově stabilní výsledky. Stejně jako v roce 2015 přispívalo ke zlepšování hodnot některých ukazatelů hospodářské oživení. To se projevovalo jak v úvěrové aktivitě a v tendenci k poklesu podílu úvěrů v selhání, tak následně i v nárůstu celkové ziskovosti sektoru, a to navzdory klesající úrokové marži.

Přetrvávalo též působení dlouhodobých faktorů, které přispívaly k celkové odolnosti sektoru, a to již od doby tzv. světové finanční krize po roce 2008 a následné nestability v eurozóně. Mezi ně i nadále patřily mimo jiné celkově vysoká a dlouhodobě rostoucí míra kapitálové přiměřenosti sektoru jako celku, dlouhodobě vysoký podíl krytí klientských úvěrů vklady a s tím související nízké využití zdrojů financování z mezibankovního trhu, značný podíl retailových úvěrů zajištěných zástavním právem k nemovitostem a relativně nízký podíl klientských úvěrů poskytnutých v cizích měnách, a to zejména v případě domácností.

Odolnost bankovního sektoru vůči případným negativním šokům opakovaně potvrzují výsledky solventnostních zátěžových testů, které pravidelně provádí ČNB. Podle výsledků publikovaných v prosinci 2016 (na základě údajů z konce 3. čtvrtletí 2016) by kapitálová vybavenost celého odvětví zůstala nad 8% regulačním minimem i v případě realizace méně pravděpodobného nepříznivého, tzv. zátěžového scénáře, který předpokládá silný pokles ekonomické aktivity v tuzemsku i v zahraničí. V takovém případě by kapitálová přiměřenost sektoru klesla pod 13 % a do situace neplnění minimálního požadavku na výši celkového kapitálového poměru (8 %) by se dostalo celkem 8 bank (reprezentujících zhruba 13,5 % aktiv sektoru). Za účelem dorovnání kapitálové přiměřenosti by těchto 8 bank muselo navýšit kapitál o 8,6 mld. Kč (tj. cca 0,2 % HDP), což by dle ČNB nemělo výrazně ohrozit stabilitu sektoru jako celku.

ČNB též uskutečňuje zátěžové testy likvidity bank. Jak provedený makrozátěžový test, tak šetření o krytí likvidity a stabilním financování prokázaly dle vyjádření centrální banky vysokou odolnost českých bank vůči likviditnímu šoku z důvodu silné základny klientských vkladů, dobré kapitálové vybavenosti na straně pasiv a významného podílu kvalitních státních dluhopisů a expozic vůči ČNB na straně aktiv jednotlivých bank. Méně příznivou charakteristikou likvidity bankovního sektoru ČR zůstávala nízká diverzifikace likvidní rezervy, kdy zvyšující se podíl netermínovaných vkladů a dlouhodobých úvěrů dle ČNB prohlubuje rizika spojená se splatnostní transformací.

Ve světle dosavadního optimistického hospodářského vývoje a přetrvávající celkové stability bankovního sektoru je však vhodné poukázat na koncept tzv. paradoxu finanční stability. Ten v zásadě upozorňuje na riziko, že právě v období vyšší stability finančních trhů může působit zvýšená tendence jednotlivých subjektů jednat méně obezřetně. Paradoxně tedy v době převládající finanční stability může docházet k poklesu budoucí odolnosti finančního systému z důvodu nárůstu zranitelnosti a nerovnováh, jejichž materializace nastane zpravidla až později. Na tato potenciální rizika je tedy vhodné reagovat s předstihem právě v období, kdy se systém v celku jeví jako poměrně stabilní. Z tohoto hlediska ČNB v poslední době ve svých prohlášeních

¹³ Některé obdobné služby a produkty (např. v oblasti platebního styku nebo poskytování cizích zdrojů) nabízí subjekty na pomezí finančního sektoru a informačních technologií z oblastí, jako je *peer-to-peer lending*, *crowd-funding* aj.

opakovaně zmiňovala témata držby vládních dluhopisů bankovním sektorem a poskytování hypotečních úvěrů (viz kapitola č. 5.7) v kontextu vývoje cen nemovitostí.

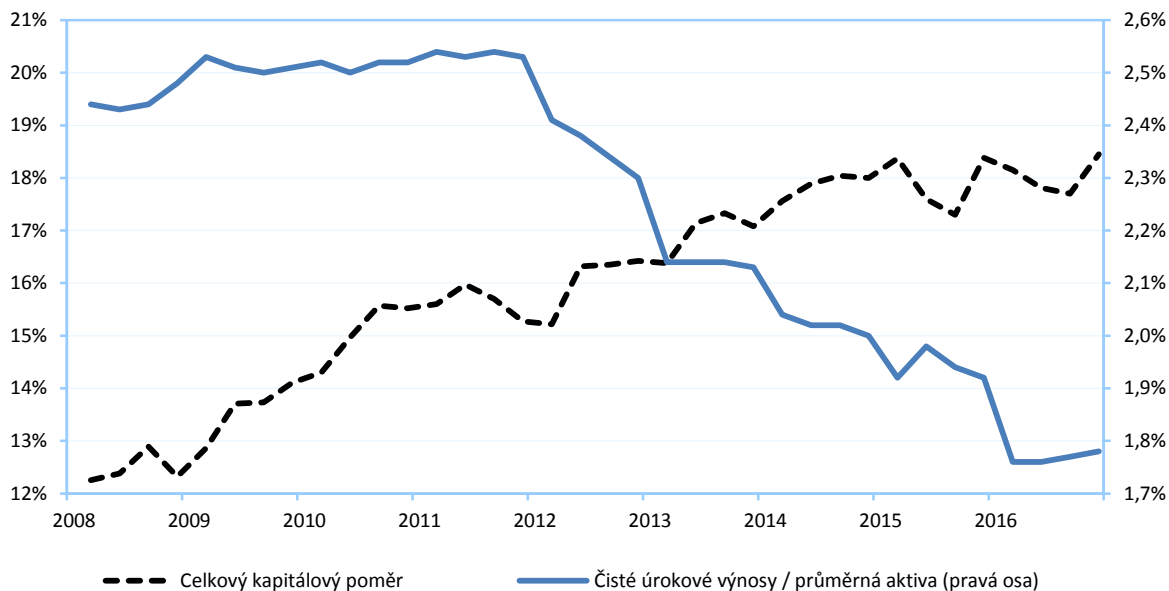
Hlavními rizikovými scénáři pro bankovní sektor zůstávají dle ČNB pokles ekonomické aktivity doprovázený růstem úvěrového a tržního rizika, dlouhotrvající prostředí nízkých úrokových sazeb a volatilita cen aktiv spojená s nejistotou na globálních trzích. Spolupůsobení těchto faktorů může dle ČNB vyústit v pokles ziskovosti všech segmentů finančního trhu, vč. bankovního sektoru a oslabení jeho likviditní situace.

Navzdory řadě faktorů posilujících odolnost sektoru a celkově příznivým výsledkům zátěžových testů ČNB je vhodné obecně upozornit, že celkový vývoj bankovního sektoru ovlivňují i dílčí prvky potenciálně působící proti jeho odolnosti. Bankovní sektor se totiž mj. musí potýkat s poklesem čisté úrokové marže (pokles z 2,53 % v roce 2011 na 1,78 % v roce 2016 – viz graf 5.1). Případná snaha tento vývoj kompenzovat prostřednictvím více rizikových transakcí může vést ke zhoršení kvality aktiv bank a vzniku budoucích ztrát. Dalšími faktory, které mohou způsobit pokles relativní ziskovosti, může být jak narůstající konkurence v rámci sektoru samotného, tak konkurence nově vznikajících technologických firem působících v oblasti finančních služeb (FinTech).

Vývoj kapitálové přiměřenosti bank

Ukazatel kapitálové přiměřenosti bankovního sektoru (viz tabulka 5.1) se meziročně podstatně nezměnil¹⁴ a dosáhl 18,5 % (nárůst o 0,1 p.b.). Bankovní sektor si tak udržel velikost kapitálového polštáře, který by mohl být využit na krytí případných neočekávaných ztrát. Mírný meziroční pokles úrovně celkového kapitálového poměru vykázal bankovní sektor v posledních šesti letech jen jednou (na konci roku 2011, a to o 0,25 p.b.). Naopak v delším horizontu lze pozorovat jeho významný a setrvalý nárůst (viz graf 5.1). Při srovnání hodnoty tohoto ukazatele v roce 2016 se stavem v době tzv. světové finanční krize (v 1. čtvrtletí roku 2008) došlo k jeho nárůstu asi o polovinu (o více než 6 p.b.). Tehdy činil celkový kapitálový poměr 12,3 %. Obecně však platí, že růst kapitálové přiměřenosti může být způsoben nejen růstem objemu kapitálu, ale i poklesem celkového objemu rizikových expozic. Důležité je proto i obezřetné nastavení rizikových vah pro výpočet rizikových expozic, resp. obezřetné nastavení interních modelů pro výpočet výše rizikových expozic.

Graf 5.1: Celkový kapitálový poměr a čisté úrokové výnosy z aktiv

Pramen: ČNB – ARAD

¹⁴ Požadované základní regulační minimum činí 8 % TREA (*total risk exposure amount*, tj. celkového objemu rizikových expozic). To však bylo před několika lety v souvislosti s promítnutím změn regulačních pravidel CRD/CRR postupně navýšeno o další dodatečné kapitálové požadavky. Jedná se zejména o tzv. bezpečnostní kapitálovou rezervu (*capital conservation buffer*) ve výši 2,5 % TREA platnou již od roku 2014 pro celý sektor. Kromě toho přistoupila ČNB od listopadu 2014 u nejvýznamnějších bank také k zavedení rezervy ke krytí systémového rizika (*systemic risk buffer*) ve výši dalších (až) 3 % TREA. Od roku 2014 byla též zavedena tzv. proticyklická kapitálová rezerva ve výši 0,5 %. Celková míra kapitálového požadavku, kterou musí splňovat jednotlivé instituce, proto může být vyšší.

Určité rozdíly existují ve výši celkového kapitálového poměru napříč skupinami bank dle velikosti (resp. zaměření). Hodnota ukazatele pro segment tzv. velkých bank se i z důvodu jeho relativní váhy pohybovala nejbližší hodnotám celkového bankovního sektoru (17,9 %). Segment středních bank i nadále dosahoval spíše nadprůměrnou hodnotu 20,5 % (meziroční nárůst o 0,8 p.b.). Tzv. malé banky, které dříve vykazovaly spíše podprůměrné hodnoty, meziročně významně zvýšily svou kapitálovou přiměřenost na 18,9 % (o 2,1 p.b.). Poměrně stabilní a jen mírně podprůměrná byla hodnota kapitálové přiměřenosti stavebních spořitelů (17,5 %). Je však třeba upozornit, že odlišná hodnota ukazatele kapitálového poměru nutně nemusí plně vypovídat o budoucí odolnosti, neboť na každý segment mohou v budoucnu působit odlišná rizika různě intenzivně.

Mezinárodní srovnání vývoje vkladů a úvěrů¹⁵

Jak vyplývá z tabulky 5.1, tuzemské banky jsou dlouhodobě v dominantní míře financovány prostřednictvím vkladů klientů. Díky tomu vykazují nižší závislost na financování z mezibankovního trhu, což přispívá k relativně vyšší odolnosti bankovního sektoru. Obecně přitom platí, že v obdobích akutních problémů s likviditou se potíže projeví nejprve na mezibankovním trhu, na kterém si finanční instituce půjčují navzájem. Naproti tomu vklady od klientů jsou po vypuknutí likviditní krize, v případě přetrvávající důvěry veřejnosti v systém pojištění vkladů, obvykle spolehlivějším a stabilnějším zdrojem financování.

Tabulka 5.1: Základní ukazatele bankovního sektoru

K 31. 12. (mld. Kč)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Aktiva celkem	4 609,8	4 778,6	5 200,6	5 388,0	5 549,7	6 020,0	470,3	8,5
Klientské úvěry	2 304,3	2 360,0	2 514,3	2 634,9	2 782,4	2 950,4	168,0	6,0
Klientské vklady	2 914,0	3 127,6	3 340,1	3 435,1	3 520,7	3 767,2	246,5	7,0
Celkový kapitálový poměr (%)	15,3	16,4	17,1	18,0	18,4	18,5	0,1	0,5

Pramen: ČNB – ARAD

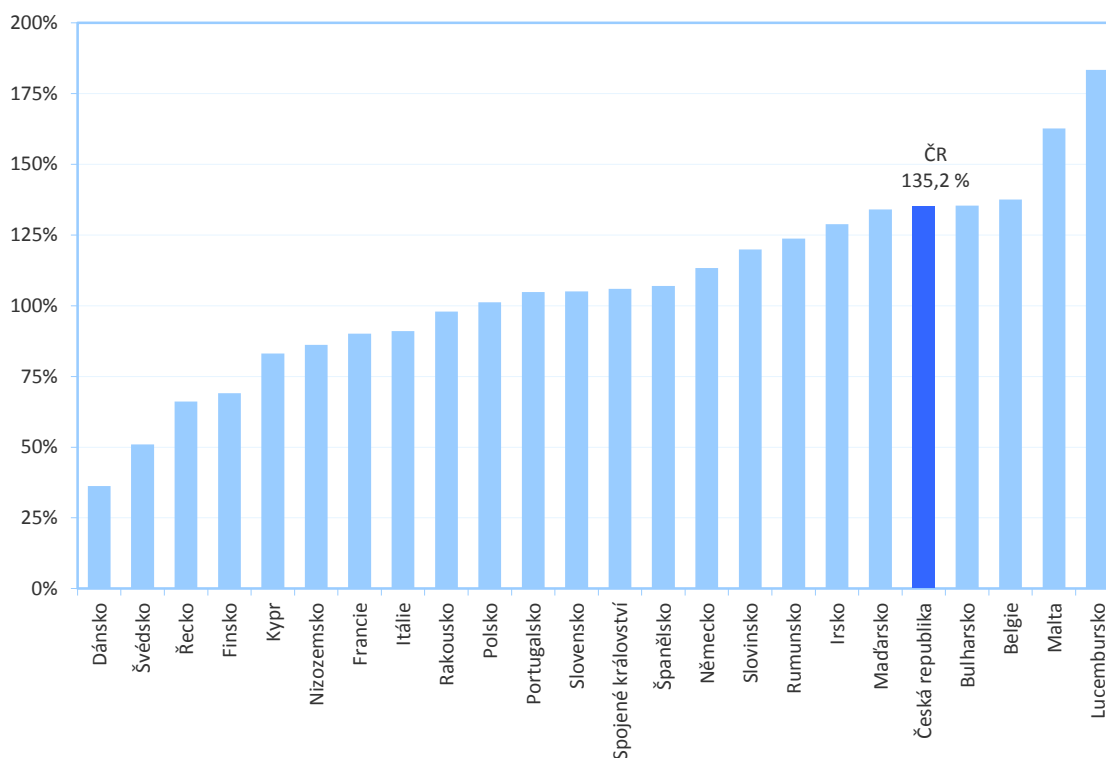
V mezinárodním srovnání byl ukazatel poměru vkladů k úvěrům (viz graf 5.2) v ČR dlouhodobě poměrně stabilní a ke konci roku 2016 dosahoval 135,2 % (pokles o 3,0 p.b.).¹⁶ Pokračoval tak trend, kdy v průběhu posledních tří let hodnota ukazatele klesla v souhrnu o 11,3 p.b., nicméně stále platilo, že objem vkladů přijatých od klientů byl v ČR podstatně vyšší než objem poskytnutých bankovních úvěrů a z tohoto hlediska patří český bankovní sektor mezi nejvíce odolné v EU vůči riziku volatility mezibankovního financování. Mezi země s nejvyšší hodnotou ukazatele patří (kromě ČR) také Bulharsko, Belgie, Malta a Lucembursko. Naopak dlouhodobě nejméně příznivé hodnoty tohoto ukazatele vykazuje například Dánsko a Švédsko, kde v minulosti došlo k razantnímu nárůstu úvěrů bez odpovídajícího zvýšení klientských bankovních vkladů.

Z dlouhodobějšího pohledu je pozoruhodné, že v posledních letech k vyššímu nárůstu profinancování úvěrů vklady obvykle docházelo v těch zemích, kde bankovní sektor musel projít určitou formou ozdravení, ať již v souvislosti se světovou krizí po roce 2008, dluhovou krizí eurozóny nebo v souvislosti s jinými problémy. Řada zemí tak zaznamenala v posledních pěti letech značný kumulativní nárůst sledovaného ukazatele. Jednalo se jak o nečlenské země eurozóny, jako je například Rumunsko (o 41,3 p.b.), Bulharsko (o 41,8 p.b.) a Maďarsko (o 57,1 p.b.), tak o oslabené státy eurozóny, z nichž však některé vykázaly rychlejší růst sledovaného poměrového ukazatele (např. Irsko o 65,0 p.b., Slovinsko o 46,6 p.b.) a naopak v jiných státech byl růst pomalejší – v Itálii (o 20,6 p.b.), Portugalsku (o 18,5 p.b.) a Španělsku (o 16,9 p.b.).

¹⁵ Této problematice se dále věnuje také kapitola 5.5.

¹⁶ Pro účely mezinárodního srovnání byla použita data publikovaná ECB pro objem úvěrů a vkladů u měnových finančních institucí (s výjimkou ESCB – Evropského systému centrálních bank), a to za kategorii nefinančních institucí (se zahrnutím centrální vlády). Tyto údaje se tak v případě ČR obvykle liší od hodnoty, kterou zveřejňuje ve svých analýzách ČNB. Tento rozdíl mj. vzniká z toho důvodu, že objem vkladů a úvěrů v podobě tohoto poměrového ukazatele nezahrnuje veškeré vklady a úvěry. V případě zemí eurozóny jsou zahrnuty vklady a úvěry subjektů ze zemí eurozóny. V případě ostatních států EU jsou zahrnuty vklady a úvěry vůči domácím subjektům. Hodnota ukazatele dle údajů v systému ČNB – ARAD bývá zpravidla nižší a může se i jinak vyvíjet v čase. Ke konci roku 2016 dosahoval poměr klientských vkladů ke klientským úvěrům vykazovaný ČNB 127,7 %.

Graf 5.2: Poměr bankovních klientských vkladů ke klientským úvěrům ve vybraných státech EU (konec roku 2016)

Pramen: ECB, výpočty MF

Obecně je však obtížné napříč zeměmi nalézt univerzální interpretaci a jednoznačné vysvětlení vývoje ukazatele poměru objemu vkladů k úvěrům. Zvýšení jeho hodnoty totiž může být obecně způsobeno nejen v zásadě příznivým nárůstem objemu vkladů, ale může být také vyvoláno poklesem objemu poskytnutých úvěrů mj. v důsledku omezené schopnosti nebo ochoty bank poskytovat úvěry. V takovém případě by zvýšení hodnoty tohoto poměrového ukazatele nemuselo být příznivým signálem. Dalším interpretačním problémem je potřeba zasazení ukazatele do širšího kontextu produktové struktury finančního trhu a struktury umístění úspor v daném státu, např. pokud by v nějaké zemi byla většina úspor obyvatel na stáří spravována v rámci nebankovních segmentů finančního trhu na úkor bankovních vkladů. Tyto prostředky by se pak sice do bilancí bank (a i zmiňovaného ukazatele) mohly následně promítnout, ovšem pouze částečně, a to například v podobě depozit správců úspor na stáří (tj. např. penzijních fondů nebo životních pojišťoven). Navíc tyto zdroje nelze z pohledu stability financování bank stavět na roveň diverzifikovaným retailovým vkladům. Institucionální vklady se totiž týkají nižšího počtu subjektů, což následně může přispívat k jejich vyšší volatilitě.

Většina z výše uvedených faktorů, které by mohly vypovídající schopnost ukazatele oslabit, však do značné míry neplatí v případě ČR, kde k vysoké hodnotě ukazatele nepřispělo vynucené omezení úvěrování bankami v důsledku nejistoty na finančních trzích nebo problémů bank. Naopak bankovní sektor ve svém financování mohl dlouhodobě využívat významný objem vkladů domácností, které v bankách umísťují většinu svých úspor (viz kapitola 3). Podíl vkladů domácností na celkových klientských vkladech v bankách se dlouhodobě pohybuje v intervalu 50–60 %.

V neposlední řadě je třeba připomenout, že ukazatel poměru vkladů k úvěrům poměřuje bankovní sektor jako celek, což neznamená, že některé subjekty nevykazují výrazně nižší hodnotu krytí úvěrů klientskými depozity, tudíž jsou z tohoto úhlu pohledu zranitelnější. Současně však platí, že nelze hodnotit pouze ukazatel poměru celkových vkladů k úvěrům, ale je třeba jej vnímat i v kontextu skutečnosti, že v posledních letech došlo k významnému nárůstu podílu netermínovaných vkladů.¹⁷ Na straně pasiv bank tak vzrostl podíl využití zdrojů financování s kratší dobou splatnosti (viz kapitola 5.5).

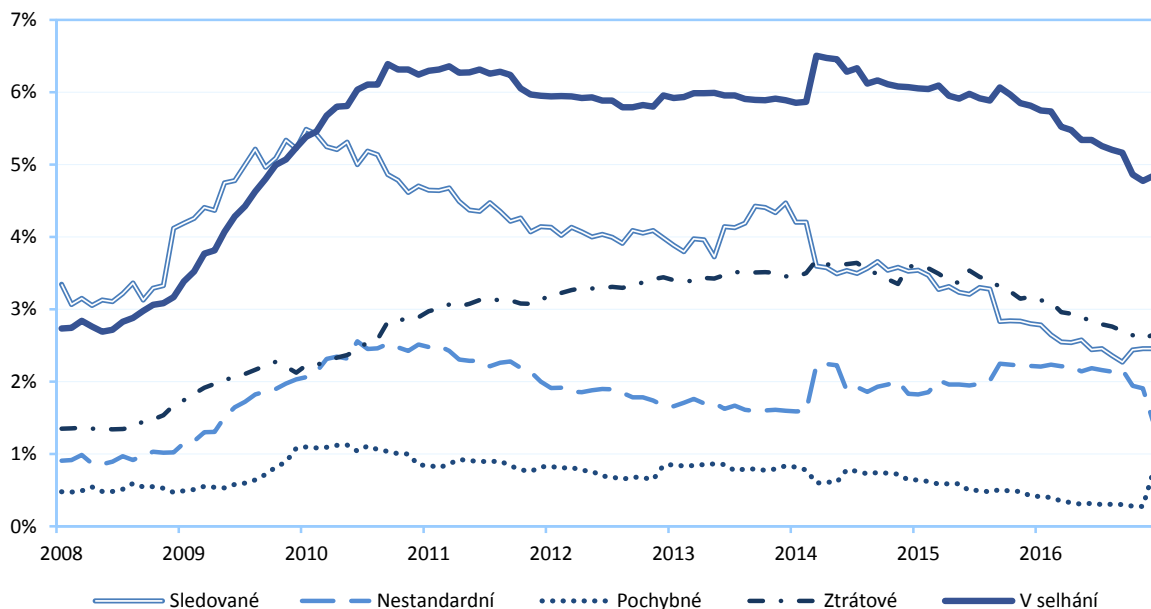
¹⁷ Viz podrobněji v kapitole 3. Struktura úspor domácností a kapitole 5.5 Vklady a úvěry klientů bank.

5.2. Aktiva bankovního sektoru

Celkový objem aktiv bankovního sektoru vč. stavebních spořitelů (viz tabulka 5.1) dosáhl ke konci roku 2016 cca 6,02 bil. Kč.¹⁸ Ve srovnání s rokem 2015¹⁹ došlo k výraznému zvýšení dynamiky růstu, když bilanční suma sektoru vzrostla během roku 2016 o 8,5 % (naproti tomu za roky 2014 a 2015 souhrnně jen o 6,7 %). Vývoj klientských úvěrů (na rozdíl od vkladů) nevykázal obdobné zrychlení tempa svého růstu oproti předchozímu roku (zvýšení tempa růstu jen o 0,4 p.b.). To může naznačovat méně snadné nalézání dlouhodobě rentabilních úvěrových příležitostí. Současně však nelze při sledování vývoje úvěrové aktivity bank přehlížet vliv toho, že se některé klientské segmenty mohou financovat z jiných zdrojů, například emisí dluhopisů (viz kapitola 6.2).

V případě úvěrové činnosti není podstatný jen její objem, ale také kvalitativní faktor. Jak ilustruje graf 5.3, podíl úvěrů v selhání na celkových klientských úvěrech (poskytnutých rezidentům a nerezidentům) meziročně klesl o 1,0 p.b. na 4,8 %, nejnižší za posledních sedm let. Naproti tomu v letech 2011 až 2015 se výše ukazatele podstatněji neměnila a pohybovala se přibližně kolem 6 %. V roce 2002, kdy bankovní sektor čelil značným problémům, tento ukazatel dokonce výrazně přesahoval hodnotu 10 %. Navzdory významnému meziročnímu poklesu je současná hodnota ukazatele úvěrů v selhání i tak zřetelně vyšší ve srovnání s lety 2007 a 2008, kdy se po krátkou dobu v některých měsících hodnota tohoto ukazatele pohybovala pod úrovní 3 %. Tehdejšími nízkými hodnotám však přispívala kombinace dočasně působících faktorů vč. hospodářského růstu a značného objemu nově poskytnutých úvěrů, který tak snižoval relativní podíl úvěrů v selhání z minulosti.

Graf 5.3: Úvěry v selhání dle rizikovosti

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

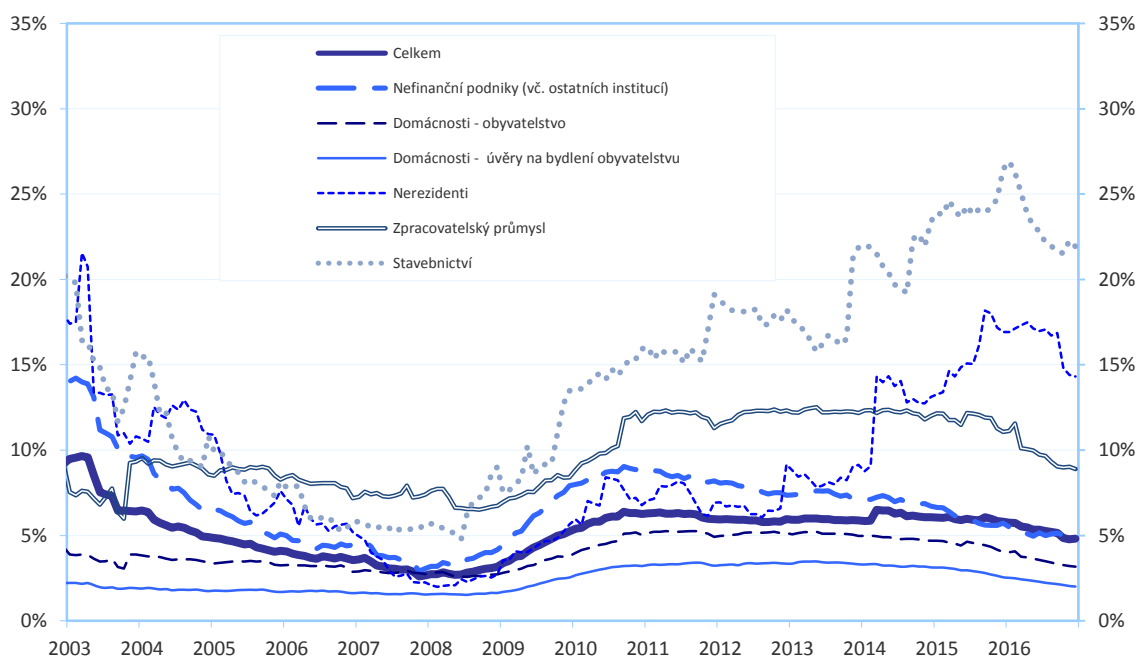
Z hlediska vývoje dílčí struktury (dle rizikovosti) úvěrů (viz graf 5.3) se projevil celkový pokles podílu úvěrů v selhání odlišně. Podíl specifické kategorie tzv. pochybných úvěrů (druhá nejvíce riziková kategorie) na celkových úvěrech vzrostl meziročně z 0,4 % na 0,7 % ke konci roku 2016. Naopak nejvíce riziková kategorie – úvěry ztrátové – vykázala pokles podílu na celkových úvěrech z 3,2 % na 2,6 %. Podíl dvou méně rizikových kategorií úvěrů v selhání na celkových úvěrech také zřetelně klesl, u sledovaných úvěrů na 2,3 % (o 0,6 p.b.) a u nestandardních úvěrů na 1,5 % (o 0,7 p.b.).

Určité rozdíly (například v kvalitě úvěrových portfolií a tvorbě opravných položek) lze pozorovat napříč skupinami bank členěných dle objemu aktiv, přičemž lze konstatovat, že především skupina tzv. malých bank vykazovala vyšší podíl úvěrů v selhání v kombinaci s nižším podílem krytí opravnými položkami.

¹⁸ Tyto hodnoty zveřejněné v rámci systému časových řad ARAD ČNB se liší od hodnot publikovaných ČNB například v rámci Zprávy o výkonu dohledu z důvodu rozdílné metodiky. Tyto odlišnosti se pak také mohou projevit například v případě ukazatelů o podílu úvěrů v selhání.

¹⁹ Dle informace ČNB provedly banky ke konci roku 2015 v souvislosti s nově platnými regulačními požadavky (ve vztahu k Fondu pro řešení krize) optimalizaci struktury bilancí. Tato skutečnost ovlivnila vývoj některých položek rozvahy i celkové bilanční sumy.

Graf 5.4: Podíl úvěrů v selhání dle klientských segmentů

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Kvalitu úvěrových portfolií, která je vzhledem k zaměření bankovního sektoru na poskytování klientských úvěrů nejvýznamnější položkou aktiv, ilustruje graf 5.4. K příznivému vývoji došlo v roce 2016 nejen celkově, ale i v případě všech dílčích sledovaných klientských segmentů. Podíl úvěrů v selhání poskytnutých nefinančním podnikům klesl na 5,1 % (o 0,6 p.b.). Nižší podíl úvěrů v selhání v rámci tohoto segmentu byl vykázan naposledy na začátku roku 2009, tedy před tím, než se mohlo projevit zpomalení spojené s tehdejší finanční krizí ve světě. Úvěry domácnostem zaznamenaly o polovinu vyšší meziroční tempo poklesu podílu úvěrů v selhání (o 0,9 p.b.) na 3,2 %. Dlouhodobě domácnosti (obyvatelstvo)²⁰ oproti finančním podnikům vykazují nižší podíl úvěrů v selhání. K tomu přispívají zejména úvěry na bydlení, kde podíl úvěrů v selhání klesl na 2,0 % (o 0,5 p.b.). Naopak segment nerezidentů sice dosáhl významného snížení (o 2,6 p.b.), přesto je podíl úvěrů v selhání v tomto segmentu i nadále vysoký (14,3 %).

Data za dílčí skupiny subjektů dle odvětví jejich ekonomické činnosti se vyvíjela podobně jako v případě nefinančních podniků. Podíl úvěrů v selhání klesl jak v případě zpracovatelského průmyslu (o 2,2 p.b.), tak stavebnictví (o 4,5 p.b.) na 8,9 %, resp. 21,9 %. Ve zpracovatelském průmyslu bylo nižších hodnot dosaženo naposledy v roce 2008. Naproti tomu v případě stavebnictví se jednalo o pokles k úrovním z průběhu roku 2014. Je však nutné připomenout, že vývoj kvality poskytnutých úvěrů nemusí nutně vypovídat o celkovém zdraví daného sektoru. Jedná se totiž především o obraz situace té části podniků z daného hospodářského odvětví, které úvěry v minulosti přijaly, nikoli o přehled vypovídající o aktuálním stavu daného odvětví jako celku.

Z hlediska problémů potenciálně způsobených vývojem měnového kurzu je podstatné sledovat úvěry denominované v cizí měně. V roce 2016 se jejich podíl na celkových úvěrech zásadně nezměnil a zůstal relativně nízký (viz údaje uvedené v textu níže). Tato dlouhodobá skutečnost má pozitivní důsledky na odolnost dlužníků (zejm. domácností) vůči změnám způsobeným fluktuacemi měnového kurzu a následně na fungování reálné ekonomiky a stabilitu finančního sektoru.

Podíl cizoměnových úvěrů na celkových úvěrech dosáhl 19,6 % (růst o 0,9 p.b.). V rámci sektorového členění vykazovali nejvyšší podíl cizoměnových úvěrů nerezidenti (77,0 %), finanční instituce (30,1 %) a nefinanční podniky (27,8 %). Zatímco nerezidenti podíl cizoměnového zadlužení snížili (o 2,8 p.b.), u finančních institucí a u nefinančních podniků došlo k významnému meziročnímu nárůstu (o 5 p.b., relativně o více než jednu pětinu). V případě exportujících firem ale často platí, že příslušná cizoměnová cash flow potřebná na splácení

²⁰ Obyvatelstvo představuje jeden z dílčích sub-sektorů sektoru domácností (tj. zaměstnanec, příjemce důchodů z vlastnictví, příjemce penzí, příjemce ostatních transferů) bez zahrnutí živnostníků a společenství vlastníků bytových jednotek.

těchto úvěrů jsou kompenzována jejich cizoměnovými příjmy z vývozu, čímž je měnové riziko vyplývající z cizoměnového úvěru (kromě případného dalšího zajištění) značně sníženo.

Naproti tomu domácnosti si dlouhodobě udržují v zásadě zanedbatelný podíl cizoměnových úvěrů (dlouhodobě nižší než 0,2 %). Z tohoto důvodu vykazovala ČR v rámci skupiny států mimo eurozónu nejnižší podíl cizoměnových úvěrů. Nicméně meziročně ČR zaznamenala nejvyšší tempo růstu těchto úvěrů v rámci EU28,²¹ především kvůli růstu podílu cizoměnových úvěrů poskytnutých finančním institucím a nefinančním podnikům.

5.3. Hospodářské výsledky bankovního sektoru

Výkaz zisku a ztráty sektoru

Hospodářský výsledek bankovního sektoru před zdaněním za rok 2016 dosáhl 88,7 mld. Kč (viz tabulka 5.2). To představuje meziroční nárůst zisku o cca 10 %. Bankovní sektor tak vykázal nejen nejvyšší hodnotu zisku za sledované období, ale i nejrychlejší tempo růstu zisku od roku 2013. V rámci posledních 6 let rostl zisk meziročně rychleji pouze v roce 2012 (o 20,8 %).

Klíčový vliv na celkový zisk měl vývoj kategorie tzv. ostatních položek, když došlo k jejímu meziročnímu růstu o 12,1 mld. Kč. V jejím rámci se projevila řada dílčích vlivů. Negativně působil především pokles zisků z finančních aktiv a závazků k obchodování a nárůst (celkové) tvorby rezerv. Naproti tomu pozitivní dopad měl zejm. pokles ztrát ze znehodnocení, nárůst zisků z kurzových rozdílů a růst výnosů z dividend.

Naopak proti růstu celkového zisku působily typické dominantní položky výkazu zisku a ztráty, jako jsou čisté úrokové výnosy, čisté výnosy z poplatků a provizí a vývoj správních nákladů.

Tabulka 5.2: Vybrané položky výkazu zisku a ztráty bankovního sektoru

Ukazatel (mld. Kč)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Zisk z finanční a provozní činnosti	162,1	167,2	168,2	167,9	174,2	180,3	6,1	3,5
čisté úrokové výnosy	109,9	107,9	105,5	110,4	110,9	109,9	-1,0	-1,0
úrokové výnosy	172,3	170,4	154,8	158,9	150,9	143,4	-7,5	-4,9
úrokové náklady	62,4	62,5	49,3	48,4	40,0	33,6	-6,4	-16,0
čisté výnosy z poplatků a provizí	39,1	37,3	37,1	36,0	34,6	32,3	-2,3	-6,6
výnosy z poplatků a provizí	50,0	49,2	49,9	49,0	47,9	44,7	-3,2	-6,7
náklady na poplatky a provize	10,9	11,9	12,8	12,9	13,3	12,3	-1,0	-7,1
Správní náklady	66,0	66,6	65,8	70,2	70,7	71,4	0,7	0,9
Ostatní položky	-19,5	-1,9	-3,4	-0,1	5,7	17,8	12,1	213,3
Zisk (ztráta) před zdaněním	63,4	76,7	73,3	76,1	80,5	88,7	8,2	10,1

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Jak bylo zmíněno výše, čisté úrokové výnosy působily mírně na pokles zisku (pokles o 1,0 %). V předchozích dvou letech přitom tato část hospodářského výsledku vždy meziročně rostla. K meziročnímu poklesu navíc došlo za situace, kdy celkový objem úročených aktiv rostl. Čisté úrokové výnosy vzhledem k průměrným aktivům tedy klesly z hodnoty 1,92 % v roce 2015 na 1,78 % v roce 2016. Z hlediska absolutního objemu dosáhly čisté úrokové výnosy stejné výše jako v roce 2011. Tehdy však čisté úrokové výnosy z průměrných aktiv dosahovaly 2,53 %.

Úrokové výnosy meziročně klesly o 4,9 %, v absolutním vyjádření o 7,5 mld. Kč na 143,4 mld. Kč. Dopad tohoto snížení výnosů na čisté úrokové výnosy nedokázal vzhledem k jejich nižší velikosti kompenzovat ani pokles úrokových nákladů o 16,0 %, i když jeho meziroční relativní tempo bylo více než trojnásobné (absolutně o 6,4 mld. Kč na 33,6 mld. Kč). Pokračoval tak proces, kdy se klesající sazby v ekonomice projevují v úročení bankovních aktiv i pasiv, tj. jak v úrokových výnosech, tak i nákladech. Mezi obecné výzvy pro hospodaření bank v prostředí tzv. nízkých úrokových sazeb pak patří v zásadě obtížné snižování relativní úrovně úrokových

²¹ Dle publikace ESRB (Risk Dashboard, March 2017 – data ke konci roku 2016) činil podíl cizoměnových úvěrů na celkových úvěrech poskytnutých „rezidentům“ (přibližně odpovídá domácím subjektům bez tzv. měnových finančních institucí a vlády) cca 60 % v Chorvatsku, více než 40 % v Rumunsku a Bulharsku, cca čtvrtinu v Polsku a více než pětinu v Maďarsku. Ve srovnání s tím byla hodnota tohoto ukazatele pro ČR nižší a jen mírně přesahovala 10 %.

nákladů pod tak zvanou nulovou dolní hranici (*zero lower bound*) a hledání příležitostí pro dlouhodobě výnosné umístění volných finančních zdrojů bank s dlouhodobě příznivou kombinací výnosu a rizika.

Čisté výnosy z poplatků a provizí také meziročně klesly (o 6,6 %) na 32,3 mld. Kč. Jednalo se o nejrychlejší relativní i absolutní meziroční pokles tohoto ukazatele v rámci sledovaného období. K poklesu čistých výnosů z poplatků a provizí v roce 2016 došlo i přesto, že příslušné náklady klesaly rychleji (o 7,1 %) než výnosy (o 6,7 %). Důvodem pro tento zdánlivě paradoxní vývoj bylo, že výnosy byly oproti nákladům v absolutním vyjádření více než trojnásobné, a proto nestačil absolutní pokles nákladů vyrovnat snížení výnosů. Čisté výnosy tak pokračovaly v dlouhodobém poklesu, který trvá celé sledované období, během něhož tato kategorie vykázala souhrnný pokles o 17,2 %.

Podobně jako v roce 2015 se na vývoji zisku mírně negativně projevil růst správních nákladů o 0,9 % na 71,4 mld. Kč.

Ukazatele zisku a rentability

V tabulce 5.3 jsou uvedeny poměrové ukazatele, které umožňují lépe, resp. jinak, ilustrovat relativní význam některých položek generujících zisk sektoru.

Poměr čistých úrokových výnosů k čistým výnosům z poplatků měl tendenci ve sledovaném období dlouhodobě růst a v roce 2016 se přiblížil 3,4 násobku. Objem čistých úrokových výnosů se v roce 2016 oproti roku 2011 prakticky nezměnil. Nicméně kvůli poklesu čistých výnosů z poplatků a provizí vzrostl význam čistých úrokových výnosů pro hospodářský výsledek bank. To se pak odrazilo v nárůstu tohoto poměrového ukazatele.

Dominantní význam položky čistých úrokových výnosů lze ukázat i na jejím srovnání se ziskem z finanční a provozní činnosti, který činil 61,0 % (pokles o 4,3 %, resp. 2,7 p.b.). Naproti tomu podíl čistých výnosů z poplatků a provizí na zisku z finanční a provozní činnosti dosáhl jen 17,9 %. Pokles obou těchto poměrových ukazatelů v průběhu sledovaného období upozorňuje na skutečnost, že k meziročnímu růstu zisku z finanční a provozní činnosti stále více přispívaly tzv. ostatní položky.

Tabulka 5.3: Poměrové ukazatele zisku bankovního sektoru

K 31. 12.	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna (%)
Poměr čistých úrokových výnosů a čistých výnosů z poplatků a provizí	2,8	2,9	2,8	3,1	3,2	3,4	6,0
Podíl čistých úrokových výnosů na zisku z finanční a provozní činnosti	67,8%	64,6%	62,7%	65,8%	63,7%	61,0%	-4,3
Podíl čistých výnosů z poplatků a provizí na zisku z finanční a provozní činnosti	24,1%	22,3%	22,0%	21,5%	19,9%	17,9%	-9,7

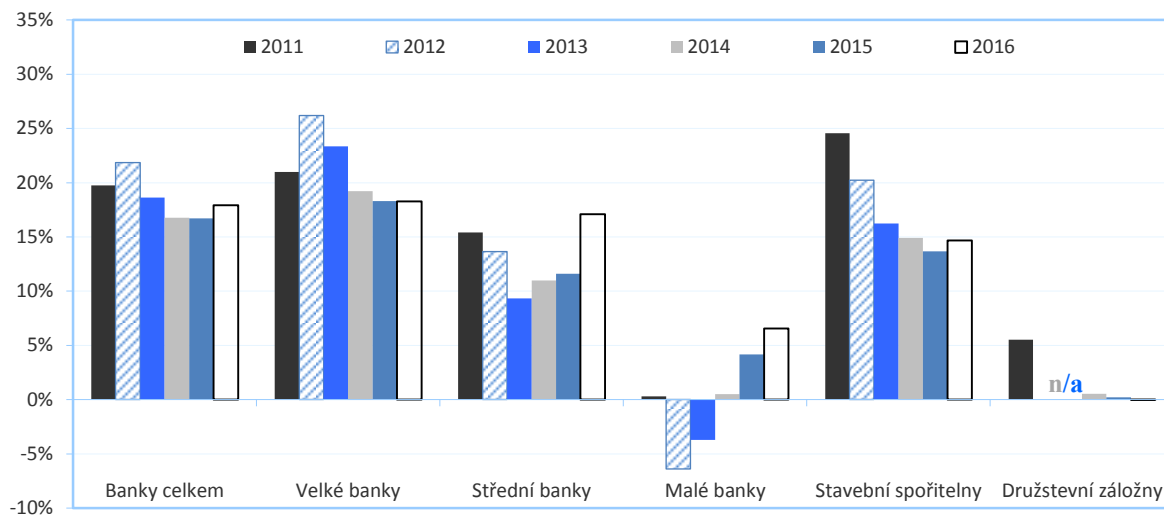
Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Jako celek vykázal bankovní sektor ziskovost, resp. rentabilitu vlastního kapitálu Tier 1 na úrovni 17,9 % (meziroční nárůst o 1,2 p.b.). Jednalo se tak o první razantní obrat po poklesu, resp. stagnaci tohoto ukazatele od roku 2012. V dlouhodobém srovnání však tyto hodnoty představovaly nižší výsledek, neboť ještě v roce 2009 byla rentabilita o 9 p.b. vyšší (tj. cca 27,0 %). Mezi příčiny dlouhodobého poklesu tohoto poměrového ukazatele může patřit jak nárůst jmenovatele (dlouhodoběji působící navyšování kapitálu Tier 1), tak pokles čitatele (ziskovosti), a to zejména čisté úrokové marže vzhledem k aktivům. Ta totiž vůči průměrným aktivům klesla od začátku do konce sledovaného období relativně o 29,6 % a činila 1,8 %, přičemž ještě mezi léty 2008 až 2013 se pohybovala kolem hodnoty 2,5 %. Dlouhodobě existují mezi výsledky dosahovanými jednotlivými skupinami subjektů sektoru úvěrových institucí rozdíly (viz graf 5.5). Ziskovost segmentu vůči kapitálu Tier 1 tzv. velkých bank²² se meziročně téměř nezměnila (18,3 %). Naproti tomu výrazný nárůst zaznamenal segment středních bank (o 5,5 p.b.), jenž se tak svou ziskovostí (17,1 %) v roce 2016 přiblížil velkým bankám, které tradičně vykazují nejvyšší ziskovost.

²² Rozdělení bank podle bilanční sumy bylo ze strany ČNB průběžně upravováno, což má následně vliv na zařazení jednotlivých bank a vývoj indikátorů. Rozdělení bylo do roku 2012 (včetně) následující: velké banky s bilanční sumou nad 200 mld. Kč, střední banky s bilanční sumou 50 až 200 mld. Kč a malé banky s bilanční sumou nižší než 50 mld. Kč. Od roku 2013 došlo k posunutí hranice mezi středními a velkými bankami na 250 mld. Kč. Od roku 2016 došlo ke zvýšení této hranice na 400 mld. Kč a upravena byla též hranice mezi malými a středními bankami na 100 mld. Kč.

U stavebních spořitelen se pokles rentability zastavil a naopak vykázal meziroční nárůst na 14,7 % (o 1,0 p.b.). I navzdory tomuto zvýšení byla ziskovost této skupiny bank o 9,9 p.b. nižší než v roce 2011 a o 20,2 p.b. oproti roku 2008. Tehdy byly stavební spořitelny nejvíce rentabilní částí bankovního sektoru, nyní naopak vykazují podprůměrnou ziskovost. V případě skupiny malých bank bylo možné pozorovat pokračování podobného vývoje jako v předchozích čtyřech letech (nárůst o 2,4 p.b.), a to na 6,6 %. Pro srovnání je též uvedena rentabilita sektoru družstevních záložen, která činila -0,02 %.²³

Graf 5.5: Rentabilita vlastního kapitálu Tier 1

Pramen: ČNB – ARAD

5.4. Vývoj úrokových sazeb

Vývoj tržních úrokových sazeb je ovlivňován především působením měnové politiky ČNB. Ještě v roce 2012 centrální banka realizovala hned trojí snížení klíčové 2T repo sazby (a to postupně z 0,75 % na 0,05 %). Vzhledem k tomu, že se její měnověpolitické sazby přiblížily k tzv. technické nule, nemohla od roku 2013 již obdobné snižování sazeb provést, a tedy i rozpětí mezi jednotlivými sazbami zůstalo zachováno (viz tabulka 5.4). Na podzim roku 2013 ČNB proto přistoupila ke stanovení tzv. kurzového závazku, který využila jako alternativní měnověpolitický nástroj, jehož praktickým cílem bylo oslabení kurzu domácí měny a jeho udržení na určité úrovni.²⁴

Tabulka 5.4: Úrokové sazby ČNB

(%)	31. 12. 2011	31. 12. 2012	31. 12. 2013	31. 12. 2014	31. 12. 2015	31. 12. 2016
2T repo	0,75	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Diskontní	0,25	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Lombardní	1,75	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25

Pramen: ČNB – ARAD

Přehled průměrných klientských úrokových sazeb v ČR v jednotlivých letech (tabulka 5.5) ilustruje postupný pokles jak v případě klientských vkladů, tak úvěrů (jedná se o úročení všech, tj. nejen nových úvěrů). V případě vkladů přetrvává i nadále nižší úročení vkladů nefinančních podniků ve srovnání s vklady domácností. Absolutní hodnota rozpětí mezi úročením vkladů těchto dvou klientských segmentů se meziročně nezměnila (0,4 p.b.), když oba ukazatele klesly o 0,1 p.b.

Průměrné úročení úvěrů poskytnutých domácnostem a nefinančním podnikům také v průběhu roku kleslo. Velikost meziročního snížení úročení úvěrů byla u obou kategorií stejná jako v roce 2015 - o 0,5 p.b. (na 4,6 %) v případě úvěrů domácnostem a o 0,2 p.b. (na 2,6 %) v případě nefinančních podniků. Tempo meziročního poklesu se v roce 2016 nezměnilo ani u úrokových sazeb u úvěrů domácnostem na bydlení, když po snížení

²³ Pro období let 2012 a 2013 není údaj pro rentabilitu družstevních záložen uveden, neboť v těchto letech byla vypovídací schopnost údajů z výkazu zisku nebo ztráty ovlivněna rozdílným účetním obdobím subjektů v sektoru družstevních záložen.

²⁴ Podrobnější popis tzv. kurzového závazku lze nalézt v samostatném boxu 1.1 v kapitole 1.2. Měnová politika a devizový trh.

o 0,4 p.b. dosáhly 3,1 %. Rychlejší pokles úročení vykazalo jen úročení úvěrů na spotřebu, a to o 1,1 p.b. (na 12,8 %), přitom v roce 2015 činil pokles jen 0,6 p.b. S výjimkou spotřebních úvěrů lze říci, že úročení úvěrů si v absolutní hodnotě zachovalo meziroční tempo poklesu jako mezi lety 2014 – 2015. Relativně však tempo poklesu vlivem nízké srovnávací základny zrychlilo.

Tabulka 5.5: Průměrná úroková sazba²⁵

Průměr za období (%)		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Vklady	domácností	1,2	1,2	1,0	0,8	0,6	0,5
	nefinančních podniků	0,5	0,6	0,4	0,3	0,2	0,1
Úvěry	domácnostem	6,8	6,5	6,0	5,6	5,1	4,6
	na spotřebu	14,6	14,5	14,6	14,5	13,9	12,8
	na bydlení	5,1	4,8	4,3	3,9	3,5	3,1
	nefinančním podnikům	3,9	3,7	3,2	3,0	2,8	2,6

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

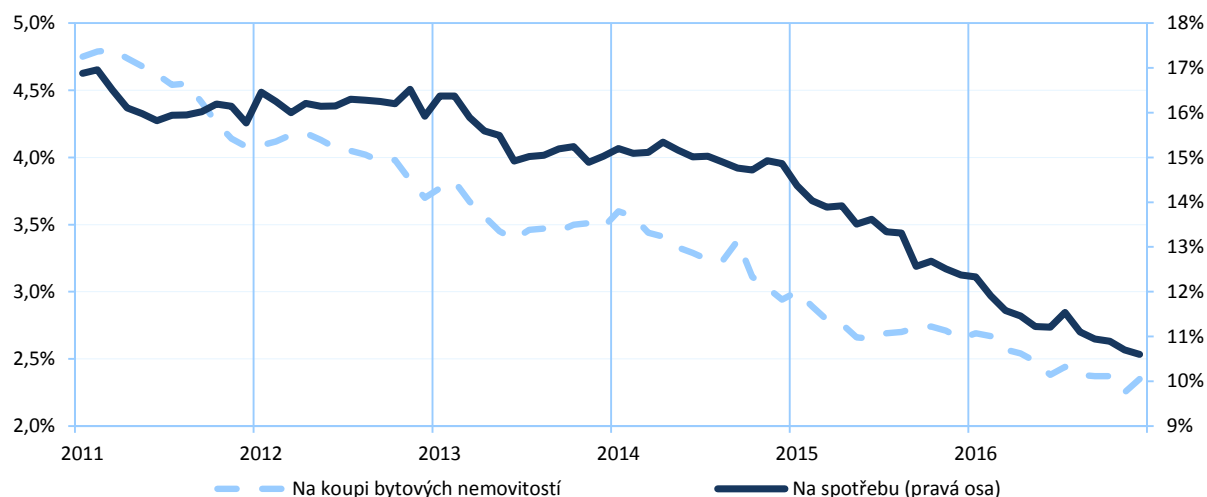
V případě úvěrů domácnostem je vhodné sledovat kromě úrokové sazby (jakožto základního měřítka ceny těchto úvěrů) také komplexnější ukazatel zahrnující i další náklady na úvěr, tj. RPSN (viz tabulka 5.6).²⁶ Podobně jako v roce 2015 pokračovaly sazby RPSN z nově poskytnutých úvěrů (naproti tomu sazby úročení úvěrů uvedené v tabulce 5.5 jsou ze všech úvěrů, nejen nově poskytnutých) na spotřebu během roku 2016 ve zřetelném poklesu poté, co od 2. pololetí roku 2013 v podstatě stagnovaly (viz graf 5.6). V prosinci 2015 činila sazba RPSN 12,5 % a o rok později již jen 10,6 % (pokles o 1,8 p.b.). RPSN na nákup bytových nemovitostí meziročně poklesla o 0,3 p.b. (na 2,4 %), tedy o stejnou hodnotu jako v předchozím roce. Nákladovost nových úvěrů na bydlení tak dosáhla historicky nejnižší hodnoty za přispění působení vzájemné konkurence v reakci na nastavení měnové politiky centrální banky a na vývoj na finančním trhu a v reálné ekonomice.

Tabulka 5.6: RPSN nových korunových úvěrů poskytnutých bankami

Nové obchody v roce 2016 (%)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Na spotřebu	12,3	11,9	11,6	11,5	11,2	11,2	11,5	11,1	10,9	10,9	10,7	10,6
Na koupi byt. nemovitostí	2,7	2,7	2,6	2,5	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,3	2,4

Pramen: ČNB – ARAD

Graf 5.6: RPSN nových korunových úvěrů poskytnutých bankami

Pramen: ČNB – ARAD

²⁵ Údaje se vztahují na vklady a úvěry v korunách.

²⁶ RPSN (roční procentní sazba nákladů) udává procentní podíl z dlužné částky, který musí klient zaplatit za období jednoho roku nad rámec úroku dlužné částky, a to v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru. Jedná se o RPSN nových korunových úvěrů poskytnutých bankami.

5.5. Vklady a úvěry klientů bank

Jak ilustruje tabulka 5.7 níže, v roce 2016 dosáhl objem klientských²⁷ vkladů 3,77 bil. Kč (růst o 7,0 %) a úvěrů 2,95 bil. Kč (růst o 6,0 %). Meziroční relativní tempo růstu celkového objemu vkladů se příliš nezměnilo (zvýšení o 0,4 p.b.). Naproti tomu tempo růstu bankovních úvěrů vzrostlo mnohem výrazněji (na 2,8 násobek).

Tabulka 5.7: Rozdělení vkladů a úvěrů u bank dle sektorového hlediska²⁸

K 31. 12.	Vklady u bank (mld. Kč)				Úvěry u bank (mld. Kč)			
	2015	2016	Meziroční změna		2015	2016	Meziroční změna	
			abs.	(%)			abs.	(%)
Domácnosti	2 034,7	2 206,3	171,5	8,4	1 321,4	1 417,4	96,1	7,3
Nefinanční podniky (vč. ostatních institucí)	921,6	921,8	0,2	0,0	920,9	976,1	55,2	6,0
Vládní instituce	214,3	233,7	19,3	9,0	58,2	48,0	-10,2	-17,5
Finanční instituce	150,3	161,7	11,4	7,6	158,7	188,3	29,6	18,6
Nerezidenti	167,9	209,5	41,6	24,7	320,9	318,6	-2,3	-0,7
Neziskové instituce	31,9	34,3	2,4	7,7	2,3	2,0	-0,3	-12,8
Celkem	3 520,7	3 767,2	246,5	7,0	2 782,4	2 950,4	168,0	6,0

Pramen: ČNB – ARAD

Z hlediska absolutní změny výše vkladů zaznamenal, vzhledem k jeho celkové absolutní velikosti, nejvyšší nárůst segment domácností (o 171,5 mld. Kč) následovaný nerezidenty (o 41,6 mld. Kč). Domácnosti tak opětovně zvýšily svůj podíl na celkových vkladech. Ke konci roku 2016 tvořily 2,2 bil. Kč z celkových 3,77 bil. Kč, tedy 58,6 %. Druhým nejvýznamnějším vkladatelem zůstaly, navzdory meziroční stagnaci objemu, nefinanční podniky s prostředky v objemu 921,8 mld. Kč (24,5 % vkladů).

Pokud jde o dynamiku vývoje vkladů, tempo růstu vkladů domácností se zvýšilo téměř o polovinu (na 8,4 %). Nejrychleji rostoucími segmenty však byli nerezidenti (o 24,7 %) a vládní instituce (o 9 %). Nerezidenti přitom více než ztrojnásobili tempo růstu svých vkladů a vládní instituce korigovaly více než třetinový pokles z předchozího období. Vklady nefinančních podniků se naopak meziročně téměř nezměnily, když před rokem vzrostly téměř o 10 %. Vklady finančních i neziskových institucí vzrostly obdobným tempem (o 7,6 a 7,7 %) a oba segmenty vykázaly více než dvojnásobné tempo růstu oproti předchozímu roku.

Z hlediska vývoje struktury vkladů dle výpovědní lhůty pokračoval nárůst relativního podílu netermínovaných vkladů na celkových klientských vkladech (na 78,6 %).²⁹ K tomuto vývoji přitom přispěl jak pokračující růst netermínovaných vkladů (o 11,4 %), tak pokles vkladů termínovaných (o 6,6 %). Pokračoval tak dlouhodobý trend, kdy postupně klesá podíl termínovaných vkladů.

Nejvyšší absolutní nárůst úvěrů dosáhl sektor domácností (o 96,1 mld. Kč) následovaný nefinančními podniky (o 55,2 mld. Kč) a finančními institucemi (o 29,6 mld. Kč). Domácnosti tak navýšily své zadlužení u bank na rekordní hodnotu téměř 1,42 bil. Kč, což představovalo 48,0 % všech klientských bankovních úvěrů (meziroční nárůst o 0,6 p.b.). Naopak ke snížení absolutního zadlužení formou bankovních úvěrů došlo v případě vládních institucí (o 10,2 mld. Kč), nerezidentů (o 2,3 mld. Kč) a též neziskových institucí (o 0,3 mld. Kč). Alternativní pohled na strukturu a vývoj úvěrů z druhového (tj. nikoli sektorového) hlediska uvádí tabulka P2.1 v příloze 2.

Domácnosti dominují dlouhodobě nejen jako vkladatelé, ale vzhledem k objemu úvěrů na pořízení bydlení jsou také (od konce roku 2008) nejvýznamnějšími dlužníky bank. Tempo růstu objemu bankovních úvěrů poskytnutých domácnostem (7,3 %) se meziročně v podstatě nezměnilo (pokles o 0,3 p.b.). Nejrychleji však rostly úvěry poskytnuté finančním institucím (o 18,6 %), meziroční nárůst vykázaly ještě nefinanční podniky (o 6,0 %). U ostatních segmentů došlo ke snížení objemu úvěrů – vládní instituce (o 17,5 %), neziskové instituce (o 12,8 %) a mírný pokles zaznamenaly též úvěry nerezidentům (o 0,7 %).

²⁷ Do údajů nejsou započteny vklady nebo úvěry vůči centrální bance a družstevním záložnám.

²⁸ V tabulce jsou uvedeny vklady u bank v korunách i cizích měnách. Hodnoty se tedy liší od tabulky 2.1, kde jsou uvedena pouze korunová depozita, a to navíc u všech úvěrových institucí.

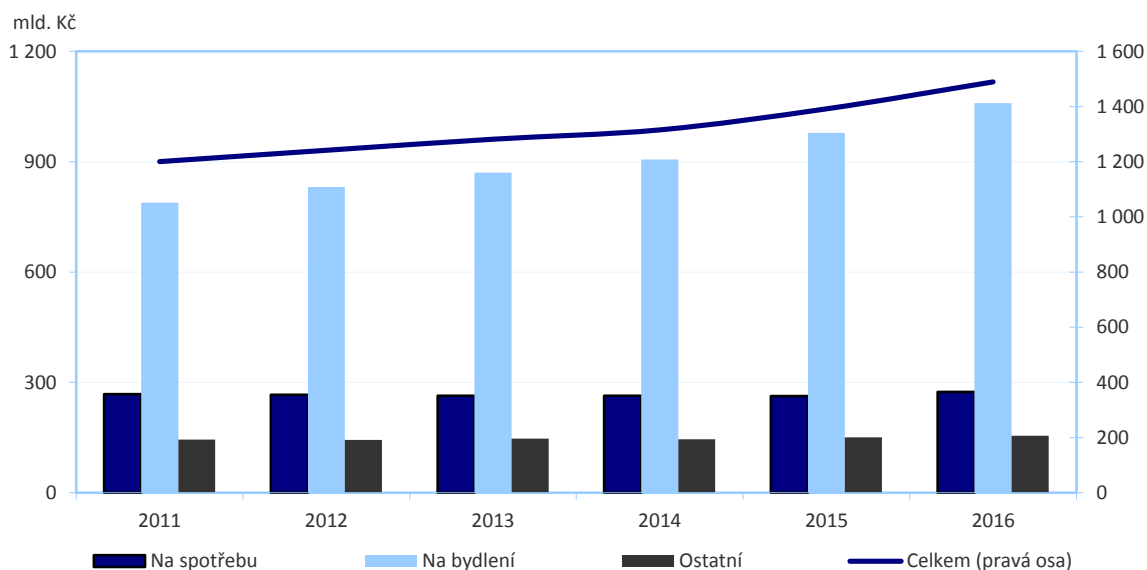
²⁹ Této problematice se věnuje z hlediska domácností také graf 3.1, jenž zachycuje samostatně vklady v rámci stavebního spoření a v cizí měně.

5.6. Zadluženost domácností

Domácnosti jsou dlouhodobě klíčovým klientským segmentem, u kterého je proto vhodná analýza jeho širší pozice nad rámec vztahu k samotnému bankovnímu sektoru. Celkové zadlužení domácností u bank a nebankovních finančních institucí činilo ke konci roku 2016 téměř 1,5 bil. Kč (viz graf 5.7). To představuje nárůst o 97,7 mld. Kč, resp. 7,0 %, což znamená další zvýšení relativního tempa růstu (o 1,2 p.b.) oproti již tak dynamickému vývoji v předchozím roce. Nárůst zadlužení během 12 měsíců roku 2016 dosáhl téměř 85 % nárůstu zadlužení během tří let 2012 až 2014 (tj. 36 měsíců).

Podobně jako v předchozích letech vykazoval vývoj zadlužení v jednotlivých úvěrových segmentech odlišný trend, resp. dynamiku. Tempo růstu úvěrů na bydlení podstatně nezměnilo meziročně dynamiku svého růstu (o 0,4 p.b. na 8,4 %). Objem úvěrů na spotřebu poprvé v rámci sledovaného období vykázal růst (meziročně o 4,4 %). Kategorie ostatních úvěrů (zejména úvěry poskytnuté osobám samostatně výdělečně činným pro podnikatelské účely) pokračovala druhým rokem v růstu o více než 3 %.

Graf 5.7: Celkové zadlužení domácností³⁰

Pramen: ČNB – ARAD, MF, výpočty MF

V absolutním vyjádření vzrostlo zadlužení na bydlení o 81,6 mld. Kč (v roce 2015 o 71,9 mld. Kč) na 1,06 bil. Kč.³¹ Úvěry na spotřebu vykázaly růst o 11,6 mld. Kč, a jejich objem ve výši 274,5 mld. Kč tak byl nejvyšší od roku 2011. Zadlužení domácností v rámci ostatních úvěrů se výrazně nezměnilo, když se zvýšilo o 4,5 mld. Kč a dosáhlo výše 155,1 mld. Kč.

Celkově dominantní kategorií úvěrů u domácností jsou dlouhodobě úvěry na bydlení, jejich podíl ve sledovaném období vzrostl na 71,2 % (růst o 0,9 p.b.). Příčinou tohoto vývoje byl podobně jako v předchozích letech nárůst absolutních hodnot objemu úvěrů na bydlení a pomalejší růst úvěrů na spotřebu a ostatních úvěrů.

Jak je patrné z grafu 5.8, relativní úroveň zadlužení domácností³² vztažená k velikosti domácí ekonomiky, která nepřímo odráží i příjmy domácností, a tím jejich schopnost své finanční závazky splácet, byla v ČR ve srovnání se zbytkem EU stále relativně nízká (30,3 % HDP).³³ V roce 2016 byl zaznamenán její opětovný meziroční růst

³⁰ Úvěry poskytnuté stavebními spořitelny zde představují součet objemu překlenovacích úvěrů a „standardních“ úvěrů ze stavebního spoření.

³¹ Tyto údaje se liší od ukazatelů v kapitole 5.7, neboť zahrnují nejen hypoteční úvěry ale i všechny úvěry od stavebních spořitelen a spotřebitelské úvěry (vše za podmínky účelu pořízení či investování do bydlení). Dalším důvodem je zahrnutí úvěrů poskytnutých domácnostem (tj. obyvatelstvo, živnost, společenství vlastníků bytových jednotek a neziskovým institucím sloužícím domácnostem) od zprostředkovatelů financování aktiv.

³² Dle údajů ECB o objemu úvěrů poskytnutých domácnostem v rozvahách měnově finančních institucí, kromě Evropského systému centrálních bank.

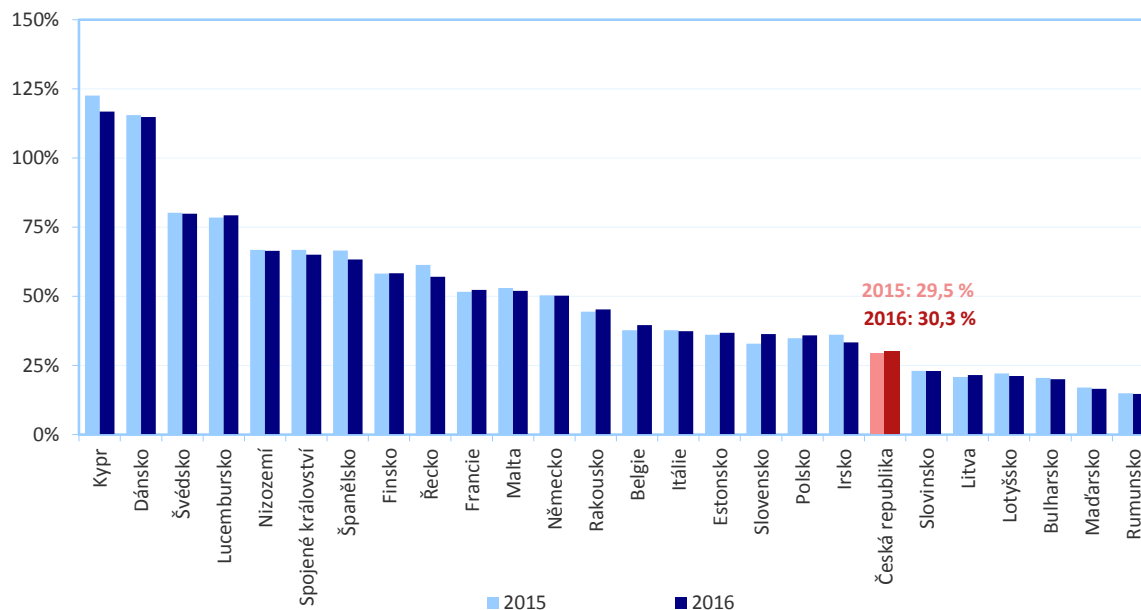
³³ Meziroční vývoj tohoto ukazatele má omezenou interpretovatelnost v případě ekonomik s jinou domácí měnou, než je euro. V těchto případech může docházet k meziroční rozkolísanosti hodnot, pokud fluktuuje kurz domácí měny k euro, který je následně využit pro vyjádření závazků domácností v domácí měně v jednotkách společné měny eurozóny, euro.

s tím, že jeho tempo (o 0,8 p.b.) bylo šesté nejvyšší v EU. Vyšší hodnotu vykázaly již jen Litva (0,8 p.b.), Lucembursko (0,8 p.b.), Polsko (1,1 p.b.), Belgie (1,8 p.b.) a Slovensko (3,4 p.b.).

Nízkou úroveň zadlužení i nadále vykazovaly také členské státy ze střední Evropy. Důvodem může být relativně nedávný přechod těchto ekonomik na tržní hospodářství, kvůli kterému se doposud nestačily nakumulovat objemy úvěrů běžné v západní Evropě.

Naopak největší tendenci k poklesu zadlužení domácností vykazovaly země, které buď byly epicentrem nedávné dluhové krize v eurozóně (Kypr o 5,8 p.b., Řecko o 4,3 p.b., Španělsko o 3,3 p.b., Irsko o 2,8 p.b.) nebo kde měli příjemci úvěrů problémy s jejich splácením během tzv. světové finanční krize (Lotyšsko o 0,9 p.b., Maďarsko o 0,6 p.b.).

Graf 5.8: Objem zadlužení domácností ve vybraných zemích EU vzhledem k HDP

Pramen: ECB, Eurostat, výpočty MF

5.7. Hypoteční trh

Aktivita na hypotečním trhu byla opět vysoká a rok 2016 se zapsal historicky nejvyššími objemy hypotečních úvěrů. Z pohledu širší agregace zahrnující hypoteční úvěry³⁴ - nově poskytnuté, refinancované a refixované (u nichž došlo ke změně úrokové sazby) - bez ohledu na účelovost a clientský segment, dosáhly nově poskytnuté úvěry objemu 417,5 mld. Kč, což ve srovnání s rokem 2015 představovalo meziroční nárůst 20,9 % a zrychlení meziročního tempa růstu o 11 p.b. Jak dále ukazuje tabulka 5.8, zvýšil se i počet nově uzavřených smluv o hypotečním úvěru na úroveň 210,9 tis., což však na rozdíl od objemu poskytnutých úvěrů představuje meziroční zpomalení tempa růstu z 20,1 % na 16,4 %.

Rekordního výsledku dosáhl hypoteční trh i z pohledu užší agregace, kdy je aplikováno omezení na hypoteční úvěry na bytové nemovitosti obyvatelstvu - ty v roce 2016 dosáhly 280,7 mld. Kč, zatímco v roce 2015 skončily na úrovni 217,8 mld. Kč. Při dalším zúžení na nově poskytnuté úvěry bez refinancování a refixování vykázaly v roce 2016 hodnotu 158,5 mld. Kč, rok předchozí pak 118,9 mld. Kč³⁵.

Co se účelu pořízení týče, většina nově poskytnutých hypotečních úvěrů obvykle směřuje na pořízení bytové nemovitosti, v roce 2016 to bylo 71,4 %. Tento typ úvěrů během roku 2016 opět dosáhl dalšího meziročního zvýšení počtu i objemu nově poskytnutých úvěrů. Počet smluv se zvýšil o 27,5 tis. na 187,5 tis. smluv. Objem

³⁴ Hypotečními úvěry se zde rozumí úvěry zajištěné nejméně ve výši 50 % nemovitostí poskytnuté na bytové a nebytové nemovitosti a ostatní hypoteční úvěry včetně amerických hypoték, bez rozlišení měny a za všemi ekonomickými sektory klientů včetně nabíhajícího příslušenství. Dále se mezi ně řadí i úvěry poskytnuté stavebními spořitelny, pokud jsou plně zajištěny nemovitostí.

³⁵ Čistě nové hypoteční úvěry v roce 2016 tvořily 56,5 % celkového objemu nových hypotečních úvěrů. V roce 2015 činil tento podíl 54,6 % a v roce 2014 pak 50,7 %.

vzrostl na 298,1 mld. Kč, což znamenalo meziroční zrychlení tempa růstu z 21,5 % na 25,9 %. Nižší meziroční nárůst vykázaly nové hypoteční úvěry na nebytové nemovitosti a ostatní účely, když se jejich objem zvýšil o 9,9 % na 119,3 mld. Kč. Tento nárůst zapříčinil, že objem nově poskytnutých hypotečních úvěrů v této kategorii opět dosáhl maximální hodnoty z roku 2014.

Tabulka 5.8: Nově poskytnuté hypoteční úvěry podle účelu pořízení³⁶

	K 31. 12.	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
						abs.	(%)
Bytové nemovitosti	počet (v tis. ks)	102,8	131,6	159,9	187,5	27,5	17,2
	objem (mld. Kč)	166,4	195,0	236,8	298,1	61,3	25,9
	podíl na celkovém objemu	68,6	62,0	68,6	71,4	2,8	4,1
Nebytové nemovitosti a ostatní účely	počet (v tis. ks)	13,3	19,2	21,3	23,5	2,2	10,3
	objem (mld. Kč)	76,3	119,3	108,6	119,3	10,8	9,9
	podíl na celkovém objemu	31,4	38,0	31,4	28,6	-2,8	-9,0
Celkem	počet (v tis. ks)	116,1	150,8	181,2	210,9	29,7	16,4
	objem (mld. Kč)	242,6	314,3	345,4	417,5	72,1	20,9

Pramen: ČNB – ARAD

Z hlediska celkové dlužné částky (tj. nesplaceného objemu)³⁷ došlo na hypotečním trhu k rychlejšímu růstu než před rokem, a to na téměř 1,4 bil. Kč ke konci roku 2016 (viz tabulka 5.9). Z tohoto pohledu opět zaujímaly převládající podíl hypoteční úvěry na bytové nemovitosti (71,8 %), když ke konci roku 2016 činily 996,4 mld. Kč. Navíc u nich došlo i ke zvýšení meziročního tempa růstu z 8,1 % na 9,1 %. V případě nesplacených hypotečních úvěrů na nebytové nemovitosti a ostatní účely bylo realizováno ještě vyšší zrychlení meziročního růstu, a to z 4,9 % na 14,0 %. Meziročně tak nesplacený objem úvěrů na nebytové nemovitosti a ostatní účely vzrostl o 48,1 mld. Kč na 392,1 mld. Kč.

Tabulka 5.9: Celkový objem nesplacených hypotečních úvěrů podle účelu pořízení

	K 31. 12.	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
						abs.	(%)
Bytové nemovitosti	počet (v tis. ks)	687,0	711,0	757,7	779,3	21,6	2,8
	nesplacený objem (mld. Kč)	790,4	844,7	913,1	996,4	83,3	9,1
	podíl na celkovém objemu	73,4	72,0	72,6	71,8	-0,9	-1,2
Nebytové nemovitosti a ostatní účely	počet (v tis. ks)	81,1	97,3	100,1	108,4	8,3	8,3
	nesplacený objem (mld. Kč)	286,3	327,8	344,1	392,1	48,1	14,0
	podíl na celkovém objemu	26,6	28,0	27,4	28,2	0,9	3,2
Celkem	počet (v tis. ks)	768,0	808,3	857,9	887,7	29,9	3,4
	nesplacený objem (mld. Kč)	1 076,7	1 172,5	1 257,1	1 388,5	131,4	10,5

Pramen: ČNB – ARAD

Kromě účelu pořízení lze u hypotečních úvěrů sledovat i strukturu dle doby fixace úrokové sazby (viz tabulka 5.10). Ta je silně ovlivněna vývojem úrokových sazeb a očekáváním klientů ohledně jejich budoucího vývoje. Největší oblibě se v roce 2016 u klientů těšily hypoteční úvěry s fixací od 1 roku do 5 let (200,1 mld. Kč, 47,9 % objemu nových úvěrů). Došlo u nich také k nárůstu celkového nesplaceného objemu o 12,0 % na 802,7 mld. Kč. Nejvyšší tempo růstu objemu nových hypotečních úvěrů bylo zaznamenáno u kategorie s fixací od 5 do 10 let (101,7 %). V roce 2016 byly v rámci této kategorie poskytnuty nové úvěry v objemu 95,6 mld. Kč, k čemuž mohlo přispět očekávání nárůstu úrokových sazeb v delším časovém horizontu. Významný nárůst vykázala rovněž kategorie hypotečních úvěrů s dobou fixace nad 10 let, kde v roce 2016 objem nově uzavřených úvěrů,

³⁶ Čtyřleté sledované období bylo použito z důvodu dostupnosti dat počínaje rokem 2013.

³⁷ Jelikož se jedná o stav nesplaceného objemu včetně refinancovaných hypotečních úvěrů, nelze z hlediska metodického přístupu například interpretovat nárůst objemu jen jako nárůst úvěrování ze strany bank či zvýšení jejich ochoty poskytovat úvěry, ale může se jednat také o důsledek zhoršení schopnosti dlužníků splácet své závazky.

oproti roku 2015, vzrostl o 50,9 % na 12,7 mld. Kč. Ani tento růst však nezabránil meziročnímu poklesu jejich celkového nesplaceného objemu na 66,0 mld. Kč, a nadále tak pokračoval jeho klesající trend trvající přinejmenším od roku 2013³⁸. Podobný vývoj nastal i v případě variabilně úročených hypotečních úvěrů a hypotečních úvěrů s fixací do 1 roku, kde i navzdory 2,5% růstu objemu nových úvěrů nastal pokles celkového nesplaceného objemu úvěrů o 0,7 % na 300,4 mld. Kč.

Tabulka 5.10: Hypoteční úvěry (HÚ) podle fixace úrokové sazby

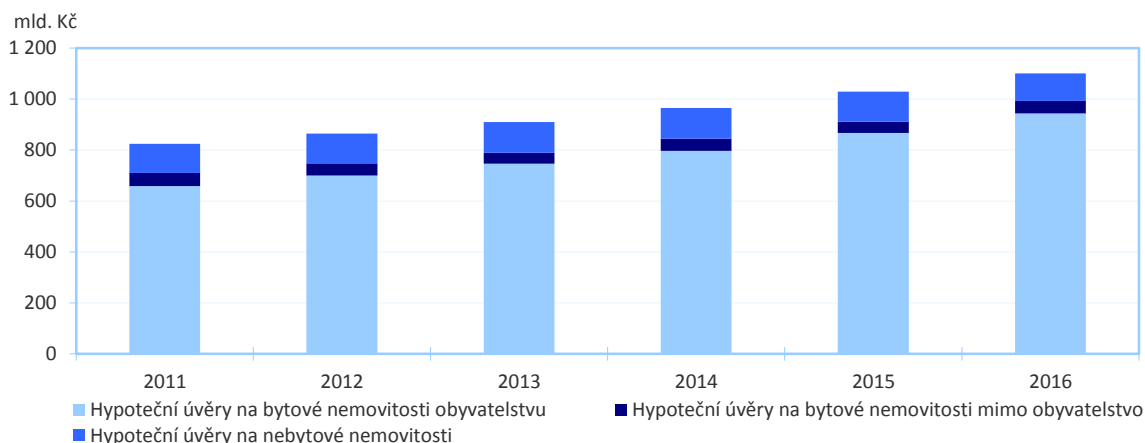
K 31. 12.		2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
						abs.	(%)
Nové HÚ (mld. Kč)	Variabilně úročené a fix. do 1 roku	82,9	123,3	106,4	109,1	2,7	2,5
	Fixace nad 1 rok a do 5 let včetně	137,0	159,6	183,2	200,1	16,9	9,2
	Fixace nad 5 let a do 10 let včetně	10,7	25,4	47,4	95,6	48,2	101,7
	Fixace nad 10 let	12,1	6,0	8,4	12,7	4,3	50,9
	Celkem	242,6	314,3	345,4	417,5	72,1	20,9
Nesplacené HÚ celkem (mld. Kč)	Variabilně úročené a do fix. 1 roku	273,0	307,6	302,5	300,4	-2,1	-0,7
	Fixace nad 1 rok a do 5 let včetně	544,9	602,5	716,7	802,7	86,0	12,0
	Fixace nad 5 let a do 10 let včetně	116,4	122,9	117,9	219,4	101,5	86,1
	Fixace nad 10 let	142,4	139,6	120,0	66,0	-54,0	-45,0
	Celkem	1 076,7	1 172,5	1 257,1	1 388,5	131,4	10,5

Pramen: ČNB – ARAD

Užší vymezení pouze na hypoteční úvěry na pořízení bytové a nebytové nemovitosti³⁹ přináší graf 5.9. Celkový nesplacený objem těchto úvěrů opět vykazoval růst, který v roce 2016 ještě zrychlil (meziroční tempo růstu se zvýšilo z 6,1 % na 7,0 %). Nárůst však byl realizován pouze v kategorii hypotečních úvěrů na bytové nemovitosti, které vzrostly téměř o 9 % na 992,7 mld. Kč. Celkový nesplacený objem hypotečních úvěrů na nebytové nemovitosti naopak meziročně klesl (o 10,4 %), a to dokonce významněji než v roce 2015 (o 2,8 %), a dosáhl tak 107,5 mld. Kč.

Tradičně dominantní kategorii příjemců hypotečních úvěrů tvoří obyvatelstvo⁴⁰, které čerpá největší podíl hypotečních úvěrů na bytové nemovitosti (95,1 % ke konci roku 2016). Tento klientský segment meziročně zvýšil své zadlužení prostřednictvím hypotečních úvěrů na bytové nemovitosti⁴¹ o 77,1 mld. Kč (tj. o 8,9 %) na 944,1 mld. Kč, což představovalo udržení tempa růstu z roku 2015 (kdy nárůst činil 70,1 mld. Kč, resp. 8,8 %).

Graf 5.9: Struktura hypotečních úvěrů na pořízení bytové a nebytové nemovitosti

Pramen: ČNB – ARAD

³⁸ Delší časová řada není k dispozici.

³⁹ Tyto hypoteční úvěry na bytové a nebytové nemovitosti nezahrnují nabíhající příslušenství a tzv. americké hypotéky.

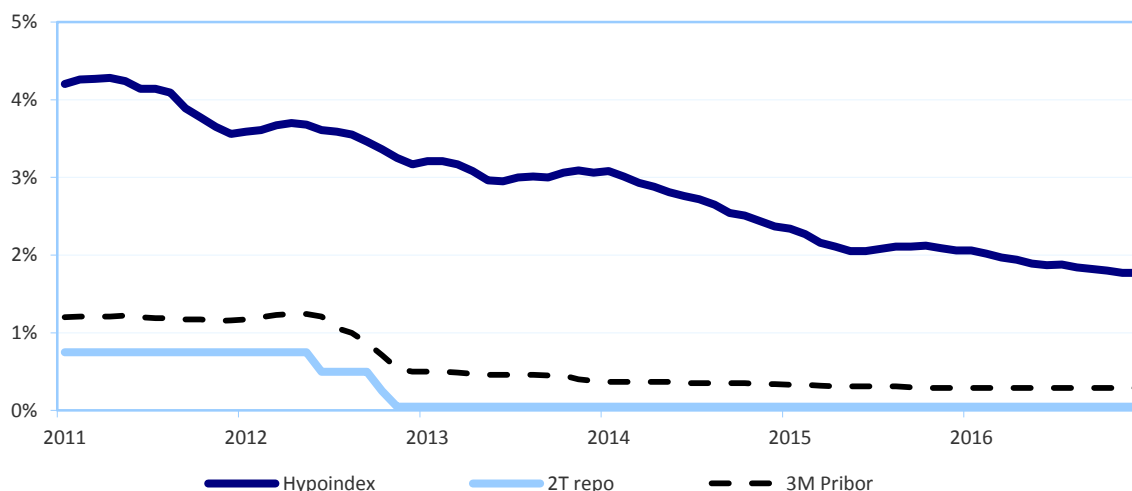
⁴⁰ Obyvatelstvo představuje jeden z dílčích sub-sektorů sektoru domácností (tj. zaměstnanec, příjemce důchodů z vlastnictví, příjemce penzí, příjemce ostatních transferů) bez zahrnutí živnostníků a společností vlastníků bytových jednotek.

⁴¹ Hypoteční úvěry poskytnuté obyvatelstvu (zaměstnanec, příjemce důchodů z vlastnictví, příjemce penzí, příjemce ostatních transferů) k financování investic do bytových nemovitostí (včetně stavebních pozemků).

Vývoj úrokových sazeb hypotečních úvěrů měřený tzv. Hypoindexem⁴² pokračoval v roce 2016 poklesem, a to ve srovnatelné intenzitě jako v roce 2015 (meziroční pokles o 0,3 p.b.). V listopadu a prosinci 2016 klesly úrokové sazby hypoték na nejnižší úroveň v dosavadní historii Hypoindexu (1,77 % p.a), což lze vzhledem k vývoji v prvních měsících roku 2017 (hodnota Hypoindexu z března 2017 činila 1,95 % p.a.) označit za dosavadní dno. Setrvalě nízká úroveň sazeb na historických minimech tak patřila mezi hlavní činitele působící na růst aktivity hypotečního trhu. Dalším takovým činitelem bylo zpříšňování Doporučení ČNB pro banky k poskytování hypoték (více box 5.1).

Rozpětí mezi sazbou úročení nově poskytovaných hypotečních úvěrů a základní sazbou měnové politiky (tj. Hypoindexem a 2T repo sazbou) se vzhledem k poklesu Hypoindexu v posledních měsících roku 2016 rovněž snížilo na historicky nízkou úroveň – 1,72 p.b. Dlouhodobější pohled na vývoj klientských, mezibankovních a měnověpolitických sazeb ilustruje graf 5.10.

Graf 5.10: Vybrané úrokové sazby

Pramen: Fincentrum, ČNB – ARAD

Lze očekávat, že zájem domácností o hypoteční úvěry by, vzhledem k doposud pozorovanému obratu ve vývoji úrokových sazeb z hypotečních úvěrů na začátku roku 2017 a ke zpřísnění Doporučení ČNB účinného od dubna 2017 (více box 5.1), mohl se zpožděním postupně klesat. Vyšší požadavky na podíl vlastních prostředků zájemců o úvěr na nákup bytových nemovitostí (10 % a více z hodnoty nemovitosti) mohou způsobit pokles čerpání nových hypotečních úvěrů a naopak zvýšit zájem o jiné typy úvěrů (např. úvěry od stavebních spořitelen či spotřebitelské úvěry). Dalším faktorem ovlivňujícím poptávku po úvěrech na bydlení tak bude v roce 2017 kromě vývoje úrokových sazeb i vývoj cen nemovitostí, které v uplynulých letech, ať již vlivem tržních či institucionálních aspektů (územní plány, udělování stavebních povolení), významně vzrostly. Optimismus spojovaný s ekonomickým vývojem, dosavadní situace na trhu práce i nízká míra zadluženosti českých domácností mohou patřit mezi faktory, které budou působit proti útlumu zájmu o hypoteční úvěry.

Box 5.1: Omezení zdrojů systémového rizika spojeného s trhy nemovitostí

ČNB v souvislosti s pravidelným vyhodnocováním rizik na finančním trhu poukazovala již několik let na skutečnost, že v důsledku kombinace rychlého růstu úvěrů zajištěných obytnou nemovitostí v prostředí nízkých úrokových sazeb a při současném uvolňování úvěrových podmínek a zvyšování cen bytových nemovitostí, může v budoucnu dojít k akumulaci systémových rizik v bankovním sektoru, a to zejména kvůli růstu objemu pohledávek v selhání souvisejících s trhem nemovitostí.

V červnu 2015 proto ČNB vydala *Doporučení k řízení rizik spojených s poskytováním retailových úvěrů zajištěných rezidenční nemovitostí*. To nabádalo úvěrové instituce k obezřetnějšímu dodržování úvěrových standardů tím, že jednak stanovilo maximální přípustnou hodnotu tzv. loan-to-value⁴³ (LTV) hypotečních

⁴² Ukazatel FINCENTRUM HYPOINDEX je vážená průměrná úroková sazba, za kterou jsou poskytovány v daném kalendářním měsíci nové hypoteční úvěry pro fyzické osoby. Vahami jsou objemy poskytnutých úvěrů. Vstupní data pro výpočty poskytují tyto banky: Air Bank, Česká spořitelna, ČSOB, Equa Bank, Expobank CZ (dříve LBBW Bank), Hypoteční banka, Komerční banka, Moneta Money Bank (dříve GE Money Bank), Raiffeisenbank, Sberbank CZ, UniCredit Bank a Wüstenrot hypoteční banka.

⁴³ Ukazatel poměřující celkovou výši dluhů spotřebitele (zájemce o úvěr) ze spotřebitelských úvěrů zajištěných stejnou obytnou nemovitostí k hodnotě zajištění.

úvěřů na bytové nemovitosti ve výši 100 % a dále ve stanoveném intervalu pod maximální hodnotou LTV určilo přípustnou procentní výši podílu na všech hypotečních úvěrech tohoto typu.

Druhé doporučení bylo z důvodu známek dílčího uvolňování úvěrových standardů, což by v kombinaci s nízkými úrokovými sazbami a růstem cen nemovitostí mohlo být zdrojem systémového rizika, vydáno v červnu 2016. To obsahovalo postupné zpřísňování jak maximální hodnoty LTV, tak maximální procentní výše ve stanoveném intervalu LTV. Druhé doporučení navíc stanovilo i maximální hodnotu LTV pro hypoteční úvěry na pořízení bytové nemovitosti k dalšímu pronájmu, která by neměla překračovat 60 %.

Doporučované hodnoty LTV pro hypoteční úvěry na pořízení bytové nemovitosti shrnuje tabulka 5.11.

Tabulka 5.11: Doporučené hodnoty LTV pro hypoteční úvěry na pořízení bytové nemovitostí

Doporučení	Účinnost	Maximální hodnota LTV	Maximální podíl nových úvěrů zajištěných bytovou nemovitostí ve stanoveném intervalu LTV	
			Stanovený interval LTV	Maximální podíl nových úvěrů
I. červen 2015	3. čtvrtletí 2015 až 2. čtvrtletí 2016	100 %	90–100 %	10 %
	3. čtvrtletí 2016	100 %	90–100 %	10 %
	4. čtvrtletí 2016 a 1. čtvrtletí 2017	95 %	85–95 %	10 %
II. červen 2016	od 2. čtvrtletí 2017	90 %	80–90 %	15 %

Pramen: Doporučení k řízení rizik spojených s poskytováním retailových úvěrů zajištěných rezidenční nemovitostí z roku 2015 a 2016 (Věstník ČNB částka 6/2015 z 16. 6. 2015 a Věstník ČNB částka 6/2016 14. 6. 2016)

Doporučení Evropské rady pro systémová rizika (ESRB) o nástrojích makrobezpečnostní politiky⁴⁴ uvádí kromě LTV i další úvěrové ukazatele, které lze využít pro účely prevence nadměrného zadlužení sektoru domácností a vysokých úvěrových ztrát a následného ohrožení finanční stability. Mezi nejčastěji používané patří ukazatel LTV, ukazatel loan-to-income⁴⁵ (LTI), ukazatel debt-to-income⁴⁶ (DTI), a ukazatel debt service-to-income⁴⁷ (DSTI). V případě příjmových úvěrových ukazatelů LTI a DSTI nabádala ČNB v obou svých doporučeních, aby si úvěrové instituce interně stanovily jejich maximální úroveň.

ČR se se svými doporučenými hodnotami LTV řadí mezi členské státy EU, kde jsou sledovány úvěrové ukazatele a zaváděny komplexní makrobezpečnostní limity směrem k nemovitostnímu trhu za účelem snížení pravděpodobnosti vzniku finanční krize a pro zajištění odolnosti finančního systému a finanční stability (viz tabulka 5.12).

Tabulka 5.12: Přehled využívaných úvěrových ukazatelů (v různé formě závaznosti) ve vybraných zemích v roce 2016

Ukazatel	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	NO	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK
LTV				x	x		x	x		x				x	x		x		x	x	x	x		x	x	x	x	x	
LTI/DTI															x														x
DSTI				x				x						x			x					x		x		x	x		

Pramen: ESRB: National measures of macroprudential interest in the EU/EEA, duben 2017

5.8. Stavební spořitelny

V roce 2016 došlo k pozitivnímu obratu ve vývoji počtu nově uzavřených smluv o stavebním spoření, který se po hlubokém poklesu v roce 2015 opět přehoupl přes 400 tis. smluv. Ačkoliv meziroční nárůst nově uzavřených smluv o stavebním spoření činil 8,1 %, stavebním spořitelnám se nepodařilo vykompenzovat 22,5% propad z roku 2015. Z pohledu roční obnovy celkového kmene smluv ve fázi spoření, tedy podílu nově uzavřených smluv na celkovém počtu smluv o stavebním spoření, byl realizován nárůst z 10,6 % na 12,2 %. K tomuto vývoji

⁴⁴ Doporučení ESRB o průběžných cílech a nástrojích makrobezpečnostní politiky ze dne 4. 4. 2013, ESRB/2013/1, Doporučení B.

⁴⁵ Ukazatel poměřující výši dluhů spotřebitele (zájemce o úvěr) ze spotřebitelských úvěrů zajištěných stejnou obytnou nemovitostí k jeho příjmům.

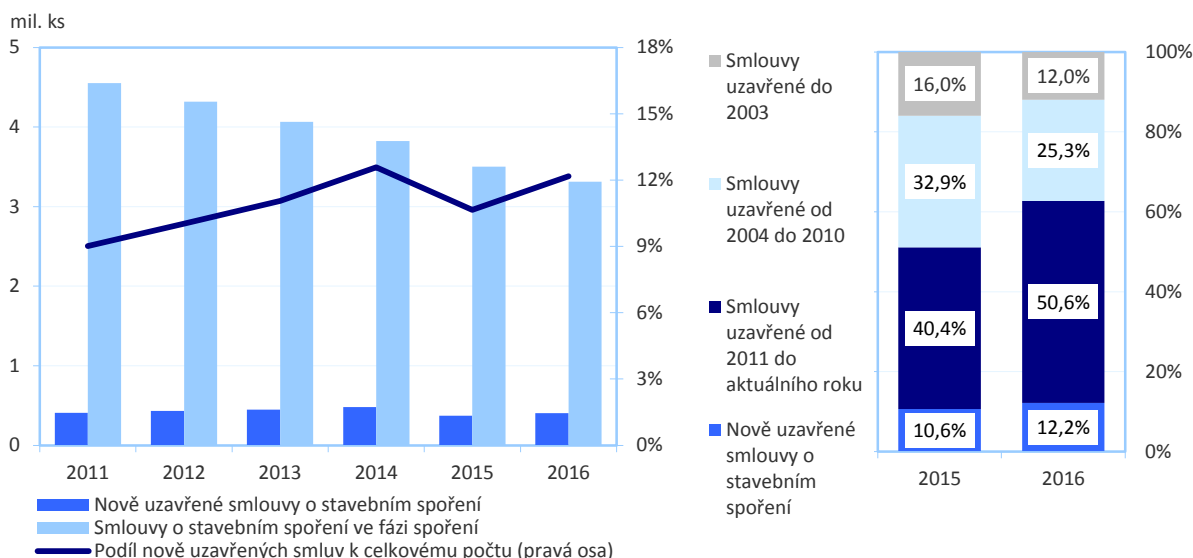
⁴⁶ Ukazatel poměřující celkovou výši dluhů spotřebitele (zájemce o úvěr) k jeho příjmům.

⁴⁷ Ukazatel poměřující výdaje spotřebitele (zájemce o úvěr) vyplývající z celkové výše dluhů spotřebitele k jeho příjmům.

zřejmě přispěla i skutečnost, že novela zákona o stavebním spoření s účinností od dubna 2016 opět umožnila snadnější disponování s prostředky z účtu stavebního spoření po vázací době, kde účastníkem je nezletilá osoba. Nicméně i nadále zůstával určujícím faktorem zakládání smluv o stavebním spoření vývoj vkladových i úvěrových úrokových sazeb. U smluv uzavíraných účastníky hlavně z důvodu spoření pomohla skutečnost, že úrokové sazby z vkladů u nově uzavřených smluv stavebního spoření zůstaly při zohlednění úrokových bonusů u všech pěti stavebních spořitelňách ke konci roku 2016 na úrovni 1 % p.a. Stavební spoření tak, při započtení vlivu státní podpory, bylo i v roce 2016 výhodným spořicí produktem, který nabízel roční čisté zhodnocení mírně nad 3 % p.a.⁴⁸

Celkový počet smluv ve fázi spoření (viz graf 5.11) však meziročně opět klesl, a to na úroveň 3,3 mil., i když tempo poklesu se snížilo o téměř 3 p.b. na 5,5 %. Obecně lze pozorovat trend „mládnutí“ kmene, z něhož 62,8 % smluv ve fázi spoření představovalo ke konci roku 2016 smlouvy ve vázací době⁴⁹. Podíl smluv uzavřených mezi roky 2004 a 2010 (tj. za podmínek maximální státní podpory ve výši 3 000 Kč) na celkovém počtu smluv ve fázi spoření poklesl meziročně o 7,7 p.b. na 25,3 %. Rovněž podíl smluv uzavřených před rokem 2004 (tj. za podmínek maximální státní podpory ve výši 4 500 Kč) na celkovém počtu smluv ve fázi spoření se meziročně snížil o 4,0 p.b. na 12,0 %. K tomuto trendu dlouhodobě přispívá skutečnost, že stavební spořitelny mohou za určitých zákonných omezení po vázací době snížit úrokovou sazbu z vkladů či jinak upravit podmínky poplatkové politiky, což také v minulosti učinily.

Graf 5.11: Počet smluv o stavebním spoření⁵⁰

Pramen: stavební spořitelny, výpočty MF

Celková naspořená částka účastníků stavebního spoření klesala již čtvrtým rokem, když ke konci roku 2016 činila 362,6 mld. Kč. Za pozitivní aspekt lze vnímat snížení tempa meziročního poklesu vkladů účastníků stavebního spoření, které se snížilo ze 7,1 % na 5,6 %. Z pohledu struktury vkladů dle jejich splatnosti lze rozlišit dva typy vkladů. Vklady ukládané během prvního šestiletého období platnosti smlouvy (vklady ve vázací době) lze označit za vklady termínované, jelikož v případě předčasného výběru by podstatnou část výnosů (tj. ve formě státní podpory) účastník nerealizoval. Naopak vklady po vázací době z tohoto pohledu představují netermínované vklady, které je možné v relativně krátké době z účtu vybrat, a to bez ztráty nároku na státní podporu.

Trend objemu vkladů po vázací době je dlouhodobě klesající (viz sledované období grafu 5.12), navíc v roce 2016 byla pokořena 50% hranice, když podíl těchto vkladů na celkových vkladech dosáhl ke konci roku 2016

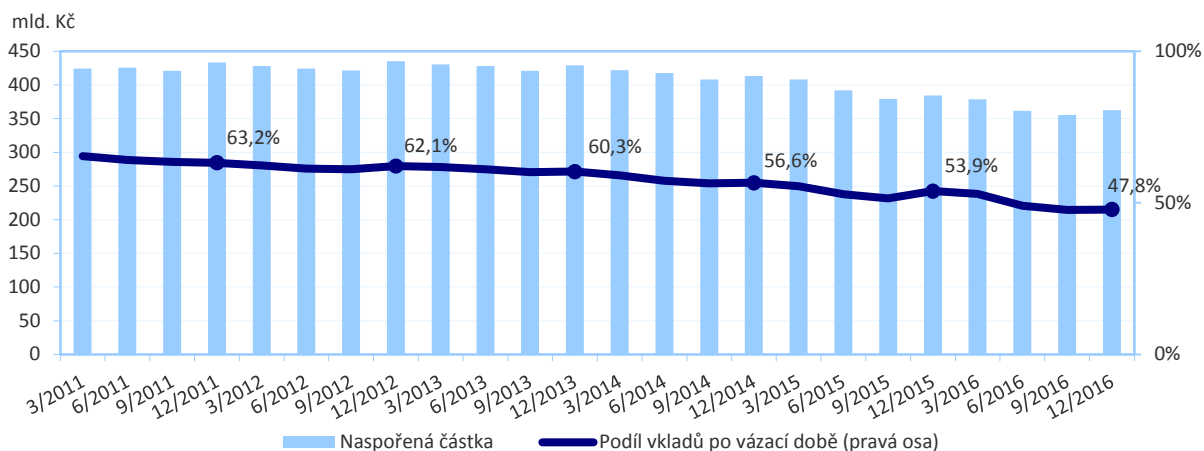
⁴⁸ Čisté zhodnocení reflektuje úročení vkladů, výši státní podpory, výši vstupních a dalších poplatků za vedení účtu a odpovídá vzhledem ke státní podpoře optimálně zvolené výši měsíčních úložek (tj. 1 700 Kč) a spoření jen po dobu vázací doby (tj. 6 let).

⁴⁹ Vázací doba je jednou z podmínek pro splnění nároku na výplatu státní podpory a představuje povinnou dobu, po kterou klient musí spořit. Od roku 2004 je stanovena na 6 let, předtím činila 5 let.

⁵⁰ Za dobu existence stavebního spoření došlo k dvojímu snížení státní podpory. Po dobu prvních deseti let činila státní podpora 4 500 Kč. S účinností od roku 2004 činila státní podpora 3 000 Kč u nově uzavřených smluv. Druhé snížení v roce 2011 však bylo aplikováno na všechny účastníky stavebního spoření. Od tohoto roku činí tedy maximální výše státní podpory 2 000 Kč na účastníka.

hodnoty 47,8 %. Ve 2. pololetí roku 2015 došlo k mírnému vychýlení z trajektorie poklesu, která však byla v roce 2016 obnovena.

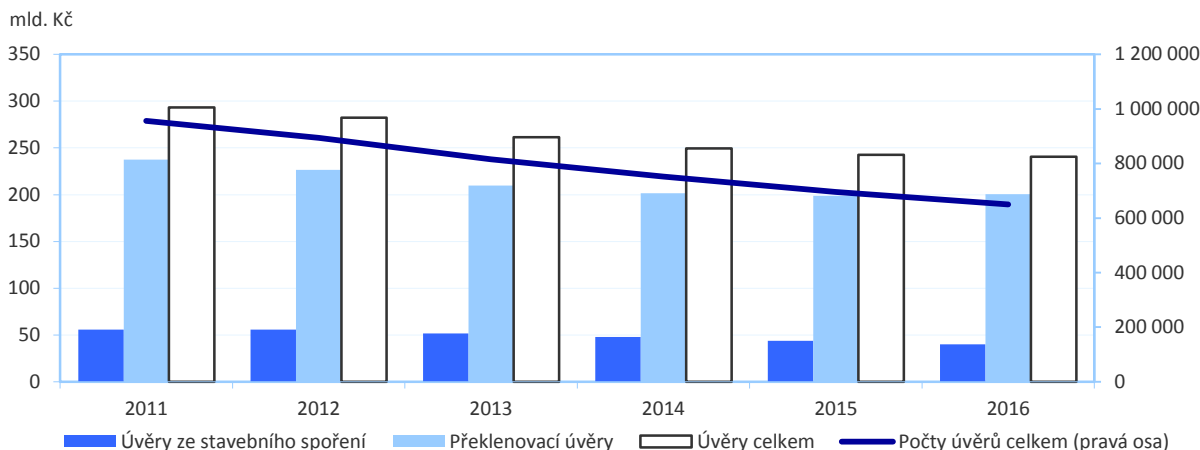
Graf 5.12: Naspořená částka a podíl objemu vkladů po vázací době

Pramen: stavební spořitelny, ČNB – ARAD, výpočty MF

I přes zvýšenou úvěrovou aktivitu na českém bankovním trhu, utrpěl sektor stavebních spořitelen, již šestým rokem, pokles celkového objemu úvěrů (viz graf 5.13). Ten se meziročně snížil na 240,6 mld. Kč. Od roku 2013, kdy došlo k nejvyššímu meziročnímu poklesu (o 7,4 %) objemu úvěrů, se tempo poklesu meziročně snižovalo až k necelému 1,0 %. Snížení objemu úvěrů v roce 2016 bylo způsobeno poklesem úvěrů ze stavebního spoření ve výši 3,9 mld. Kč (o 8,9 %) na 40,0 mld. Kč. Naopak poprvé od roku 2010 zaznamenaly překlenovací úvěry, které tvoří 83,4 % celkového objemu úvěrů poskytnutých stavebními spořitelny, nárůst o 1,8 mld. Kč (0,9 %) na 200,6 mld. Kč.

Graf 5.13: Objem úvěrů v sektoru stavebního spoření

Pramen: stavební spořitelny

Výraznější úbytek naspořené částky oproti celkovému objemu úvěrů poskytnutých od stavebních spořitelen způsobil významný nárůst ukazatele podílu úvěrů k naspořené částce – celkově o 3,2 p.b. (viz tabulka 5.13). Tento ukazatel přitom do roku 2014 výrazně klesal a až v posledních dvou letech dosahoval průměrného meziročního růstu o cca 3 p.b.

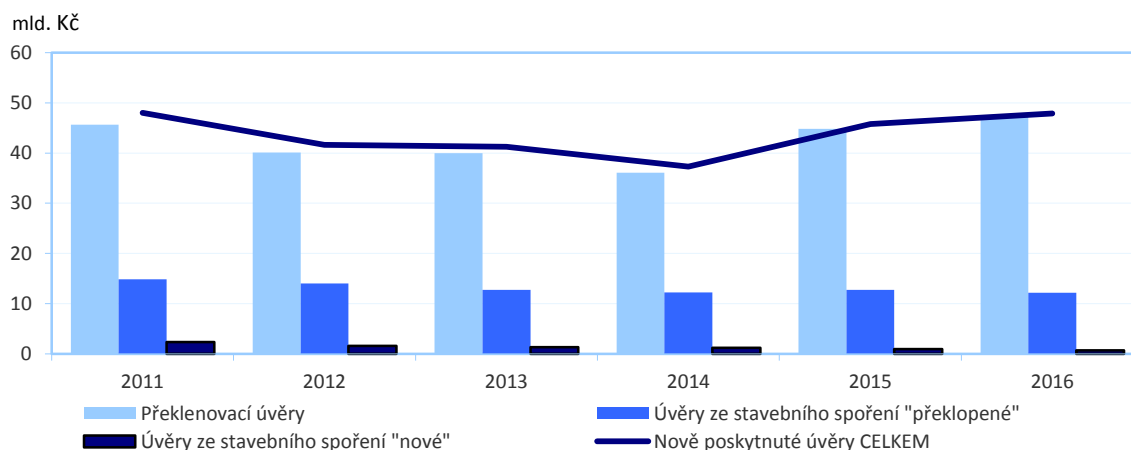
Tabulka 5.13: Hlavní ukazatele stavebního spoření

K 31. 12.	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Úvěry celkem (mld. Kč)	293,1	282,2	261,4	249,6	242,7	240,6
Naspořená částka (mld. Kč)	433,4	435,0	429,1	413,6	384,2	362,6
Podíl úvěry/naspořená částka (%)	67,6	64,9	60,9	60,4	63,2	66,4

Pramen: stavení spořitelny

Růst produkce nově poskytnutých úvěrů v roce 2016 se, i přes meziroční nárůst jejich objemu⁵¹ ve výši 4,6 % na 47,9 mld. Kč, nevyrovnal růstu z předchozího roku (viz graf 5.14). Přesto se stavebním spořitelnám podařilo zachovat prorůstový trend, který po šesti letech klesajícího objemu nově poskytovaných úvěrů stavebními spořitelny odstartoval v roce 2015 meziročním růstem ve výši 22,7 %. Zvýšení objemu nových úvěrů oproti roku 2015 bylo opět způsobeno zájmem o překlenovací úvěry, které svým 5,4% růstem objemu vykompenzovaly i více než 30% meziroční pokles objemu nově uzavřených úvěrů ze stavebního spoření. Co se počtu a objemu jednotlivých typů úvěrů týče, bylo v roce 2016 uzavřeno 73,2 tis. překlenovacích úvěrů v objemu 47,2 mld. Kč a pouze 4,3 tis. nových úvěrů ze stavebního spoření v hodnotě 0,7 mld. Kč.

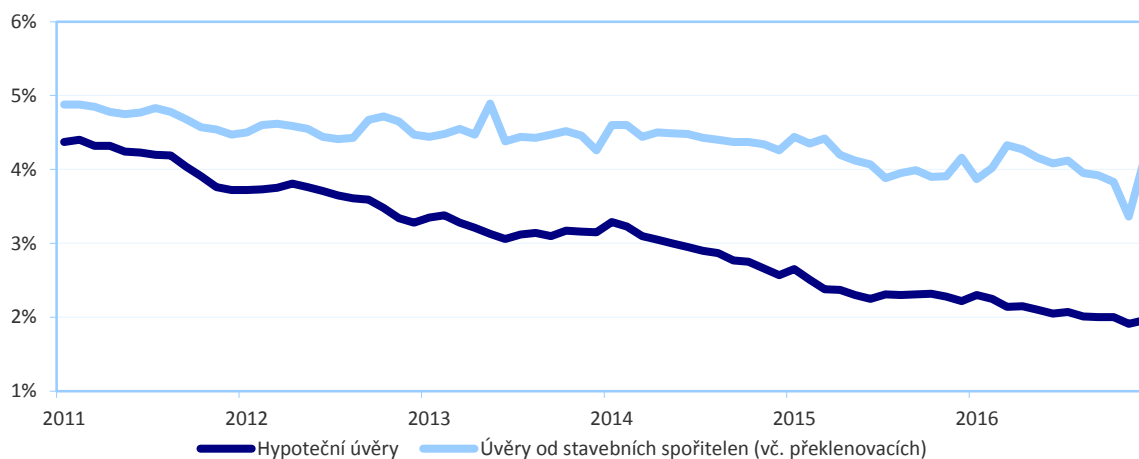
Graf 5.14: Nové úvěry v sektoru stavebního spoření

Pramen: stavební spořitelny

Jak je patrné z grafu 5.15, průměrná úroková sazba nově čerpaných úvěrů od stavebních spořitelen⁵² během roku 2016 významně poklesla, v listopadu až k hodnotě 3,36 %, ale na konci roku se opětovně vyšplhala na 4,13 % p.a. Naproti tomu úrokové sazby z hypotečních úvěrů pokračovaly v klesajícím trendu po celý rok 2016, i když s meziročním snížením tempa poklesu, na hodnotu 1,96 % p.a.

Graf 5.15: Úrokové sazby z nově uzavřených úvěrů na bydlení domácností

Pramen: ČNB – ARAD

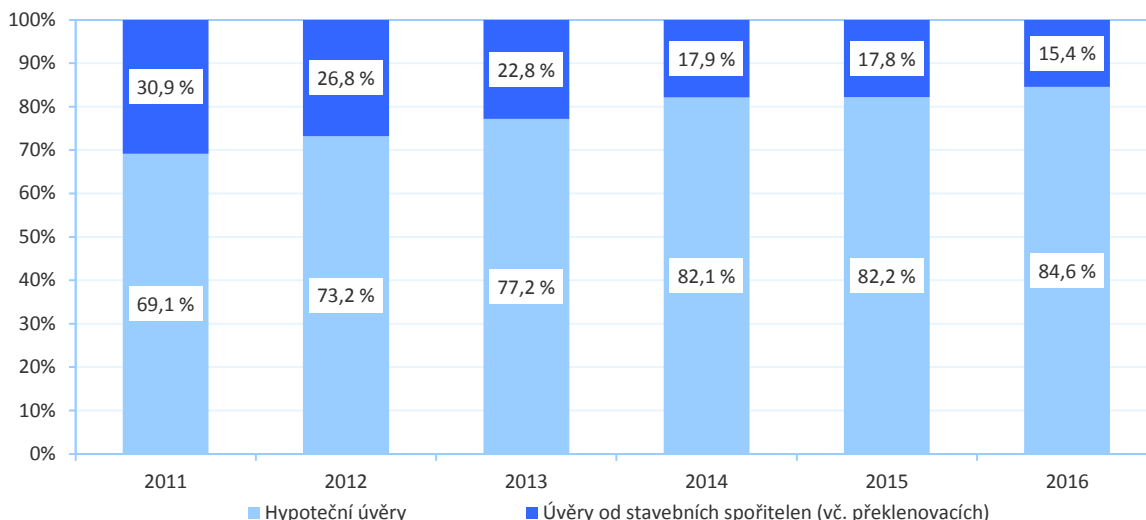
Podíl objemu nových úvěrů stavebních spořitelen na objemu nových úvěrů na bydlení poskytnutých domácnostem v roce 2016, vzhledem k nižší atraktivnosti úvěrů stavebního spoření, poklesl ze 17,8 % na

⁵¹ Nově poskytnuté úvěry jsou součtem nově poskytnutých překlenovacích úvěrů (světle modrý sloupec v grafu 5.14) a tzv. nových úvěrů ze stavebního spoření (tmavě modrý sloupec v grafu 5.14). Speciální kategorií tvoří tzv. překlopené úvěry ze stavebního spoření (nejde o nově poskytnuté úvěry), které byly dlužníky načerpány jako překlenovací a v určitém okamžiku (po splnění podmínek pro přidělení) jsou překlopeny ve standardní úvěry ze stavebního spoření s novým splátkovým kalendářem a za obvykle výhodnějších úrokových podmínek.

⁵² Linie grafu 5.15 zobrazující úrokové sazby nově čerpaných úvěrů od stavebních spořitelen zahrnuje jak úrokové sazby nově uzavřených překlenovacích úvěrů, tak úvěrů ze stavebního spoření.

15,4 % (viz graf 5.16). Domácnosti tak v roce 2016 výrazně více preferovaly hypoteční úvěry, když jejich podíl na nových úvěrech domácností na bydlení⁵³ vzrostl během sledovaného období o 15,4 p.b. na 84,6 %.

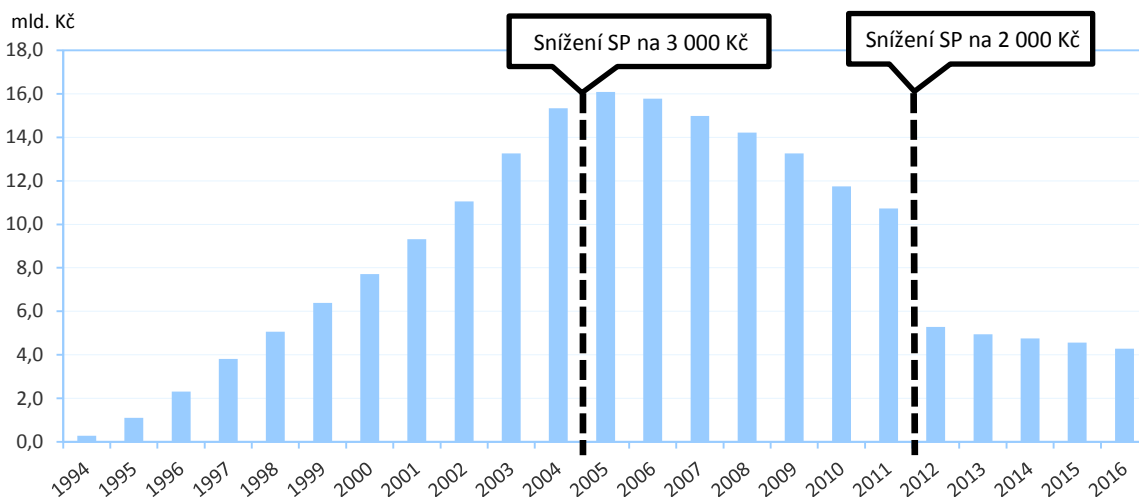
Graf 5.16: Podíly nových úvěrů na bydlení poskytnutých bankami a stavebními spořitelny domácnostem

Pramen: stavební spořitelny, ČNB – ARAD, výpočty MF

Stát se snaží motivovat domácnosti k dlouhodobému spoření a k následným investicím do vlastního bydlení, a proto za tímto účelem alokuje i prostředky ze státního rozpočtu. V roce 2016 byla na smlouvy o stavebním spoření vyplacena státní podpora v celkové výši 4,3 mld. Kč, a jednalo se tak o snížení o 6,2 % oproti roku 2015 a tedy zesílení trendu poklesu, který se pohyboval v předchozích dvou letech kolem 4 %. Výraznější pokles vyplacené státní podpory nastal mezi léty 2011 a 2012⁵⁴ (o 50,7 %), kdy se projevilo snížení maximální roční státní podpory z 3 000 Kč na 2 000 Kč. Celkově od roku 1994 do roku 2016 vyplatil stát účastníkům státní podporu ve výši 196,3 mld. Kč (viz graf 5.17).

Graf 5.17: Celkově vyplacená státní podpora

Pramen: MF

Podrobnější informace o sektoru stavebních spořitelen jsou pravidelně čtvrtletně aktualizovány na internetových stránkách www.mfcr.cz (viz také tabulka P.2.2 v příloze 2).

⁵³ Ukazatel zahrnuje zadlužení domácností a neziskových institucí sloužících domácnostem vůči úvěrovým institucím vč. družstevních záložen a vůči zprostředkovatelům financování aktiv (finanční leasing, faktoring, spotřebitelské úvěry, financování splátkového prodeje). Údaje o hypotečních úvěrech byly získány odečtením úvěrů ze stavebního spoření poskytnutých fyzickým osobám, a mají proto jinou metodiku než ve zbytku této kapitoly a kapitole 5.7.

⁵⁴ Státní podpora se vyplácí za předchozí rok zpětně, proto má účinnost opatření snížení státní podpory od roku 2011 dopad až na rok 2012. V grafu 5.17 jsou proto vyznačená snížení státní podpory posunuta o jeden rok od své účinnosti.

5.9. Družstevní záložny

Sektor spořitelních a úvěrních družstev (družstevních záložen) vykázal již druhým rokem stabilní výsledky. U řady sledovaných ukazatelů došlo k mírnému zlepšení (viz tabulka 5.14). Na trhu pokračovalo v roce 2016 v činnosti 11 subjektů, z nichž 2 největší záložny představovaly z hlediska velikosti aktiv ke konci roku 2016 cca 65,4 % sektoru.

Tabulka 5.14: Základní ukazatele sektoru družstevních záložen⁵⁵

K 31. 12.	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ⁵⁶	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Počet členů	44 687	54 402	53 594	57 179	51 183	51 586	403	0,8
Aktiva celkem (mld. Kč)	28,3	39,3	31,6	31,3	32,3	34,2	1,9	5,8
Úvěry a pohledávky (mld. Kč)	23,2	31,9	24,2	22,1	21,7	22,5	0,8	3,6
Vklady (mld. Kč)	25,4	34,8	27,6	27,4	27,8	29,2	1,4	5,0
Podíl poskytnutých úvěrů na přijatých vkladech (%)	91,2	91,4	87,9	80,6	78,1	77,0	-1,0	-1,3
Podíl rychle likvidních aktiv na celkových aktivech (%)	13,1	14,4	18,8	23,8	27,4	26,3	-1,1	-3,9
Podíl úvěrů v selhání na celkových pohledávkách (%)	13,2	7,8	19,0	22,7	21,0	19,4	-1,6	-7,7
Krytí úvěrů v selhání opravnými položkami (%)	13,8	16,4	16,6	18,8	18,5	17,2	-1,3	-6,9
Celkový kapitálový poměr (%)	12,1	13,3	14,3	13,5	15,4	16,2	0,8	5,2
Zisk (mil. Kč)	122,8	303,8	-19,8	18,3	7,6	-0,9	-8,4	-111,6
Rentabilita vlastního kapitálu (Tier 1; %)	5,5	-	-	0,5	0,2	0,0	-0,2	-110,0

Pramen: ČNB – ARAD

Celková bilanční suma v průběhu roku 2016 vzrostla o 5,8 % (cca o 1,9 mld. Kč) na úroveň 34,2 mld. Kč, vývoj sektoru byl tak již druhým rokem po sobě rostoucí. I přes tento nárůst tvořil sektor družstevních záložen, z hlediska velikosti aktiv, méně než 1 % sektoru úvěrových institucí.

Objem vkladů u družstevních záložen se meziročně zvýšil o 1,4 mld. Kč na celkových 29,2 mld. Kč. Nedošlo tedy k naplnění obav některých subjektů, v průběhu legislativního procesu novely zákona⁵⁷, které považovaly nové pravidlo tzv. desetinásobku za příliš omezující a argumentovaly budoucím dramatickým poklesem vkladů u družstevních záložen. Od nabytí účinnosti novely v červenci 2015 souhrn nových vkladů člena družstevní záložny nesmí překročit desetinásobek souhrnu splaceného základního členského vkladu (přehled změn je uveden v boxu 5.2). S odstupem času se omezující vliv nepotvrdil, ale naopak došlo k mírnému růstu přijatých vkladů.⁵⁸

Poskytnuté úvěry a pohledávky meziročně vzrostly o 0,8 mld. Kč na 22,5 mld. Kč. Celkově tak sektor vykazoval mírný a setrvalý růst poskytnutých úvěrů, které však rostly menším tempem než přijaté vklady (viz graf 5.18). To nadále přispívalo k poklesu ukazatele podílu poskytnutých úvěrů na přijatých vkladech z 78,1 % na 77,0 %.

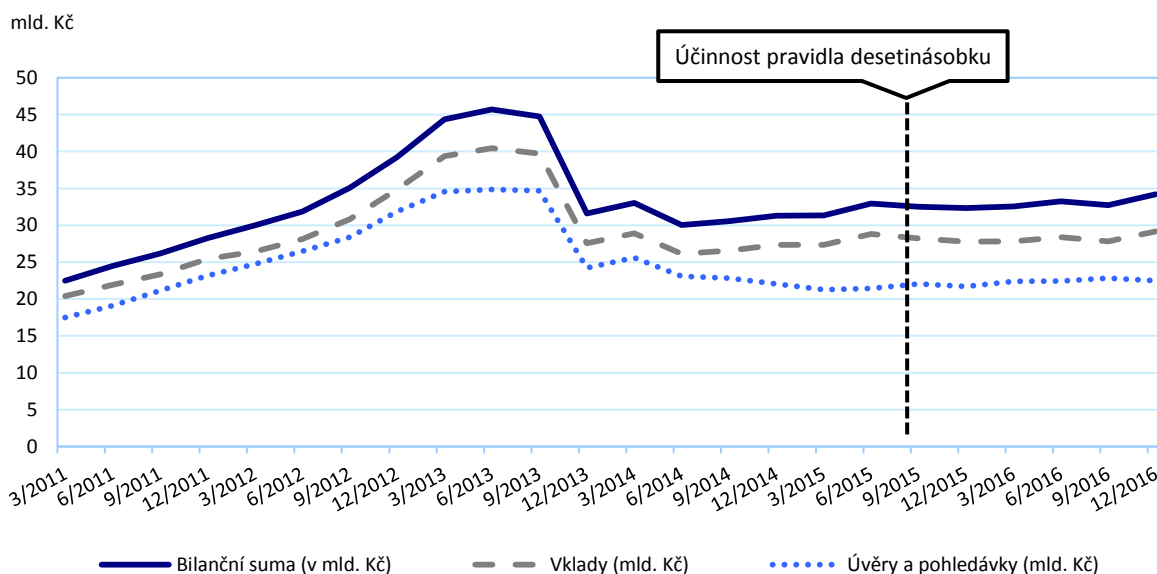
⁵⁵ V letech 2012 až 2013 nejsou za sektor družstevních záložen dostupná a interpretovatelná data rentability z důvodu nejednotného účetního období několika subjektů.

⁵⁶ Za rok 2016 se jedná o předběžná data.

⁵⁷ Zákon č. 333/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸ Od 3. čtvrtletí 2015 (tj. po účinnosti pravidla desetinásobku) do konce roku 2016 vzrostla bilanční suma o 1,7 mld. Kč, a to i přes efekt tzv. poklesu z předzásobení. Dopadem, nejen tohoto efektu, byl pak velký příliv vkladů před účinností pravidla desetinásobku. Vklady členů u družstevních záložen vzrostly v 1. pololetí 2015 o cca 1,5 mld. Kč, a od 3. čtvrtletí 2015 do konce roku 2016 vzrostly vklady celkem o 1 mld. Kč.

Graf 5.18: Bilanční suma, výše přijatých vkladů a výše poskytnutých úvěrů a pohledávek

Pramen: ČNB – ARAD, konstrukce MF

Ke zlepšení došlo i u ukazatele podílu úvěrů v selhání na celkových pohledávkách. Tento ukazatel, odrážející situaci v sektoru, poklesl meziročně o 1,6 p.b. na hodnotu 19,4 %, stále je však cca 15 p.b. nad hodnotou podílu úvěrů v selhání bankovního sektoru. V neposlední řadě byl zaznamenán i růst celkového kapitálového poměru o 0,8 p.b. na 16,2 %, a pohyboval se tak bezpečně nad regulatorně daným minimem.

Naopak ukazatel podílu rychle likvidních aktiv na celkových aktivech se meziročně snížil o 1,1 p.b. a ke konci roku činil 26,3 %. Negativně se vyvíjel i ukazatel krytí úvěrů v selhání opravnými položkami, který poklesl o 1,3 p.b., a ke konci roku 2016 sektor družstevních záložen průměrně kryl pouze 17,2 % úvěrů v selhání. V bankovním sektoru však ukazatel krytí úvěrů v selhání opravnými položkami ve stejném období odpovídal hodnotě 56,2 %. Hospodářský výsledek po zdanění celého sektoru, po dvou předešlých ziskových letech, dosáhl záporné hodnoty -0,9 mil. Kč.

Box 5.2: Popis novely zákona o spořitelních a úvěrních družstvech

Novela zákona o spořitelních a úvěrních družstvech ukotvila nové principy⁵⁹, které cílily na zvýšení stability a důvěryhodnosti celého sektoru. Hlavním cílem byla snaha zvýšit participaci členů družstevních záložen na chodu samotné záložny a posílení principu družstevnictví. Před účinností novely zákona vyžadovalo mnoho družstevních záložen členský příspěvek pouze ve výši 1 Kč. Členové tak nebyli motivováni k vykonávání vlastnických práv, ale snažili se jen maximalizovat zhodnocení svých prostředků nebo získání zdrojů financování. Od července 2015 proto souhrn nových vkladů člena družstevní záložny, který je spojen s úrokem nebo obdobnou výhodou, nesmí překročit desetinasobek souhrnu splaceného základního členského vkladu a dalšího členského vkladu. Rozšíření tohoto tzv. pravidla desetinasobku na všechna depozita do výše 200 000 Kč vložená před prvním červencem 2015, bude účinné od roku 2018.

V budoucnu dojde k nabytí účinnosti dalších legislativních ustanovení. Od roku 2018 bude činit požadavek na minimální členský vklad 1 000 Kč. Upravena bude i maximální výše úvěru členům, kteří jsou ekonomicky spjati, nebo členům, které jsou osobami blízkými, a to do celkové výše 30 mil. Kč. V neposlední řadě pak bilanční suma družstevních záložen nebude smět překročit 5 mld. Kč, a záložna se tak bude muset od 1. 1. 2018 transformovat na banku, nebo snížit svou bilanční sumu pod tuto hodnotu.

Budoucí vývoj sektoru družstevních záložen je s ohledem na různorodou obchodní strategii jednotlivých subjektů ovlivněnou regulatorními změnami nejednoznačný. Významnou událostí z tohoto pohledu byla úspěšná transformace největší družstevní záložny Credits, která tak od 1. 1. 2017 působí jako Banka Credits.

⁵⁹ Novela byla připravena i v souladu s programem vyhodnocení finančního sektoru Mezinárodního měnového fondu (Financial Sector Assessment Program), jehož závěry byly uveřejněny v roce 2012, a s principy World Council of Credit Unions.

5.10. Nebankovní poskytovatelé financování

Nebankovní poskytovatelé financování aktiv představují alternativu k úvěrovým institucím z hlediska možnosti získání dluhového financování. Řada z těchto subjektů je majetkově i finančně propojena s bankovním sektorem v rámci finančních skupin. Bilanční suma této části finančního trhu ke konci roku 2016 činila 382,9 mld. Kč (viz tabulka 5.15) s tím, že po dobu více než pěti let nedosahovala ani 10 % objemu rozvahy bankovního sektoru.

V roce 2016 velikost rozvahy tohoto sektoru vykázala růst o 32,9 mld. Kč, tj. o 9,4 %. Došlo tak k přerušení dosavadního vývoje, kdy se objem aktiv od konce roku 2010 do konce roku 2015 významně neměnil. Navzdory růstu v roce 2016 však nedosáhl objem aktiv sektoru historického maxima, které nastalo v roce 2008 (448,9 mld. Kč), tedy před tím, než se na finančním trhu projevila světová finanční krize.

Objem poskytnutých půjček (viz tabulka 5.16) vzrostl obdobným tempem jako bilanční suma (o 9,7 %) na 283,1 mld. Kč. Dlouhodobě se jedná o nejvýznamnější položku rozvahy převyšující 70 % aktiv. Půjčky rezidentům tvořily ke konci roku více než 96 % objemu půjček, z toho více než 77 % tvořily půjčky nefinančním podnikům a zbytek představovaly půjčky domácnostem. Půjčky ostatním sektorům byly zanedbatelné.

Sektor nebankovních poskytovatelů financování je zpravidla členěn do tří dílčích segmentů: na společnosti finančního leasingu, na společnosti ostatního úvěrování a na faktoringové a forfaitingové společnosti. Rozdělení bilanční sumy tohoto sektoru na dílčí segmenty se v roce 2016 mírně změnilo ve prospěch dvou menších segmentů – společností ostatního úvěrování a faktoringových a forfaitingových společností. Jejich aktiva totiž rostla rychleji než v případě celého sektoru, a to o 12,9 %, resp. 16,3 %. Jednalo se tak o částečnou korekci vývoje v roce 2015, kdy naopak objem aktiv společností finančního leasingu rostl rychleji než zbytek sektoru.

Nebankovní segment je zdrojem inovací, jako jsou tzv. P2P půjčky, zpětné hypotéky či různé formy krátkodobých půjček. Navzdory skutečnosti, že větší část produkce nebankovních poskytovatelů financování představují úvěrové vztahy s podnikateli, je rovněž segment retailových klientů pro tyto subjekty důležitou skupinou zákazníků. Typickými finančními produkty, které jsou v tomto případě sjednávány, jsou spotřebitelské úvěry v různých formách – splátkové prodeje (financování nákupu zboží či služeb), neúčelové hotovostní úvěry a půjčky, kreditní karty a revolvingové produkty. Značný vzestup na retailovém trhu zažívá v posledních letech (oproti leasingu finančnímu, který je zatížen relativně přísnou regulací) rovněž leasing operativní, ačkoli ten svou produktovou konstrukcí nepředstavuje klasický úvěrový vztah, předpokládající budoucí změnu vlastnictví financovaného předmětu.

Pro poskytování retailových úvěrových služeb, a to včetně úvěrů na bydlení (hypotéky) či zajištěných úvěrů na spotřebu (americké hypotéky), jsou od roku 2016 tito nebankovní poskytovatelé povinni získat příslušné oprávnění od ČNB. V tomto ohledu se očekává razantní snížení počtu drobných nebankovních poskytovatelů na trhu, neboť tato regulatorní změna spolu nese i všeobecné zvýšení požadavků na profesní způsobilost, jež jsou kladeny na tyto osoby (odbornost, důvěryhodnost, finanční vybavenost), rovněž jako řadu dalších pravidel posilujících ochranu spotřebitele (posuzování úvěruschopnosti, předčasné splacení, limit pro pokuty).

Tabulka 5.15: Struktura aktiv sektoru zprostředkovatelů financování aktiv dle segmentů

K 31. 12. (mld. Kč)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Aktiva	356,1	346,3	342,1	354,5	350,0	382,9	32,9	9,4
Objem aktiv								
Společnosti finančního leasingu	265,1	259,3	253,1	261,4	280,9	304,3	23,4	8,3
Společnosti ostatního úvěrování	71,3	70,5	70,3	72,2	49,8	56,2	6,4	12,9
Faktoringové a forfaitingové společnosti	19,7	16,6	18,7	20,9	19,3	22,4	3,2	16,3
Podíl na aktivech sektoru (%)								
Společnosti finančního leasingu	74,4	74,9	74,0	73,7	80,3	79,5	-0,8	-1,0
Společnosti ostatního úvěrování	20,0	20,3	20,6	20,4	14,2	14,7	0,5	3,2
Faktoringové a forfaitingové společnosti	5,5	4,8	5,5	5,9	5,5	5,9	0,3	6,3

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Společnosti poskytující finanční leasing udržely tempo růstu objemu aktiv. Meziročně jejich růst dosáhl 8,3 % s tím, že bilanční suma činila 304,3 mld. Kč. Objem aktiv se tak díky výraznému růstu v uplynulých třech letech

téměř vrátil zpět na maxima z roku 2008 (309,5 mld. Kč). Tempo růstu objemu poskytnutých půjček meziročně mírně zpomalilo na 8,1 % (o 3,4 p.b.). Objem půjček dosáhl 220,8 mld. Kč.

Společnosti ostatního úvěrování vykázaly meziroční růst bilanční sumy o více než jednu osminu na 56,2 mld. Kč. Objem poskytnutých půjček vzrostl o 13,7 % na 42,2 mld. Kč.

Bilanční suma faktoringových a forfaitingových společností ke konci roku 2016 činila 22,4 mld. Kč (růst o 16,3 %). To představovalo nejrychlejší meziroční tempo růstu od světové finanční krize. Objem aktiv tohoto segmentu na celkových aktivech sektoru se tak dostal nejvýš od konce roku 2009. Objem poskytnutých úvěrů vzrostl o 19,4 %, oproti poklesu o 7,1 % v roce 2015. Specifikem tohoto segmentu vyplývajícím z jeho produktové struktury je, že 80 % poskytnutých úvěrů tvořily krátkodobé půjčky nefinančním podnikům rezidentům se splatností kratší než jeden rok.

Tabulka 5.16: Struktura půjček sektoru zprostředkovatelů financování aktiv dle segmentů

K 31. 12. (mld. Kč)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Poskytnuté půjčky	266,3	256,6	246,9	255,8	258,1	283,1	25,0	9,7
Objem poskytnutých půjček								
Společnosti finančního leasingu	195,7	188,3	176,4	183,1	204,2	220,8	16,6	8,1
Společnosti ostatního úvěrování	54,7	54,6	54,6	54,6	37,1	42,2	5,1	13,7
Faktoringové a forfaitingové společnosti	16,0	13,7	16,0	18,1	16,8	20,1	3,3	19,4
Podíl na půjčkách sektoru (%)								
Společnosti finančního leasingu	73,5	73,4	71,4	71,6	79,1	78,0	-1,1	-1,4
Společnosti ostatního úvěrování	20,5	21,3	22,1	21,3	14,4	14,9	0,5	3,6
Faktoringové a forfaitingové společnosti	6,0	5,3	6,5	7,1	6,5	7,1	0,6	8,9

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

6. KAPITÁLOVÝ TRH

6.1. Vývoj na světových trzích

Světový kapitálový trh ovlivnila v roce 2016 řada událostí. Hned na počátku roku se světové akciové i komoditní trhy dostaly pod tlak z důvodu obav ze zpomalení čínské ekonomiky. V červnu pak bylo hlavní událostí referendum Spojeného království o vystoupení z EU, které zvýšilo volatilitu na finančních trzích. Pozitivně působilo zvolení nového amerického prezidenta v listopadu 2016, a to na většinu amerických akciových titulů z důvodu proklamovaného snížení daní, vyšších investic a výdajů a celkové deregulace. Negativně však zvolení Donalda Trumpa zapůsobilo na jiné trhy, např. mexické. V této souvislosti se začalo hovořit o tzv. velké rotaci, tj. realokaci investovaných prostředků od dluhopisů k akciím. Jistá dichotomie se pak objevila na poli měnové politiky, kdy americká centrální banka Fed přistoupila k dalšímu zvýšení měnověpolitických sazeb, kdežto ECB pokračovala v nákupch aktiv v rámci tzv. kvantitativního uvolňování. V neposlední řadě pak během roku došlo k postupnému růstu cen ropy a ropných produktů v souvislosti s dohodou o omezení těžby států OPEC. Vzrostly také ceny řady dalších komodit s tím, jak odeznívaly dřívější obavy z poklesu čínské poptávky.

Akciový trh

Globální akciové trhy (viz tabulka 6.1), měřené akciovým indexem MSCI ACWI, který zahrnuje vývoj více než 2 400 akciových titulů na 23 rozvinutých a 23 rozvíjejících se akciových trzích světa, zaznamenaly růst o 5,6 %. U indexů zaměřených pouze na rozvinuté trhy došlo k růstu o 5,3 %. Evropské indexy rozvinutých a rozvíjejících se trhů měly celkově odlišný vývoj, když index rozvíjejících se trhů vzrostl meziročně o rekordních 21,5 %, kdežto index evropských rozvinutých trhů poklesl o 3,4 %.

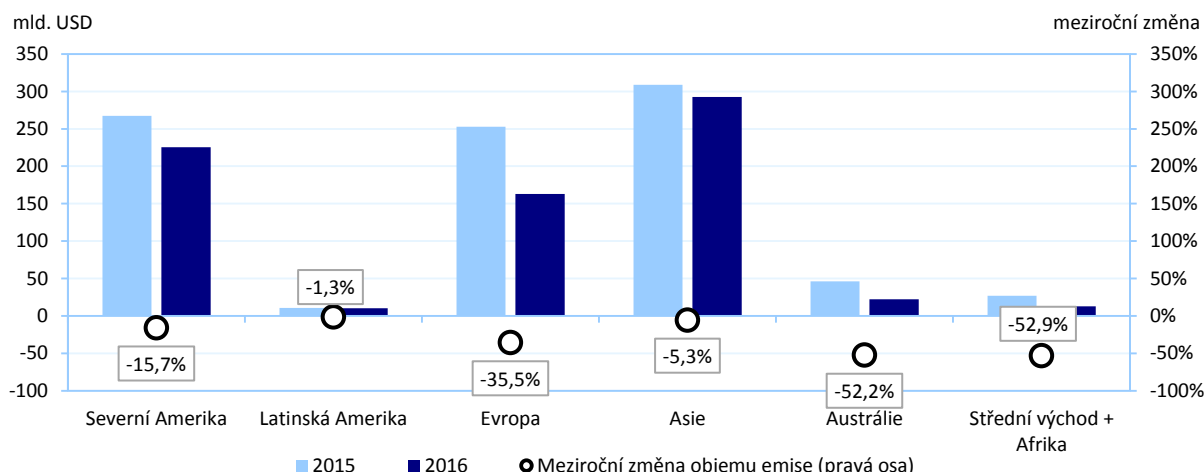
Tabulka 6.1: Hodnoty globálních akciových indexů

Akciový index (denominováno v USD)		2011	2012	2013	2014	2015	2016
MSCI ACWI Standard (rozvíjející se + rozvinuté trhy)	k 31. 12.	299,5	339,8	408,6	417,1	399,4	421,8
	změna (%)	-	13,4	20,3	2,1	-4,3	5,6
MSCI World Standard (rozvinuté trhy)	k 31. 12.	1 182,6	1 338,5	1 661,1	1 709,7	1 662,8	1 751,2
	změna (%)	-	13,2	24,1	2,9	-2,7	5,3
MSCI Europe Standard (rozvinuté trhy)	k 31. 12.	1 255,5	1 445,8	1 759,2	1 608,2	1 522,7	1 471,1
	změna (%)	-	15,2	21,7	-8,6	-5,3	-3,4
MSCI EM Europe Standard (rozvíjející se trhy)	k 31. 12.	395,3	473,4	437,7	296,6	244,4	297,0
	změna (%)	-	19,8	-7,5	-32,2	-17,6	21,5

Pramen: MSCI, výpočty MF

Objem emise na světových akciových trzích (viz graf 6.1) v roce 2016 již podruhé v řadě meziročně poklesl, a to o 20,5 %. Tento trend lze připsat na vrub nízkých úrokových sazeb. Ty obecně zvyšují cenu investičních instrumentů pro investory a při relativně konstantních fixních nákladech na uvedení nové emise na trh zdražují tuto variantu financování oproti např. bankovním úvěrům. Pokles emise byl proto významný především v segmentu primárního úpisu. Z geografického hlediska nejvíce klesl objem emisí v Evropě (o 89,8 mld. USD na 162,9 mld. USD) a v Severní Americe (o 42,1 mld. USD na 225,3 mld. USD).

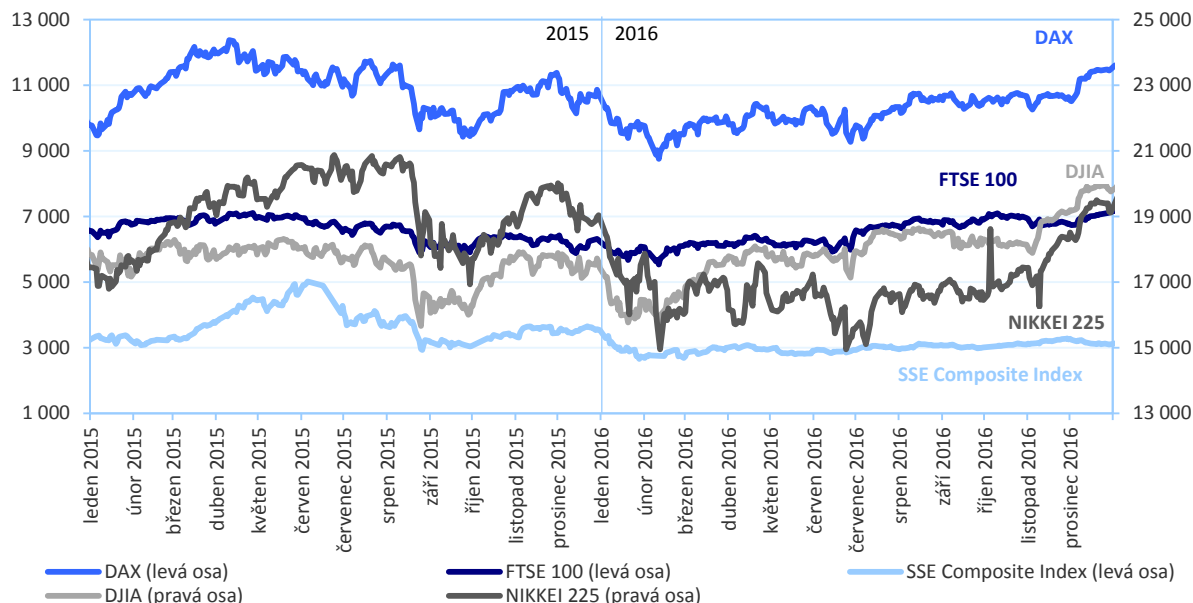
Graf 6.1: Emisní činnost na světových akciových trzích⁶⁰

Pramen: Dealogic, výpočty MF

Při zaměření na vybrané indexy⁶¹ (viz graf 6.2) nejvýznamnějších světových ekonomik zaznamenal v roce 2016 největší relativní nárůst britský akciový index FTSE 100. Ten i přes v daný okamžik předpokládané negativní dopady vystoupení Spojeného království z EU vzrostl meziročně o 14,4 %. Avšak po zohlednění poklesu hodnoty britské libry ke světovým měnám tento vývoj již tak příznivý nebyl. Dalším sledovaným akciovým indexem byl americký Dow Jones Industrial Average (DJIA), skládající se ze 30 nejobchodovanějších amerických společností. DJIA vzrostl meziročně o 13,4 %, a to navzdory významnému propadu na počátku roku 2016, který se nesl v duchu pesimismu z útlumu výkonu čínské ekonomiky. Hlavním hybatelem indexu byla očekávání prorůstové fiskální politiky po vítězství Donalda Trumpa v prezidentských volbách v USA, která zapříčinila růst o téměř 2 000 bodů. Optimismus z ekonomického vývoje, nízkých výnosů a politiky ECB měl vliv i na růst německého indexu DAX (o 6,9 %). Japonský Nikkei 225 vzrostl o 0,4 %, a to obdobně jako DAX nebo DJIA až v závěru roku. Meziroční pokles (o 12,3 %) vykázal jen čínský SSE Composite Index. Tento souhrnný index ztratil hodnotu především kvůli obavám investorů z vývoje čínské ekonomiky a další možné devalvace čínské měny renmimbi.

Graf 6.2: Hlavní světové akciové indexy⁶²

Pramen: organizátoři trhu, výpočty MF

⁶⁰ Geografické členění odpovídá objemu akcií daného emitenta dle jeho domovského státu bez ohledu na místo emise.

⁶¹ Vývoj indexů je vyjádřen v domácí měně. Pro srovnatelné hodnoty výnosů z pohledu zahraničních investorů by bylo nutné promítnout vývoj příslušných měnových kurzů.

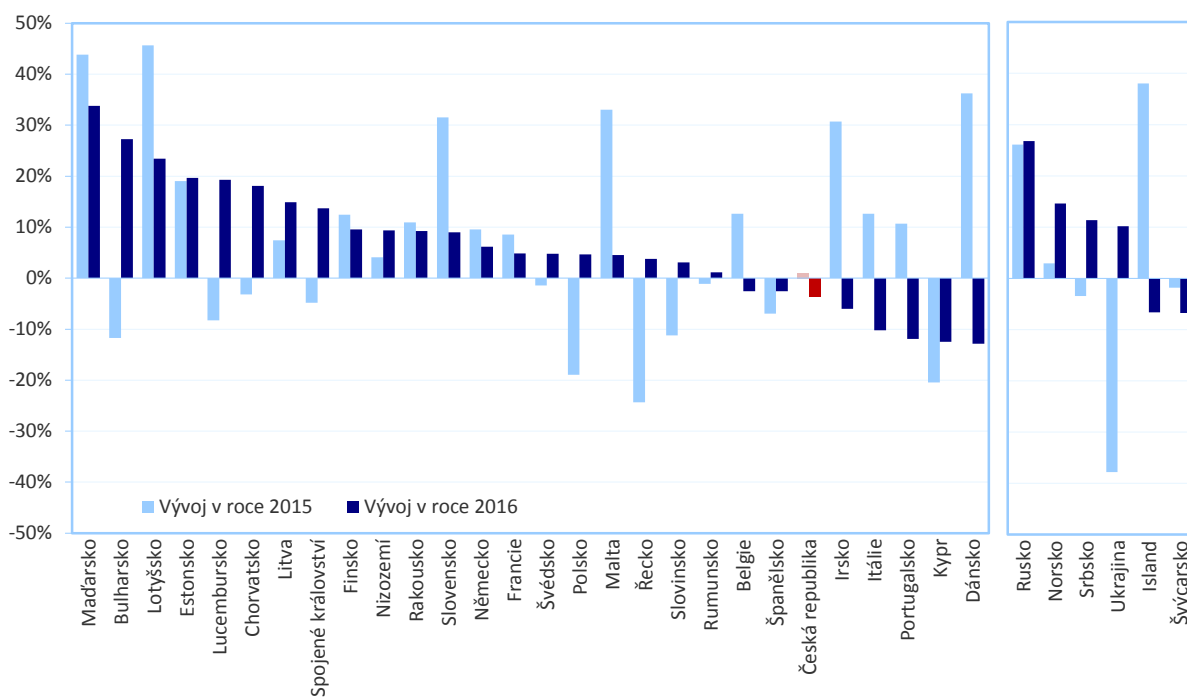
⁶² Data představují denní uzavírací hodnoty indexů.

Při pohledu na akciové indexy členských států EU (viz graf 6.3) bylo obecně možné sledovat snížení rozpětí mezi nejvíce a nejméně výkonnými akciovými indexy. V segmentu burz v členských státech EU vykázal největší meziroční nárůst maďarský index BUX (o 33,8 %), a to především díky pozitivnímu vývoji v petrochemickém průmyslu, bankovním a telekomunikačních technologiích. Výrazně si připsal i bulharský akciový index SOFIX (27,2 %), a to při všeobecném růstu téměř všech akciových titulů, optimismu mezi investory, měnové politice ECB při existenci fixního kurzu domácí měny a v neposlední řadě, v závěru roku, díky uveřejněné strategii rozvoje bulharského kapitálového trhu. Další výrazné zhodnocení zaznamenal lotyšský akciový index OMX Riga, který v roce 2016 vzrostl o 23,5 % a obdobně jako maďarský BUX již druhým rokem rostl dvouciferným tempem. Mezi nejméně výkonné indexy naopak patřil dánský OMX Copenhagen 20, který poklesl o 12,8 %, a to v důsledku propadu tržně největší farmaceutické společnosti v indexu. Pokles zaznamenal též kyperský index CyMAIN (o 12,5 %) a portugalský PSI 20 (o 11,9 %).

V rámci zemí Visegrádské čtyřky, kromě již zmíněného maďarského indexu BUX (meziroční růst 33,8 %), vzrostl i slovenský index SAX (o 9,0 %), a to díky pozitivnímu vývoji v petrochemickém průmyslu. Poloviční tempo růstu zaznamenal i polský WIG 20, který si připsal 4,7 %, a to také díky pozitivnímu vývoji v petrochemickém průmyslu a též všeobecnému růstu ve finančním sektoru. Nedařilo se naopak českému indexu PX, který oproti mírnému zhodnocení v roce 2015 meziročně poklesl o 3,6 %. Detailní popis českého indexu je uveden v kapitole 6.2.

Evropské státy, které nejsou členy EU, zaznamenaly též různorodý vývoj. Mezi nejvýkonnější indexy patřil ruský MICEX, který si za rok 2016 připsal 26,8 %, a to z důvodu růstu cen ropy a ropných produktů.

Graf 6.3: Výkonnost významných indexů burz členských států a nečlenských států EU⁶³

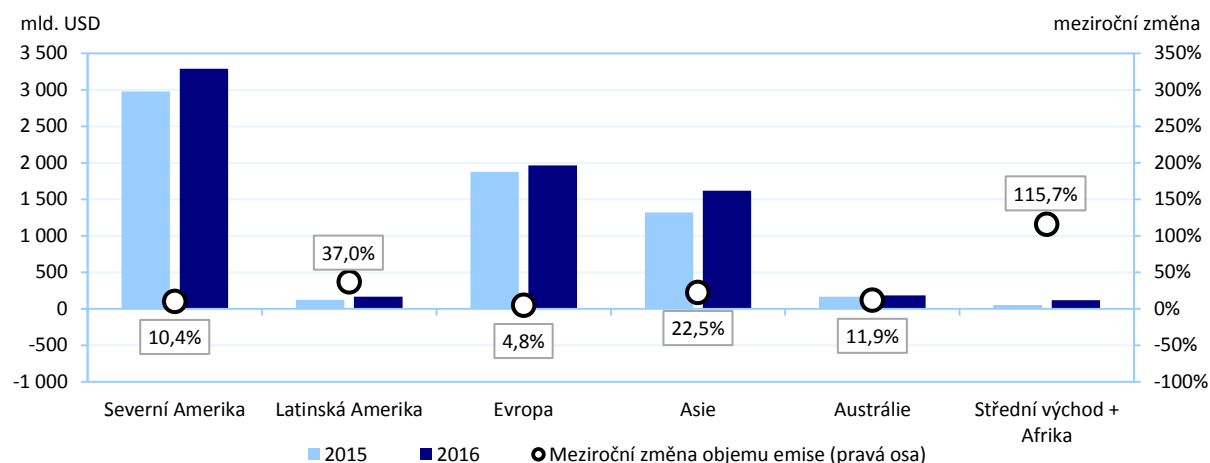
Pramen: organizátoři trhu, výpočty MF

⁶³ Výkonnost indexů je vyjádřena na denních uzavíracích hodnotách následujících indexů ke konci daného roku v domácí měně: Belgie–BEL 20, Bulharsko–SOFIX, Česká republika–PX, Dánsko–OMX Copenhagen 20, Estonsko–OMX Tallinn GI, Finsko–HEX25, Francie–CAC 40, Chorvatsko–Crobex, Irsko–ISEQ 20, Island–ICEX, Itálie–FTSE MIB, Kypr–CyMAIN, Litva–OMX Vilnius GI, Lotyšsko–OMX Riga, Lucembursko–LuxX, Maďarsko–Budapest SE, Malta–MSE, Německo–DAX, Nizozemí–AEX, Norsko–OBX, Polsko–WIG-20, Portugalsko–Euronext Lisbon PSI 20, Rakousko–ATX, Rumunsko–Bucharest SE BET, Rusko–MICEX, Řecko–FTSE/ATHEX 20, Slovensko–SAX, Slovinsko–Ljubljana Stock Exchange SBI TOP, Srbsko–Belex, Španělsko–IBEX-35, Švédsko–OMX Stockholm 30, Švýcarsko–SMI, Ukrajina–PFTS, Spojené království –FTSE 100.

Dluhopisový trh

Emise na světových dluhopisových trzích (viz graf 6.4) v roce 2016, na rozdíl od akciových trhů, vzrostly v souhrnu o 10,3 %. Nejvyšší růst absolutního objemu emisí vykázal trh severní Ameriky, tj. USA a Kanady, a to o cca 308,5 mld. USD na 3 288 mld. USD. Druhý nejvyšší objem růstu byl na asijských trzích, a to o 297,8 mld. USD na celkových 1 619,3 mld. USD ke konci roku 2016. Emitenti chtěli využít prostředí nízkých úrokových sazeb pro zajištění peněžních prostředků před možným růstem úrokových sazeb. Z hlediska typů emitovaných dluhopisů byl největší nárůst objemu zaznamenán v segmentu státních a nadnárodních dluhopisů.

Graf 6.4: Emisní činnost na světových dluhopisových trzích⁶⁴

Pramen: Dealogic, výpočty MF

Výnosy dluhopisů, jak již bylo uvedeno výše, zaznamenaly v roce 2016 až na výjimky pokles. Dle hodnot uvedených v tabulce 6.2 se tak jednalo o dlouhodobý trend. Ze sledovaných zemí byl zaznamenán největší propad průměrných desetiletých výnosů ruských státních dluhopisů, a to o 248 b.b. na 8,8 % p.a. Ze zemí Visegrádské čtyřky došlo k mírnému meziročnímu poklesu průměrných sazeb u maďarských státních dluhopisů, a to o 21 b.b. na 3,2 % p.a., u slovenských o 22 b.b. a u českých státních dluhopisů o 24 b.b. na 0,5 % p.a. Růst naopak zaznamenaly výnosy polských státních dluhopisů, a to o 38 b.b. na 3,1 % p.a. Z hlediska mezinárodního srovnání průměrných výnosů desetiletých státních dluhopisů měly japonské a německé státní dluhopisy, stejně jako v roce 2015, nejnižší průměrné úrokové sazby i v roce 2016.

Tabulka 6.2: Výnosy desetiletých státních dluhopisů

Průměry v daném roce (% p.a.)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna (b.b.)
USA	2,7	1,7	2,4	2,5	2,1	1,8	-28
Eurozóna	3,1	2,2	2,0	1,4	0,6	0,2	-45
Čína	3,9	3,5	3,8	4,1	3,4	2,9	-47
Japonsko	1,1	0,8	0,7	0,5	0,4	-0,1	-41
Německo	2,6	1,5	1,6	1,2	0,5	0,1	-40
Spojené království	3,0	1,8	2,4	2,5	1,8	1,2	-63
Rusko	8,2	7,8	7,2	9,6	11,3	8,8	-248
Polsko	6,0	5,0	4,1	3,5	2,7	3,1	38
Rakousko	3,3	2,3	2,0	1,4	0,7	0,3	-39
Česká republika	3,7	2,7	2,2	1,5	0,7	0,5	-24
Maďarsko	7,8	7,8	6,0	4,8	3,4	3,2	-21
Slovensko	4,9	4,1	3,5	2,0	0,9	0,7	-22

Pramen: Thomson Reuters, ECB, výpočty MF

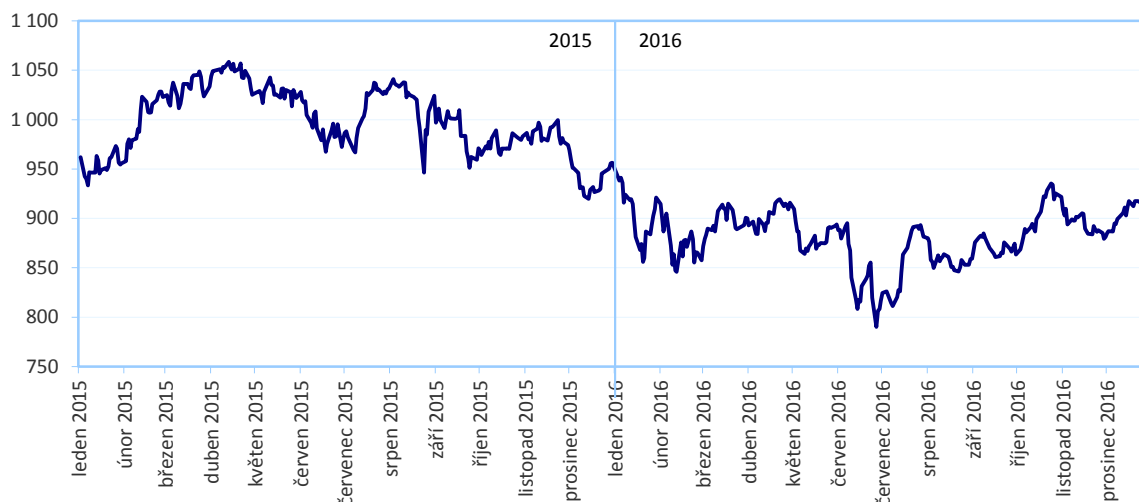
Pozn.: Data představují průměry z měsíčních uzávěracích hodnot nabídkových generických desetiletých výnosů státních dluhopisů. Desetileté dluhopisy eurozóny představují údaje z výnosové křivky státních dluhopisů s ratingem AAA.

⁶⁴ Geografické členění odpovídá objemu dluhopisů daného emitenta dle jeho domovského státu bez ohledu na místo emise.

6.2. Regulovaný a mimoburzovní trh v ČR

Index PX (viz graf 6.5) v 1. pololetí roku 2016 následoval vývoj světových indexů a reagoval poklesem z 956 bodů až k hranici 850 bodů. Za poklesem stál pesimismus z celosvětového ekonomického vývoje, který se soustředil na vývoj v Číně a na komoditních trzích. Další propad (až pod hranici 800 bodů) nastal v období června a července, kdy obdobně jako u ostatních akciových trhů bylo hybatelem především referendum Spojeného království o vystoupení z EU. Po volatilitě způsobené referendem však převládá na trhu optimismus a index PX začal opět mírně růst. Ke konci roku pak index PX skončil na hodnotě 921,6 bodů, což znamenalo meziroční pokles o 3,6 %.

Graf 6.5: Denní hodnoty indexu PX⁶⁵

Pramen: BCPP

Z hlediska dlouhodobého vývoje index PX opět změnil trajektorii (viz tabulka 6.3). Na rozdíl od růstu v letech 2012 a 2015, došlo k meziročnímu poklesu jako v letech 2011, 2013 a 2014. Obdobný vývoj jako index PX, který vyjadřuje vážený cenový vývoj pouze nejlikvidnějších akcií, měl i index PX-Glob, který zahrnuje všechny obchodované akcie na Burze cenných papírů Praha (BCPP). Meziroční růst ve výši 1,8 % na BCPP tak zaznamenal jen index PX-TR, který také vyjadřuje vývoj nejlikvidnějších akcií v čase, ovšem navíc při zohlednění dividendových výnosů.

Tabulka 6.3: Hodnoty indexů PX, PX-TR a PX-GLOB

Indexy (uzavírací hodnoty)		2011	2012	2013	2014	2015	2016
PX	k 31. 12.	911,1	1 038,7	989,0	946,7	956,3	921,6
	změna (%)	-25,6	14,0	-4,8	-4,3	1,0	-3,6
PX-TR	k 31. 12.	1 181,3	1 397,9	1 389,4	1 384,9	1 455,9	1 481,6
	změna (%)	-21,3	18,3	-0,6	-0,3	5,1	1,8
PX-GLOB	k 31. 12.	1 160,5	1 295,8	1 239,5	1 183,8	1 241,0	1 198,4
	změna (%)	-24,0	11,7	-4,3	-4,5	4,8	-3,4

Pramen: BCPP, výpočty MF

Pravděpodobně nejdůležitější událostí na BCPP byl prvotní úpis akcií, tzv. IPO společnosti Moneta Money Bank (dříve GE Money Bank). Mezi další důležité události patřilo štěpení akcií Komerční banky v poměru 1:5, zahájení obchodování s emisí akcií Photon Energy, pozastavení obchodování s akciemi NWR na žádost emitenta a ukončení obchodování emise akcií Pivovarů Lobkowicz Group. Výkonnost jednotlivých konstituentů (akciových titulů) indexu PX v roce 2016 ilustruje následující tabulka 6.4. Z hlediska indexu došlo v průběhu roku k úpravám konstituentů. V březnu 2016 byla vyřazena emise akcií Pivovarů Lobkowicz Group z indexu, v červnu emise akcií těžbařské společnosti NWR a též v červnu došlo naopak k zařazení emise akcií Moneta Money Bank do indexu.

⁶⁵ Data představují denní uzavírací hodnoty indexu.

Tabulka 6.4: Konstituenti indexu PX⁶⁶

K 31. 12.	Tržní kapitalizace (mil. Kč)	Objem obchodů (mil. Kč)	Kurz ke konci roku 2015 (Kč)	Kurz ke konci roku 2016 (Kč)	Meziroční změna (%)
Erste Group Bank	325 874,4	20 345,1	776,0	758,2	-2,3
ČEZ	231 335,6	51 616,4	444,3	430,0	-3,2
Komerční banka	168 193,6	49 872,8	990,0	885,0	-10,6
O2 Czech Republic	80 595,2	8 346,9	251,0	259,8	3,5
Vienna Insurance Group	73 651,2	2 369,0	688,7	575,4	-16,5
Moneta Money Bank	42 310,8	27 763,4	69,1	82,8	19,8
Unipetrol	33 329,3	1 381,9	160,0	183,8	14,9
Philip Morris ČR	25 061,8	3 389,4	11 999,0	13 096,0	9,1
Stock Spirits Group	11 290,0	462,8	50,9	56,5	11,0
Central European Media Enterprises	9 480,8	624,7	67,0	66,6	-0,6
Kofola ČeskoSlovensko	8 180,0	117,7	490,0	366,9	-25,1
Pegas Nonwovens	7 097,4	1 290,4	731,0	769,0	5,2
Fortuna Entertainment Group	4 461,6	322,5	80,5	85,8	6,6

Pramen: BCPP, výpočty MF

Pozn.: Hodnota změny akciového titulu Moneta Money Bank vyjadřuje změnu od začátku obchodování dne 6. 5. 2016 do konce roku 2016.

Nejobchodovanějšími emisemi (viz tabulka 6.4) byly tradičně akcie společností s velkou kapitalizací jako je ČEZ (v daném roce byl zobchodován objem odpovídající cca 22 % tržní kapitalizace), Komerční banka (cca 30 % tržní kapitalizace) a nováček v indexu PX Moneta Money bank (cca 66 % tržní kapitalizace). Nejvýznamnějším burzovním segmentem, dle objemu obchodů (viz tabulka 6.5), zůstaly i v roce 2016 akcie s celkovým objemem obchodů 168,0 mld. Kč. Tento segment je tak na BCPP od roku 2013 zcela dominantní – tvořil 97,5 % všech obchodů, což je o 0,1 % více než v roce 2016.

Tabulka 6.5: Objem burzovních obchodů na BCPP⁶⁷

Roční (mld. Kč)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Akcie	371,0	250,6	174,7	153,5	167,9	168,0	0,1	0,1
Dluhopisy	628,0	594,2	1,9	8,2	5,1	4,2	-0,9	-18,6
z toho veřejný sektor	606,4	566,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
z toho podnikový sektor	3,8	9,4	1,9	8,2	5,1	4,2	-0,9	-18,6
z toho finanční sektor	17,8	18,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Strukturované produkty	0,1	0,1	0,1	0,6	0,3	0,1	-0,1	-51,8
Investiční fondy	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	-
Celkem	999,1	844,8	176,8	162,3	173,3	172,4	-0,9	-0,5

Pramen: BCPP, výpočty MF

Z hlediska objemu mimoburzovních obchodů (viz tabulka 6.6) došlo na BCPP k propadu ve všech segmentech. Absolutně největší pokles byl v segmentu dluhopisů, kdy došlo k meziročnímu snížení mimoburzovních obchodů o 136,3 mld. Kč. Z hlediska významnosti však burzovní obchody s dluhopisy tvořily cca 1 % celkových obchodů s dluhopisy na BCPP, kde převažují obchody mimoburzovní. Tento trend byl patrný od roku 2013, kdy byl nově definován pojem „burzovní obchod“ v souvislosti se zavedením systému Xetra. Následkem toho došlo ke zrušení blokových obchodů a jejich nahrazení OTC obchody. Tyto obchody jsou pak od roku 2013 vykazovány ve statistikách Centrálního deponitáře cenných papírů.

⁶⁶ Data představují denní uzavírací hodnoty akciových titulů.

⁶⁷ Strukturované produkty zahrnují certifikáty a warranty.

Tabulka 6.6: Objem mimoburzovních obchodů na BCPP

Roční (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Akcie	10,1	5,0	4,5	1,0	-3,5	-77,3
Dluhopisy	561,0	440,1	547,6	411,3	-136,3	-24,9
Strukturované produkty	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Celkem	571,1	445,1	552,1	412,3	-139,8	-25,3

Pramen: BCPP, výpočty MF

Počet registrovaných emisí obchodovaných na BCPP (viz tabulka 6.7) v roce 2016 vzrostl o 2,1 %. K růstu došlo v kategorii dluhopisů, resp. dluhopisů podnikového sektoru, kdy ke konci roku 2016 byl evidován nárůst o 7 na 49 emisí dluhopisů podnikového sektoru. V ostatních položkách dluhopisů došlo k mírnému poklesu počtu emisí. V kategorii strukturovaných produktů byl vykázán pokles o 18 registrovaných emisí a počet registrovaných akcií zůstal ke konci roku 2016 stejný. Výrazný nárůst však nastal v kategorii instrumentů investičních fondů, který meziročně vzrostl o 20 registrovaných emisí. Impulsem pro další nárůst právě těchto instrumentů investičních fondů mohla být v mnoha případech i snaha o nižší zdanění při splnění podmínky přijetí k obchodování na evropském regulovaném trhu.

Tabulka 6.7: Počty registrovaných emisí na BCPP

K 31. 12.	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Akcie	26	28	26	23	25	25	0	0,0
Dluhopisy	95	98	110	116	112	115	3	2,7
z toho veřejný sektor	21	20	21	24	26	25	-1	-3,8
z toho podnikový sektor	15	27	32	38	42	49	7	16,7
z toho finanční sektor	59	51	57	54	44	41	-3	-6,8
Strukturované produkty	81	30	103	68	89	71	-18	-20,2
Instrumenty investičních fondů	0	0	0	0	17	37	20	117,6
Celkem	202	156	239	207	243	248	5	2,1

Pramen: BCPP, výpočty MF

Další burza v ČR, RM-Systém, česká burza cenných papírů a.s., která se zaměřuje především na drobné a střední investory, zažila v roce 2016 také pokles objemu obchodů (viz tabulka 6.8). Na jednu stranu došlo k marginálnímu růstu obchodů s dluhopisy o cca 3,4 mil. Kč (38,7 %), na druhou stranu pak k výraznému poklesu obchodů s akciemi o 618,2 mil. Kč (15,1 %). Obdobně jako v předchozích letech se však objem obchodování na RM-Systému pohyboval výrazně níže než na BCPP.

Tabulka 6.8: Objem burzovních obchodů na RM-Systému

Roční (mil. Kč)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Akcie	8 897,3	6 053,4	4 875,8	4 129,9	4 085,4	3 467,2	-618,2	-15,1
Dluhopisy	24,5	2,2	14,4	62,7	8,7	12,1	3,4	38,7
Investiční certifikáty	0,6	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Celkem	8 922,4	6 055,7	4 890,3	4 192,5	4 094,1	3 479,2	-614,9	-15,0

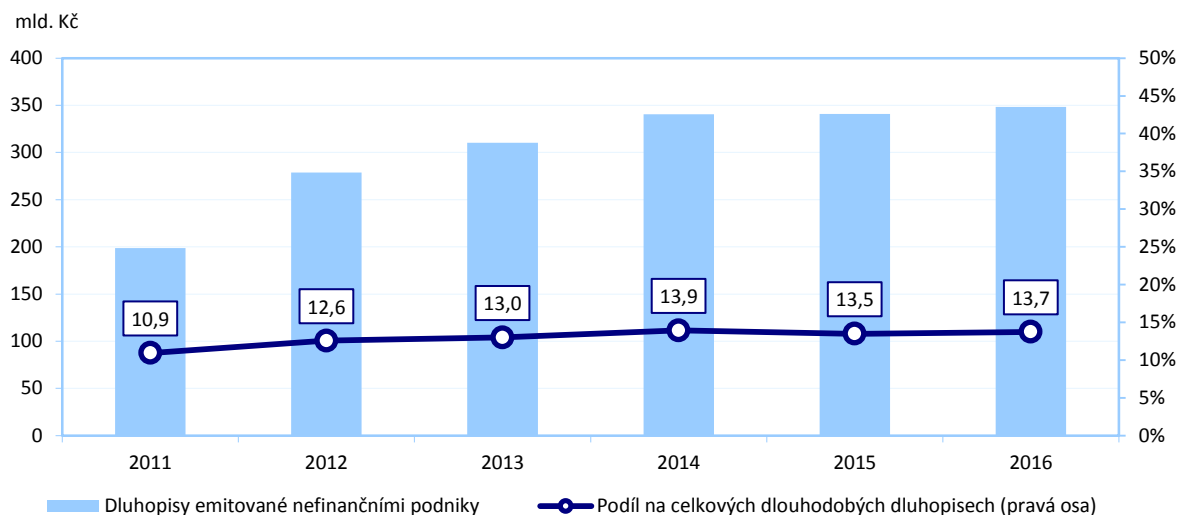
Pramen: RM-S, výpočty MF

Z hlediska dlouhodobého vývoje se v roce 2016 navrátil trend poklesu obchodní aktivity, který na BCPP i RM-Systému převládal od roku 2007 a byl přerušen v roce 2015. Mezi příčiny opětovného poklesu lze zařadit přetrvávající prostředí nízkých úrokových sazeb, které na jednu stranu z hlediska investorů vedly ke všeobecnému poklesu potenciálních výnosů napříč třídami aktiv a pro emitenty zvyšovaly cenu nabízených instrumentů. Zároveň pak v důsledku nízké úrovně úrokových sazeb konkuroval kapitálovému trhu stále více sektor bankovníctví z důvodu do jisté míry fixních nákladů realizace nových emisí. Na druhé straně prostředí

nízkých úrokových sazeb vytvářelo další motiv pro investory hledat příležitosti ke zhodnocení finančních prostředků na kapitálových trzích.

Jak lze vidět z grafu 6.6, nefinanční podniky v ČR, tj. výrobní a obchodní nefinanční společnosti, získávaly ve značném objemu dlouhodobé zdroje pomocí emisí dluhopisů. Ke konci roku 2016 bylo z celkového objemu dluhopisů cca 14 % emitováno právě nefinančními podniky, a to v celkovém objemu 348,4 mld. Kč. Oproti roku 2015 však došlo jen k růstu ve výši cca 2 %, což mohlo být způsobeno konkurencí dalších segmentů finančního trhu vč. bank. Další příčinou stagnace celkového objemu však může být rovněž skutečnost, že na trhu je již v současnosti omezený okruh subjektů, který by za daných podmínek poptával dodatečné zdroje cizího financování. Pro srovnání lze však uvést, že ke konci roku 2016 byl objem celkové nesplacené částky úvěrů poskytnutých bankami nefinančním podnikům 976,1 mld. Kč (viz kapitola 5.5. Vklady a úvěry klientů bank).

Graf 6.6: Objem dlouhodobých dluhopisů emitovaných domácími nefinančními podniky⁶⁸

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Power Exchange Central Europe (PXE), dříve známá jako Pražská energetická burza, byla v průběhu roku 2016 odkoupena největší evropskou komoditní burzou European Energy Exchange. BCPP si však ponechala třetinový podíl a stále úzce spolupracuje s PXE. Ta nadále slouží k obchodování zejména derivátových kontraktů s energiemi. Jak ilustruje tabulka 6.9, v roce 2016 zaznamenala PXE celkový nárůst objemu obchodů (o 10,9 %), kdy nejvýznamnější růst zaznamenaly energetické futures na českém (5,7 %) i zahraničním trhu (26,6 %), naopak poklesl objem obchodů s plynem (o 22,3 %).

Tabulka 6.9: Objem obchodů na PXE

Roční objem (mil. EUR)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Energetické futures (ČR)	1 212,6	847,7	974,3	609,1	515,8	545,4	29,6	5,7
Energetické futures (ostatní trhy)	114,9	21,9	186,9	162,3	298,1	377,3	79,3	26,6
Spotové obchody	1,7	74,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Obchody s plynem	0,0	0,0	0,0	16,8	61,1	47,5	-13,6	-22,3
Celkem	1 329,1	943,6	1 161,2	788,3	875,0	970,2	95,2	10,9

Pramen: PXE, výpočty MF

Pozn.: Ostatní trhy zahrnují Slovensko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko.

⁶⁸ Data emisí dlouhodobých dluhopisů (se splatností nad 1 rok) realizovaných českými rezidenty bez ohledu na místo, způsob nebo měnu emise. Agregátní souhrn celkových dlouhodobých dluhopisů odpovídá souhrnu emisí vládních institucí, úvěrových institucí, ostatních finančních institucí a nefinančních podniků.

6.3. Obchodníci s cennými papíry a správa aktiv

Obchodníci s cennými papíry

Sektor obchodníků s cennými papíry zaznamenával ve sledovaném období setrvalý nárůst atraktivity ve všech celkových ukazatelích a výjimkou nebyl ani rok 2016 (viz tabulka 6.10). Dle počtu zákazníků (měřeného počtem smluv) se meziročně rozrostl o 4,9 % na hodnotu přesahující 1,2 mil. Objem zákaznického majetku pak oproti předchozímu roku vzrostl o 10,4 % na 4 193 mld. Kč, objem obhospodařovaných prostředků pak přidal 13,1 % a dosáhl 791,1 mld. Kč.

K dílčím změnám však došlo ve struktuře dle obhospodařovatelů. Počet smluv vzrostl jak bankovním tak i nebankovním OCP, investičním společnostem mírně poklesl. Ovšem z pohledu objemů majetku byl vývoj jiný. Nejvíce zákaznického majetku sice nadále evidovali bankovní OCP, výrazného zvýšení však dosáhly investiční společnosti, a to na dvojnásobek úrovně roku 2015, zatímco nebankovní OCP ztratili na atraktivitě (propad o 32,2%). Obdobně i u objemu obhospodařovaných prostředků je vidět významný růst o 105,0 % u segmentu investičních společností a mírný nárůst 6,6 % u bankovních OCP, naopak pokles o 46,2% vykázali nebankovní OCP.

Tabulka 6.10: Vybrané ukazatele sektoru OCP⁶⁹

K 31. 12.	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Počet subjektů	64	67	71	66	71	73	2	2,8
bankovní OCP	26	25	28	28	28	27	-1	-3,6
nebankovní OCP	32	36	36	30	34	38	4	11,8
investiční společnosti	6	6	7	8	9	8	-1	-11,1
Počet zákazníků (dle smluv, v tis.)	886,1	875,9	909,7	1 007,8	1 195,9	1 254,9	59,0	4,9
bankovní OCP	744,7	707,9	705,6	757,7	906,1	920,9	14,8	1,6
nebankovní OCP	141,3	167,4	203,5	249,3	288,8	333,0	44,3	15,3
investiční společnosti	0,1	0,7	0,7	0,8	1,0	0,9	-0,1	-8,3
Objem zákaznického majetku (mld. Kč)	2 545,1	2 725,4	2 987,9	3 331,2	3 798,4	4 193,0	394,6	10,4
bankovní OCP	1 968,6	2 103,2	2 344,9	2 622,6	3 047,2	3 334,1	286,9	9,4
nebankovní OCP	467,2	416,3	417,6	458,6	492,4	333,6	-158,7	-32,2
investiční společnosti	109,3	205,9	225,3	250,0	258,8	525,3	266,5	103,0
Objem obhospodařovaných prostředků (mld. Kč)	579,7	604,8	616,6	676,8	699,3	791,1	91,8	13,1
bankovní OCP	55,4	61,5	57,4	68,7	65,9	70,3	4,4	6,6
nebankovní OCP	413,2	336,1	332,8	362,6	381,9	205,3	-176,6	-46,2
investiční společnosti	111,1	207,1	226,3	245,5	251,5	515,5	264,0	105,0

Pramen: ČNB, výpočty MF

Z hlediska struktury obhospodařovaných prostředků (viz tabulka 6.11) tvořily nejvýznamnější část (cca 80 %) dluhové cenné papíry. Jejich objem během roku vzrostl o 75,9 mld. Kč (13,7 %), což lze přičíst na vrub přílivu spekulativního kapitálu ze zahraničí a investicím do dluhových cenných papírů v režimu jednostranného kurzového závazku ČNB.

⁶⁹ Obhospodařovaný majetek zákazníků zahrnuje prostředky svěřené obchodníkovi s cennými papíry zákazníkem za účelem poskytnutí investiční služby obhospodařování majetku zákazníka na základě volné úvahy v rámci smluvního ujednání. Majetek zákazníků představuje veškeré prostředky, které má obchodník s cennými papíry ve své moci za účelem poskytování jakékoliv investiční služby.

Tabulka 6.11: Struktura obhospodařovaných prostředků

K 31. 12. (mld. Kč)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Dluhopisy	458,8	482,5	486,5	551,0	553,3	629,1	75,9	13,7
Akcie	28,2	21,7	16,7	19,6	21,5	21,9	0,4	1,6
CP kolektivního investování	62,7	65,6	80,3	91,9	104,5	120,2	15,7	15,0
Peněžní prostředky	24,7	28,7	29,6	17,7	21,2	25,3	4,1	19,3
Deriváty a ostatní	5,3	6,4	3,5	-3,4	-1,3	-5,5	-4,2	326,3
Celkem	579,7	604,8	616,6	676,8	699,3	791,1	91,8	13,1

Pramen: ČNB, výpočty MF

Z pohledu dalšího základního ukazatele – objemu obchodů – došlo také k růstu, a to meziročně o 4,9 % na hodnotu 62,1 bil. Kč (viz tabulka 6.12). Za tímto mírným navýšením stály protichůdné faktory: nárůst obchodů na vlastní účet o 7,9 bil. Kč. a pokles objemu obchodů pro zákazníky (tj. z obhospodařovatelského a jiného vztahu) o 5,0 bil. Kč. Pokles objemu obchodů s cennými papíry byl zaznamenán především v dílčím segmentu nebankovních OCP (o 5,5 bil. Kč), nárůst pak u bankovních OCP (o 7,7 bil. Kč) a investičních společností (0,8 bil. Kč). Dominantní pozici si pak i z pohledu obchodů dlouhodobě udržuje segment bankovních OCP, který se v případě pouze domácích bankovních OCP podílel na více než 76 % objemu obchodů, po započtení i zahraničních bankovních OCP přesáhl 87 % objemu obchodů.

Tabulka 6.12: Ukazatele obchodů sektoru OCP

Ročně (mld. Kč)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Bankovní OCP	44 423,7	48 397,1	49 778,7	59 539,3	46 460,0	54 143,4	7 683,4	16,5
pro zákazníky	7 638,7	7 720,6	7 579,3	6 079,1	5 565,7	5 909,6	343,9	6,2
na vlastní účet	36 784,9	40 676,5	42 199,4	53 460,2	40 894,3	48 233,8	7 339,5	17,9
Nebankovní OCP	2 702,9	1 806,7	23 051,9	33 607,3	12 724,5	7 183,2	-5 541,3	-43,5
pro zákazníky	2 097,1	1 469,0	22 744,9	33 250,3	12 070,7	5 967,6	-6 103,1	-50,6
na vlastní účet	605,8	337,7	307,0	357,1	653,9	1 215,6	561,7	85,9
Investiční společnosti	44,2	156,8	84,5	76,8	62,8	813,3	750,5	1 195,7
pro zákazníky	44,2	156,8	84,5	76,8	62,8	813,3	750,5	1 195,7
na vlastní účet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Celkový objem	47 170,8	50 360,6	72 915,1	93 223,5	59 247,3	62 139,9	2 892,6	4,9
pro zákazníky	9 780,0	9 346,4	30 408,7	39 406,2	17 699,1	12 690,5	-5 008,6	-28,3
na vlastní účet	37 390,7	41 014,2	42 506,4	53 817,3	41 548,2	49 449,4	7 901,2	19,0

Pramen: ČNB, výpočty MF

Správa aktiv

Z hlediska vývoje objemu majetku svěřeného ke správě členům Asociace pro kapitálový trh (AKAT) došlo v roce 2016 k meziročnímu nárůstu o 11,1 % na celkových 1,29 bil. Kč. Všechny sledované finanční skupiny zaznamenaly nárůst objemu spravovaného majetku (viz tabulka 6.13), kdy největších absolutních meziročních přírůstků dosáhli správci Generali Investments CEE (o 16,4 %), NN Investment partners (o 19,2 %) a AMISTA (o 113,2 %). Z hlediska ukazatele tržní koncentrace správy aktiv došlo k mírnému poklesu (o 1,3 p.b.), když 3 největší finanční skupiny spravovaly v roce 2016 cca 56 % celkového majetku.

Tabulka 6.13: Objem spravovaného majetku ve finančních skupinách AKAT

K 31. 12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Generali Investments CEE, investiční společnost	230,5	241,5	248,5	289,2	40,7	16,4
Česká spořitelna	176,7	212,3	216,3	224,5	8,2	3,8
ČSOB Asset Management	162,5	185,7	199,8	208,3	8,6	4,3
Investiční kapitálová společnost KB	117,5	138,6	140,2	147,2	7,0	5,0
NN Investment Partners C.R.	109,1	115,0	96,6	115,1	18,5	19,2
AXA Investiční společnost	57,8	58,0	61,4	69,5	8,1	13,2
Conseq Investment Management	27,3	37,1	41,7	46,1	4,3	10,4
Raiffeisenbank	17,3	20,1	24,8	29,7	5,0	20,1
AMISTA Investiční společnost	21,4	21,4	13,6	29,1	15,4	113,2
J&T Investiční společnost	10,9	12,6	17,8	24,9	7,1	39,8
Ostatní členové AKAT	64,7	90,8	99,0	104,8	5,8	5,9
Celkem	995,7	1 133,2	1 159,7	1 288,4	128,6	11,1

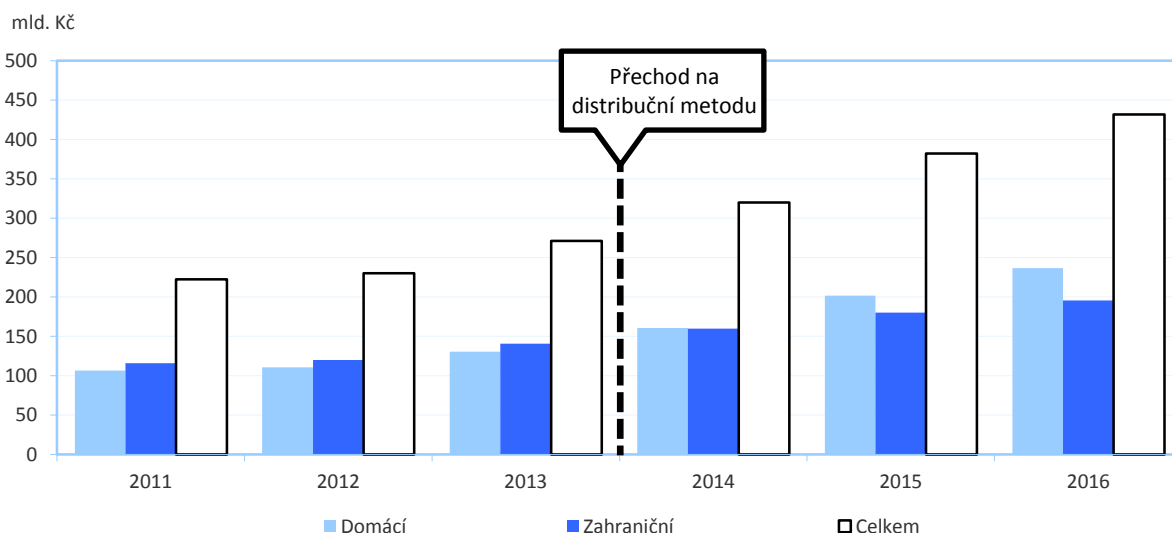
Pramen: AKAT, výpočty MF

6.4. Investiční fondy

Fondy kolektivního investování

Během roku 2016 vzrostl objem prostředků ve fondech kolektivního investování o 13,1 %, resp. absolutně o 50,0 mld. Kč. Ke konci roku 2016 tak bylo ve fondech investováno 432,0 mld. Kč, z čehož 195,5 mld. Kč tvořily fondy zahraniční a 236,5 mld. Kč fondy domácí. Vyšší tempo meziročního růstu pak zaznamenaly fondy domácí, a to o 8,7 p.b. více než fondy zahraniční. Tento trend pokračoval již třetím rokem. Vzhledem ke skutečnosti, že v roce 2014 došlo ke změně metodiky vykazování majetku v domácích podílových fondech⁷⁰ (viz graf 6.7), přičemž do té doby data odpovídala objemu majetku spravovanému v domácích fondech, nedošlo k výrazným změnám v hodnotách objemu a vyšší růst objemu prostředků v domácích fondech byl způsoben především popularitou samotných domácích fondů.

Graf 6.7: Rozdělení investic do podílových fondů dle domicilu⁷¹

Pramen: AKAT

⁷⁰ Nově jsou tak od roku 2014 data vykazována za investice do domácích fondů na území ČR, tj. správcovský pohled je nahrazen pohledem distribučním.

⁷¹ V roce 2016 došlo k revizi dat za rok 2014 a 2015.

Z hlediska rozčlenění dle jednotlivých druhů podílových fondů v tabulce 6.14 vzrostl v roce 2016 objem prostředků ve všech fondech kolektivního investování, s výjimkou fondů strukturovaných a fondů peněžního trhu. K největšímu nárůstu došlo u smíšených fondů (o 19,3 mld. Kč), dluhopisových fondů (12,0 mld. Kč) a akciových fondů (11,9 mld. Kč). Mírný pokles zaznamenaly jen strukturované fondy (0,8 mld. Kč) a fondy peněžního trhu (1,1 mld. Kč). Z hlediska ekonomické interpretace je pokles objemu prostředků ve fondech peněžního trhu logický v kontextu nízkých úrokových sazeb a z toho vyplývajícího nízkého zhodnocení pro investory do těchto fondů investujících spíše do krátkodobých a méně rizikových cenných papírů. Domácí fondy převládají nad zahraničními v těchto kategoriích: fondy fondů, nemovitostní, dluhopisové a smíšené. Naopak zahraniční fondy převládají v těchto kategoriích: strukturované, peněžního trhu a akciové.

Tabulka 6.14: Prostředky podílových fondů dle domicilu a dle druhu fondu

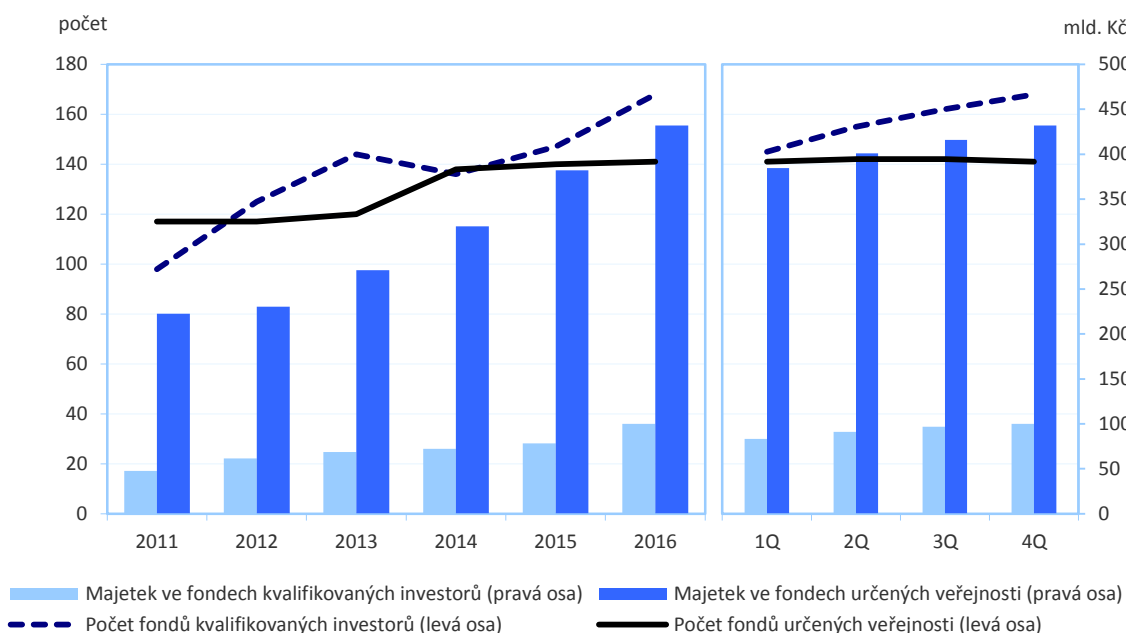
K 31. 12. (mld. Kč)	2015		2016		Meziroční změna	
	Celkem	Domácí	Zahraniční	Celkem	abs.	(%)
Dluhopisové	111,9	70,7	53,2	123,9	12,0	10,8
Akciové	69,3	33,6	47,6	81,3	11,9	17,2
Strukturované	28,3	0,3	27,2	27,5	-0,8	-2,7
Smíšené	137,8	93,8	63,4	157,2	19,3	14,0
Fondy fondů	17,9	20,0	0,2	20,2	2,3	12,9
Peněžního trhu	4,3	0,5	2,8	3,2	-1,1	-25,5
Nemovitostní	12,4	17,6	1,1	18,7	6,2	50,1
Celkem	382,0	236,5	195,5	432,0	50,0	13,1

Pramen: AKAT, výpočty MF

Fondy kvalifikovaných investorů

Fondy kvalifikovaných investorů, jejichž činnost spočívá ve shromažďování peněžních prostředků od kvalifikovaných investorů a provádění společného investování, zaznamenaly meziroční nárůst spravovaných prostředků o 21,5 mld. Kč (o 27,4 %) na 99,9 mld. Kč (viz graf 6.8). Z hlediska podílu na celkovém objemu majetku ve fondech tvořily fondy kvalifikovaných investorů cca 18,8 % celkového majetku investičních fondů (tj. se započtením prostředků ve fondech kolektivního investování). Z dlouhodobého hlediska se tento podíl ve sledovaném období téměř neměnil.

Graf 6.8: Struktura investičních fondů⁷²

Pramen: AKAT, ČNB

⁷² V roce 2016 došlo k revizi dat za rok 2014.

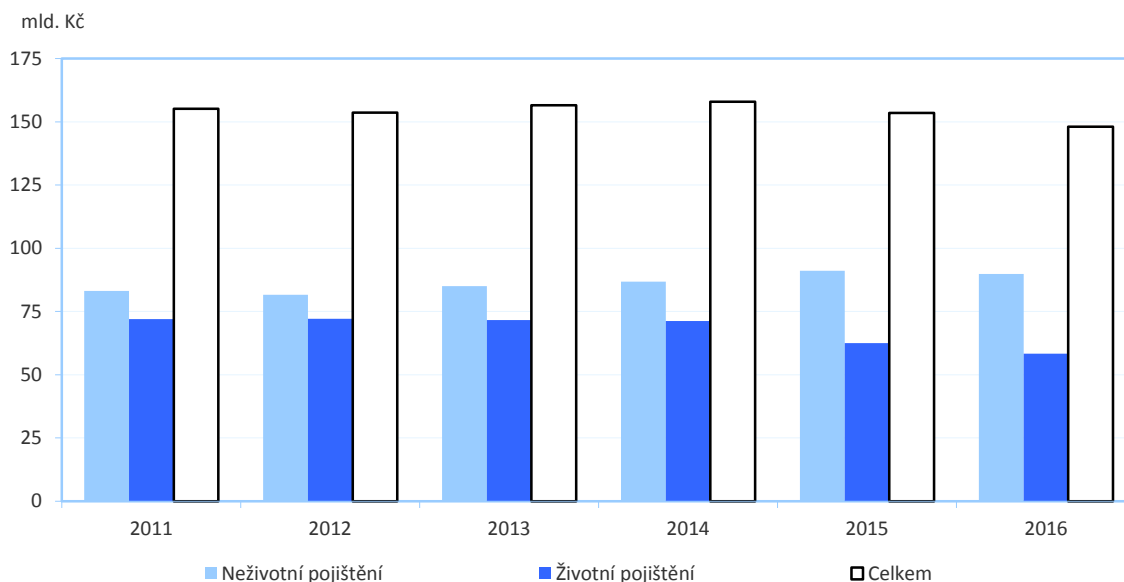
7. POJIŠŤOVNICTVÍ

Pojistný sektor lze považovat za stabilizovanou součást finančního trhu i celé ekonomiky. Pojišťovnam se však ani v roce 2016 nepodařilo změnit dlouhodobý stagnační trend ve vývoji předepsaného pojistného, které oproti roku 2015 mírně pokleslo. Z hlediska vypořádání závazků z upsaných rizik lze průběh roku 2016 pokládat za standardní, bez výrazného dopadu mimořádných klimatických vlivů. Podle údajů České asociace pojišťoven živly na pojištěném majetku způsobily škody za 1,9 mld. Kč a pojišťovny řešily cca 39 tis. pojistných událostí, což je o 7 % méně než v roce 2015. Největší počet (74 %) i objem (80 %) škod byl způsoben vichřicemi a krupobitím.

Celkové hodnocení sektoru za uplynulý rok však představuje značně obtížný úkol, protože nabytím účinnosti novely zákona o pojišťovnictví, která transponuje směrnici Solventnost II, došlo v metodice zpracování výkazů k úpravám, které srovnatelnost meziročních dat znesnadňují. Podle směrnice jsou vybrané ukazatele v životním i neživotním pojištění nově vykazovány podle druhů pojištění, které se obsahově nekryjí s předchozím členěním podle odvětví pojištění. Některé ukazatele pojistného trhu nebudou již dále aktualizovány⁷³, v některých případech budou nahrazeny výkazy s obdobnou strukturou ukazatelů. Ve výkazech vybraných ukazatelů jsou podle odvětví pojištění uváděna vždy jen ta odvětví, která vykazují více než 3 pojišťovny, proto součet do celku za životní či neživotní pojištění nemusí být kompletní. K následujícímu hodnocení zejména meziročních údajů nutno proto přistupovat s přihlédnutím k tomuto úvodnímu vysvětlení a zároveň je to i důvod, proč hodnocení sektoru je proti minulosti částečně redukováno.

Celkové předepsané hrubé pojistné pokračovalo v mírném poklesu započatém v roce 2015 (viz graf 7.1). Dosáhlo hodnoty 148,1 mld. Kč, což je nejnižší úroveň ve sledovaném šestiletém období, neboť se v předchozích letech pohybovalo v rozmezí 153–158 mld. Kč. V kmeni neživotního pojištění došlo pouze k minimálnímu výpadku (pokles o 1,3 %). Na celkovém poklesu se tedy rozhodující měrou podílel kmen životního pojištění (pokles o 6,6 %). V případě příznivé ekonomické situace jde o poměrně neobvyklý jev, protože i když pojistný sektor reaguje na pozitivní ekonomický vývoj s určitým odstupem, dal by se již, po tříletém ekonomickém růstu, očekávat vyšší zájem o pojistnou ochranu a s ním spojenou ochotu klientů vynaložit k tomuto účelu i vyšší výdaje.

Graf 7.1: Objem hrubého předepsaného pojistného

Pramen: ČNB – ARAD

Vzhledem k pokračujícímu růstu HDP a poklesu předepsaného pojistného celková propojištěnost⁷⁴ opět mírně poklesla, a to na 3,2 % (o 0,2 p.b.). Ukazatel propojištěnosti spolu s poměrem mezi objemem životního

⁷³ Jde o následující výkazy: Finanční umístění, Solventnost, Základní informace o životním pojištění podle odvětví životního pojištění a obdobný výkaz pro neživotní pojištění.

⁷⁴ Vyjadřuje poměr mezi hrubým předepsaným pojistným a nominálním HDP.

a neživotního pojištění (39 : 61), který se také mírně změnil ve prospěch neživotního pojištění, ukazuje, že pojistný trh ČR se dále vzdaluje trendům panujícím na vyspělých evropských pojistných trzích, kde se propojištěnost pohybuje na přibližně dvojnásobně vyšší úrovni a podíl životního pojištění na celkovém objemu vybraného pojistného činí přibližně dvě třetiny.

Situace na pojistném trhu je obecně přímo úměrně ovlivňována vývojem reálné ekonomiky. Přesto však i přes současný ekonomický růst nelze očekávat výraznější nárůsty předepsaného pojistného. Mezi hlavní faktory dlouhodobě negativně ovlivňující vývoj pojistného trhu lze považovat pomalé odbourávání bariér a nedůvěry mezi klienty a zprostředkovateli, resp. samotnými pojišťovnami při sjednávání pojistných smluv. Přetrvávající problémy lze stále spatřovat i v celkové komplikovanosti a nedostatečné transparentnosti některých pojistných produktů, nenaplnění očekávané úrovně zhodnocení u rezervotvorných produktů a někdy i nenaplnění očekávání o výši pojistného plnění v případě pojistné události. K celkovému zjednodušení chápání pojistných produktů nepřispívá ani zvyšující se nutná míra regulace dopadající na celý pojistný sektor.

Naopak z hlediska přístupu pojistníků je možno konstatovat, že kvůli nedostatečné plynulosti aktualizace pojistných smluv se u řady pojistníků vyskytuje tzv. podpojištěnost vzhledem ke skutečné hodnotě pojištěného majetku. Pojištění je navíc u převážné většiny veřejnosti stále vnímáno jako zbytečná položka rodinného rozpočtu, snadno odbouratelná v případě nevyrovnanosti mezi jeho příjmy a výdaji.

Z výsledků evropského průzkumu uskutečněného v závěru roku 2016 finanční skupinou NN ve spolupráci s Tilburskou universitou vyplývá, že Češi vydávají za všechny pojistky cca 1 100 Kč měsíčně, což není ani čtvrtina průměru EU, kde lidé platí cca 170 EUR (tj. 4 600 Kč). Preference pojišťování majetku před životním pojištěním je rovněž dlouhodobý, historicky zakořeněný zvyk, který se u české populace nedaří změnit. Výše uváděné problematické přístupy k využívání pojistných produktů mohou souviset i s celkovou nižší úrovní finanční gramotnosti v ČR.

Pojistný sektor v ČR lze považovat za dostatečně konkurenceschopný i teritoriálně diverzifikovaný z hlediska domácího i zahraničního vlastnictví. 2 mezinárodní pojišťovací skupiny – Generali CEE Holding (Česká pojišťovna, Česká pojišťovna ZDRAVÍ a Generali pojišťovna) a Vienna Insurance Group (Kooprativa pojišťovna, Česká podnikatelská pojišťovna a Pojišťovna České spořitelny) si dlouhodobě udržují rozhodující podíl na trhu – dohromady cca 62 %, přičemž podíl Vienna Insurance Group představuje 32 %. Z celkového počtu subjektů (54⁷⁵) provozovalo ke konci roku 2016 pouze životní pojištění 6 pojišťoven, 34 pojišťoven bylo vedeno jako neživotních a 14 pojišťoven bylo smíšených, tj. provozovalo jak životní, tak neživotní pojištění. Rozhodující zahraniční účast je u 16 pojišťoven, rozhodující českou účast má 14 pojišťoven a 24 subjektů jsou pobočky zahraničních pojišťoven.

7.1. Vývoj životního a neživotního pojištění

Nepříznivý vývoj pojistného trhu dokumentuje pokles předepsaného hrubého pojistného v obou jeho dílčích sektorech. Životní pojištění dosáhlo hodnoty 58,3 mld. Kč (pokles o 6,6 %) a neživotní pojištění činilo 89,8 mld. Kč (pokles o 1,3 %). Stagnující, resp. mírný sestupný trend v sektoru se nedařilo po několik let obrátit.

Hodnocení vývoje počtu uzavřených smluv je rovněž značně obtížné z důvodu výše uvedené metodické změny ve výkaznictví. Ke zkreslení dochází zejména u počtu smluv v životním pojištění, protože v předchozích letech zde byly samostatně vykazovány počty smluv za připojištění k životnímu pojištění, které se již podle nové metodiky dle druhů pojištění samostatně nevykazují. Na nižší počty smluv u životního pojištění měl vliv i výpadek smluv s jednorázovou platbou, které však mají zanedbatelnou rizikovou složku a jsou zakládány spíše za účelem zhodnocení prostředků, což v současné situaci nízkých úrokových sazeb vede u klientů k nenaplnění původních očekávání. Celkový počet smluv v neživotním pojištění vykázal jen pozvolný růst (1,5 %). Pozitivní impulz pro budoucí vývoj lze vyvozovat z výraznějšího růstu nově uzavřených smluv v neživotním pojištění (o 5,2 %), ke kterému přispěly zvýšené prodeje vozidel (viz tabulka 7.1).

⁷⁵ Včetně České kanceláře pojistitelů a bez zajišťovny.

Tabulka 7.1: Hlavní ukazatele pojistného trhu

K 31. 12.	2014	2015	2016	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Počet pojistných smluv (tis. ks)	28 157	27 748	26 652	-1 096	-3,9
z toho neživotní pojištění	20 417	20 355	20 656	301	1,5
životní pojištění	7 740	7 393	5 996	-1 397	-18,9
Počet nově uzavřených poj. smluv (tis. ks)	11 955	10 861	11 106	245	2,3
z toho neživotní pojištění	10 889	9 920	10 434	514	5,2
životní pojištění	1 066	941	672	-269	-28,6
Předepsané pojistné celkem (mld. Kč)	157,9	153,4	148,1	-5,3	-3,5
z toho neživotní pojištění	86,7	91,0	89,8	-1,2	-1,3
životní pojištění	71,2	62,4	58,3	-4,1	-6,6
Hrubá výše nákladů na pojistná plnění (mld. Kč)	105,0	99,7	98,7	-1,0	-1,0
z toho neživotní pojištění	46,7	48,5	48,2	-0,3	-0,5
životní pojištění	58,3	51,2	50,5	-0,7	-1,5
Celková propojištěnost (%)	3,7	3,4	3,2	-0,2	-

Pramen: ČNB – ARAD

Na neživotní pojištění by měl mít nesporný vliv příznivý vývoj ekonomiky, který se projevuje dynamikou nákupů nových technologií, obnovou vozového parku a celkově vyššími investicemi ze strany podnikatelů, kteří více využívají i pojištění následných škod z přerušení provozu, které mohou mít často zásadnější ekonomické důsledky, než samotná ztráta na majetku. Stále oblíbenější se u podnikatelů stává odpovědnostní pojištění a sjednání krytí v rozsahu všech běžných pojistných rizik, tzv. *all – risk*. Ve skutečných výsledcích neživotního pojištění se však tyto obecné pozitivní impulzy promítly pouze nevýrazně. I při zohlednění mimořádného faktoru spočívajícím v ukončení zahraničních aktivit České pojišťovny a.s., které představovaly cca 3,5 mld. Kč, by došlo jen k mírnému růstu (2,5 %) předepsaného pojistného.

V pojištění odpovědnosti z provozu vozidla i havarijním pojištění motorových vozidel pokračoval i v roce 2016 proces dalšího prohlubování segmentace klientů na individuální bázi. Rizikovější motoristé jsou postihováni přes systém malusů vyššími pojistnými sazbami, naopak řidiči s bezškodným průběhem případný nárůst sazeb prakticky nepocítí, nebo se jim přes systém bonusů pojistné dokonce sníží. Vzhledem k růstu nároků na odškodnění újmy na zdraví nebo usmrcením lze očekávat, že pojišťovny budou i nadále u pojištění odpovědnosti z provozu vozidla pokračovat ve stabilizaci pojistných sazeb na mírně vyšší úrovni.

Oblast životního pojištění v hlavním ukazateli – předepsaném hrubém pojistném – pokračovala již čtvrtým rokem v sestupném trendu. Mezi hlavní důvody je možné označit přetrvávající odklon od produktů s jednorázově placeným pojistným ve prospěch rizikových produktů, případně i počáteční dopad zpřísněných podmínek snižující motivaci zprostředkovatelů k uzavírání smluv životního pojištění z důvodu účinnosti novely zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí⁷⁶, která zahrnuje regulaci provizí a odkupného. Vliv na pokles životního pojištění může mít v části rezervotvorných pojistek i vzrůstající konkurenční tlak nabídky spořicíh produktů z jiných sektorů finančního trhu.

Účinností novely zákona o pojišťovnictví transponující směrnici Solventnost II došlo k odstranění plošných materiálních regulatorních nástrojů jako např. maximální technické úrokové míry či sledování míry solventnosti podle původní metodiky ČNB. Nastavení výše garancí poskytovaných zákazníkům je na odpovědnosti každé pojišťovny v rámci jejího vlastního rizikového profilu a individuálního systému řízení rizik.

7.2. Hospodaření pojišťoven

Pojistný trh dosáhl v roce 2016 pozitivního hospodářského výsledku. Zisk před zdaněním činil 13,7 mld. Kč, což představuje meziroční růst o téměř 37 % a jde o nejlepší výsledek za poslední 3 roky. Na růstu zisku se podílel zejména výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění a výnosy z investic. Dosažený hospodářský výsledek dává poměrně dobré předpoklady pro další rozvoj sektoru.

⁷⁶ Novely zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí s účinností 1. 12. 2016.

Bilanční suma celého sektoru se meziročně zvýšila na 492,5 mld. Kč (růst o necelá 2,0 %), z nichž investice představovaly 70,6 %. Kapitálová vybavenost sektoru posuzovaná podle vlastního kapitálu vzrostla o 2,0 %. Naopak objem účetních technických rezerv, snížený o podíl zajistitelů, oproti roku 2015 mírně poklesl o 2,4 % na 269,3 mld. Kč.

Struktura investic tuzemských pojišťoven zůstala konzervativní. Z celkových investic ve výši 430 mld. Kč tvořily dluhové cenné papíry 67 %, investice v investičních fondech 14 %, akcie 7 %, strukturované dluhopisy 5 % a nemovitosti 1 %. Ostatní investiční tituly byly méně významné.

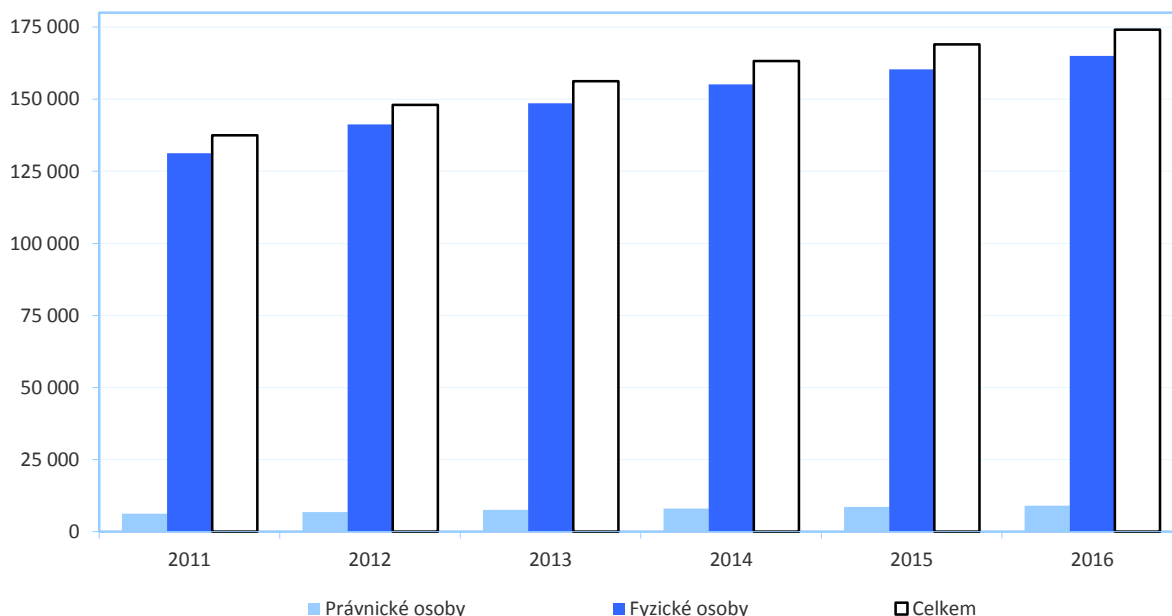
Hospodaření pojišťoven obecně ovlivňuje i úspěšnost odhalování pojistných podvodů. Dle údajů České asociace pojišťoven byly v roce 2016 odhaleny pojistné podvody v hodnotě 1,2 mld. Kč, což je přibližně stejně jako v roce 2015. Počet prověřovaných událostí narostl o 1,9 %. Počet pojistných událostí s odhaleným pojistným podvodem rovněž vykázal růst o 3,6 %. Nejvíce případů bylo odhaleno v Praze. Již druhým rokem byl největší počet pojistných podvodů odhalen u pojištění osob. Jde často o činnost dobře organizovaných skupin, vč. zapojení spolupracujícího lékařského personálu. Pojišťovny se při odhalování pojistných podvodů nespolehají jen na lidský faktor a řada pojišťoven investovala do nákladných softwarových systémů, které jsou schopny předem indikovat a posuzovat podezřelé případy.

Z výsledků podzimních společných zátěžových testů Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní připojištění a České národní banky vyplývá, že tuzemské pojišťovny jsou dostatečně odolné vůči případným nepříznivým šokům. Testování prokázalo, že sektor je jako celek dostatečně kapitálově vybaven, a proto je schopen absorbovat relativně významné změny rizikových faktorů⁷⁷.

7.3. Zprostředkování pojištění

Růst počtu pojišťovacích zprostředkovatelů pokračoval obdobně jako v předchozích letech. Ke konci roku 2016 drželo oprávnění vykonávat zprostředkovatelskou činnost přes 174 tis. zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí. Z grafu 7.2 je patrná výrazná převaha fyzických osob (95 %) nad právníckými.

Graf 7.2: Počet pojišťovacích zprostředkovatelů

Pramen: ČNB

Nejpočetnější kategorií zůstali podřízení pojišťovací zprostředkovatelé a výhradní pojišťovací agenti, kteří dohromady představovali 88 % celkového počtu zprostředkovatelů. Na trhu rovněž působilo

⁷⁷ Testů se zúčastnilo deset tuzemských pojišťoven, jejichž podíl na trhu podle hrubého předepsaného pojistného činil v roce 2015 přibližně 90 %.

i 6 tis. zprostředkovatelů ze zemí EU (viz tabulka 7.2). Zároveň však bylo více než 20 tis. subjektům odebráno povolení k provozování zprostředkovatelské činnosti, ve většině případů se tak stalo na jejich vlastní žádost. K postupnému pročišťování registru však dochází i z titulu aktivnější činnosti ČNB, která z něj vyřazuje osoby, které jsou do něj zapsány, avšak již pojištění aktivně nezprostředkovávají.

V dlouhodobém horizontu by měla ke snížení počtu registrovaných pojišťovacích zprostředkovatelů přispět připravovaná nová právní úprava (zákon o distribuci pojištění a zajištění), která sjednocuje postupy nabývání podnikatelských oprávnění napříč celým finančním trhem. Součástí této připravované legislativy budou i opatření ke zvýšení profesní způsobilosti osob sjednávajících pojištění a posílení ochrany spotřebitele, a to zejména v segmentu rezervotvorných životních pojištění.

Tabulka 7.2: Počty zprostředkovatelů podle postavení (kategorií)

Subjekt registrace k 31. 12.	2015			2016			Meziroční změna (%)		
	FO	PO	Celkem	FO	PO	Celkem	FO	PO	Celkem
VPZ	12 613	304	12 917	12 519	304	12 823	-0,7	0,0	-0,7
PPZ	104 601	3 254	107 855	107 881	3 514	111 395	3,1	8,0	3,3
VPA	39 659	358	40 017	41 070	380	41 450	3,6	6,1	3,6
PA	462	931	1 393	459	922	1 381	-0,6	-1,0	-0,9
PM	146	634	780	148	635	783	1,4	0,2	0,4
SLPU	142	118	260	150	113	263	5,6	-4,2	1,2
PZ EU	2 760	3 042	5 802	2 782	3 215	5 997	0,8	5,7	3,4
Celkem	160 383	8 641	169 024	165 009	9 083	174 092	2,9	5,1	3,0

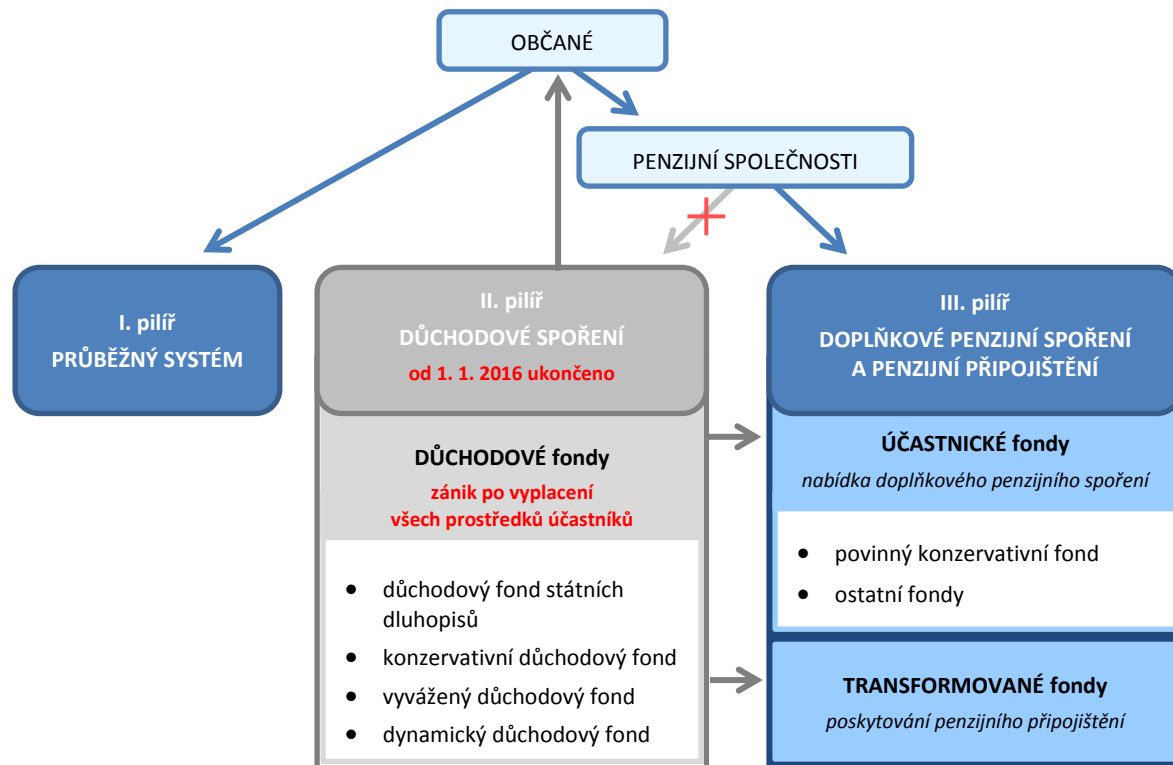
Pramen: ČNB

Pozn: Legenda: VPZ = vázaný pojišťovací zprostředkovatel, PPZ = podřízený pojišťovací zprostředkovatel, VPA = výhradní pojišťovací agent, PA = pojišťovací agent, PM = pojišťovací makléř, SLPU = samostatný likvidátor pojistných událostí, PZ EU = pojišťovací zprostředkovatel "zahraniční", FO = fyzické osoby a PO = právnické osoby.

8. PENZIJNÍ SYSTÉM

Penzijní systém v ČR, který byl od počátku roku 2013 tvořen třemi pilíři, doznal v průběhu roku 2016 výrazné změny ve své dosavadní struktuře, a to z důvodu ukončení důchodového spoření představujícího tzv. II. pilíř penzijního systému, jak znázorňuje následující schéma 8.1.

Schéma 8.1: Struktura penzijního systému od roku 2013

Pramen: konstrukce MF

Důchodové spoření spočívalo v přeměrování 3 % z hrubé mzdy účastníka odváděných v rámci důchodového pojištění na osobní důchodový účet vedený penzijní společností za podmínky dodatečné vlastní platby účastníka ve výši 2 % z jeho hrubé mzdy. Od 1. 1. 2016 bylo důchodové spoření ukončeno. K 1. 7. 2016 vstoupily důchodové fondy do likvidace a následně by měly zaniknout po vyplacení všech prostředků účastníků. Účastníci měli do konce září 2016 své penzijní společnosti sdělit, jakým způsobem chtějí své úspory vyplatit – v hotovosti prostřednictvím poštovní poukázky, na bankovní účet, nebo převedením na svůj účet v rámci III. pilíře. O ukončení důchodového spoření informuje podrobněji kapitola 8.2.

Součástí penzijního systému zůstává I. pilíř, který představuje důchodové pojištění, tedy státní povinný průběžně financovaný systém, a III. pilíř, který představuje dobrovolné spoření na stáří, které stát podporuje poskytováním státního příspěvku a daňovými úlevami. Funkci III. pilíře do konce roku 2012 zastávalo pouze penzijní připojištění, které i nadále existuje jako součást III. pilíře v podobě tzv. transformovaných fondů, kam byly účastníkům penzijního připojištění automaticky převedeny jejich prostředky při zachování podmínek smluv o penzijním připojištění (zejména garance tzv. nezáporného zhodnocení, možnost výplaty výsluhové penze a podmínky ukončení smlouvy a výplaty dávek). Do systému penzijního připojištění již nelze vstupovat. Zájemci o spoření ve III. pilíři mohou začít spořit pouze v rámci systému doplňkového penzijního spoření, kde jsou prostředky účastníků umísťovány do některého z účastnických fondů podle investiční strategie, kterou si účastník zvolil z nabídky penzijní společnosti.

V souvislosti s ukončením důchodového spoření, tedy II. pilíře, byly v systému doplňkového spoření provedeny změny, které mají spoření ve III. pilíři atraktivit. Od začátku roku 2016 mohou do účastnických fondů nově vstupovat i nezletilí účastníci, věk pro nárok na výplatu některých dávek z doplňkového penzijního spoření klesl na 60 let (stejně jako je tomu u penzijního připojištění) a od zdanění výnosů jsou nově osvobozeny penze vyplácené po dobu alespoň 10 let. Od začátku roku 2017 se zvýšila maximální částka, kterou si mohou účastníci III. penzijního pilíře odečíst od základu daně z příjmu, a to z 12 000 Kč na 24 000 Kč, a navýšena byla rovněž

hranice daňové úlevy pro příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění či doplňkové penzijní spoření z 30 000 Kč na 50 000 Kč. S cílem podpořit nabízení doplňkového penzijního spoření došlo od roku 2016 ke zdvojnásobení maximální výše odměny za zprostředkování doplňkového penzijního spoření na 7 % průměrné mzdy, což v roce 2016 představovalo cca 1 813 Kč a pro rok 2017 pak tato odměna činí 1 890 Kč.

8.1. Penzijní společnosti

Penzijní společnosti působí jako správci prostředků účastníků evidovaných na osobních penzijních účtech v účastnických a transformovaných fondech. Penzijní společnosti rovněž spravovaly od roku 2013 prostředky v důchodových fondech, než došlo k jejich povinnému vyplacení. Vznikly jako nové subjekty v převážně většině přeměnou původních penzijních fondů v souvislosti s reformou penzijního systému, která proběhla v roce 2013, přičemž hlavním účelem této institucionální změny je zajištění bezpečnosti prostředků účastníků prostřednictvím oddělení majetku účastníků od majetku akcionářů, resp. správce.

V rámci III. pilíře nabízejí penzijní společnosti povinně jeden konzervativní účastnický fond se zákonem danými investičními limity. Vedle něj však mohou nabízet spektrum dalších účastnických fondů s různou strukturou portfolia (v rámci širších limitů daných zákonem). V případě již ukončeného II. pilíře ukládal zákon penzijním společnostem povinnost nabízet účastníkům 4 důchodové fondy – dynamický, vyvážený, konzervativní a fond státních dluhopisů. Pro každý z těchto důchodových fondů byly rovněž zákonem stanoveny investiční limity.

Jak ukazuje tabulka 8.1, ke konci roku 2016 působilo stejně jako v roce 2015 v rámci penzijního systému 8 penzijních společností, z nichž všechny prováděly správu prostředků jak v účastnických, tak transformovaných fondech III. pilíře. Z hlediska počtu subjektů se zdá být sektor penzijních společností již ustálený, když po provedení reformy na trhu působilo 10 penzijních společností, z nichž jedna se rozhodla ukončit činnost a 2 společnosti se sloučily. Ukončení II. pilíře se dotklo 5 penzijních společností, které předtím vykonávaly činnosti zahrnující správu důchodových fondů (viz 2. sloupec tabulky 8.1).

Tabulka 8.1: Počet fondů jednotlivých penzijních společností v rámci II. a III. pilíře

Penzijní společnost	Ukončený II. pilíř	III. pilíř	
	Důchodové fondy	Transformované fondy	Účastnické fondy
Allianz penzijní společnost, a.s.	4	1	3
AXA penzijní společnost a.s.	-	1	3
Conseq penzijní společnost, a.s.	-	1	3
Česká spořitelna - penzijní společnost, a.s.	4	1	3
ČSOB Penzijní společnost, a.s.	4	1	4
KB Penzijní společnost, a.s.	4	1	4
NN Penzijní společnost, a.s.	-	1	3
Penzijní společnost České pojišťovny, a.s.	4	1	4
Celkem	20	8	27

Pramen: APS ČR

K 31. 12. 2016 obhospodařovaly penzijní společnosti celkem 55 fondů, tj. stejně jako na konci roku 2015. Výrazná změna v počtu fondů nastane v roce 2017 z důvodu zániku 20 důchodových fondů po vyplacení všech prostředků účastníků.

Sektor penzijních společností vykázal za rok 2016 zisk z běžné činnosti před zdaněním ve výši téměř 1,4 mld. Kč, což představuje nárůst o 78,8 % (viz tabulka 8.2). Dosažení dosud rekordní výše zisku souvisí s mírným zvýšením maximálních zákonných limitů pro poplatky za obhospodařování a zhodnocení majetku transformovaných a účastnických fondů (kromě povinného konzervativního fondu)⁷⁸, které je platné od roku 2016. Přestože regulatorní kapitál penzijních společností mírně vzrostl, poměr kapitálu penzijních společností k jejich souhrnnému kapitálovému požadavku znovu poklesl, a to poměrně výrazně o 8,3 p.b. Tento vývoj nelze považovat za příznivý zejména z důvodu budoucího rizika poklesu tržní ceny dluhopisů, které tvoří většinu portfolia transformovaných fondů obhospodařovaných penzijními společnostmi. Z důvodu zákonné garance

⁷⁸ U transformovaných fondů vzrostla maximální výše úplaty za obhospodařování majetku o 0,2 p.b. na 0,8 % z celkové naspořené částky, naopak poklesl limit odměny pro penzijní společnosti za zhodnocení majetku o 5 p.b. na 10 % z ročních výnosů. U ostatních účastnických fondů se zvýšila maximální výše úplaty za obhospodařování majetku o 0,2 p.b. na 1 % z celkové naspořené částky a limit úplaty za zhodnocení majetku vzrostl o 5 p.b. na 15 % z ročních výnosů.

připsání nezáporného zhodnocení v transformovaných fondech by totiž penzijní společnosti musely v případě nárůstu úrokových sazeb ze současných velmi nízkých úrovní a s tím spojeným poklesem ceny držaných dluhopisů oceňovaných tržní hodnotou doplatit případnou ztrátu z vlastního kapitálu.

Tabulka 8.2: Vybrané ukazatele sektoru penzijních společností

Ukazatel k 31. 12. (mil. Kč nebo %)	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna (%)
Zisk nebo ztráta za účetní období z běžné činnosti před zdaněním	-271,4	528,9	780,4	1 395,2	78,8
Kapitál celkem	9 129,5	8 322,9	8 796,3	8 900,0	1,2
Kapitál ke kapitálovým požadavkům (%)	148,5	139,7	132,6	124,3	-

Pramen: ČNB – ARAD

8.2. Důchodové spoření

O ukončení II. penzijního pilíře rozhodla vláda v listopadu 2014. Vstup nových účastníků do důchodových fondů byl zastaven na základě novely zákona o důchodovém spoření od 1. 7. 2015. Následně dne 28. 12. 2015 vstoupil v platnost zákon o ukončení důchodového spoření a možnost spoření v důchodových fondech byla od 1. 1. 2016 ukončena. Účastníci měli do konce září 2016 své penzijní společnosti sdělit, jakým způsobem (složenkou, platbou na účet, nebo převodem na účet v rámci III. pilíře) chtějí své úspory vyplatit. Dle informací Asociace penzijních společností ČR (APS ČR) zvolila většina z 84 473 účastníků, jejichž prostředky v důchodových fondech dosáhly k 30. 9. 2016 výše 3,44 mld. Kč, výplatu na účet a přibližně pětina si nechala převést peníze do III. pilíře. Prostředky zbývajících cca 4,5 tisíc účastníků, kteří v termínu nezaslali své penzijní společnosti rozhodnutí o způsobu vypořádání svého důchodového spoření, byly odeslány na jejich osobní daňové účty u finanční správy. V takovém případě si účastníci mohou zažádat o výplatu svých prostředků na místně příslušném finančním úřadě, přičemž finanční úřad je může přednostně použít na úhradu případných daňových nedoplatků účastníka.

Vzhledem ke způsobu fungování důchodového spoření, které bylo založeno na přesměrování 3 % z hrubé mzdy účastníků odváděných v rámci důchodového pojištění, tj. I. penzijního pilíře, na jejich účet vedený penzijní společností, dochází v budoucnu ke krácení státního důchodu účastníků za dobu jejich účasti ve II. pilíři. Aby byla zachována procentní výměra státního důchodu a nedošlo ke krácení sazby při jeho výpočtu, může si každý bývalý účastník systému důchodového spoření vyžádat do 30. 6. 2017 u České správy sociálního zabezpečení informaci o výši svého doplatku pojistného na důchodové pojištění a vyčíslenou částku do 29. 12. 2017 uhradit. Při nedoplnění pojistného se státní důchod z I. pilíře v závislosti na délce spoření ve II. pilíři snižuje o cca 0,3 % za rok.

Charakteristickým rysem ukončeného důchodového spoření bylo, že účastníci II. pilíře, na rozdíl od účastníků spořících ve III. pilíři, volili při výběru fondu spíše rizikovější investiční strategie. Ke konci roku 2015 bylo 71,8 % všech prostředků umístěno v dynamických a vyvážených důchodových fondech, které oproti ostatním důchodovým fondům měly ze zákona stanoveny méně přísné investiční limity a mohly například investovat i do akcií. Tento jev byl však do velké míry způsobem věkovou strukturou účastníků, neboť smlouvy o důchodovém spoření uzavírali většinou relativně mladší lidé s perspektivou dlouhodobého horizontu zhodnocování spořených prostředků.

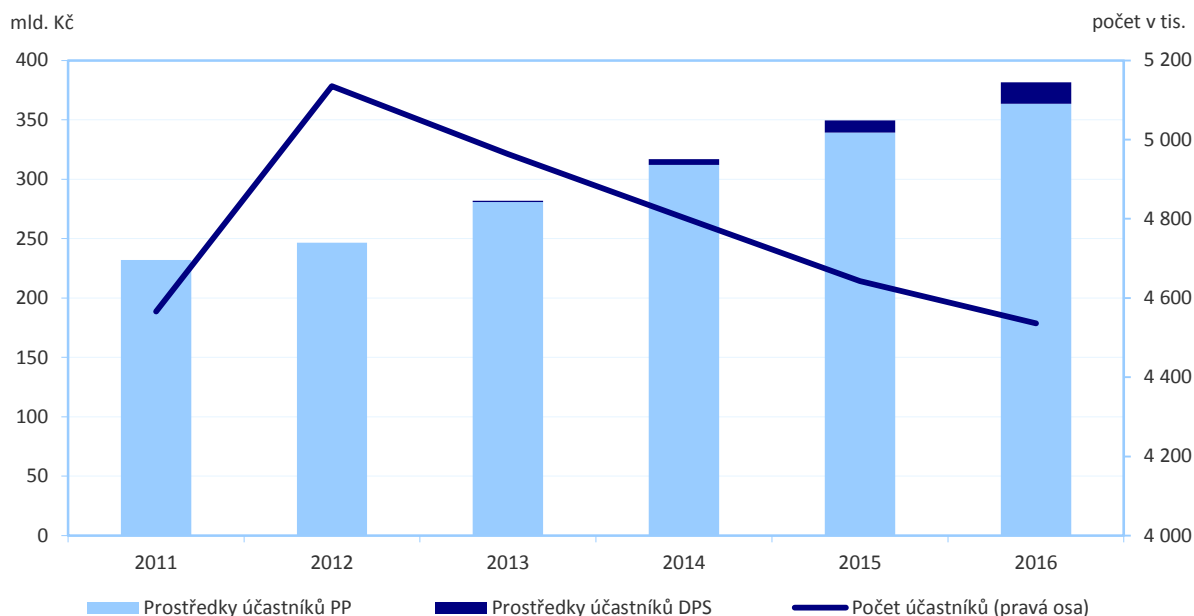
8.3. Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření

Prostředky v transformovaných a účastnických fondech dosáhly v roce 2016 celkové výše 381,6 mld. Kč (viz graf 8.1), což představuje meziroční nárůst o 9,2 %. Z toho v účastnických fondech spravovaly penzijní společnosti ke konci roku prostředky ve výši 18,1 mld. Kč (nárůst o 78,1 %), které činily 4,7 % všech prostředků III. pilíře. Většina prostředků tedy zůstala v transformovaných fondech, které dosáhly meziročního nárůstu o 7,1 %.

Od okamžiku vstupu velkého počtu nových účastníků (celkově nárůst o 569 tis. účastníků) v souvislosti s možností uzavřít smlouvu podle podmínek penzijního připojištění pouze do konce listopadu 2012 počet účastníků ve III. pilíři stále klesá. Na konci roku 2016 mělo ve III. pilíři své prostředky celkem 4,54 mil. účastníků, tedy o téměř 107 tis. méně než v roce 2015. Přestože během roku 2016 vzrostl počet

doplňkových penzijních spoření o rekordních 178 tis., nadále nestačil tento nárůst počtu osob v účastnických fondech pokrýt úbytek klientů v transformovaných fondech. Avšak pozitivně lze nahlížet na skutečnost, že se jednalo o nižší pokles ve srovnání s roky 2015 a 2014, kdy počet účastníků poklesl shodně o 160 tis. osob. V transformovaných fondech bylo ke konci roku 2016 evidováno téměř 4 mil. účastníků a v účastnických fondech mělo své prostředky přibližně 537 tis. osob⁷⁹.

Graf 8.1: Prostředky⁸⁰ a počet účastníků ve III. pilíři

Pramen: APS ČR, MF

Zatímco transformované fondy zaznamenaly v souvislosti s jejich uzavřením pro nové účastníky opět pokles salda mezi přijatými a vyplacenými prostředky, příjmy u účastnických fondů oproti roku 2015 vzrostly o více jak 2,6 mld. Kč a výrazně převyšovaly objem vyplacených prostředků (viz graf 8.2). Zvyšující se počet účastníků doplňkového penzijního spoření významně napomohl k navýšení celkových vlastních příspěvků účastníků. K celkovému zvýšení příjmů oproti roku 2015 přispěly i vyšší příspěvky poskytnuté zaměstnavateli a výrazně vyšší objem převedených prostředků z transformovaných fondů.

Vyplacené prostředky z transformovaných fondů měly i v roce 2016 z převážné části formu jednorázového vyrovnání. Naopak u účastnických fondů převažovala ve velké míře nad jednorázovým vyrovnáním výplata penzí. Tato preference je však dána dosud krátkodobým fungováním účastnických fondů a může také souviset s využitím tzv. předdůchodů⁸¹ ze strany účastníků, kteří přesunuli své prostředky z transformovaných do účastnických fondů. Předdůchody se k 31. 12. 2016 vyplácely 1 746 osobám, což znamenalo nárůst počtu předdůchodů o cca 55 %, a jejich průměrná výše k tomuto datu činila 9 593 Kč, o přibližně 100 Kč více než v roce 2015. K výplatě pravidelných penzí mohou účastníci přestoupivší z transformovaných fondů přistoupit i z důvodu daňové optimalizace při výplatě příspěvků zaplacených zaměstnavatelem.⁸²

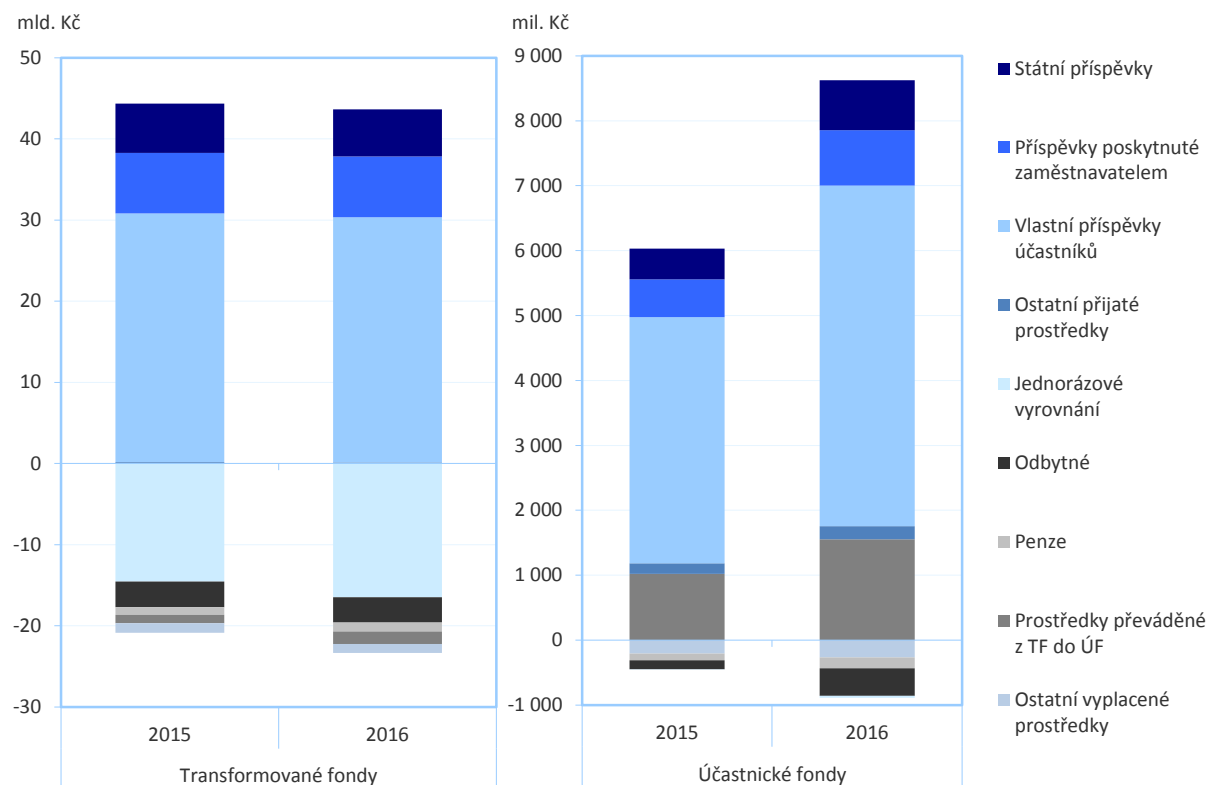
⁷⁹ Počet účastníků v účastnických fondech vychází z dat, která jsou MF čtvrtletně posílána jednotlivými penzijními společnostmi. Dle údajů APS ČR spořilo k 31. 12. 2016 v účastnických fondech 542,5 tis. účastníků, dle dat ČNB 542 tis. účastníků.

⁸⁰ V grafu znamená PP penzijní připojištění a DPS doplňkové penzijní spoření.

⁸¹ Starobní penzi na určenou dobu, úhradu jednorázového pojistného pro doživotní penzi nebo pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou vyšší důchodu mohou účastníci čerpat při dosažení věku o 5 let nižšího, než je věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod. Podmínkou pro jednorázové vyrovnání je dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod.

⁸² Smlouvy o penzijním připojištění uzavřené od roku 2000 umožňují po jejich ukončení zvolit dva způsoby výplaty naspořených peněz – jednorázové vyrovnání, nebo doživotní penzi. V případě jednorázového vyrovnání ovšem dochází ke zdanění případných příspěvků od zaměstnavatele ve výši 15 %. Pokud účastník chce získat své naspořené prostředky v relativně krátké době, aniž by musel zaplatit daň z příspěvků od zaměstnavatele, převede své prostředky před koncem smlouvy do účastnického fondu, kde v rámci systému doplňkového penzijního spoření má možnost zvolit výplatu penze na určenou dobu (minimálně na 3 roky), při níž ke zdanění příspěvků od zaměstnavatele nedochází.

Graf 8.2: Přijaté a vyplacené prostředky v transformovaných a účastnických fondech

Pramen: ČNB – ARAD

Z tabulky 8.3 je patrné, že v rámci věkové struktury účastníků III. pilíře zůstává již stabilně nejpočetněji zastoupena tzv. střední generace (30–59 let), tj. osoby v produktivním věku se statisticky vyššími a stabilnějšími příjmy, které dávají předpoklad k vytváření finanční rezervy na stáří. Podíl osob ve věku 30 až 59 let postupně mírně rostl a v roce 2016 dosahoval téměř 63 %. Absolutně nejvyšší počet účastníků tvořili ke konci roku 2016 opět čtyřicátníci, kteří byli s malým odstupem následováni třicátníky a padesátníky. Ovšem zatímco počet osob ve věku 40–49 let v posledních 5 letech každoročně mírně rostl, počet účastníků ve věku 30–39 let permanentně klesal a spolu s osobami ve věku 18 až 29 let tvořili kategorii, která ve sledovaném období zaznamenala nejcitelnější úbytek počtu účastníků ve III. pilíři. Změny počtu účastníků v jednotlivých věkových intervalech však mohou být také způsobeny přesuny mezi intervaly v důsledku stárnutí účastníků a obecného vývoje demografické struktury obyvatelstva. Například pokračující růst počtu účastníků ve věku 40–49 let je zřejmě následkem postupného přesunu účastníků z populačně početných ročníků ze 70. let do této věkové kategorie. Věkovou skupinu, v níž došlo během roku 2016 opět k navýšení počtu účastníků, představují také účastníci ve věku vyšším než 70 let.

Tabulka 8.3: Počet účastníků ve III. pilíři dle věku

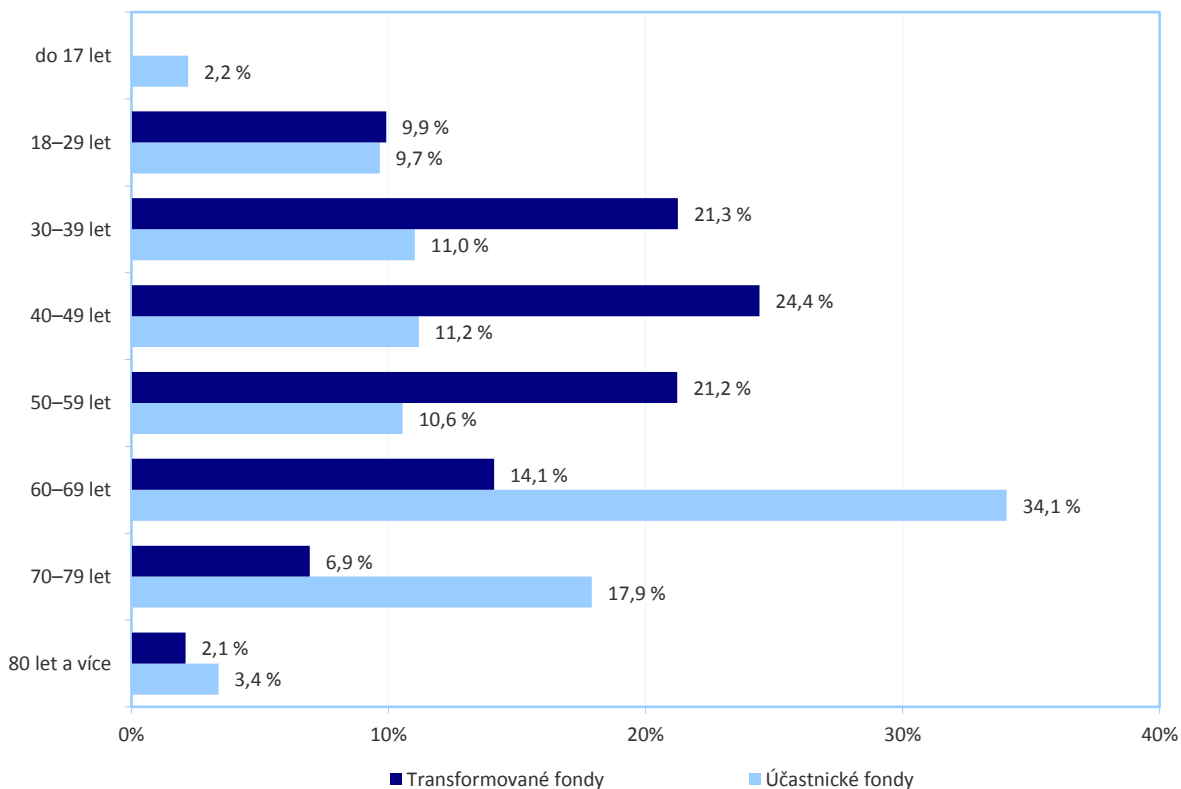
K 31. 12.	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
						abs.	(%)
do 17 let	-	-	-	-	11 850	11 850	-
18–29 let	785 707	695 938	606 441	519 692	448 427	-71 265	-13,71
30–39 let	1 127 029	1 082 619	1 022 808	961 891	909 577	-52 314	-5,44
40–49 let	996 302	1 002 963	1 009 655	1 019 504	1 037 135	17 631	1,73
50–59 let	989 126	965 540	947 657	925 162	906 122	-19 040	-2,06
60–69 let	814 754	786 819	771 081	760 747	747 016	-13 731	-1,80
70–79 let	328 867	334 139	346 909	355 814	373 662	17 848	5,02
80 let a více	93 077	95 326	98 583	100 206	102 274	2 068	2,06
Celkem	5 134 862	4 963 344	4 803 134	4 643 016	4 536 063	-106 953	-2,30

Pramen: MF

Při zakládání účastnických fondů bylo předpokládáno, že vzhledem k možnosti využít dynamičtější investiční strategie budou tyto fondy ve větší míře oslovovat potenciální účastníky v nižším či středním věku. V roce 2016 uzavřelo smlouvu o doplňkovém penzijním spoření téměř 20 tisíc nových účastníků ve věku od 18 do 29 let, což je zhruba o 5,5 tis. účastníků více než v předchozím roce. I v relativním vyjádření došlo k nárůstu, když tato kategorie účastníků tvořila 11 % všech nových účastníků, tj. o 1 p.b. více než v roce 2015. Od roku 2016 mohou nově spořit v rámci systému doplňkového penzijního spoření i nezletilí účastníci. Možnosti uzavřít svým dětem doplňkové penzijní spoření využilo během roku 2016 téměř 12 tis. rodičů, přičemž větší oblibě se toto nové opatření těšilo u dětí ve věku do 9 let, které tvořily dvě třetiny všech nových nezletilých účastníků doplňkového penzijního spoření. Důvodem většího zájmu rodičů o založení doplňkového penzijního spoření u dětí do 9 let je pravděpodobně možnost vyplacení částečného odbytného do výše jedné třetiny hodnoty prostředků účastníka bez příspěvků zaměstnavatele a poskytnutých státních příspěvků, které náleží účastníkovi v roce dosažení věku 18 let v případě doby spoření trvající nejméně 10 let.

Přestože se podíl osob v účastnických fondech v nižším věku každým rokem zvyšoval, nadále mezi účastníky doplňkového penzijního spoření převládaly osoby starší 60 let (viz graf 8.3), jež rovněž představovaly téměř 53 % všech účastníků, kteří v průběhu roku 2016 uzavřeli smlouvu o doplňkovém penzijním spoření. Tito účastníci velmi pravděpodobně využívají doplňkové penzijní spoření jako formu investice svých volných prostředků, které mohou vzhledem k dosažení důchodového věku vybrat včetně obdržených státních příspěvků již po 5 letech spoření.

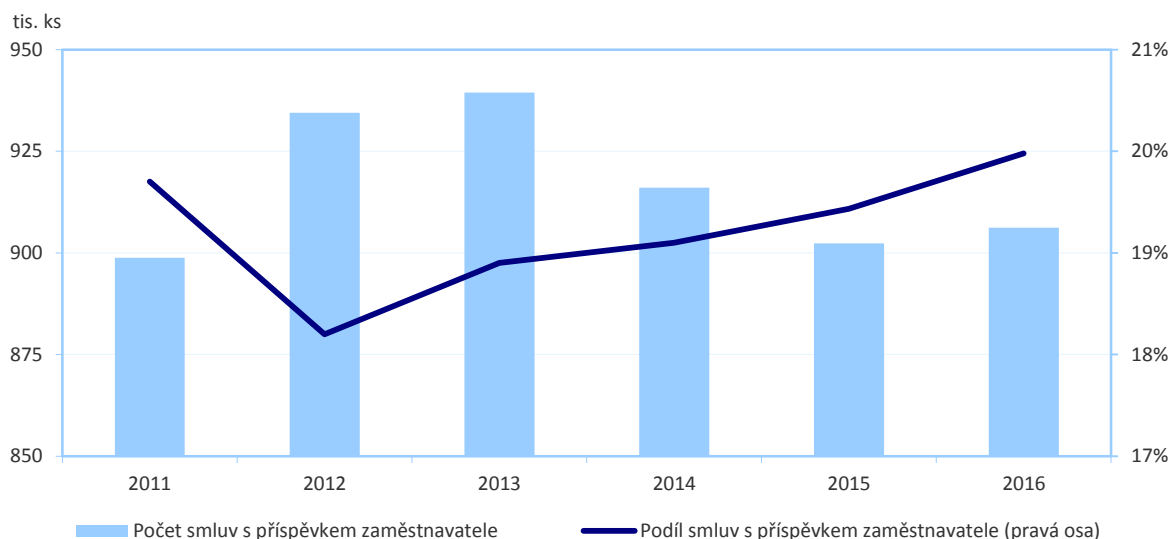
Graf 8.3: Struktura účastníků dle věku v transformovaných a účastnických fondech

Pramen: MF

Počet účastníků, kterým přispívá na penzijní připojištění nebo doplňkové penzijní spoření zaměstnavatel, v roce 2016 vzrostl o 0,4 % na přibližně 906 tis. poté, co v předchozích dvou letech počet smluv s příspěvkem zaměstnavatele klesal. Jak je vidět z grafu 8.4, mírný nárůst absolutního počtu účastníků se projevil oproti předchozím rokům v mírně dynamičtějším nárůstu podílu účastníků s příspěvkem zaměstnavatele o 0,6 p.b. na 20 %. Podíl účastníků s příspěvkem zaměstnavatele na celkovém počtu účastníků v III. pilíři se tak postupně přibližuje ke své předkrizové úrovni, která činila téměř 22 %. Vzhledem k tomu, že je příspěvek zaměstnavatele často využíván jako motivační a stabilizační faktor v rámci personální politiky, objevuje se nejčastěji u účastníků ve věkovém rozpětí 35–59 let, kteří tvořili 76,5 % všech účastníků s příspěvkem zaměstnavatele.

Graf 8.4: Počet smluv ve III. pilíři, na které přispíval účastníkům zaměstnavatel⁸³

Pramen: MF

Jedním z cílů reformy III. pilíře účinné od roku 2013 bylo motivovat účastníky prostřednictvím nových podmínek vyplácení státního příspěvku a poskytování daňové úlevy⁸⁴ k pravidelnému spoření vyšších částek. Průměrný měsíční účastnický příspěvek u penzijního připojištění se v roce 2013 také skutečně velmi výrazně zvýšil (o 22,2 %) a dosáhl 568 Kč. V roce 2016 vzrostl průměrný účastnický příspěvek v rámci penzijního připojištění o 17 Kč, tj. nejvíce od roku 2014, a v rámci doplňkového penzijního spoření dokonce o 19 Kč, když v roce 2014 i 2015 jeho výše stagnovala na úrovni 722 Kč. Jak dokládají výše průměrných příspěvků za jednotlivá čtvrtletí roku 2016 v tabulce 8.4, u obou druhů fondů došlo stejně jako v předchozím roce k vyššímu tempu nárůstu ve 4. čtvrtletí, což je způsobeno tím, že řada účastníků provedla mimořádný příspěvek na konci roku za účelem využití daňové úlevy. Oproti roku 2015 této možnosti také využil vyšší počet účastníků. Ke zvýšení průměrného měsíčního příspěvku došlo i u příspěvků zaměstnavatele, v případě transformovaných fondů o 35 Kč na 741 Kč a v případě účastnických fondů o 8 Kč na 824 Kč. Je pravděpodobné, že kvůli navýšení hranice pro daňovou úlevu pro příspěvek zaměstnavatele od roku 2017 v nadcházejícím období tempo růstu příspěvku přetrvá, nebo ještě zesílí.

Tabulka 8.4: Průměrná výše měsíčních příspěvků v transformovaných (TF) a účastnických (ÚF) fondech

Průměr, Kč/měsíc	2012	2013	2014	2015	2016 ⁸⁵	2016				Meziroční změna	
						1Q	2Q	3Q	4Q	abs.	(%)
Účastnický příspěvek	465	568	574	589	606	590	594	602	637	17	2,9
TF Státní příspěvek	108	117	119	122	124	123	123	125	125	2	1,6
Příspěvek zaměstnavatele	n/a	n/a	682	707	741	731	733	731	770	35	4,9
Účastnický příspěvek	-	749	722	722	741	723	735	734	773	19	2,6
ÚF Státní příspěvek	-	143	148	152	156	155	157	157	157	4	2,6
Příspěvek zaměstnavatele	-	n/a	802	815	824	813	828	807	846	8	1,0

Pramen: APS ČR, MF, výpočty MF

V důsledku růstu průměrného měsíčního státního příspěvku na účastníka a nižšího u poklesu celkového počtu účastníků oproti roku 2015 vzrostla v sektoru penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření v roce 2016 mírně i celková přímá státní podpora, konkrétně o 26 mil. Kč na konečných 6,83 mld. Kč (viz graf 8.5).

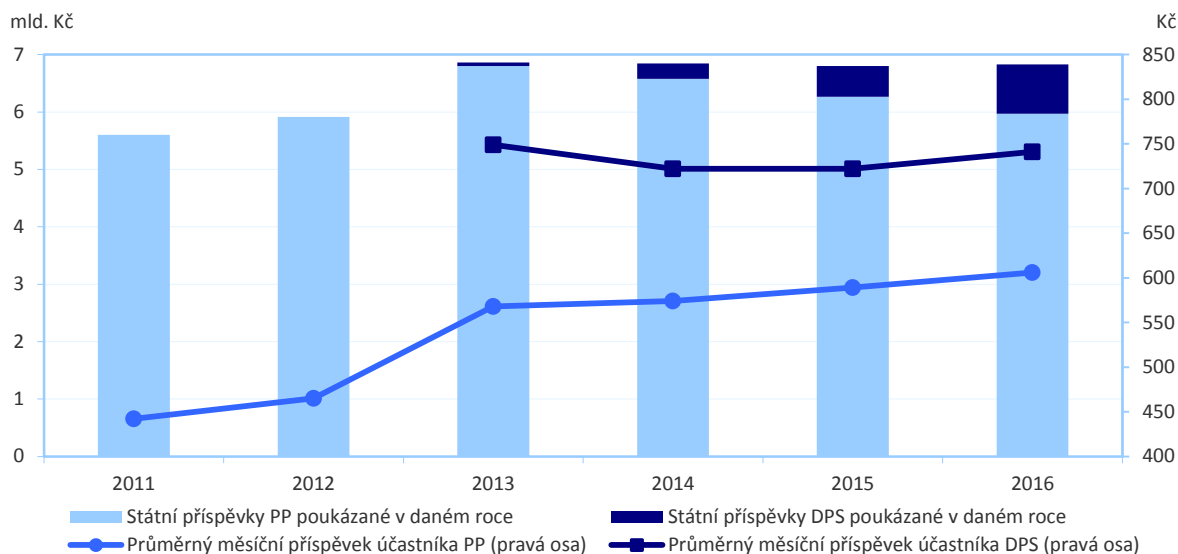
⁸³ Údaje k 31. 12. daného roku.

⁸⁴ Od 1. 1. 2013 se zvýšila minimální částka měsíčního příspěvku účastníka, ke které je vyplácen státní příspěvek, ze 100 Kč na 300 Kč, přičemž minimální výše měsíčního státního příspěvku vzrostla z 50 Kč na 90 Kč. Minimální částka měsíčního příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku se zvýšila z 500 Kč na 1 000 Kč, přičemž maximální výše měsíčního státního příspěvku vzrostla ze 150 Kč na 230 Kč. V souvislosti se zvýšením minimální částky pro přiznání maximální výše státního příspěvku se začala vztahovat možnost daňových odpočtů pouze na měsíční úložky od 1 001 Kč, oproti původním 501 Kč.

⁸⁵ Jedná se o průměr za celý kalendářní rok 2016, proto je hodnota nižší než průměr uvedený v tabulce za 4. čtvrtletí 2016.

V roce 2014 a 2015 přitom došlo k poklesu celkové výše státních příspěvků. Z celkové částky přímé státní podpory vyplacené za rok 2016 připadalo 857 mil. Kč na objem státních příspěvků v účastnických fondech.

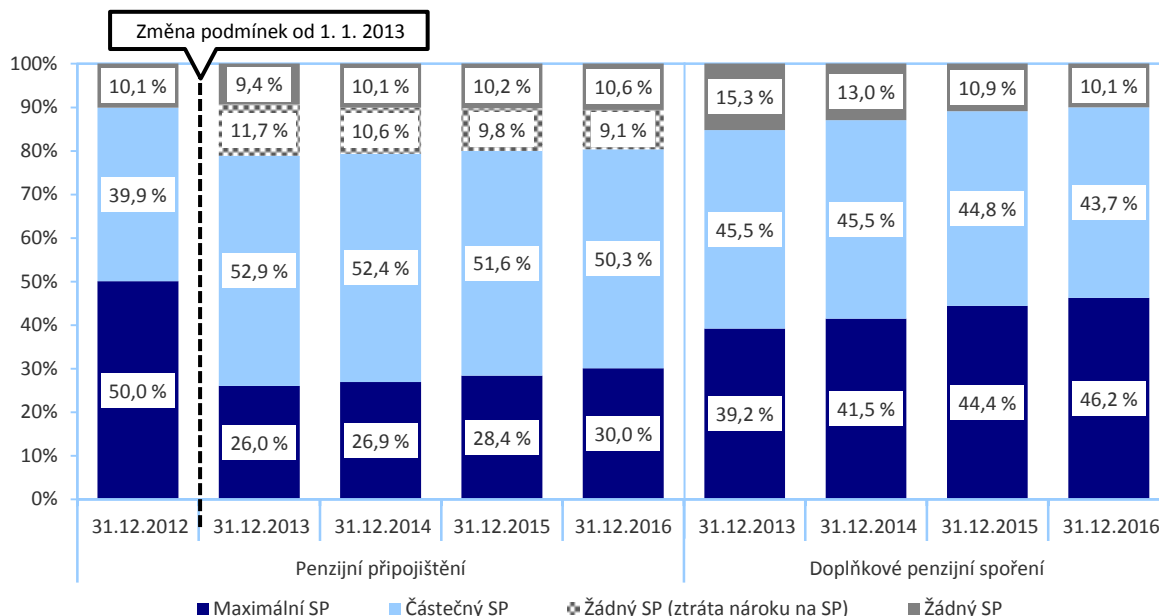
Graf 8.5: Výše státních příspěvků a výše prům. účast. příspěvku v transformovaných a účastnických fondech

Pramen: MF

Před provedením reformy III. pilíře byla vyplácena 50 % účastníků maximální výše státního příspěvku, tedy 150 Kč. Z důvodu zvýšení minimální částky měsíčního příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku z 500 Kč na 1 000 Kč se tento podíl v případě transformovaných fondů snížil v roce 2013 téměř na polovinu, v dalších letech vykazoval bez přerušení rostoucí trend a v roce 2016 dosáhl úrovně 30 % celkového počtu účastníků penzijního připojištění (viz graf 8.6). V případě doplňkového penzijního spoření podíl účastníků s maximální výší státního příspěvku rovněž postupně rostl a v roce 2016 se již téměř přiblížil úrovni v původní struktuře penzijního připojištění dle výše příspěvků na konci roku 2012.

Graf 8.6: Podíly smluv ve III. pilíři s žádným, částečným, nebo maximálním státním příspěvkem (SP)⁸⁶

Pramen: MF

⁸⁶ Data vycházejí z průměrného počtu smluv za jednotlivá čtvrtletí, u kterých byl v daném období evidován průměrný příspěvek účastníka v dané výši. Jedná se o průměr za 3 měsíce, který nemusí odpovídat příspěvkům v jednotlivých měsících, což způsobuje určité zkreslení dat. Do průměrného počtu účastníků nejsou zahrnuty smlouvy, které jsou stále evidované jako neukončené, ale nebyla k nim doručena žádná informace v rámci žádosti o státní příspěvek. Ztráta nároku na státní příspěvek se týká účastníků penzijního připojištění, jejichž výše měsíčního příspěvku se od 1. čtvrtletí 2013 pohybuje v intervalu 100 až 299 Kč.

Co se týče rozvrstvení výše státních příspěvků v kmeni smluv, je vhodné upozornit na skutečnost, že všichni účastníci doplňkového penzijního spoření vstupovali do účastnických fondů již při platnosti nových podmínek stanovení výše státní podpory, díky čemuž lze rozložení účastníků doplňkového penzijního spoření dle výše příspěvku považovat za takovou strukturu, ke které by se mohla z dlouhodobého hlediska částečně přibližovat i struktura účastníků v transformovaných fondech. Při srovnání podílů smluv o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření s žádným, částečným, nebo maximálním státním příspěvkem, které je provedeno v grafu 8.6, by bylo možné předpokládat, že v rámci transformovaných fondů by dosud zůstával v tomto ohledu prostor pro budoucí růst výše průměrného účastnického příspěvku. Nicméně k nejvýraznějším změnám v chování účastníků ohledně nastavení výše svých příspěvků došlo na konci roku 2012 a v 1. čtvrtletí roku 2013, kdy byla provedena reforma. V kontextu vývoje struktury dle výše příspěvku do roku 2016 lze patrně v následujících letech očekávat již jen postupné malé změny ve výši příspěvků v souvislosti s tím, jak se bude vyvíjet finanční situace účastníků.

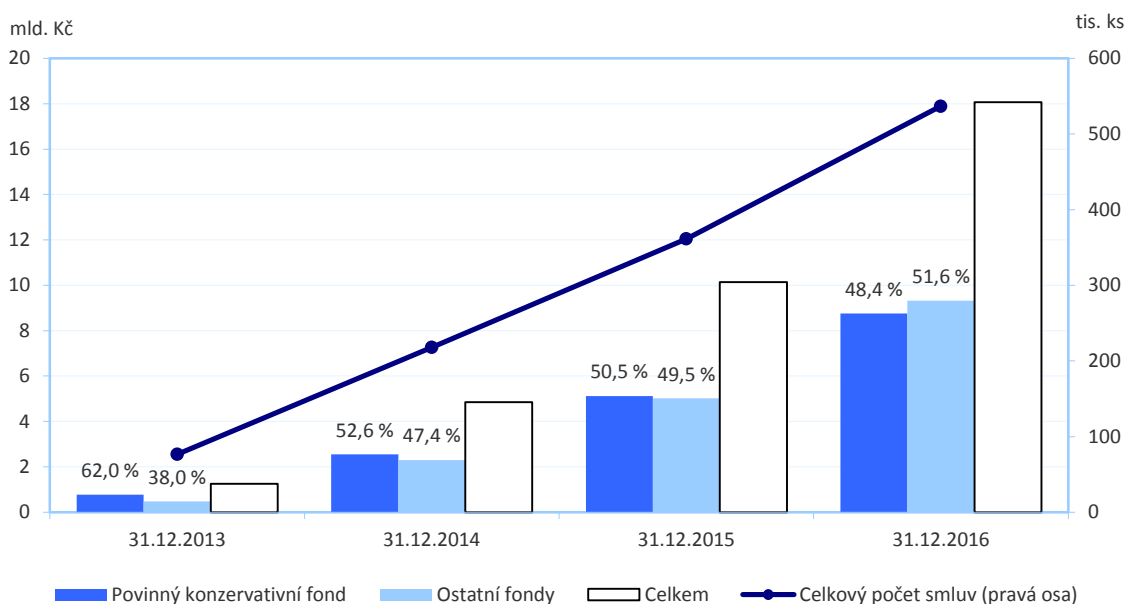
Obdržení státní příspěvek však tvoří pouze část zhodnocení prostředků vložených účastníkem. Další zhodnocení slibují penzijní fondy prostřednictvím výplaty podílu na jejich ročním zisku. Hospodářský výsledek účastnických a transformovaných fondů po zdanění v roce 2016 dosáhl 3,026 mld. Kč, o 692 mil. Kč méně než v roce 2015. K tvorbě zisku přispěly zejména transformované fondy, které vzhledem k poměru spravovaného majetku vytvořily téměř 93 % výsledku hospodaření. Vyšší dynamiku tvorby zisku však prokázaly v závěru roku 2016 účastnické fondy, jejichž zisk po zdanění činil téměř 215 mil. Kč, tedy 5krát více než v roce 2015. Zhodnocení prostředků účastníků v transformovaných fondech za rok 2016 dosahovalo dle odhadů APS ČR úrovně od cca 0,5 až do 1,0 % p.a. Výnosy v účastnických fondech ve vyvážených a dynamických investičních strategiích s vyšším podílem akcií se za rok 2016 pohybovaly nejčastěji v rozmezí 2 až 6 % p.a., výjimečně i více.⁸⁷ V případě povinných konzervativních fondů se zhodnocení pohybovalo v rozmezí -0,15 až 0,21 % p.a. Průměrnou míru inflace za rok 2016 ve výši 0,7 % tedy nepřekonal žádný z konzervativních fondů a dle odhadů APS ČR nad průměrnou mírou inflace zhodnotily prostředky účastníků pouze 3 z 8 transformovaných fondů.

Jak vyplývá z výše uvedených rozpětí výnosů, zhodnocení prostředků úzce souvisí s investiční strategií fondu. Penzijní společnosti nabízely v roce 2016 stejně jako v předchozích letech v rámci spoření v účastnických fondech obvykle 2 až 4 různé investiční strategie od konzervativních, které zahrnují pouze investice do nejméně rizikových aktiv (státní dluhopisy, pokladniční poukázky, instrumenty peněžního trhu atd.), až po dynamické (akciové) s výrazně vyšším stupněm rizikovosti, ale zároveň i možností vyššího výnosu. Jak je vidět z grafu 8.7, z hlediska umístění prostředků účastnických fondů dominovaly do roku 2015 povinné konzervativní fondy, které mají zákonem dané investiční limity a každá penzijní společnost poskytující doplňkové penzijní spoření je povinna takový konzervativní fond nabízet. Převaha povinných konzervativních fondů v objemu prostředků nad ostatními typy fondů se však od vzniku účastnických fondů postupně snižovala a v roce 2016, poprvé od založení účastnických fondů, dosáhly vyššího objemu prostředků ostatní fondy s méně konzervativními investičními strategiemi (51,6 % celkových prostředků).

Nově nastalá převaha ostatních typů fondů v objemu prostředků nad povinnými konzervativními fondy patrně souvisí se změnami ve věkové struktuře účastníků, kdy došlo ke snížení podílu účastníků starších 60 let na celkovém počtu účastníků doplňkového penzijního spoření (o 1,6 p.b.), přestože tato kategorie účastníků z hlediska věkové struktury stále převládá. K pokračujícímu snižování podílu povinného konzervativního fondu na objemu prostředků zřejmě přispěl a patrně nadále bude přispívat také nově umožněný vstup účastníkům mladším 18 let do systému doplňkového penzijního spoření. Přestože těmto účastníkům je umožněno v roce dosažení věku 18 let v případě doby spoření trvající nejméně 10 let vyplatit částečné odbytné do výše jedné třetiny hodnoty prostředků po odečtení poskytnutých státních příspěvků a příspěvků zaměstnavatele, lze očekávat, že rodiče těchto účastníků by mohli, vzhledem k dlouhodobému investičnímu horizontu, preferovat na úkor povinného konzervativního fondu účastnické fondy s dynamičtějšími investičními strategiemi.

⁸⁷ U vyvážených strategií (převaha dluhopisů, menší podíl investován do akcií či nemovitostí) se výnosy pohybovaly v rozpětí -0,84 % až 5,17 %, u dynamických strategií (prostředky značnou měrou investovány na akciových trzích a do nemovitostí) pak v rozsahu 0,87 % až 10,81 %.

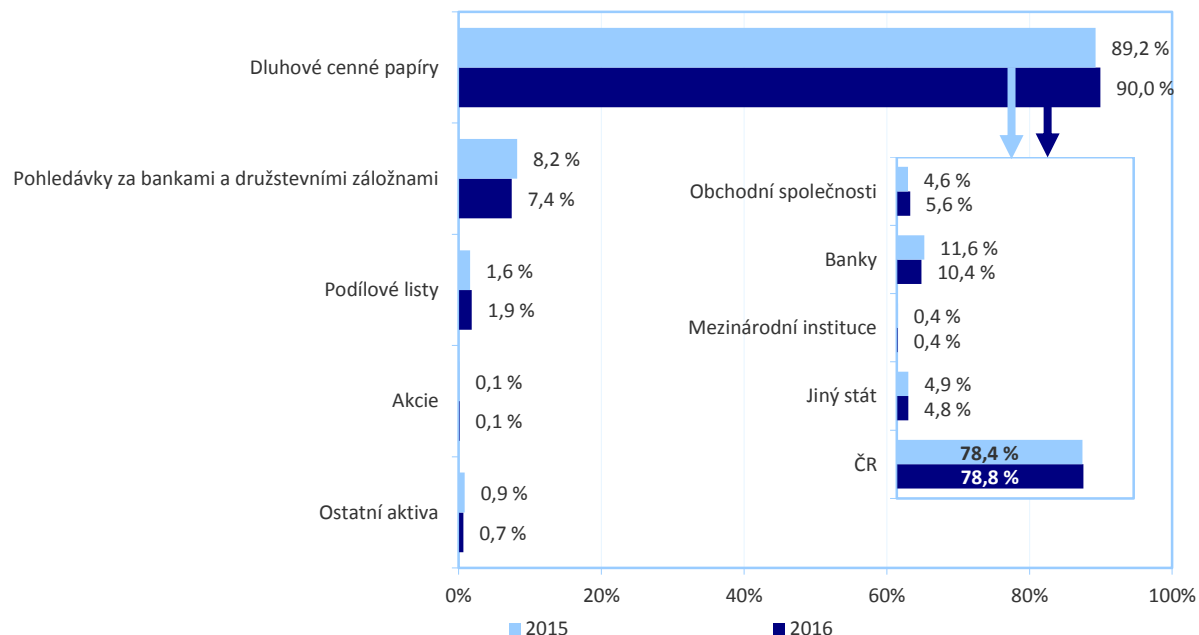
Graf 8.7: Objem prostředků v jednotlivých typech účastnických fondů

Pramen: APS ČR, výpočty MF

Investiční portfolio transformovaných fondů, které zachycuje graf 8.8, si již dlouhodobě zachovává výrazně konzervativní charakter, který vyplývá z regulatorního rámce. V roce 2016 se mírně zvýšil podíl dluhových cenných papírů na celkových aktivech na 90 %. Ve struktuře dluhopisů nadále dominovaly státní dluhopisy vydané ČR a oproti roku 2015 došlo k posílení zastoupení dluhopisů obchodních společností na úkor bankovních institucí. Na vklady u úvěrových institucí připadalo 7,4 % celkových aktiv transformovaných fondů. Akcie a podílové listy zaujímaly v portfoliu zanedbatelný podíl.

Graf 8.8: Struktura aktiv transformovaných fondů a struktura dluhopisů v transformovaných fondech dle emitenta

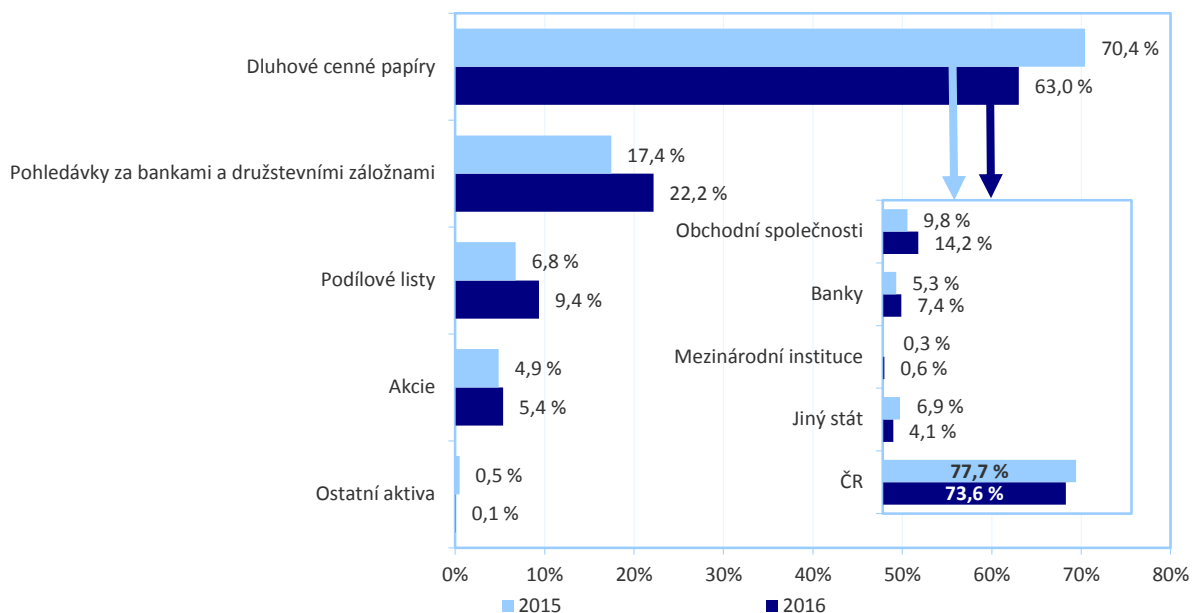

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

V roce 2016 v investičním portfoliu účastnických fondů stále převažovaly vzhledem k nadále významné, i když již nikoliv převažující pozici povinných konzervativních fondů, dluhové cenné papíry, které byly tvořeny zejména státními dluhopisy ČR, a pohledávky za úvěrovými institucemi, jejichž zastoupení se opět i v roce 2016 na úkor dluhopisů zvýšilo (viz graf 8.9). Oproti transformovaným fondům však účastnické fondy měly více prostředků umístěno v dluhopisech obchodních společností, jejichž podíl navíc oproti roku 2015 výrazně

vzrostl. Nárůst o 2,6 p.b. rovněž zaznamenal podíl připadající v rámci portfolia na podílové listy a mírně vzrostl rovněž podíl akcií, což reflektuje pokračující oslabování pozice povinných konzervativních fondů vůči ostatním účastnickým fondům z hlediska preference účastníků při umísťování svých prostředků.

Graf 8.9: Struktura aktiv účastnických fondů a struktura dluhopisů v účastnických fondech dle emitenta

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

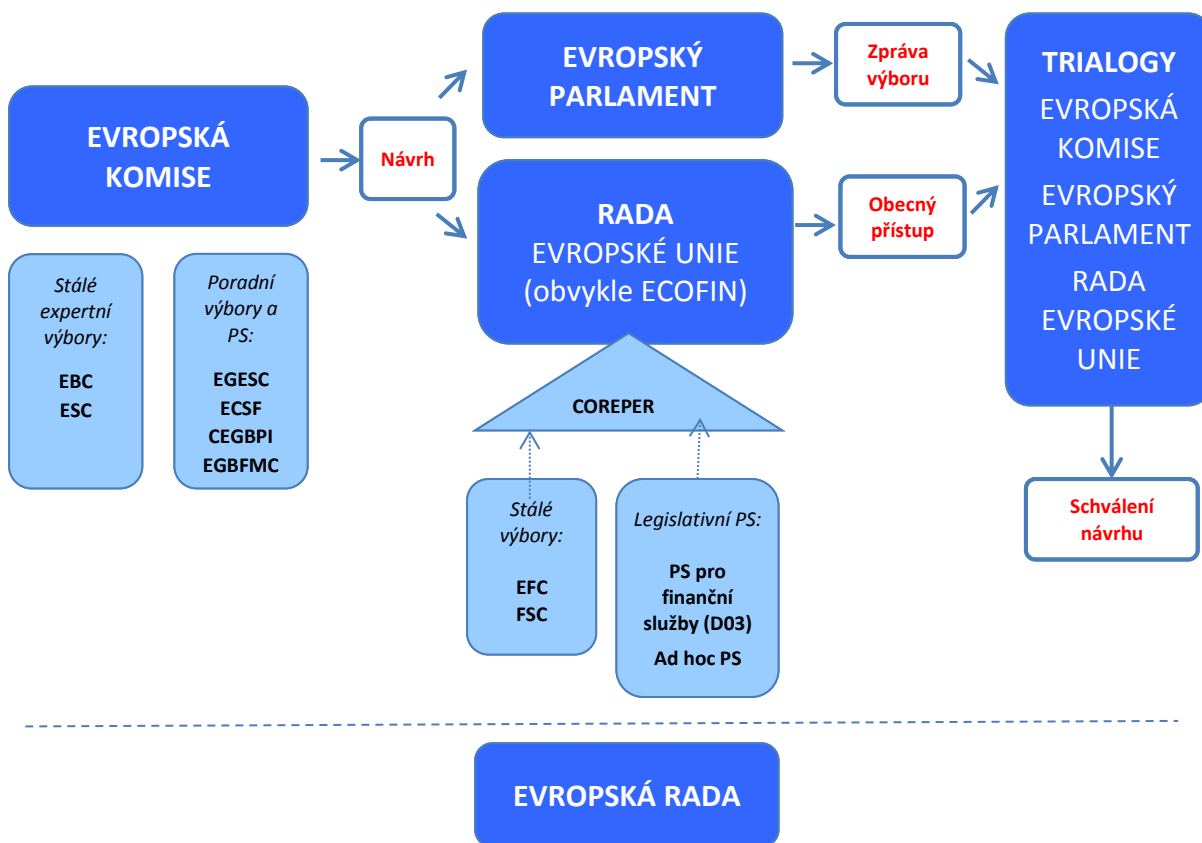
Podrobnější informace o sektoru penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, které jsou pravidelně publikovány na internetových stránkách www.mfcr.cz, obsahují tabulky P2.4 a P2.5 v příloze 2.

9. AKTIVITY MF A LEGISLATIVA V OBLASTI FINANČNÍHO TRHU

9.1. Aktivity na evropské úrovni

Aktivity MF na evropské úrovni jsou spojeny s legislativním procesem projednávání, resp. schvalování směrnic a nařízení regulujících finanční trh. Schéma 9.1 zobrazuje jeho základní průběh. Přípravou návrhů legislativních předpisů se zabývá Evropská komise (Komise), která má v této oblasti tzv. iniciační monopol. Své záměry či texty návrhů v řadě případů diskutuje se zástupci členských států na expertní úrovni, a to na platformách stálých expertních výborů (tzv. výborů druhé úrovně), poradních expertních výborů a pracovních skupin. Návrh Komise je následně dokončen, zveřejněn na internetových stránkách Komise a postoupen k paralelnímu projednávání v Evropském parlamentu a Radě Evropské unie (Radě EU). Na úrovni Evropského parlamentu jsou návrhy projednávány v příslušném výboru (návrhy upravující finanční trh jsou projednávány Hospodářským a měnovým výborem ECON), výstupem jednání je pak schválená zpráva výboru obsahující úpravy původního návrhu Komise. V rámci struktur Rady EU jsou návrhy projednávány zástupci členských států v příslušných pracovních skupinách, v případě finančních služeb je to skupina D03 (PS pro finanční služby), příp. ad-hoc zřízené pracovní skupiny (PS). Výsledkem jednání je upravené znění předložené ke schválení v podobě obecného přístupu Výborem stálých zástupců, obvykle ve složení II (COREPER II) a následně Radou EU, obvykle ve složení ministrů financí (Rada ECOFIN). Obecný přístup a zpráva příslušného výboru Evropského parlamentu jsou vstupem do tzv. trialogů, ve kterých je dojednáno kompromisní znění směrnice či nařízení mezi třemi stranami – Komisí, Radou EU a Evropským parlamentem. Konečné znění je poté formálně schváleno Radou EU a Evropským parlamentem a publikováno v Úředním věstníku EU (Věstníku).

Schéma 9.1: Základní struktura evropských institucí v souvislosti s legislativním procesem

Pramen: konstrukce MF

Následující pasáže kapitoly 9.1 popisují projednáváná témata ve strukturách Komise a Rady EU. Více informací k jednotlivým návrhům směrnic a nařízení pak přináší kapitola 9.3.

Evropská komise

Evropská komise je nadnárodní orgán EU nezávislý na členských státech a hájící zájmy EU. Pojem je používán ve dvou významech: buď jako kolegium komisařů, nebo jako kolegium s celým administrativním aparátem. Komise se podílí takřka na všech úrovních rozhodování, má největší administrativní a expertní aparát. Komise je především „strážkyní smluv“, tedy dbá na dodržování zakládajících smluv EU a z úřední povinnosti podává žaloby v případě zjištěného porušení. Důležitou pravomocí je účast na tvorbě legislativy, kde pouze Komisi je vyhrazeno předkládat návrhy legislativních předpisů (iniciační monopol). Dalšími pravomocemi Komise jsou vydávání doporučení a stanovisek, výkon pravomocí v přenesené působnosti (delegovaná legislativní pravomoc) a zapojení do jednání EU navenek, včetně udržování diplomatických styků a sjednávání mezinárodních smluv. Komise také spravuje z převážné části rozpočet EU.

V rámci struktur Komise působí jako její poradní orgány různé pracovní skupiny a výbory. Jejich jednání se účastní zástupci členských států, v případě finančních služeb obvykle zástupci ministerstev a někdy i centrálních bank. V roli pozorovatelů bývají v některých případech členy také zástupci Evropské centrální banky (ECB), evropských orgánů dohledu – Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA), Evropský orgán pro bankovníctví (EBA) a Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA), zemí Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), Evropského hospodářského prostoru (EHP) a kandidátských zemí na členství v EU.

Stálé expertní výbory Evropské komise

Evropský bankovní výbor (EBC)

EBC plní úlohu poradního orgánu Komise při tvorbě návrhů prováděcích předpisů (implementing acts) EU v oblasti bankovníctví. V roce 2016 výbor nezasedal. Během roku 2016 proběhla 2 hlasování formou tiché písemné procedury o návrhu prováděcího předpisu týkajícího se prodloužení přechodných období ve vztahu k aplikaci kapitálových požadavků na expozice vůči centrálním protistranám. Vzhledem k tomu, že proces autorizace stávajících centrálních protistran na kvalifikované centrální protistrany stále nebyl ukončen, bylo odsouhlaseno prodloužení přechodného období až do 15. 6. 2017. Dále proběhlo písemnou procedurou hlasování o návrhu prováděcího rozhodnutí Komise novelizujícího prováděcí rozhodnutí 2014/908/EU ve věci ekvivalence třetích zemí pro účely přístupu k expozicím podle nařízení CRR⁸⁸. Toto rozhodnutí obsahuje seznam třetích zemí, ve kterých je obezřetnostní regulatorní a dohledový rámec ekvivalentní rámci v EU, a proto je možno uplatnit na určité expozice vůči subjektům z těchto zemí příznivější přístup ve vztahu ke kapitálovým požadavkům.

Evropský výbor pro cenné papíry (ESC)

ESC je výborem zástupců členských států, který má právo hlasovat o prováděcích předpisech (implementing acts) Komise v rámci regulativního postupu s kontrolou (tzv. regulatory procedure with scrutiny, netýká se technických standardů, které Komise jen formálně schvaluje). Dne 24. 2. 2016 proběhlo (s ohledem na čl. 25(6) nařízení EMIR⁸⁹) jednání o rovnocennosti právního rámce USA pro protistrany (CCP), které jsou povoleny a dohlíženy Komisí pro obchodování s komoditními futures (americkým burzovním regulátorem) ve smyslu splnění požadavků kladených na tento typ subjektů v nařízení⁹⁰. Dne 13. 6. 2016 poté následovalo jednání (ve vztahu k čl. 2a(2)) o rovnocennosti amerických smluvních trhů⁹¹. Dne 18. 7. 2016 byla zahájena písemná procedura ohledně zařazení EURIBORu mezi kritické benchmarky podle nařízení o benchmarkích (hlasování proběhlo 26. 7. 2016). Dne 6. 10. 2016 se hlasovalo o ekvivalenci centrálních protistran těchto států (dle čl. 25 nařízení EMIR): Brazílie, Mezinárodní finanční centrum v Dubaji, Spojené arabské emiráty, Japonsko (komodity), Indie a Nový Zéland. Dne 17. 10. 2016 byla zahájena písemná procedura ohledně ekvivalence finančních trhů (dle čl. 2(a) nařízení EMIR) ve vztahu k těmto státům: Austrálie, Kanada, Japonsko a Singapur (hlasování proběhlo na dálku dne 31. 10. 2016).

⁸⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. 6. 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení CRR se zástupci členských států, orgánu EBA a ECB (CRR).

⁸⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 ze dne 4. 7. 2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů (EMIR).

⁹⁰ Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/377 ze dne 15. 3. 2016 o rovnocennosti regulačního rámce Spojených států amerických pro ústřední protistrany, které jsou povoleny Komisí pro obchodování s komoditními futures (Commodity Futures Trading Commission) a podléhají jejímu dohledu, požadavkům nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012.

⁹¹ Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/1073 ze dne 1. 7. 2016 o rovnocennosti určených smluvních trhů ve Spojených státech amerických v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012.

Další vybrané platformy Evropské komise

Expert Group of the European Securities Committee (EGESC)

Zasedání EGESC často probíhá ve stejný den jako zasedání ESC, je-li nutno, aby se ESC fyzicky sešel (viz výše). V roce 2016 se skupina EGESC sešla: 10. 2. 2016 jako regulační workshop ke crowdfundingu a k informační strategii malých a středních podniků (SMEs), 19. 2. 2016 jako workshop k transpozici směrnice a nařízení o trzích finančních nástrojů (MiFID II⁹² a MiFIR⁹³), 13. 6. 2016 ve vztahu k financování SMEs, iniciativě OECD v boji proti daňovým únikům (tzv. BEPS, Base Erosion and Profit Shifting), k výzvě k podání vysvětlení ohledně komplexní revize regulace finančního trhu (tzv. Call for Evidence: EU regulatory framework for financial services) a bariérám přeshraniční distribuce investičních fondů a 6. 10. 2016 k Unii kapitálových trhů a nařízení EMIR (vynětí penzijních fondů z povinnosti centrálního clearingů a přístup dotčených orgánů ze třetích zemí k údajům registrů obchodních údajů usazených v EU). Kromě toho byla 8. 2. 2016 zahájena písemná procedura k delegovaným nařízením k nařízením o evropských fondech rizikového kapitálu a sociálního podnikání (EuVECA a EuSEF). Dále byly dne 12. 7. 2016 členské státy vyzvány k notifikaci nařízení MAR⁹⁴, směrnice k nařízení MAR o whistleblowingu a směrnice CSMAD⁹⁵. Dne 17. 10. 2016 byla zahájena písemná procedura ve vztahu k centrálním bankám zemí mimo EU dle MiFIR. Dne 9. 12. 2016 začala konzultace ve vztahu ke kolizním normám, které se týkají cenných papírů.

European Crowdfunding Stakeholders Forum (ECSF)

ECSF je novou skupinou založenou v roce 2014. Tato skupina se výhradně zabývá tématem crowdfundingu, tj. národními regulacemi, best practices a potřebou regulace crowdfundingu na panevropské úrovni. Toto téma je někdy řešeno i na EGESC (18. 12. 2014 a 10. 2. 2016). Cílem jednání 17. 2. 2016 bylo, pro připravovanou zprávu Komise o vývoji crowdfundingu na evropském trhu, shromáždit dosavadní zkušenosti členských států se stávající národní legislativou, s přeshraničním využitím a regulačním prostředím crowdfundingu a zhodnotit celkové povědomí společnosti o příležitostech, výhodách a hrozbách crowdfundingu coby alternativního zdroje financování. Komise dne 3. 5. 2016 publikovala zprávu o crowdfundingu, kde jej shledává potenciálně nejvhodnějším budoucím prostředkem financování SMEs, a to za předpokladu adekvátní regulace. Komise však neplánuje regulaci crowdfundingu na úrovni EU a nepředpokládá ani další existenci samostatné skupiny pro crowdfunding, neboť tato problematika bude dále řešena v rámci platformy FinTech a pro bariéry volného pohybu kapitálu.

Commission Expert Group on Banking, Payments and Insurance (CEGBPI)

Expertní skupina CEGBPI byla vytvořena v roce 2013 a do značné míry nahradila Evropský výbor pro pojišťovnictví a zaměstnanecské penzijní pojištění (EIOPC). Jejím cílem je asistence a poradenství Komisi při přípravě legislativních návrhů a předpisů v přenesené působnosti v oblasti bankovníctví, platebního styku a pojišťovnictví. Skupina představuje také platformu pro komunikaci a výměnu názorů mezi orgány členských států a Komisí.

Komise využívá CEGBPI ve formaci pro bankovní regulaci a dohled, pro konzultaci připravovaných předpisů v přenesené pravomoci (delegovaných nařízeních) vycházejících ze směrnice CRD IV⁹⁶ a nařízení CRR. V roce 2016 poprvé zasedala dne 15. 2. 2016, kde se diskuze soustředila na revizi regulačních opcí a národních diskrecí zakotvených ve směrnici CRD IV, nařízení CRR a nařízení Komise v přenesené pravomoci k požadavku krytí likvidity či na budoucí přístupy a postupy v regulačních oblastech, jako jsou kryté dluhopisy, problematika vyhodnocování ekvivalence regulace a dohledu EU ve vztahu ke třetím zemím nebo na další vývoj v oblasti regulačně technických standardů připravovaných orgánem EBA. Dále se skupina zabývala vybranými opcemi a diskrecemi (např. výjimky z limitů na velké expozice či výhodnější rizikové váhy pro subjekty veřejného sektoru) obsaženými ve směrnici CRD a nařízení CRR. Na jednání dne 26. 4. 2016 Komise informovala o plánované revizi směrnice CRD a nařízení CRR a záměru vytvořit několik pracovních podskupin CEGBPI za účelem podrobnější diskuse o jednotlivých tématech (např. pákový poměr,

⁹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/65/EU ze dne 15. 5. 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně směrnic 2002/92/ES a 2011/61/EU (MiFID II).

⁹³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 ze dne 15. 5. 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně nařízení (EU) č. 648/2012 (MiFIR).

⁹⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. 4. 2014 o zneužívání trhu a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES a směrnic Komise 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES (MAR).

⁹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2014/57/EU ze dne 16. 4. 2014 o trestních sankcích za zneužívání trhu (CSMAD).

⁹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2013/36/EU ze dne 26. 6. 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES (CRD IV).

proporcionality, Pilíř 2, riziko protistrany, IFRS 9, velké expozice). Diskuse o vybraných tématech revize pokračovala na jednáních CEGBPI dne 22. 6. 2016, 19. 7. 2016 a 22. 9. 2016.

V rámci jednání CEGBPI ve formaci pro řešení krize a krizové řízení byla setkání pracovní skupiny konaná 27. 1. a 22. 3. 2016 věnována možnostem implementace požadavku Rady pro finanční stabilitu (FSB) na celkovou kapacitu globálně systémově významných bank absorbovat ztráty (TLAC) a revizi minimálního požadavku na kapitál a odepisovatelné závazky (MREL).

Ve formaci pro platební služby a platby se v průběhu roku 2016 projednávala především transpozice směrnice PSD II⁹⁷ jednotlivými členskými státy. Formace se během roku 2016 sešla celkem čtyřikrát, poprvé dne 18. 2. 2016. Během setkání byly vedeny debaty ohledně jednotlivých článků směrnice a jejich transpozice do právních řádů členských států.

Ve formaci pro pojišťovnictví řeší tato expertní skupina nejen expertní témata, ale diskutuje i politická témata spojená s pojišťovnictvím a zaměstnaneckým penzijním pojištěním, včetně zprostředkování v oblasti pojišťovnictví. Jednání expertní skupiny ve formaci pro pojišťovnictví se vedle zástupců členských států a Komise účastní jako pozorovatelé také zástupci dohledového orgánu EIOPA a zemí EHP. Součástí jednání jsou rovněž informace členských států o pokroku při transpozicích příslušných EU předpisů. V roce 2016 se skupina zabývala mimo jiné přezkumem regulace ke kapitálovému požadavku, resp. zadáním oblastí k přezkumu a návrhu řešení pro EIOPA, povinným pojištěním, u něž mají být specifické požadavky na pojistku zveřejněny Komisí podle směrnice Solventnost II a iniciativou Komise k vytvoření pan-evropského penzijního produktu.

Expert Group on Barriers to Free Movement of Capital (EGBFMC)

Jedná se o pracovní skupinu speciálního formátu založenou v prosinci 2014 pod Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union (Generální ředitelství pro finanční stabilitu, finanční služby a unii kapitálových trhů, DG FISMA). Jejím cílem je identifikace možných bariér volného pohybu kapitálu napříč všemi členskými státy. V případě, že dojde k identifikaci existujících bariér volného pohybu kapitálu, bude na posouzení skupiny, zda je možné tyto bariéry odstranit harmonizací, přičemž v takovém případě navrhne Komisi, aby danou otázku předala odpovídající skupině. Pokud to budou bariéry vnitrostátního charakteru, pak je na jednotlivých členských státech, aby se zavázaly danou překážku odstranit. Dne 13. 10. 2015 se konalo první jednání, na kterém byla projednávána agenda na následující rok. Druhé jednání se konalo 26. 1. 2016, na kterém se dále projednávala otázka procesní úpravy srážkové daně ve vztahu k přeshraničním investicím. Třetí jednání se uskutečnilo 6. 6. 2016 a vedle výše zmíněné úpravy srážkové daně byly předmětem jednání překážky přeshraniční distribuce investičních fondů. Dne 11. 7. 2016 proběhl technický workshop ve vztahu k bariérám přeshraničního nabízení investičních fondů. Dne 4. 7. 2016 byly členské státy vyzvány k vyplnění dotazníku k penzijním fondům. Dne 24. 3. 2017 byla zveřejněna zpráva Komise ohledně vývoje CMU s názvem: "Accelerating the Capital Markets Union: addressing national barriers to capital flows".

Rada Evropské unie / Rada ECOFIN

V Radě Evropské unie (neoficiálně se jí také říká Rada EU) se setkávají ministři členských států EU a přijímají právní předpisy a koordinují chod jednotlivých politik. Mezi hlavní úkoly Rady EU patří schvalování právních předpisů EU, koordinace hlavních směrů hospodářských politik členských států, podepisování dohod mezi EU a dalšími zeměmi, schválení ročního rozpočtu, rozvoj zahraniční a obranné politiky EU, koordinace spolupráce mezi soudními orgány a policejními složkami členských států. Předsednictví v Radě EU rotuje každého půl roku na základě předem schváleného pořadí (ČR předsedala v 1. pololetí roku 2009 a bude opět předsedat ve 2. pololetí roku 2022, v roce 2016 předsedalo Nizozemsko a Slovensko, v 1. pololetí roku 2017 Malta). Rada EU nemá stálé členy, avšak výjimku představuje Rada pro zahraniční věci (FAC), které předsedá vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Tuto funkci v současnosti zastává Federica Mogherini. Členské státy posílají na každé zasedání Rady EU zástupce (ministra), který odpovídá za danou politickou oblast. Rada EU se tedy schází v různých formacích (celkem jich je 10) dle oblasti, do které spadají projednávané materiály.

⁹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. 11. 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (PSD II).

Rada ECOFIN je formací Rady EU složená z ministrů financí a hospodářství členských států EU (v případě, že se projednávají otázky rozpočtu, účastní se zasedání také ministři pro rozpočet). Do její kompetence spadá přijímání opatření v oblastech, jako je koordinace hospodářských politik a dohled nad těmito politikami, sledování rozpočtové politiky a stavu veřejných financí členských zemí, jednotná měna euro, daně, finanční trhy, volný pohyb kapitálu a hospodářská spolupráce se třetími zeměmi. Rada ECOFIN dále ve spolupráci s Evropským parlamentem každoročně připravuje a schvaluje rozpočet EU. Rada ECOFIN zasedá zpravidla jednou měsíčně, přičemž v každém půlroce se ministři financí a hospodářství také jednou setkávají neformálně v předsedající zemi. Těchto neformálních setkání se účastní rovněž guvernéři centrálních bank. Dále je zpravidla jednou ročně svolán rozpočtový ECOFIN.

Přípravným výborem pro jednání Rady EU je Výbor stálých zástupců (tzv. COREPER), který má rovněž 2 formace - pro oblast finančních trhů je věcně příslušný COREPER II.

V rámci Rady EU působí různé expertní výbory a stálé či ad-hoc pracovní skupiny projednávající legislativní návrhy. Pro oblast finančních služeb jsou relevantní výbory EFC a FSC a Pracovní skupina pro finanční služby označovaná jako D03.

Schválení legislativních návrhů ve všech formacích Rady EU má stejnou váhu – pokud u některého návrhu dojde ke shodě všech členských států již na nižších úrovních (pracovní skupina, COREPER), může být návrh postoupen Radě EU ke schválení bez diskuse (jako tzv. A-bod). Může jej pak schválit libovolná formace Rady EU (obvykle ta, která zasedá nejdříve); naopak na pořadu jednání Rady ECOFIN se mohou jako „A-body“ objevit i návrhy spadající do působnosti ostatních formací Rady EU.

Rada EU ve složení ECOFIN v průběhu roku 2016 schvalovala obecné přístupy k návrhům Komise, které byly projednávány v pracovní skupině pro finanční služby; dále zejména diskutovala a informovala o agendách týkajících se hospodářské politiky, bankovní unie, daní, podpory investic, finančních trhů, financování terorismu nebo pohybu kapitálu.

Na jednotlivých jednáních Rada ECOFIN:

- vzala na vědomí aktuální situaci v oblasti bankovní unie, a to poté, co vstoupila v platnost opatření k zajištění řádného řešení selhaní bank (15. 1. 2016);
- přezkoumala implementaci relevantních prvků bankovní unie (leden až prosinec 2016);
- rozhodla se nebránit přijetí delegovaného nařízení Komise, kterým se stanoví obecné zásady a kritéria pro investiční strategii Jednotného fondu pro řešení krizí a pravidla pro jeho správu a delegovaného nařízení Komise, pokud jde o povinnosti depozitářů fondů kolektivního investování (12. 2. 2016);
- byla informována o pokroku, jehož dosáhla Ad hoc pracovní skupina k posílení bankovní unie, pokud jde o Komisi předložený návrh nařízení, kterým se doplňuje nařízení (EU) č. 806/2014 za účelem zřízení evropského systému pojištění vkladů (EDIS) a opatření obsažená ve sdělení Komise o „Dokončení bankovní unie“ (8. 3. 2016);
- schválila závěry ke Zvláštní zprávě Evropského účetního dvora č. 22/2015 týkající se dohledu EU nad ratingovými agenturami (25. 5. 2016);
- byla informována o aktuální situaci týkající se dokončení bankovní unie a přijala závěry, ve kterých shrnula dosavadní kroky a stanovila klíčové priority pro období do roku 2024 v oblasti snižování a sdílení rizik ve finančním sektoru; v rámci vytvoření Unie kapitálových trhů potvrdila dohodu dosaženou výborem COREPER týkající se pravidel upravujících prospekty, které mají být zveřejněny při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování; potvrdila dohodu dosaženou výborem COREPER, pokud jde o návrh pravidel pro fondy peněžního trhu (MMFs); přijala nařízení a směrnici o jednoročním odkladu lhůty pro provedení nových pravidel týkajících se trhů s cennými papíry; diskutovala práci na návrhu zaměřeném na zavedení daně z finančních transakcí (FTT) v 10 členských státech; diskutovala tzv. Zprávu pěti předsedů, obsahující kroky k dokončení hospodářské a měnové unie (EMU) (17. 6. 2016);
- diskutovala o dokončení práce na post-krizové bankovní reformě prováděné Basilejským výborem pro bankovní dohled a přijala závěry vztahující se k rámci Basel III; rozhodla se nebránit přijetí delegovaných nařízení Komise, kterými se doplňuje směrnice a nařízení o trzích finančních nástrojů (MIFID II/MIFIR) (12. 7. 2016);
- jednala o post-krizové bankovní reformě prováděné Basilejským výborem pro bankovní dohled; rozhodla se nebránit přijetí delegovaných nařízení Komise, kterými se doplňuje směrnice a nařízení o trzích finančních nástrojů (MIFID II/MIFIR) a nařízení o sděleních klíčových informací týkajících se

strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou (PRIIPs) (11. 10. 2016);

- projednala možné odložení data účinnosti nařízení o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou (PRIIPs) (8. 11. 2016) a
- byla předsednictvím informována o aktuálním stavu prací na navrhovaném evropském systému pojištění vkladů (EDIS); projednala legislativní balíček ke snižování rizik v bankovním sektoru (RRM) předložený Komisí; diskutovala o Akčním plánu Komise v oblasti CMU; vzala na vědomí pokrok dosažený při projednávání návrhu, jehož cílem je zavedení daně z finančních transakcí (FTT) v 10 členských státech; diskutovala tzv. Zprávu pěti předsedů, obsahující kroky k dokončení hospodářské a měnové unie (EMU) (6. 12. 2016).

Výbor pro finanční služby (FSC) a Hospodářský a finanční výbor (EFC)

FSC a EFC patří mezi stálé výbory Rady ECOFIN. Mají stálého předsedu, není v nich praktikováno pravidlo rotujícího předsednictví. Výbor FSC je fórem pro předběžné projednávání otázek souvisejících s finančními službami na vyšší expertní úrovni a společně s EFC se podílí na přípravě jednotlivých zasedání Rady ECOFIN. Práce výboru FSC se účastní zástupci ministerstev financí členských států EU, Komise, ECB a evropských orgánů dohledu EBA, ESMA a EIOPA. Předmětem činnosti výboru EFC je zejména sledovat hospodářskou a finanční situaci členských států eurozóny a EU jako celku, podávat zprávy Radě ECOFIN a Komisi a přispívat k přípravě činností Rady EU v hospodářském a finančním sektoru. Tematický záběr EFC je tedy podstatně širší než u FSC. Jednání výboru EFC se účastní zástupci ministerstev financí členských států EU, Komise, ECB a národních centrálních bank.

Mezi diskutovaná témata finančního trhu v rámci těchto výborů patřila v průběhu roku 2016 problematika bankovní unie a CMU, vývoj na finančních trzích, ozdravné postupy a řešení krize centrálních protistran, strukturální změny v bankovním sektoru, úvěry v selhání, zelené financování a regulace sektoru pojišťoven.

Pracovní skupina pro finanční služby (D03)

Pracovní skupina Rady pro finanční služby je jedním z přípravných orgánů Rady EU, v rámci které jsou projednávány příslušné legislativní návrhy Komise z oblasti finančních trhů, a to před jejich předložením COREPERu II a Radě ECOFIN. Pracovní skupina se tak zabývá širším okruhem témat, jejichž konkrétní výčet závisí na tom, v jakém stadiu projednávání se jednotlivé legislativní návrhy nachází, a dále zda byly případně zveřejněny návrhy nové. Zasedání této pracovní skupiny se účastní experti jednotlivých členských států EU, přičemž v čele skupiny stojí expert z předsedající země EU. Zejména v pozdějších fázích projednávání návrhů jsou členské státy zastoupeny svými finančními atašé. V průběhu roku 2016 se mimo jiné vyjednávalo nařízení o prospektu, nařízení o fondech peněžního trhu a novela nařízení o evropských fondech rizikového kapitálu. Pracovní skupina se dále věnovala Návrhu nařízení, kterým se na období let 2017–2020 zřizuje program EU na podporu zvláštních činností na zvýšení zapojení spotřebitelů a ostatních koncových uživatelů finančních služeb do tvorby politik EU v oblasti finančních služeb.

V prosinci 2016 bylo rovněž zahájeno projednávání balíčku legislativních návrhů ke snižování rizik v bankovním sektoru. Součástí balíčku jsou návrhy revize stávajících obezřetnostních regulačních pravidel obsažených ve směrnici o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky (CRD), v nařízení o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (CRR), ve směrnici o ozdravných postupech a řešení krize (BRRD) a v nařízení zřizujícího jednotný mechanismus pro řešení krizí (SRMR). Jednání pracovní skupiny ke zmiňovanému regulačnímu balíčku pokračovala v roce 2017.

Ad hoc pracovní skupina k posílení bankovní unie

Ad hoc pracovní skupina k posílení bankovní unie, jejíž první zasedání se konalo v lednu 2016, byla založena za účelem projednávání návrhu Komise na zřízení evropského systému pojištění vkladů (EDIS) a sdělení Komise k dokončení bankovní unie, věnujícího se zejména otázce snižování rizik finančních systémů.

Více informací k jednotlivým projednávaným návrhům obsahuje kapitola 9.3.

Evropská rada

Evropská rada (ER) je nejvýznamnějším politickým orgánem EU, ve kterém jsou zastoupeni nejvyšší představitelé členských států (hlavy států nebo předsedové vlád) a předseda Komise. ER se schází nejméně čtyřikrát do roka a určuje obecné politické směřování EU. Nevykonává legislativní funkce, výstupem z jednání každé ER jsou Závěry Evropské rady. Jejich účelem je určit konkrétní otázky, jež jsou pro EU důležité, a nastínit zvláštní opatření, jež je třeba přijmout, nebo cíle, jichž je třeba dosáhnout. Závěry ER také mohou stanovit lhůtu pro dosažení dohody o určité záležitosti nebo pro předložení legislativního návrhu. ER může tímto způsobem ovlivňovat politickou agendu EU a určovat její směřování. ER má stálého předsedu (v roce 2017 byl znovuzvolen Donald Tusk), stálý předseda ani předseda Komise se však neúčastní hlasování ER. Rozhodování ER probíhá až na výjimečné případy konsenzem. Po každém svém zasedání je ER povinna předložit Evropskému parlamentu zprávu o jednání a každoročně písemnou zprávu o pokroku dosaženém EU (tu pak projedná jak Rada EU, tak Evropský parlament).

ER se na svých zasedáních v průběhu roku 2016 věnovala mimo jiné otázkám dokončení hospodářské a měnové unie, včetně plánu na dokončení bankovní unie (v souladu s cestovní mapou předloženou Radou ECOFIN) a vyzvala k přijetí příslušných kroků v této oblasti. Ve svých závěrech ER vyzvala k urychlenému projednání legislativních návrhů na zvýšení odolnosti ve finančním sektoru. Diskutována byla rovněž problematika Unie kapitálových trhů (CMU).

Oproti předchozím létům se v souvislosti s relativní stabilizací na finančních trzích ER věnovala jiným aktuálním tématům - vystoupení Spojeného království z Evropské unie, migrace, vnější vztahy (situace na Ukrajině, sankce vůči Rusku, situace v Sýrii a Libyi), bezpečnost EU a boj proti terorismu.

9.2. Aktivity na globální úrovni

OECD

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj je mezivládní organizace 35 ekonomicky nejrozvinutějších států na světě, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky. OECD vznikla v roce 1961 transformací Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), která byla původně zřízena roku 1948 k administraci poválečného Marshallova plánu. OECD koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice a prosazuje liberalizaci mezinárodního obchodu. Cílem OECD je napomáhat k dalšímu ekonomickému rozvoji, potlačení nezaměstnanosti, stabilizaci a rozvoji mezinárodních finančních trhů. Mezi hlavní orgány OECD patří rada složená z ministrů zastupujících členské země a dále výkonný výbor, sekretariát v čele s generálním tajemníkem a několik odborných komisí. Některé aktivity OECD překračují geografický rámec členských zemí. Příkladem je Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání (INFE), součástí které je 118 zemí.

Committee for Financial Markets (CFM při OECD)

Výbor CFM je hlavním orgánem OECD zabývající se problematikou finančních trhů. Je platformou pro diskusi vývojových trendů na finančních trzích a opatření usilujících o jejich lepší fungování v jednotlivých zemích a v širším nadnárodním měřítku. Členy CFM jsou zástupci ministerstev financí, centrálních bank či dalších orgánů regulace a dohledu. Jednání se také účastní zástupci celosvětových finančních institucí, jako je Mezinárodní měnový fond, Světová banka nebo Banka pro mezinárodní platby v Basileji, dále pak také zástupci z přidružených rozvíjejících se ekonomik. Jedná se tedy o geograficky širší platformu pro debatu a sdílení zkušeností, nežli jsou např. diskuse mezi členskými státy EU.

Specifickým prvkem zasedání výboru je pravidelné setkání se zástupci soukromé finanční sféry, na kterých se diskutují významná témata společného zájmu veřejného a soukromého sektoru, zejména vývojové tendence na světovém finančním trhu.

Mezi témata diskutovaná na jednáních v dubnu a říjnu 2016 patřil jako obvykle vývoj na finančních trzích, tentokrát se zaměřením na důsledky prostředí nízkých úrokových sazeb a rizik vyplývajících z Brexitu a z možného dalšího zvyšování úrokových sazeb v USA. Jarní diskuze se zástupci soukromého sektoru se týkala vývoje na trzích dluhopisů a možností pro posílení jejich likvidity a odolnosti. Na podzim byla za účasti zástupců světových finančních institucí i technologických firem působících ve finančním odvětví (FinTech) diskutována rizika i příležitosti spojená s rozvojem v této oblasti. Zástupci OECD též představili provedené srovnání postupů aplikovaných ve členských státech na vyhodnocení efektivity poskytování záruk pro úvěry segmentu malých a středních podniků. V roce 2017 se CFM na svém dubnovém zasedání věnoval opětovně tématům tržního vývoje, ale také možnostem tržního řešení pro problematiku aktiva finančního sektoru.

Ve stejném časovém období jako zasedání CFM probíhá obvykle jednání pracovní skupiny Advisory Task Force on the OECD Codes of Liberalisation. Jejím jednání se účastní především někteří členové výborů CFM, IPPC a Investičního výboru OECD z různých zemí. Obsahem diskuzí byl především proces revize Kodexů Liberalizace OECD.

Task Force on Financial Consumer Protection

Pracovní skupina Task Force on Financial Consumer Protection při OECD má za cíl zpracování mezinárodních standardů v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu, především v oblasti týkající se architektury dohledu, pravidel jednání se zákazníkem, řešení spotřebitelských sporů, finančního vzdělávání a finanční inkluze. Tyto nejdůležitější zásady (tzv. high-level principles) do značné míry odrážejí příklady již funkční regulační praxe v EU, současně však zpětně fungují jako vzor nově vznikající regulace (zejména pro země OECD mimo EU). V roce 2016 se skupina ve své činnosti zaměřila zejména na otázky finančních inovací a digitálních technologií v oblasti finančních služeb. Současně též pokračovaly práce na vytváření on-line mezinárodní platformy pro sdílení zkušeností a přístupů států OECD k regulaci v oblasti ochrany spotřebitele a k souvisejícím nelegislativním aktivitám.

Insurance and Private Pensions Committee (IPPC při OECD)

IPPC je hlavním orgánem OECD zabývajícím se problematikou pojištění trhu, dohledem v oblasti pojišťovnictví a problematikou soukromých penzí, tj. neveřejného sektoru důchodového zabezpečení (problematikou soukromých penzí se v rámci IPPC zabývá Working Party for Private Pensions – WPPP). IPPC se snaží o mezinárodní spolupráci, koordinaci a větší kompatibilitu regulace uvedených sektorů finančního trhu. Členy jsou zástupci ministerstev financí a těch orgánů státní správy, které mají v gesci oblast pojišťovnictví a soukromých penzí. Jednání se účastní také zástupci dohledových orgánů členských států organizace a při jednáních, která jsou otevřená, i zástupci trhu nebo odborů.

V roce 2016 se výbor věnoval mimo jiné problematice pojištění kybernetických rizik, financování katastrofických rizik, inovacím v sektoru pojišťovnictví, současnému prostředí nízké úrokové míry a dopadu této situace na sektor pojišťovnictví.

Working Party for Private Pensions (WPPP při OECD)

WPPP se věnuje obdobným tématům jako IPPC s větším zaměřením na sektor penzijních fondů, jejich správců a účastníků soukromých penzijních systémů, jak individuálních, tak zaměstnaneckých systémů. V roce 2016 byly přijaty základní principy soukromých penzijních systému (tzv. Core Principles of Private Pension Regulation). Pracovní skupina se dále věnovala přijímacím procesům Kolumbie a Kostariky, problematice dohledu velkých penzijních fondů, důchodovému finančnímu poradenství, trendu přechodu od dávkově definovaných penzijních plánů k příspěvkově definovaným.

International Network on Financial Education (INFE při OECD)

Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání je platformou institucí (zpravidla ministerstev financí a centrálních bank) nejen členských států OECD, která vytváří strategické dokumenty na globální úrovni. Internetové stránky sítě⁹⁸ jsou branou k informacím o finančním vzdělávání, datům, zdrojům, výzkumům a zprávám jednotlivých členských zemí.

V průběhu roku 2016 INFE vydala závěrečnou zprávu s porovnáním výsledků měření úrovně finanční gramotnosti dospělých všech zúčastněných zemí včetně ČR.⁹⁹ Po základních kompetencích finanční gramotnosti 15-18letých předložila INFE skupině G20 také kompetence finanční gramotnosti pro dospělé. Aktivity INFE se v roce 2016 zaměřovaly dále na zvyšování finanční prosperity, finanční vzdělávání pro ženy, finanční vzdělávání pro SMEs a potenciální podnikatele a investiční vzdělávání.

V roce 2017 se budou připravovat kompetence pro SMEs. Dalšími aktuálními tématy jsou spotřebitelské úvěry a digitalizace finančních služeb v kontextu ochrany spotřebitele na finančním trhu.

⁹⁸ <http://www.financial-education.org/>, <http://www.oecd.org/finance/financial-education/>

⁹⁹ <http://www.oecd.org/finance/financial-education/oecd-infe-survey-adult-financial-literacy-competencies.htm>

G20

Skupina G20 sdružující ministry financí a guvernéry centrálních bank 19 zemí¹⁰⁰ a EU (zastoupena aktuálně předsedající zemí a ECB) byla ustavena v roce 1999, aby poskytla fórum pro výměnu názorů nejvýznamnějších světových ekonomik na klíčové otázky týkající se globální ekonomiky. ČR není členem G20, ale je de facto reprezentována společným zástupcem za EU.

V roce 2016 skupině předsedala Čína, v rámci summitu v Chang-čou (září 2016) lídři mimo jiné:

- zopakovali svůj závazek týkající se přijetí zbývajících prvků regulatorního rámce v oblasti finančních služeb a úplné, včasné a konzistentní implementace již schválených reforem;
- podpořili dokončení rámce Basel III do konce roku 2016, bez dalšího výrazného navýšení celkových kapitálových požadavků;
- projednali nutnost posílení odolnosti centrálních protistran;
- projednali priority, kterými jsou konzistentní provádění požadavků na celkovou schopnost bank absorbovat ztráty (TLAC), účinná spolupráce v případě přeshraničního řešení krizí a finalizace reforem v oblasti mimoburzovních OTC derivátů;
- se zabývali riziky finančního systému včetně těch, které souvisejí se stínovým bankovníctvím a správou aktiv a
- zabývali se otázkou systémového rizika v pojišťovnictví.

9.3. Evropská legislativa v oblasti finančního trhu

Evropský systém pojištění vkladů (EDIS)

Dne 24. 11. 2015 zveřejnila Komise návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady EU, kterým se doplňuje nařízení (EU) 806/2014 za účelem zřízení evropského systému pojištění vkladů. Prostřednictvím návrhu má dojít k vytvoření Evropského systému pojištění vkladů, který by doplnil již schválený Jednotný mechanismus dohledu (SSM) a Jednotný mechanismus pro řešení krizí (SRM). Cílem evropského systému pojištění vkladů je posílit bankovní unii, zvýšit ochranu vkladatelů, upevnit finanční stabilitu a omezit vazbu mezi bankami a státy. Návrh by se měl vztahovat na systémy pojištění vkladů v členských státech účastnících se bankovní unie a na úvěrové instituce k nim přidružené. Na základě Závěrů Rady EU ze dne 17. 6. 2016 pokračuje práce na EDIS v čistě technické rovině. Politická diskuse byla odložena do doby, kdy bude dosažen dostatečný pokrok v oblasti opatření na snižování rizik v bankovních sektorech.

Kapitálové požadavky (CRD IV, CRR)

V roce 2016 pokračovaly práce na přípravě legislativních návrhů a předpisů v přenesené působnosti vycházejících ze směrnice CRD IV a nařízení CRR (uveřejněné ve Věstníku dne 27. 6. 2013). Jedná se o nařízení Komise v přenesené pravomoci zejména v případě: podmínek pro povolení výjimky týkající se údajů¹⁰¹, standardů pro posuzování srovnávacích portfolií a postupů ke sdílení těchto posouzení, dodatečného odtoku likvidity odpovídajícího potřebám kolaterálu, rizik opcí jiných než rizik delta v rámci standardizovaného přístupu k tržním rizikům a kvalitativních a vhodných kvantitativních kritérií k určení kategorií zaměstnanců, jejichž pracovní činnosti mají podstatný vliv na rizikový profil instituce.

Rovněž intenzivně pokračovaly práce na přípravě regulatorně technických standardů a prováděcích technických standardů Evropského orgánu pro bankovníctví (např. pro metodiku určování globálních systémově významných institucí nebo týkající se informací, které mají být poskytnuty pro účely povolování úvěrových institucí, a požadavků vztahujících se na akcionáře a členy kvalifikovaných holdingů, a překážek bránících účinnému vykonávání pravomocí dozoru), které se stávají po vydání ve formě nařízení přímo účinné, ale mohou v některých případech vyžadovat adaptaci národních právních řádů členských států EU, včetně ČR.

Snižování rizik v bankovním sektoru (RRM)

Dne 23. 11. 2016 předložila Komise balíček pěti legislativních návrhů, jejichž cílem má být snižování rizik a posílení bankovního sektoru v EU. Balíček zahrnuje revizi směrnice a nařízení o kapitálových požadavcích

¹⁰⁰ Členskými státy jsou Argentina, Austrálie, Brazílie, Kanada, Čína, Francie, Německo, Indie, Indonésie, Itálie, Japonsko, Mexiko, Rusko, Saudská Arábie, Jihoafrická republika, Jižní Korea, Turecko, Spojené království a USA.

¹⁰¹ Jedná se o možnost povolit institucím používat údaje za období dvou namísto pěti let pro odhady pravděpodobnosti selhání, vlastní odhady ztrátovosti ze selhání a vlastní odhady konverzních faktorů.

a dalších obezřetnostních pravidlech (CRD/CRR), směrnici o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (BRRD) a nařízení zřizující Jednotný mechanismus pro řešení krizí (SRM).

V rámci CRD jsou navrhovány změny v následujících oblastech: vynětí některých subjektů z CRD/CRR, úprava pravidel Pilíře 2, systémy, postupy a mechanismy řídicího a kontrolního systému institucí, společná rozhodnutí ohledně požadavků obezřetnosti pro jednotlivé instituce, změny v omezeních týkajících se rozdělování zisku a nejvyšší rozdělitelné částky (tzv. MDA - Maximum Distributable Amount), vztah kombinované kapitálové rezervy, minimálního požadavku na kapitál a odepisovatelné závazky (MREL) a MDA, úprava požadavků na systém řízení úrokového rizika investičního portfolia, finanční holdingová osoba a smíšená finanční holdingová osoba, změny v regulaci systému odměňování a identifikace systémově významných institucí. V rámci nařízení CRR jsou navrhovány změny v oblastech: výjimky z rozsahu aplikace požadavků na kapitál a likviditu, implementace standardu TLAC, úprava pravidel pro expozice vůči fondům kolektivního investování, změny pravidel pro výpočet kapitálových požadavků k tržnímu riziku, změny pravidel pro výpočet kapitálových požadavků k riziku protistrany, centrální protistrany, úprava pravidel pro velké expozice, pákový poměr, regulační reporting orgánu dohledu a uveřejňování informací institucemi, zavedení stabilního financování jako povinného standardu likvidity, rozšíření zvýhodněného zacházení s expozicemi do strukturálních projektů a s expozicemi vůči SMEs, obezřetnostní rámec pro investiční podniky, zmírnění dopadů IFRS 9 a zavedení nástroje EBA k identifikaci instituce.

Hlavním důvodem revize BRRD (a analogické úpravy SRMR) je koncepční úprava stávajících pravidel týkajících se minimálního požadavku na kapitál a odepisovatelné závazky (MREL) v souvislosti s implementací pravidel pro TLAC. Dále je navrhována harmonizace moratoria jako nástroje pro orgány dohledu i orgány příslušné k řešení krize a úprava ustanoveních týkajících se smluvního uznání odpisu či konverze odepisovatelných závazků. Za účelem umožnění efektivnějšího odpisu závazků v případě řešení krize se v samostatném legislativním návrhu doplňujícím BRRD navrhuje úprava pořadí věřitelů v insolvenční.

Od prosince 2016 začala probíhat k výše uvedenému balíčku jednání v Radě EU na úrovni pracovních skupin. Dá se očekávat, že vyjednávací proces nebude završen před koncem 1. pololetí roku 2017.

Fondy peněžního trhu (MMFs)

Dne 4. 9. 2013 uveřejnila Komise návrh nařízení o fondech peněžního trhu, který v reakci na zkušenosti s finanční krizí navrhuje opatření směřující k posílení stability a zajištění dostatečné likvidity fondů peněžního trhu (MMFs). Návrh nařízení klade přísné požadavky zejména na fondy peněžního trhu s konstantní hodnotou aktiv (tzv. constant net asset value - CNAV MMFs). Jednání pracovní skupiny Rady EU byla zahájena v červenci 2014, tedy po relativně delším časovém úseku od uveřejnění návrhu nařízení. Poslední jednání pracovní skupiny v roce 2014 se konalo 1. 12. 2014, dohody tehdy nebylo dosaženo, a k návrhu se po dlouhou dobu žádná další jednání pracovní skupiny nesvolávala. Holandské předsednictví se rozhodlo obnovit vyjednávání a svolalo první jednání na 13. 4. 2016 s cílem dosáhnout dohody na Radě EU do konce června 2016. Rada EU schválila obecný přístup bez diskuse 17. 6. 2016, čímž návrh vstoupil do dialogů. Trialogy se uskutečnily v pěti jednáních od července do listopadu 2016. Dne 14. 11. 2016 bylo dosaženo politické dohody. V březnu 2017 probíhaly lingvistické úpravy textu a dne 16. 5. 2017 bude finální verze návrhu schvalována Radou EU.

Unie kapitálových trhů (CMU)

Projekt CMU si klade za cíl zlepšení přístupu k financování na vnitřním trhu EU, a to zejména pro SMEs a infrastrukturní projekty, dále také větší diverzifikaci finančních zdrojů a celkové zlepšení fungování kapitálových trhů EU. Cíle projektu jsou vymezeny v Akčním plánu CMU zveřejněném Komisí 30. 9. 2015. Dále Komise publikovala 25. 4. 2016 dokument „First Status Report“ a následně 14. 9. 2016 sdělení „Capital Markets Union - accelerating reforms“. Komise hodlá pokračovat mimo jiné na pracích na jednotném penzijním produktu, na krytých dluhopisech, na překážkách přeshraničního nabízení investičních fondů a poobchodního vypořádání obchodů a na odstraňování národních bariér volného pohybu kapitálu. Dne 23. 11. 2016 Komise publikovala sdělení ohledně výsledku a pokračování projektu „Call for Evidence: EU regulatory framework for financial services“ a rovněž zveřejnila návrh na nová pravidla o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení.

Sekuritizace a STS sekuritizace

Návrhy nařízení o sekuritizaci a o STS sekuritizaci a související novely CRR, publikované Komisí 30. 9. 2015 společně s Akčním plánem k CMU, byly v roce 2016 projednávány ve výborech Evropského parlamentu. Dne 8. 12. 2016 byla verze Evropského parlamentu schválena výborem ECON. Následně byly dne 23. 12. 2016 rozeslány materiály srovnávající návrhy Komise, Rady EU a Evropského parlamentu ke komentářům členským

státům. Pracovní jednání skupiny a polické triology započaly v lednu 2017 a dále budou probíhat s měsíční periodicitou nejméně do konce 1. pololetí roku 2017.

Návrh nařízení harmonizuje zejména požadavky na sekuritizaci a na jednom místě upravuje pravidla dosud upravená v sektorové legislativě (CRR, delegované nařízení ke směrnici AIFMD¹⁰², delegované nařízení k Solventnosti II a připravované delegované nařízení ke směrnici UCITS IV¹⁰³), a to základní pravidla pro náležitou péči (due diligence), posuzování rizikových expozic (risk retention) a transparentnost. Dále nově stanovuje pravidla pro STS sekuritizaci, což je nové dobrovolné evropské označení pro méně rizikové sekuritizace. S tím souvisí i nižší kapitálové požadavky bank navrhované v novele CRR a připravované změny požadavků na solventnost pojišťoven v delegovaném nařízení k Solventnosti II. Na českém trhu není sekuritizace příliš využívána, a to zejména ze těchto dvou důvodů: objem obchodů, od kterého je profitabilita sekuritizace do značné míry odvislá, je v ČR nízký a banky sídlící v ČR jsou dostatečně likvidní. Masivní využití sekuritizace v ČR se tak nedá očekávat ani v budoucnu. Při vyjednávání cílí ČR zejména na srozumitelnost a snadnou aplikovatelnost tohoto nařízení.

Jako problematické byly v triolozích identifikovány především oblasti jako omezení účastníků sekuritizačních trhů pouze na institucionální investory, požadavky na due diligence, risk retention, transparentnost, zákaz re-sekuritizací, zbytkovou váženou průměrnou životnost u ABCP transakcí (tj. transakce obchodních papírů zajištěných aktivy), využití třetí strany u STS compliance, dohled a režim třetích zemí v případě návrhu na změny v právní úpravě STS sekuritizací.

V rámci novelizace nařízení CRR se pak jeví problematické pro projednávání v triolozích pořadí přístupů k rizikově váženým expozicím, určení kapitálových požadavků, rozsah a funkční požadavky pro interní přístup k posuzování (IAA), re-sekuritizace, makrobezpečnostní dohled na trh sekuritizací, předpisy v přenesené pravomoci a zavedení pravidelného dvouletého reportu k trhu sekuritizací.

Prospekt

Komise publikovala dne 30. 11. 2015 návrh nařízení o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování. Toto nařízení má nahradit směrnicí o prospektu. Jde o důležitý krok k vytvoření CMU. Jednání probíhala od ledna do května 2016 a následně v červnu byl obecný přístup k návrhu schválen COREPERem a ECOFINem. Dne 19. 7. 2016 zveřejnil výbor ECON finální zprávu k návrhu. Evropský parlament 15. 9. 2016 návrh projednal. Dne 7. 12. 2016 bylo dosaženo politické dohody. V 1. čtvrtletí roku 2017 probíhaly lingvistické úpravy textu. Dne 16. 5. 2017 bude o finální verzi návrhu hlasovat Rada EU.

Pojišťovnictví

V roce 2016 vydala Komise nařízení ke směrnici Solventnost II. Jedná se o prováděcí předpisy Komise, které obsahují technické normy.

Distribuce pojištění (IDD)

Revize směrnice o zprostředkování pojištění (IMD) reagovala na potřebu posílit v systému prvky ochrany spotřebitele, zajistit vnitřně konzistentní a vzájemně neutrální regulaci finančních služeb jako celku, a to jak po stránce produktové, tak distribuční, sjednotit přístup k výkonu dohledu a správnímu trestání a zjednodušit, resp. vyjasnit režim přeshraničního působení na vnitřním trhu EU v oblasti pojištění. V logice zamýšleného rozšíření působnosti nové regulace i na přímý prodej pojištění pojišťovnami došlo rovněž i ke změně jejího názvu na směrnici o distribuci pojištění (IDD). Nová směrnice o distribuci pojištění, která byla schválena 20. 1. 2016, setrvává v režimu minimální harmonizace a měla by být transponována do právních řádů členských států do 23. 2. 2018. Na podzim 2016 zahájila Komise k tomuto účelu transpoziční workshopy, které budou pokračovat v roce 2017.

Klíčové informace o retailových investičních produktech (PRIIPs)

Nařízení o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou, které nabylo účinnosti 24. 12. 2016, odložilo účinnost nařízení PRIIPs¹⁰⁴, a to na 1. 1. 2018. Tento odklad měl Komisi umožnit přepracovat návrhy příslušných prováděcích předpisů, z nichž některé (týkající se obsahu a způsobu provedení dokumentu povinně poskytovaného

¹⁰² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2011/61/EU ze dne 8. 6. 2011 o správcích alternativních investičních fondů a o změně směrnice 2003/41/ES a 2009/65/ES a nařízení (ES) č. 1060/2009 a (EU) č. 1095/2010 (AIFMD).

¹⁰³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES ze dne 13. 7. 2009 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (UCITS IV).

¹⁰⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1286/2014 ze dne 26. 11. 2014 o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou (PRIIPs).

retailovým investorům) byly Evropským parlamentem zamítnuty. Nové prováděcí předpisy, připravené ve spolupráci s evropskými dohledovými autoritami, Komise zveřejní a pošle do legislativního procesu v 1. pololetí roku 2017.

OTC deriváty, centrální protistrany a registry obchodních údajů (EMIR)

Nařízení o OTC („over-the-counter“) derivátech, centrálních protistranách a registrech obchodních údajů se označuje zkratkou EMIR – European Market Infrastructure Regulation. K nařízení jsou průběžně vydávána prováděcí opatření. V roce 2016 to byla zejména opatření potvrzující rovnocennost regulačního rámce pro ústřední protistrany řady třetích zemí (USA, Indie, Singapur, Japonsko, Austrálie, Nový Zéland, Brazílie, Dubaj a Spojené arabské emiráty) a opatření specifikující povinnost clearingů včetně požadavků na vykazování. Dále byl zveřejněn návrh nařízení prodlužující přechodná období týkající se složek penzijního systému.

Hlavním cílem EMIR je snížení, případně eliminace systémového rizika, a to pomocí několika základních principů – vyšší standardizace OTC derivátových nástrojů, vypořádání obchodů prostřednictvím centrálních protistran, masivní regulace centrálních protistran, vyšší transparentnost a informační povinnost. Subjekty podléhajícími regulaci jsou kromě centrálních protistran a registrů obchodních údajů jak finanční, tak nefinanční instituce.

Centrální depozitáře cenných papírů (CSDR)

Nařízení o centrálních depozitářích cenných papírů¹⁰⁵ tvoří součást širšího trendu poslední doby v oblasti regulace tržní infrastruktury. V roce 2016 byla k nařízení vydána prováděcí opatření upřesňující výpočet peněžitých sankcí, povolení, dohled a provozní či obezřetnostní požadavky a rovněž požadavky na vykazování a vedení evidencí.

Hlavním cílem nařízení je zvýšit bezpečnost provozování vypořádacích systémů, odstranit právní překážky vyplývající z národního práva upravujícího fungování systémů a centrálních depozitářů cenných papírů jako jejich provozovatelů, zejména překážky spojené s rozdílnou úpravou délky vypořádání, standardů kladených na centrální depozitáře cenných papírů z hlediska obezřetnostní regulace a možnosti přístupu do národních centrálních depozitářů cenných papírů a systémů jimi provozovaných. Dále by v delším horizontu mělo dojít k úplné dematerializaci nebo imobilizaci všech cenných papírů obchodovaných na organizovaných trzích.

Bankovní strukturální reforma (BSR)

Návrh na bankovní strukturální reformu zveřejnila Komise v lednu 2014, a to ve formě nařízení. Návrh Komise vychází ideově z Liikanenovy zprávy¹⁰⁶, nicméně se od ní poměrně odchyluje. Pokud jde o fázi projednávání, dne 19. 6. 2015 dosáhla Rada EU dohody o obecném přístupu, ovšem Evropský parlament svou pozici stále nezaujal a triology tak nemohly být dosud zahájeny.

V obecné rovině je cílem návrhu nařízení vytvoření odolného, transparentního a odpovědného bankovního systému a snížení rizika úpadku bank, jež jsou příliš velké na to, aby si členské státy mohly dovolit je nezachránit, jedná se o tzv. too-big-to-fail banks (TBTF). Navrhované nařízení si dále klade za cíl doplnění probíhající reformy regulace bankovního sektoru na unijní úrovni.

Nařízení by mělo zahrnout zhruba 30 největších bank v EU a bankovní skupiny, jejichž jsou tyto banky součástí. V rámci takto vymezených bankovních skupin bude rozlišováno mezi tzv. základními úvěrovými institucemi (tzv. core credit institutions – CCI) a obchodní subjekty (tzv. trading entities – TE). Kritériem tohoto rozlišení je skutečnost, zda daná instituce vede účty pro své klienty, které jsou zahrnuté do fondu pojištění vkladů dané instituce (pokud tyto účty vede, jde o CCI). Naše banky jsou typicky CCI (tj. depozitní banky). Všechny CCI v rámci podchycených bankovních skupin budou mít zakázán tzv. proprietary trading (tj. obchodování na vlastní účet čistě za účelem zisku bez vztahu ke službám poskytovaným klientům). Dále budou obchodní aktivity celé dané skupiny podrobeny zkoumání, zda nepřekročí velikost obchodování s investičními nástroji nastavené prahy. Pokud ano, měl by dohledový orgán požadovat separaci obchodních aktivit z CCI do TE. Taková TE pak bude mít zákaz poskytovat účty klientům, které jsou kryty systémem pojištění vkladů.

¹⁰⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014 ze dne 23. 7. 2014 o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v Evropské unii a centrálních depozitářích cenných papírů a o změně směrnic 98/26/ES a 2014/65/EU a nařízení (EU) č. 236/2012 (CSDR).

¹⁰⁶ Liikanenova zpráva byla jako seznam doporučení vydána guvernérem finské centrální banky a jeho expertním týmem v únoru 2012 s cílem vyšší regulace finančního trhu nad rámec EU a Basilejského výboru a to zejména směrem k oddělení tradičních bankovních aktivit od investičních obchodů na úrovni právních subjektů. Dále také navrhovala zavedení bail-in instrumentů a stanovení maximální hodnoty LTV u hypotečních úvěrů zajištěných nemovitostmi.

Jako obecný problém jak Liikanenovy zprávy, tak návrhu Komise se jeví skutečnost, že od doby publikace Liikanenovy zprávy byla přijata regulatorní opatření, jejichž účelem je posílení stability bankovního sektoru, včetně možné separace určitých aktivit. Nejvýznamnější z reforem je v tomto směru přijetí CRD IV, která významně zpřísňuje obezřetnostní požadavky pro úvěrové instituce, včetně TBTF bank. Další významnou regulací je směrnice BRRD, která dává možnost orgánům pro řešení krize nařídít separaci některých aktivit, jestliže je to nutné kvůli zajištění způsobilosti k řešení krize (tzv. resolvability) určité úvěrové instituce nebo obchodníka s cennými papíry. Rizika spojená s OTC deriváty velmi důkladně řeší přijaté nařízení o OTC derivátech (EMIR). V současnosti pak probíhá na úrovni G-20 iniciativa zavedení TLAC, která by měla adresně řešit problém TBTF bank.

Řešení krize ústředních protistran (CCPRR)

Komise přijala dne 28. 11. 2016 návrh nařízení o ozdravných postupech a řešení krize ústředních protistran. Návrh nařízení reaguje na skutečnost, že požadavek povinného využití centrálního clearingového systému prováděného ústředními protistranami (CCP) zavedený nařízením EMIR na jedné straně některá rizika, např. hrubou globální tržní expozici nebo propojenost skrze vzájemné započtení („netting“) u bilaterálních obchodů, omezil a zlepšil rovněž transparentnost i tvorbu cen včetně ocenění rizik, na straně druhé však přispěl ke vzniku jiných problémů, zejména došlo ke koncentraci rizik selhání vypořádání obchodů s deriváty při použití centrálního clearingového systému všemi finančními a velkými nefinančními institucemi v omezeném počtu CCPs, resp. jejich skupin.

Velká koncentrace rizik v CCP by při jejich případném selhání velmi pravděpodobně vedla k dominovému efektu („spill over effect“) selhání členů CCP, což jsou hlavně velké banky, a jejich klientů napříč celou EU i mimo ni, došlo by k zastavení obchodování na burzách v EU a dalších obchodních platformách využívajících služby CCP, a celý evropský finanční systém by tak byl značně oslaben. Právě z tohoto hlediska nejsou nástroje řešení různých krizových situací zakotvené v nařízení EMIR, v němž je činnost CCP upravena, považovány za dostatečné, a v tomto smyslu předložený návrh stávající pravidla doplňuje. Do určité míry přitom odráží nedávno přijatý komplex pravidel pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a obchodníků s cennými papíry (směrnice BRRD), s ohledem na rozdílnou povahu cílových subjektů má však svá výrazná specifika. V těchto aspektech potom zejména z důvodu přeshraničního dosahu činnosti CCP, která se navíc neomezuje pouze na region EU, sleduje návrh mezinárodní trendy udávané Radou pro finanční stabilitu (FSB) a Výboru pro platební a tržní infrastrukturu – Mezinárodní organizace komisí pro cenné papíry a trhy (CPMI-IOSCO).

Deklarovaným cílem návrhu je přijetí jednotného přístupu, který bude systémové riziko CCP řešit úměrně tak, aby byla zabezpečena finanční stabilita, zachovány zásadní funkce finančního trhu a ochráněni daňoví poplatníci. V souladu s tímto cílem zavádí návrh nové instituty, z nichž jako nejdůležitější lze uvést orgán řešení krize a koncept kolegií, plány ozdravení a řešení krize, včasný zásah, opatření řešení krize a záruky, tzv. princip „no creditor worse off“.

Instituce zaměstnaneckého penzijního pojištění (IORP II)

Dne 14. 12. 2016 byla přijata směrnice o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi (IORP II). Jedná se o přepracování směrnice IORP I. Obecným cílem směrnice je usnadnit rozvoj spoření v rámci zaměstnaneckých penzijních schémat a usnadnit přeshraniční činnost institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění odstraněním zbývajících překážek a přispět k přiměřenosti a udržitelnosti důchodů účinnou a obezřetnou správou prostředků a řízením rizik.

Fondy rizikového kapitálu a sociální podnikání (EuVECA/EuSEF)

Dne 14. 7. 2016 Komise navrhla revizi nařízení o evropských fondech rizikového kapitálu a nařízení o evropských fondech sociálního podnikání, a to zejména v návaznosti na veřejnou konzultaci zahájenou 30. 9. 2015. Komise tak pokročila v plnění Akčního plánu k vytváření CMU, který byl rovněž publikován na konci 3. čtvrtletí 2015. Realizovaná revize si klade za cíl podpořit vznik evropských fondů rizikového kapitálu (EuVECA) a evropských fondů sociálního podnikání (EuSEF), což by mělo nepřímo vést i k zlepšení přístupu SMEs k financování. K návrhu přijal Evropský parlament dne 22. 3. 2017 stanovisko a od 11. 5. 2017 bude projednáván v triolozích.

Retailové finanční služby a ochrana spotřebitele na vnitřním trhu

Dne 10. 12. 2015 zveřejnila Komise Zelenou knihu o retailových finančních službách. Ta navazuje na předchozí dokument z roku 2007 a reviduje jej. Cílem Zelené knihy je získat od členských států hodnocení současné situace na regulovaném trhu a podněty k možným budoucím legislativním i nelegislativním krokům a konzultovat různé varianty řešení, které v oblasti poskytování retailových finančních služeb Komise zvažuje

v kontextu svých aktivit. K Zelené knize proběhla na začátku roku 2016 veřejná konzultace, do které se zapojilo i MF.

Základním cílem Zelené knihy je podpora vnitřního trhu. Ta by prostřednictvím pestřejší nabídky produktů a působení mezinárodní konkurence měla zlepšit jak pozici spotřebitelů, tak i poskytovatelů těchto služeb. Zelená kniha identifikuje roztržitý vnitřní trh retailových služeb a malý objem přeshraničně sjednávaných retailových produktů, projevující se vysokou diferenciací na straně nabídky, jako hlavní důvod pro regulatorní iniciativu na úrovni EU. V Zelené knize je konstatováno, že některé přirozené bariéry vnitřního trhu (kulturní, jazykové, související s úrovní finančního trhu a rizik na něm přítomných) jsou doprovázeny i bariérami umělými a neodůvodněnými, spočívajícími v uplatnění restrikcí poskytovatele (např. technologických či cenových) na sjednávání některých finančních produktů, resp. provádění platebních transakcí (tzv. geo-blocking). Část z nich přitom připouští vlastní evropská regulace, resp. skutečnost, že je vytvářena v režimu tzv. minimální harmonizace.

Jako související nedostatky, limitující fungování tržních konkurenčních principů, je v Zelené knize identifikována i relativně nízká míra možnosti přechodu spotřebitele k jinému poskytovateli finančních služeb (tzv. switching) na úrovni jednotlivých členských států a některé cross-sellingové praktiky poskytovatelů finančních služeb zejména vázaný prodej finančních produktů (tzv. tying). V kontextu technologického rozvoje se rovněž objevují problémy s efektivním uplatňováním některých nástrojů ochrany spotřebitele, typicky informačních povinností a s adekvátním regulatorním přístupem k finančním inovacím (P2P).

Hlavní nástroje pro zlepšování ochrany spotřebitele na retailovém finančním trhu je v Zelené knize uveden především dostatek kvalitních (transparentních a srovnatelných) informací pro klienta, včetně informací o produktech nabízených v jiných členských státech, v zajištění mechanismů efektivního řešení sporů, ve vytvoření garancí v rámci pojištění odpovědnosti. Na straně poskytovatelů je záměrem se soustředit na snižování nákladů na přeshraniční poskytování služeb, zejména na využití přínosů spojených s digitalizací (ověřování identity, přeshraniční získávání informací k ohodnocení úvěrových rizik apod.) a umožnit různé formy právní asistence.

9.4. Domácí legislativa v oblasti finančního trhu

Krizové řízení ve finančním sektoru

Dne 1. 1. 2016 nabyl účinnosti zákon o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a související zákon č. 375/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a v souvislosti s úpravou systému pojištění vkladů. Tyto zákony implementují směrnici BRRD, jejímž cílem je nastavit pravidla pro předcházení a řešení případných krizí úvěrových institucí a obchodníků s cennými papíry. Základním principem je, aby náklady případné krize těchto institucí byly nesené v první řadě akcionáři a věřiteli prostřednictvím odpisu a konverze jejich majetku.

Ve 2. pololetí roku 2016 byly zahájeny legislativní práce na návrhu zákona, kterým se mění zákon o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a další související zákony. Cílem návrhu zákona je upřesnit a doplnit některá již dříve implementovaná ustanovení směrnice BRRD jako například ustanovení týkající se požadavku na obsah smluvní dokumentace odepisovatelných kapitálových nástrojů, moratoria či pravomoc ČNB uložit instituci povinnost omezit svou expozici vůči jiné instituci. Zároveň jsou na základě zkušeností s dosavadním fungováním Garančního systému finančního trhu předkládaným návrhem zákona upraveny některé otázky jeho fungování. Návrh zákona byl dne 30. 1. 2017 schválen vládou, a poté postoupen Poslanecké sněmovně jako sněmovní tisk 1023.

Pojištění vkladů

Dne 1. 1. 2016 nabyl účinnosti zákon č. 375/2017 Sb., kterým byla do českého právního řádu transponována směrnice o systémech pojištění vkladů (DGSD), a to konkrétně do zákona o bankách¹⁰⁷ a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech¹⁰⁸. Cílem úpravy obsažené ve směrnici DGSD je harmonizovat úroveň ochrany vkladatelů a zajistit stejnou míru stability systémů pojištění vkladů ve všech členských státech EU. Vkladatelé mají díky širšímu rozsahu pojištěných vkladů, kratším lhůtám pro výplatu (z původních 20 na 7 pracovních dnů), lepší

¹⁰⁷ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁸ Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

informovanosti a harmonizovaným požadavkům na financování výrazně lepší přístup k systémům pojištění vkladů.

V návaznosti na zákon č. 375/2017 Sb. nabyla dne 20. 1. 2016 účinnosti vyhláška č. 12/2016 Sb., o vzoru informačního přehledu o systému pojištění pohledávek z vkladů pro klienta.

Stavební spoření

V průběhu roku 2016 probíhal legislativní proces technické novely zákona o stavebním spoření¹⁰⁹, která nabyla účinnosti dne 1. 2. 2017. Cílem této novely je zefektivnění výkonu kontroly dodržování podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření. Novela se dále zavádí změny v podobě doplnění registrovaného partnera mezi osoby blízké, a tedy možnost poskytnout úvěr ze stavebního spoření také k financování bytových potřeb této osoby, a provádí se několik menších úprav v oblasti předávání informací o vracené státní podpoře, což by mělo přispět k lepšímu praktickému fungování této výměny informací.

Česká národní banka

V průběhu roku 2016 probíhaly legislativní práce na návrhu zákona, kterým se mění zákon o České národní bance¹¹⁰ a zákon o oběhu bankovek a mincí¹¹¹. Jedná se z části o technickou novelu, která však přináší několik dílčích věcných změn a legislativně technické korekce směřující ke snazšímu a především jednoduššímu výkladu tohoto zákona. V rámci věcných změn jde především o rozšíření okruhu nástrojů měnové politiky a okruhu subjektů, se kterými může ČNB uzavírat obchody na volném trhu. Dále se navrhuje doplnění oprávnění pro ČNB stanovit horní hranici vybraných úvěrových ukazatelů týkajících se spotřebitelských úvěrů zajištěných obytnou nemovitostí, čímž by byly rozšířeny nástroje tzv. makroobezřetnostní politiky k naplnění cíle ČNB pečovat o finanční stabilitu. Návrh dále staví najisto možnost ČNB založit k podpoře plnění svých úkolů právní osobu nebo v ní nabýt účast. V neposlední řadě se pak do části týkající se bankovek a mincí doplňuje oprávnění ČNB vydávat pamětní bankovky a obchodní mince.

Návrh zákona byl dne 16. 1. 2017 schválen vládou, a poté postoupen Poslanecké sněmovně jako sněmovní tisk 1009. Předpokládá se, že zákon nabude účinnosti ve 2. pololetí roku 2017.

Úvěrové instituce

V průběhu roku 2016 probíhaly legislativní práce na návrhu zákona, kterým se mění zákon o bankách a zákon o spořitelních a úvěrních družstvech. Jedná se z části o technickou novelu, která však přináší několik dílčích věcných změn. Stávající právní úprava zmíněných právních norem se uvádí do vzájemného souladu a do souladu s ostatními sektorovými zákony, novým občanským zákoníkem a zákonem o obchodních korporacích. Významnou změnu rovněž představuje korekce způsobu výpočtu vypořádacího podílu na majetku družstevní záložny.

Návrhem zákona se také zavádí zcela nová právní úprava sdílení informací o kybernetických útocích mezi relevantními subjekty na finančním trhu s cílem vytvořit účinný preventivní nástroj v oblasti kybernetické bezpečnosti a omezit tak potenciální rizika škod plynoucích z těchto útoků, a to posílením řízení operačních rizik spojených s útoky na informační systémy bank. V neposlední řadě se návrhem zákona posiluje ochrana klientů bank v případech, kdy dochází k přeměnám či jakékoliv dispozici s obchodním závazkem banky nebo jeho částí.

Návrh zákona byl dne 13. 3. 2017 schválen vládou, a poté postoupen Poslanecké sněmovně jako sněmovní tisk 1061.

Kapitálový trh I

Dne 1. 6. 2016 nabyl účinnosti zákon č. 148/2016 Sb., kterým se mění zákon o podnikání na kapitálovém trhu¹¹², a další související zákony. Zákon obsahuje převážně implementaci evropských právních předpisů, konkrétně pak novely transparenční směrnice TD II¹¹³, směrnice Omnibus II¹¹⁴ ve vztahu k prospektu, nařízení

¹⁰⁹ Zákon č. 461/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb.

¹¹⁰ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹¹ Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹² Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/50/EU ze dne 22. 10. 2013, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/71/ES o prospektu, který má být zveřejněn při

o centrálních depozitářích (CSDR), novely směrnice UCITS (UCITS V)¹¹⁵ a doporučení o kvalitě podávání zpráv o správě a řízení společnosti.

Národní úpravy byly vyvolány potřebou reagovat na vývoj trhu a reflektují poznatky z praxe. Zákon usiluje o:

- zatraktivnění fondového podnikání, zejména ve vztahu k akciové společnosti s proměnným základním kapitálem – byl snížen požadavek na její základní kapitál na 1 Kč nebo 1 EUR a bylo umožněno používat v obchodní firmě označení „SICAV“, upřesnila se právní úprava podfondů a SICAVů, které nevytváří podfondy,
- zjednodušení procesních otázek v oblasti kapitálového trhu, zejména ve vztahu ke schvalování prospektu, mimo jiné i ve vztahu k povinnosti předkládat dokumenty v českém nebo anglickém jazyce, jakož i
- o harmonizaci správních poplatků na úseku finančního trhu.

Tímto zákonem se dále adaptovalo nařízení o evropských fondech dlouhodobých investic (ELTIF)¹¹⁶, snížila se minimální výše vstupní investice do fondů kvalifikovaných investorů na 1 mil. Kč z původních 100 tis. EUR, je-li proveden test vhodnosti, a částečně se transponovala novela účetní směrnice¹¹⁷ ve vztahu k emitentům, jejichž akcie nebo dluhopisy jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu. Byla zavedena nová hranice pro oznamování účasti na kótovaných společnostech ve výši 1 % s ohledem na srovnatelnou hranici v zákoně o obchodních korporacích.

Zákon novelizuje zákon o podnikání na kapitálovém trhu, zákon o dohledu v oblasti kapitálového trhu¹¹⁸, zákon o investičních společnostech a investičních fondech¹¹⁹, zákon o správních poplatcích¹²⁰ a zákon o daních z příjmů¹²¹.

Kapitálový trh II

Od roku 2015 probíhal legislativní proces návrhu zákona, kterým se mění zákon o podnikání na kapitálovém trhu a další související zákony. Návrh zákona obsahuje převážně změny, jimiž se sleduje implementace několika unijních předpisů na úseku kapitálového trhu, konkrétně směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID II), nařízení o trzích finančních nástrojů (MiFIR), nařízení o zneužívání trhu (MAR), směrnice o trestních sankcích za zneužívání trhu (CSMAD) a prováděcí směrnice Komise k nařízení, pokud jde o oznamování skutečných nebo možných porušení tohoto nařízení příslušným orgánům¹²².

Vláda návrh schválila dne 8. 6. 2016, Poslanecká sněmovna jej, jako sněmovní tisk 869, schválila dne 27. 4. 2017 a poté byl postoupen Senátu jako senátní tisk 126.

Účinnost zákona je navržena k 3. 1. 2018 s ohledem na posun účinnosti MiFID II a MiFIR a jejich prováděcích nařízení EU (původně měla být účinnost MiFID II a MiFIR 3. 1. 2017). S ohledem na účinnost nařízení MAR (3. 7. 2016) je u vybraných souvisejících novelizačních bodů stanovena účinnost třicátým dnem po vyhlášení tohoto zákona, tedy pravděpodobně v srpnu 2017. Dřívější účinnost je navrhována i u některých změn, které nesouvisí přímo s MiFID II a jde o národní úpravu nebo o upřesnění transpozice již dříve transponovaných směrnic.

veřejné nabídky nebo přijetí cenných papírů k obchodování a směrnice Evropské komise 2007/14/ES, kterou se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením směrnice 2004/109/ES (TD II).

¹¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/51/EU ze dne 16. 4. 2014, kterou se mění směrnice 2003/71/ES a 2009/138/ES a nařízení (ES) č. 1060/2009, (EU) č. 1094/2010 a (EU) č. 1095/2010 s ohledem na pravomoci Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) a Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy) (Omnibus II).

¹¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/91/EU ze dne 23. 7. 2014, kterou se mění směrnice 2009/65/ES o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP), pokud jde o činnost depozitářů, zásady odměňování a sankce (UCITS V).

¹¹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/760 ze dne 29. 4. 2015 o evropských fondech dlouhodobých investic (ELTIF).

¹¹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/95/EU ze dne 22. 10. 2014, kterou se mění směrnice 2013/34/EU, pokud jde o uvádění nefinančních informací a informací týkajících se rozmanitosti některými velkými podniky a skupinami.

¹¹⁸ Zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁹ Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁰ Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹²¹ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

¹²² Prováděcí směrnice Komise (EU) 2015/2392 ze dne 17. 12. 2015 k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014, pokud jde o oznamování skutečných nebo možných porušení tohoto nařízení příslušným orgánům.

V obecné rovině má navrhovaný právní rámec přispět k vyšší efektivitě a transparentnosti podnikání na úseku finančního trhu. V reakci na technický pokrok v této oblasti se zavádí nová obchodní platforma v podobě organizovaného obchodního systému (OTF), reguluje se vysokofrekvenční obchodování a nově se zavádí systémy pro uveřejňování a poskytování informací dle schváleného mechanismu. Úpravou informačních povinností uložených regulovaným subjektům a pravidel jednání se zákazníky se zvyšuje ochrana investorů. Zásadně přepracována je právní úprava investičních zprostředkovatelů. Novela také harmonizuje a modernizuje úpravu správního trestání.

Pozměňovací návrhy v Poslanecké sněmovně se především adaptují 3 nařízení – nařízení o transparentnosti obchodů zajišťujících financování a opětovného použití (SFTR)¹²³, nařízení o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou (PRIIPs) a nařízení o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách nebo k měření výkonnosti investičních fondů (BMR). Dále se provádí transpozice prováděcí směrnice Komise k nařízení MAR, pokud jde o oznamování skutečných nebo možných porušení tohoto nařízení příslušným orgánům. Dále se harmonizuje úprava kvalifikovaných účastí a provádí se do transpozice novely směrnice UCITS (UCITS V) a dále se provádí úprava Garančního fondu obchodníků s cennými papíry.

Návrhem zákona se mění zákon o podnikání na kapitálovém trhu, trestní řád¹²⁴, zákon o živnostenském podnikání¹²⁵, zákon o bankách, zákon o spořitelních a úvěrních družstvech, zákon o dohledu v oblasti kapitálového trhu, zákon o správních poplatcích, trestní zákoník¹²⁶, zákon o finančním zajištění¹²⁷ a zákon o investičních společnostech a investičních fondech.

Dluhopisy

V roce 2016 probíhaly legislativní práce na návrhu zákona, kterým se mění zákon o dluhopisech¹²⁸ a další související zákony. Návrh zákona zejména modernizuje stávající úpravu hypotečních zástavních listů a rozšiřuje ji i na jiné typy tzv. krytých dluhopisů. Nově se navrhuje vyloučit automatickou splatnost krytých dluhopisů v případě insolvence jejich emitenta (banky) a výslovně se řeší i otázka splátek hypotečních úvěrů, kterými jsou tyto kryté dluhopisy kryty. Návrh zákona dále řeší některé dílčí nedostatky dluhopisového práva, na které upozornila praxe, například absenci úpravy agenta pro zajištění, monitora krytého bloku, nuceného správce či absenci úpravy povinně konvertibilních dluhopisů (tzv. CoCos). Také se ve vztahu k insolvenčnímu řízení upřesňuje povaha majetku zákazníka a jeho vydání zákazníkům. Provádí se rovněž některá terminologická upřesnění. Předložený návrh zákona není transpoziční. Jedná se tedy o národní úpravu, která však zohledňuje existující právní předpisy EU. Návrh zákona byl dne 13. 3. 2017 schválen vládou, a poté postoupen Poslanecké sněmovně jako sněmovní tisk 1062.

Návrhem zákona se kromě zákona o dluhopisech mění i občanský soudní řád¹²⁹, zákon o stavebním spoření, zákon o Státním fondu rozvoje bydlení¹³⁰, zákon o podpoře výstavby družstevních bytů¹³¹, zákon o správních poplatcích, zákon o podnikání na kapitálovém trhu, insolvenční zákon¹³² a zákon o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

Investiční fondy

V roce 2016 probíhaly legislativní práce na návrhu novely nařízení vlády o investování investičních fondů¹³³. Návrh nařízení vlády má za cíl zatraktivnění fondového podnikání v ČR v reakci na praktické problémy zjištěné při jeho aplikaci. Zejména se ruší investiční limity pro fondy kvalifikovaných investorů. Ve vztahu k fondům

¹²³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2365 ze dne 25. 11. 2015 o transparentnosti obchodů zajišťujících financování a opětovného použití (SFTR).

¹²⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁵ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁷ Zákon č. 408/2010 Sb., o finančním zajištění, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁸ Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁰ Zákon č. 211/2000 Sb., o Státním fondu rozvoje bydlení a o změně zákona č. 171/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹³¹ Zákon č. 378/2005 Sb., o podpoře výstavby družstevních bytů ze Státního fondu rozvoje bydlení, a o změně zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.

¹³² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹³³ Nařízení vlády č. 243/2013 Sb., o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování, ve znění nařízení vlády č. 11/2014 Sb.

kolektivního investování se provádí některé terminologické změny a upřesňuje se transpozice, zejména s ohledem na přechodné šestiměsíční období při vzniku fondu. Dále se upřesňuje převzetí pravidel z obecných pokynů orgánů CESR a ESMA. Navrhuje se rovněž umožnit speciálním fondům investovat až 10 % svého majetku do fondů kvalifikovaných investorů. Návrh nařízení vlády byl dne 10. 4. 2017 schválen vládou a dne 28. 4. 2017 bylo publikováno ve Sbírce zákonů pod číslem 133/2017 Sb. Nabytí účinnosti je stanoveno na den 1 6. 2017.

Distribuce pojistných produktů

Vláda v únoru 2015 předložila Poslanecké sněmovně k projednání novelu zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí (ZPZ)¹³⁴. Návrh představoval komplexní novelizaci, jejímž cílem bylo posílení ochrany spotřebitele v sektoru, zefektivnění výkonu dohledu a zvýšení nároků na distributory pojistných produktů a služeb. Vzhledem k neshodě na potřebě a podobě regulace finančních vztahů vznikajících v distribuci životního pojištění byl v červenci 2015 zákon vládou ze sněmovního projednávání stažen. V březnu roku 2016 pak vláda Poslanecké sněmovně předložila dílčí novelu ZPZ, jejímž obsahem byla pouze úprava finančních vztahů v distribuci (regulace provizí a odkupného). Ta byla následně schválena jako zákon č. 295/2016 Sb. Ucelenou novou právní úpravu (zákon o distribuci pojištění a zajištění), transponující nově přijatou směrnici o distribuci pojištění IDD, předloží MF vládě v 1. pololetí roku 2017.

Distribuce úvěrů pro spotřebitele

Dne 1. 12. 2016 nabyl účinnosti zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru. Zákon představuje novou komplexní právní úpravu spotřebitelských úvěrů (nově včetně úvěrů na bydlení), transponuje příslušné evropské právní předpisy (MCD, CCD) a reaguje na vyskytující se tuzemské problémy ve sjednávání retailových úvěrových produktů. Zákon tak primárně posiluje ochranu spotřebitele v sektoru – zpřísňuje požadavky kladené na nebankovní poskytovatele a zprostředkovatele úvěrů, vytváří podmínky pro účinný dohled nad činností těchto osob a zlepšuje práva spotřebitelů vůči poskytovatelům a zprostředkovatelům úvěrů. Zákon proto například zavádí transparentnější způsob sdělování některých klíčových produktových informací, omezuje celkovou výši sankčních poplatků za prodlení se splácením, zlepšuje pozici osob usilujících o předčasné splacení úvěrového závazku apod. Některé delikty poskytovatelů úvěrů jsou spojené s citelnými sankcemi, které by měly mít odrazující účinek, a mělo by tím dojít k celkovému zlepšení poměrů v tomto dlouhodobě problematickém sektoru finančního trhu. Zásadní změnou institucionálního charakteru je sjednocení licenčních a dohledových pravomocí pod ČNB.

Penzijní reforma

Na konci roku 2015 byl schválen zákon č. 376/2015 Sb., o ukončení důchodového spoření a zákon č. 377/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření s účinností od 1. 1. 2016.

Ukončení důchodového spoření sledovalo roční cyklus placení pojistného na důchodové spoření. Od ledna 2016 bylo ukončeno placení pojistného na důchodové spoření, v červenci 2016 byla zahájena likvidace důchodových fondů a k vyplacení prostředků účastníků došlo do konce roku 2016.

Součástí zákona, kterým se měnily některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření, byly i dílčí změny ve III. pilíři, tj. v doplňkovém penzijním spoření. Ty se zejména týkají umožnění vstupu do systému i pro děti, uvolnění některých investičních limitů za účelem umožnění vyššího zhodnocení prostředků účastníků a osvobození penze vyplácené minimálně po dobu 10 let od daně z příjmů. Mezi další změny ve III. pilíři od roku 2017 patří zvýšení daňové podpory.

Nastavením III. pilíře se i nadále zabývala Odborná komise pro důchodovou reformu, která se věnovala převážně tématu možného zavedení povinných příspěvků zaměstnavatele pro tzv. namáhavá a riziková povolání.

Pojišťovnictví

V průběhu roku 2016 pokračovalo projednávání návrhu novely zákona o pojišťovnictví, kterým se do českého právního řádu implementuje směrnice Solventnost II. Průtahy s projednáváním návrhu zákona byly zapříčiněny rozsáhlou diskusí o regulaci odměn pojišťovacích zprostředkovatelů distribuujících produkty životního pojištění navrženou v novele zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí (ZPZ). Tato regulace sice neměla přímou vazbu na novelu zákona o pojišťovnictví, ale Poslanecká sněmovna hlasování o obou návrzích zákonů spojila. Návrh novely zákona o pojišťovnictví byl nakonec schválen 24. 8 2016 a ve

¹³⁴ Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí).

Sbírce zákonů byl zveřejněn pod číslem 304/2016 Sb., současně s prováděcími vyhláškami České národní banky č. 305/2016 Sb., č. 306/2016 Sb. a č. 307/2016 Sb.

Začátkem roku 2016 byl Legislativní radou vlády projednán návrh zákona, kterým se mění zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla¹³⁵ a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Návrh reagoval na rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 9. 2014 ve věci C-162/13 (Vnuk). Cílem bylo zajistit soulad vnitrostátní právní úpravy s právem EU. Mělo dojít k rozšíření povinného pojištění odpovědnosti z provozu vozidla i na jeho provoz mimo veřejné pozemní komunikace tak, aby toto pojištění pokrývalo jakékoli užití vozidla v souladu s jeho funkcí. Návrh novely nebyl vládou projednán a nyní se čeká na návrh změny příslušné evropské směrnice.

V průběhu roku 2016 MF aktivně spolupracovalo s MMR při implementaci směrnice o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách¹³⁶, a to v souvislosti s novou právní úpravou povinného pojištění cestovních kanceláří pro případ jejich úpadku. Tato navrhovaná právní úprava byla v únoru 2017 předložena k projednání vládě ČR.

Peněžní oběh

Dne 20. 8. 2015 byl schválen vládou a následně předložen do Poslanecké sněmovny vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti peněžního oběhu a devizového hospodářství a kterým se zrušuje devizový zákon¹³⁷. Návrh zákona byl přijat a publikován ve Sbírce zákonů jako zákon č. 323/2016 Sb., přičemž nabyl účinnosti dne 18. 10. 2016.

Zákon č. 323/2016 Sb. je především technickou novelou zákona o oběhu bankovek a mincí. Konkrétně se např. zjednodušuje postup při výměně nestandardně poškozených bankovek a mincí a snižují se požadavky na tzv. vkladové bankomaty tak, aby mohly podezřelé mince pouze odmítat a nemusely je zadržovat, což bylo technicky obtížně proveditelné.

Platební účty

Dne 24. 2. 2016 byl schválen vládou a následně předložen do Poslanecké sněmovny vládní návrh zákona, kterým se mění zákon o platebním styku¹³⁸ a dále související zákony. Důvodem předložení návrhu zákona byla transpozice směrnice o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky¹³⁹. Návrh zákona byl přijat a publikován ve Sbírce zákonů jako zákon č. 452/2016 Sb. Část zákona implementující nařízení o mezibankovních poplatcích a rozšiřující působnost finančního arbitra nabyla účinnosti dne 13. 1. 2017, část týkající se platebních účtů pak dne 1. 3. 2017.

Zákon přináší povinnost sjednocení terminologie platebního styku, pravidla pro provozování srovnávacích internetových stránek a povinné umožnění změny platebního účtu (tzv. switching). Zákon dále zavádí povinnost bank nabízet tzv. základní platební účet. Dalším důvodem předložení návrhu zákona je adaptace zákona o platebním styku na nařízení o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce.¹⁴⁰

V průběhu roku 2016 byl dále připravován návrh zákona o platebním styku, který nahradí stávající zákon o platebním styku. Důvodem pro přijetí tohoto zákona je především nutnost transpozice směrnice o platebních službách na vnitřním trhu (PSD II). Návrh zákona zvyšuje standardy bezpečnosti plateb a posiluje práva uživatelů platebních služeb v případě ztráty, odcizení nebo zneužití platebního prostředku a upravuje inovativní způsoby placení přes internet.

Vláda schválila návrh nového zákona o platebním styku na své schůzi dne 13. 3. 2017 a poté byl postoupen Poslanecké sněmovně jako sněmovní tisk 1059. Aby byla dodržena transpoziční lhůta, zákon by měl nabýt účinnosti nejpozději dne 13. 1. 2018.

¹³⁵ Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla).

¹³⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2302 ze dne 25. listopadu 2015 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU a o zrušení směrnice Rady 90/314/EHS.

¹³⁷ Zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁸ Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. 7. 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky.

¹⁴⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. 4. 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce.

9.5. Nelegislativní aktivity MF v oblasti finančního trhu

Finanční vzdělávání

MF je dle vládou schválené Národní strategii finančního vzdělávání orgánem státní správy odpovědným za oblast ochrany spotřebitele na finančním trhu a zajišťující finanční vzdělávání jako jeden z klíčových prvků ochrany spotřebitele. MF vede Pracovní skupinu pro finanční vzdělávání (PSFV), která je platformou pro výměnu zkušeností a názorů jejích členů. Jsou jimi zástupci veřejného sektoru (MF, MŠMT, další ministerstva a ČNB), zástupci profesních asociací působících na finančním trhu, subjekty realizující finančně vzdělávací projekty (neziskové organizace, spotřebitelská sdružení, dluhové poradny), zástupci akademické sféry a odborníci v oblasti vzdělávání. Členové PSFV se snaží najít společný postup při zvyšování finanční gramotnosti české populace. V roce 2016 se PSFV presenčně nesešla.

Revize Národní strategie finančního vzdělávání a souvisejících strategických dokumentů

V roce 2015 MF začala s revizí Národní strategie finančního vzdělávání. Do procesu revize spadá provedení měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace, jehož výsledky byly publikovány v roce 2016¹⁴¹. V průběhu roku 2016 byla svolána ad-hoc pracovní skupina pro kompetence, složená ze členů PSFV a dalších přizvaných odborníků, která revidovala standardy finanční gramotnosti, jež jsou podkladem pro vytvoření rámcových vzdělávacích programů na základních a středních školách. Jednání pokračovala i v roce 2017, přičemž probíhá připomínkové řízení. Konečná podoba standardů by měla být zveřejněna v 1. pololetí roku 2017.

V roce 2017 bude pokračovat revize Národní strategie finančního vzdělávání konzultací ohledně systému finančního vzdělávání v ČR, která bude podkladem pro revizi textu samotné strategie, jejíž další verze určí směřování zvyšování finanční gramotnosti v dalším období. Rovněž bude revidován další strategický dokument, Rámcová politika MF v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu.

Portál Proč se finančně vzdělávat?

MF průběžně spravuje rozcestníkový portál finančního vzdělávání a finanční gramotnosti „Proč se finančně vzdělávat?“ www.psfv.cz, který je určen široké laické i odborné veřejnosti. Portál na jednom místě shromažďuje informace o fungování a rizicích finančního trhu a o systému finančního vzdělávání v ČR i v zahraničí. Obsahem jsou mj. rodinné finance včetně tvorby domácího rozpočtu; struktura, instituce a produkty finančního trhu; řešení sporů, rady a návody zaměřené především na předlužení, oddlužení a exekuce; odkazy na zajímavé stránky s projekty, hrami a kalkulačkami v ČR i v zahraničí a kontakty na spotřebitelské a dluhové poradny, které poskytují zdarma pomoc v případě sporů s institucemi finančního trhu či např. při složité životní situaci.

Koncepce rozvoje kapitálového trhu v ČR a spolupráce se Světovou bankou a Evropskou komisí

Začátkem roku 2016 MF zpracovalo došlé připomínky k návrhům trhu ohledně připravovaného dokumentu s názvem „Koncepce rozvoje kapitálového trhu v ČR“, na které MF pracuje od března 2015 ve spolupráci s Asociací pro kapitálový trh ČR a dalšími zástupci trhu a zainteresovanými osobami. Následně MF připravilo vlastní verzi tohoto dokumentu, kterou v březnu 2016 rozeslalo k připomínkám a svolalo jednání pracovní skupiny. Protože většina obdržených připomínek směřovala do analytické části Koncepce, bylo rozhodnuto o spolupráci s Komisí a se Světovou bankou, aby tato analýza byla zpracována objektivně a umožnila snadné srovnání v mezinárodním měřítku. MF zadalo v říjnu 2016 Světové bance provést analýzu kapitálového trhu v ČR a identifikovat překážky jeho dalšího rozvoje. Projekt je financován Komisí v rámci programu Structural Reform Support Programme (SRSP), který má fungovat v letech 2017-2020. Světová banka za tímto účelem navštívila ČR v prosinci 2016 a v únoru 2017 a poslední návštěva je plánována na červen 2017. Během prvních dvou návštěv uskutečnila Světová banka více než 40 jednání se zástupci trhu i státních institucí. Zpráva z analýzy Světové banky by měla být hotova do konce července 2017. Spolupráce s Komisí i Světovou bankou by měla v rámci možností pokračovat i nadále.

Některé náměty věcného charakteru, které se v souvislosti s přípravou Koncepce objevily, byly zohledněny v aktuálně projednávaných legislativních návrzích, jiné se průběžně diskutují (např. osobní penzijní účet, vícestupňová evidence cenných papírů, zdaňování private equity fondů, rozvolnění investování penzijních fondů, podfondy podílových fondů či vyměnitelné dluhopisy pro společnosti s ručením omezeným). V návaznosti na přípravu Koncepce proběhly ve 2. pololetí roku 2016 schůzky cílené na jednotlivé otázky, například se zástupci crowdfundingových platforem ohledně potenciálu investičního crowdfundingu v ČR, se zástupci penzijních společností ohledně toho, jak jsou v zahraničí penzijní fondy důležité pro kapitálový trh

¹⁴¹ <http://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti>.

a jakým překážkám v tomto ohledu aktuálně čelí české penzijní fondy, a také s Exekutorskou komorou za účasti zástupců trhu (všechny dotčené asociace a subjekty) ohledně poskytování informací exekutorům finančními institucemi. Průběžně byly také se zainteresovanými osobami diskutovány návrhy obsažené v projednávaných legislativních návrzích. Poznatky z diskusí o rozvoji kapitálového trhu v ČR jsou využívány i při diskusích na úrovni EU, zejména v rámci projektu Unie kapitálových trhů (Capital Markets Union).

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1.1: Meziroční růst reálného HDP	6
Tabulka 1.2: Základní makroekonomické a fiskální ukazatele ČR	7
Tabulka 1.3: Základní ukazatele vnějších vztahů ČR	7
Tabulka 1.4: Indexy spotřebitelských cen sledovaných ekonomik	8
Tabulka 1.5: Hlavní úrokové sazby centrálních bank	8
Tabulka 1.6: Průměrný kurz koruny k hlavním a regionálním měnám	11
Tabulka 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu	12
Tabulka 4.1: Počty subjektů poskytujících služby na finančním trhu	15
Tabulka 4.2: Počet subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu	16
Tabulka 4.3: Základní ukazatele FPV	17
Tabulka 4.4: Počet zahájených řízení v jednotlivých letech	18
Tabulka 4.5: Výsledek hospodaření před zdaněním finančních institucí	19
Tabulka 4.6: Průměrný přepočtený počet zaměstnanců finančních institucí	19
Tabulka 5.1: Základní ukazatele bankovního sektoru	22
Tabulka 5.2: Vybrané položky výkazu zisku a ztráty bankovního sektoru	26
Tabulka 5.3: Poměrové ukazatele zisku bankovního sektoru	27
Tabulka 5.4: Úrokové sazby ČNB	28
Tabulka 5.5: Průměrná úroková sazba	29
Tabulka 5.6: RPSN nových korunových úvěrů poskytnutých bankami	29
Tabulka 5.7: Rozdělení vkladů a úvěrů u bank dle sektorového hlediska	30
Tabulka 5.8: Nově poskytnuté hypoteční úvěry podle účelu pořízení	33
Tabulka 5.9: Celkový objem nesplacených hypotečních úvěrů podle účelu pořízení	33
Tabulka 5.10: Hypoteční úvěry (HÚ) podle fixace úrokové sazby	34
Tabulka 5.11: Doporučené hodnoty LTV pro hypoteční úvěry na pořízení bytové nemovitosti	36
Tabulka 5.12: Přehled využívaných úvěrových ukazatelů (v různé formě závaznosti) ve vybraných zemích v roce 2016	36
Tabulka 5.13: Hlavní ukazatele stavebního spoření	38
Tabulka 5.14: Základní ukazatele sektoru družstevních záložen	41
Tabulka 5.15: Struktura aktiv sektoru zprostředkovatelů financování aktiv dle segmentů	43
Tabulka 5.16: Struktura půjček sektoru zprostředkovatelů financování aktiv dle segmentů	44
Tabulka 6.1: Hodnoty globálních akciových indexů	45
Tabulka 6.2: Výnosy desetiletých státních dluhopisů	48
Tabulka 6.3: Hodnoty indexů PX, PX-TR a PX-GLOB	49
Tabulka 6.4: Konstituenti indexu PX	50
Tabulka 6.5: Objem burzovních obchodů na BCPP	50
Tabulka 6.6: Objem mimoburzovních obchodů na BCPP	51
Tabulka 6.7: Počty registrovaných emisí na BCPP	51
Tabulka 6.8: Objem burzovních obchodů na RM-Systému	51
Tabulka 6.9: Objem obchodů na PXE	52
Tabulka 6.10: Vybrané ukazatele sektoru OCP	53
Tabulka 6.11: Struktura obhospodařovaných prostředků	54
Tabulka 6.12: Ukazatele obchodů sektoru OCP	54
Tabulka 6.13: Objem spravovaného majetku ve finančních skupinách AKAT	55
Tabulka 6.14: Prostředky podílových fondů dle domicilu a dle druhu fondu	56
Tabulka 7.1: Hlavní ukazatele pojistného trhu	59
Tabulka 7.2: Počty zprostředkovatelů podle postavení (kategorií)	61
Tabulka 8.1: Počet fondů jednotlivých penzijních společností v rámci II. a III. pilíře	63
Tabulka 8.2: Vybrané ukazatele sektoru penzijních společností	64
Tabulka 8.3: Počet účastníků ve III. pilíři dle věku	66
Tabulka 8.4: Průměrná výše měsíčních příspěvků v transformovaných (TF) a účastnických (ÚF) fondech	68
Tabulka P2.1: Úvěry podle druhového hlediska	111
Tabulka P2.2: Základní ukazatele vývoje stavebního spoření v ČR	112
Tabulka P2.3: Alokace aktiv penzijních fondů	113
Tabulka P2.4: Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění v transformovaných fondech	113
Tabulka P2.5: Základní ukazatele vývoje doplňkového penzijního spoření v účastnických fondech	114

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1.1: Denní kurzy vyhlášené centrální bankou a měsíční výše devizových intervencí.....	10
Graf 1.2: Obraty obchodů a významnost měn na devizových trzích (data k dubnu daného roku).....	11
Graf 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu.....	12
Graf 3.1: Struktura úspor domácností	14
Graf 5.1: Celkový kapitálový poměr a čisté úrokové výnosy z aktiv.....	21
Graf 5.2: Poměr bankovních klientských vkladů ke klientským úvěrům ve vybraných státech EU (konec roku 2016)	23
Graf 5.3: Úvěry v selhání dle rizikovosti	24
Graf 5.4: Podíl úvěrů v selhání dle klientských segmentů.....	25
Graf 5.5: Rentabilita vlastního kapitálu Tier 1.....	28
Graf 5.6: RPSN nových korunových úvěrů poskytnutých bankami	29
Graf 5.7: Celkové zadlužení domácností	31
Graf 5.8: Objem zadlužení domácností ve vybraných zemích EU vzhledem k HDP	32
Graf 5.9: Struktura hypotečních úvěrů na pořízení bytové a nebytové nemovitosti	34
Graf 5.10: Vybrané úrokové sazby	35
Graf 5.11: Počet smluv o stavebním spoření	37
Graf 5.12: Naspořená částka a podíl objemu vkladů po vázací době.....	38
Graf 5.13: Objem úvěrů v sektoru stavebního spoření	38
Graf 5.14: Nové úvěry v sektoru stavebního spoření.....	39
Graf 5.15: Úrokové sazby z nově uzavřených úvěrů na bydlení domácností	39
Graf 5.16: Podíly nových úvěrů na bydlení poskytnutých bankami a stavebními spořitelny domácnostem ..	40
Graf 5.17: Celkově vyplacená státní podpora	40
Graf 5.18: Bilanční suma, výše přijatých vkladů a výše poskytnutých úvěrů a pohledávek.....	42
Graf 6.1: Emisní činnost na světových akciových trzích	46
Graf 6.2: Hlavní světové akciové indexy.....	46
Graf 6.3: Výkonnost významných indexů burz členských států a nečlenských států EU	47
Graf 6.4: Emisní činnost na světových dluhopisových trzích	48
Graf 6.5: Denní hodnoty indexu PX.....	49
Graf 6.6: Objem dlouhodobých dluhopisů emitovaných domácími nefinančními podniky.....	52
Graf 6.7: Rozdělení investic do podílových fondů dle domicilu	55
Graf 6.8: Struktura investičních fondů	56
Graf 7.1: Objem hrubého předepsaného pojistného	57
Graf 7.2: Počet pojišťovacích zprostředkovatelů	60
Graf 8.1: Prostředky a počet účastníků ve III. pilíři	65
Graf 8.2: Přijaté a vyplacené prostředky v transformovaných a účastnických fondech	66
Graf 8.3: Struktura účastníků dle věku v transformovaných a účastnických fondech	67
Graf 8.4: Počet smluv ve III. pilíři, na které přispíval účastníkům zaměstnavatel	68
Graf 8.5: Výše státních příspěvků a výše prům. účast. příspěvku v transformovaných a účastnických fondech	69
Graf 8.6: Podíly smluv ve III. pilíři s žádným, částečným, nebo maximálním státním příspěvkem (SP)	69
Graf 8.7: Objem prostředků v jednotlivých typech účastnických fondů	71
Graf 8.8: Struktura aktiv transformovaných fondů a struktura dluhopisů v transformovaných fondech dle emitenta	71
Graf 8.9: Struktura aktiv účastnických fondů a struktura dluhopisů v účastnických fondech dle emitenta	72

SEZNAM SCHÉMÁT

Schéma 8.1: Struktura penzijního systému od roku 2013	62
Schéma 9.1: Základní struktura evropských institucí v souvislosti s legislativním procesem	73

SEZNAM BOXŮ

Box 1.1: Jednostranný kurzový závazek a devizové intervence	10
Box 1.2: Statistika využití měn na devizových trzích	11
Box 5.1: Omezení zdrojů systémového rizika spojeného s trhy nemovitostí.....	35
Box 5.2: Popis novely zákona o spořitelních a úvěrních družstvech	42

SEZNAM ZKRATEK

ABCP	Asset-Backed Commercial Paper (cenný papír zajištěný aktivy)
AIFMD	Alternative Investment Fund Managers Directive (Směrnice o správcích alternativních investičních fondů)
AKAT	Asociace pro kapitálový trh
APS ČR	Asociace penzijních společností České republiky
ARAD	Databáze časových řad ČNB
b.b.	bazický bod
BCPP	Burza cenných papírů Praha
BEPS	Base Erosion and Profit Shifting (opatření proti snižování daňového základu a přesouvání zisků)
BIS	Bank for International Settlements (Banka pro mezinárodní vypořádání)
BMR	Benchmarks Regulation (Nařízení o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách nebo k měření výkonnosti investičních fondů)
BRRD	Bank Recovery and Resolution Directive (Směrnice o ozdravných postupech a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků)
BSR	Regulation on Bank Structure (Návrh nařízení o strukturálních opatřeních zvyšujících odolnost úvěrových institucí EU)
BÚ	běžný účet
CCD	Consumer Credit Directive (Směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru)
CCI	Core Credit Institutions (základní úvěrové instituce dle vymezení bankovních skupin BSR)
CCP	Central Counterparty Clearing House (ústřední protistrana)
CCPRR	Central Counterparties Recovery and Resolution Proposal (Návrh nařízení o ozdravných postupech a řešení krize ústředních protistran)
CEGBPI	Commission Expert Group on Banking, Payments and Insurance (expertní skupina)
CFM	Committee for Financial Markets (Výbor pro finanční trhy)
CMU	Capital Markets Union (Unie kapitálových trhů)
CNAV MMFs	Constant Net Asset Value Money Market Funds (fondy peněžního trhu s konstantní hodnotou aktiv)
CNY	čínské renmimbi - mezinárodní kód měny
COREPER	Comité des Représentants Permanents (Výbor stálých zástupců)
CP	cenný papír
CPI	Consumer Price Index (Index spotřebitelských cen)
CRD	Capital Requirements Directive (Směrnice o kapitálových požadavcích)
CRDWG	Capital Requirement Directive Working Group (Pracovní skupina ke směrnici CRD)
CRR	Capital Requirements Regulation (Nařízení o kapitálových požadavcích)
CSDR	Central Securities Depositories Regulation (Nařízení o centrálních depozitářích cenných papírů)
CSMAD	Directive on Criminal Sanctions for Market Abuse (Směrnice o zneužívání trhu)
CZK	koruna česká – mezinárodní kód měny
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČS	Česká spořitelna, a.s.
ČSOB	Československá obchodní banka, a.s.
ČSÚ	Český statistický úřad
D03	Pracovní skupina pro finanční služby
DG FISMA	The Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union (Generální ředitelství pro finanční stabilitu, finanční služby a unii kapitálových trhů)
DGSD	Deposit Guarantee Schemes Directive (Směrnice o systémech pojištění vkladů)
DPS	doplňkové penzijní spoření
DSTI	Debt service-to-income (úvěrový ukazatel poměřující náklady na obsluhu dluhu a čisté příjmy)
DTI	Debt-to-income (úvěrový ukazatel poměřující zadlužení a roční čisté příjmy)
EBA	European Banking Authority (Evropský orgán pro bankovníctví)

EBC	European Banking Committee (Evropský bankovní výbor)
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Evropská banka pro obnovu a rozvoj)
ECB	European Central Bank (Evropská centrální banka)
ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council (Rada ministrů hospodářství a financí členských zemí EU)
ECON	Committee on Economic and Monetary Affairs (Hospodářský a měnový výbor)
ECSF	European Crowdfunding Stakeholders Forum (evropské fórum)
EDIS	European Deposit Insurance Scheme (Evropský systém pojištění vkladů)
EFC	Economic and Financial Committee (Hospodářský a finanční výbor)
EFCC	European Financial Conglomerates Committee (Výbor pro finanční konglomeráty)
EGESC	Expert Group of the European Securities Committee (expertní skupina Evropského výboru pro cenné papíry)
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIB	Evropská investiční banka
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)
EIOPC	European Insurance and Occupational Pensions Committee (Evropský výbor pro pojišťovny a zaměstnanecké penzijní fondy)
ELTIF	European Long Term Investment Funds (Evropský fond dlouhodobých investic)
EMIR	European Market Infrastructure Regulation (Nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů)
EMU	Economic and Monetary Union (hospodářská a měnová unie)
ES	Evropské společenství
ESC	European Securities Committee (Evropský výbor pro cenné papíry)
ESCB	European System of Central Banks (Evropský systém centrálních bank)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Evropský orgán dohledu pro cenné papíry a trhy)
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropská rada pro systémová rizika)
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EUR	euro (měna eurozóny) - mezinárodní kód měny
EuSEF	European Social Entrepreneurship Funds Regulation (Nařízení o evropských fondech sociálního podnikání)
EURIBOR	Euro Interbank Offered Rate (průměrná mezibankovní sazba bank eurozóny)
EuVECA	European Venture Capital Funds Regulation (Nařízení o evropských fondech rizikového kapitálu)
FA	Finanční arbitr
Fed	Federal Reserve System (Centrální banka USA)
FO	fyzická osoba
FPV	Fond pojištění vkladů
FSB	Financial Stability Board (Rada pro finanční stabilitu)
FSC	Financial Services Committee (Výbor pro finanční služby)
FŘK	Fond pro řešení krize
FTT	Financial Transaction Tax (daň z finančních transakcí)
G20	Skupina největších ekonomik světa představovaná ministry financí a guvernéry centrálních bank
GBP	britská libra - mezinárodní kód měny
GEGMCD	Government Expert Group on Mortgage Credit Directive (vládní expertní skupina)
GEGRFS	Government Expert Group on Retail Financial Services (vládní expertní skupina)
GFOCP	Garanční fond obchodníků s cennými papíry
GSFT	Garanční systém finančního trhu
HDP	hrubý domácí produkt
HFT	High-frequency Trading (vysokofrekvenční obchodování)
HICP	Harmonized Indices of Consumer Prices (Harmonizovaný index spotřebitelských cen)
HÚ	hypoteční úvěr
HUF	maďarský forint – mezinárodní kód měny
IAA	Internal Assessment Approach (interní přístup k posuzování rizikivosti expozic)

IBRD	International Bank for Reconstruction and Development (Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj)
IDD	The Insurance Distribution Directive (Směrnice o distribuci pojištění)
IMD	Insurance Mediation Directive (Směrnice o zprostředkování pojištění)
INFE	International Network on Financial Education (Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání)
IORP II	Directive on Institutions for Occupational Retirement Provision (Směrnice o činnostech institucí zaměstnaneckého pojištění a dohledu nad nimi)
IPPC	Insurance and Private Pensions Committee
JPY	japonský jen - mezinárodní kód měny
KB	Komerční banka, a.s.
LCR	Liquidity Coverage Ratio (ukazatel likvidního krytí)
LIBOR	London Interbank Offered Rate (průměrná mezibankovní sazba předních londýnských bank)
LTV	Loan-to-value (úvěrový ukazatel poměřující výši úvěru a hodnotu nemovitosti)
MAD	Market Abuse Directive (Směrnice o obchodování zasvěčených osob a manipulaci s trhem)
MAR	Market Abuse Regulation (Nařízení o obchodování zasvěčených osob a manipulaci s trhem)
MCD	Mortgage Credit Directive (Návrh směrnice o smlouvách o úvěru na bydlení)
MDA	Maximum Distributable Amount (nejvyšší rozdělitelná částka)
MF	Ministerstvo financí ČR
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive (Směrnice o trzích finančních nástrojů)
MiFIR	Regulation on Markets in Financial Instruments (Nařízení o trzích finančních nástrojů)
MIFR	Interchange Fees Regulation (Nařízení Evropského parlamentu a Rady o mezibankovních poplatcích za platební transakce založené na kartách)
MMFs	Money Market Funds (fondy peněžního trhu)
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MV	Ministerstvo vnitra ČR
n/a	nedostupné nebo nelze aplikovat
OCP	Obchodník s cennými papíry
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OEEC	Organisation for European Economic Co-operation (Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci)
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries (Organizace zemí vyvážejících ropu)
OTC	over-the-counter (mimoburzovní vypořádání obchodů)
OTF	Organised Trading Facility (Organizovaný obchodní systém)
p.a.	per annum (za rok)
p.b.	procentní bod
PLN	polský zlotý – mezinárodní kód měny
PO	právnícká osoba
Pozn.	poznámka
PP	penzijní připojištění
PRIBOR	Prague InterBank Offered Rate (průměrná sazba na českém mezibankovním trhu)
PRIIPs	Packaged Retail and Insurance-based Investment Products Regulation (Nařízení o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou)
PS	pojistná smlouva, případně pracovní skupina
PSD II	Payment Service Directive (Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu)
PSFV	Pracovní skupina pro finanční vzdělávání
PX	hlavní index BCPP
PXE	Power Exchange Central Europe
PX-GLOB	index BCPP se širokouází
PX-TR	index BCPP zohledňující dividendy (Total Return)
RM-S	RM-Systém
RPSN	Roční procentní sazba nákladů
RRM	Risk Reduction Measures (balíček pěti legislativních návrhů Komise ke snížení rizik a posílení bankovního sektoru v EU)

RUB	ruský rubl - mezinárodní kód měny
SFTR	Transparency of Securities Financing Transactions Regulation (Nařízení o hlášení a transparentnosti obchodů uzavíraných za účelem financování obchodů s finančními nástroji a s komoditami)
SMEs	Small and Medium Enterprises (malé a střední podniky)
SP	státní příspěvek
SRM	Single Resolution Mechanism (Jednotný mechanismus pro řešení krizí)
SSM	Single Supervisory Mechanism (Jednotný mechanismus dohledu)
STS	Simple, Transparent and Standardised Securitization (jednoduchá, transparentní a standardizovaná sekuritizace)
TBTF	too-big-to-fail
TD II	Transparency Directive (tzv. transparentční směrnice)
TE	Trading Entities (obchodní subjekty dle vymezení bankovních skupin BSR)
TF	transformovaný fond
TLAC	Total Loss-Absorbing Capacity (kapacita bank absorbovat ztráty)
TPP	Third Party Provider (poskytovatel platebních služeb jednajících jako třetí strana)
TREA	Total Risk Exposure Amount (celkový objem rizikových expozic)
UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities Directive (Směrnice o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů)
ÚF	účastnický fond
USA	Spojené státy americké
USD	americký dolar – mezinárodní kód měny
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
WPPP	Working Party on Private Pensions (pracovní skupina)
ZPZ	Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí

PŘÍLOHA 1: LEGISLATIVA FINANČNÍHO TRHU

Legislativa ČR a EU doznala v roce 2016 v oblasti finančního trhu následujících úprav:

P1.1. Průřezové předpisy v oblasti finančního trhu

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2016:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2340 ze dne 14. 12. 2016, kterým se mění nařízení (EU) č. 1286/2014 o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou, pokud jde o datum použitelnosti;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1434 ze dne 14. 12. 2015, kterým se opravuje nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2015/63, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o příspěvky předem do mechanismů financování k řešení krizí;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/451 ze dne 16. 12. 2015, kterým se stanoví zásady a kritéria pro investiční strategii Jednotného fondu pro řešení krizí a pravidla pro jeho správu;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/778 ze dne 2. 2. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o okolnosti a podmínky, za nichž lze úplně nebo částečně odložit úhradu mimořádných následných příspěvků, o kritéria pro určení činností, služeb a operací v souvislosti se zásadními funkcemi a o kritéria pro určení oborů podnikání a souvisejících služeb v souvislosti s hlavními liniemi podnikání;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/860 ze dne 4. 2. 2016, kterým se dále upřesňují určité okolnosti, za nichž je nutné vyloučení z výkonu pravomocí k odpisu nebo konverzi podle čl. 44 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1075 ze dne 23. 3. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o regulační technické normy upřesňující obsah ozdravných plánů, plánů řešení krize a skupinových plánů řešení krize, minimální kritéria, která má příslušný orgán posoudit v souvislosti s ozdravnými plány a skupinovými ozdravnými plány, podmínky vnitroskupinové finanční podpory, požadavky na nezávislé odhadce, smluvní uznání pravomocí k odpisu a konverzi, postupy a obsah požadavků na oznamování a oznámení o pozastavení, jakož i běžné fungování kolegií k řešení krize;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1400 ze dne 10. 5. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o regulační technické normy, jimiž se upřesňují minimální prvky plánu reorganizace podnikatelské činnosti a minimální obsah zpráv o pokroku při provádění tohoto plánu;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1401 ze dne 23. 5. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků, pokud jde o regulační technické normy pro metodiky a zásady týkající se ocenění závazků vzniklých z derivátů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1450 ze dne 23. 5. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o regulační technické normy upřesňující kritéria týkající se metodiky pro stanovení minimálního požadavku na kapitál a způsobilé závazky;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1712 ze dne 7. 6. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků, pokud jde o regulační technické normy, které specifikují minimální soubor informací o finančních smlouvách, které by měly být obsaženy v podrobných záznamech, a okolnosti, za kterých by měl být požadavek uložen;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/911 ze dne 9. 6. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o dohody o vnitroskupinové finanční podpoře podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků, v souvislosti s popisem formy a obsahu uvedených dohod;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/962 ze dne 16. 6. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o jednotné formáty, vzory a definice, podle nichž příslušné orgány a orgány příslušné k řešení krize zjišťují a Evropskému orgánu pro bankovníctví předávají informace podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU;

- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1066 ze dne 17. 6. 2016, kterým se podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postupy, standardní formuláře a vzory k poskytování informací pro účely plánů řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků.
- 2) Přípravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2016) a další iniciativy Komise:**
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 15. 6. 2016, kterým se na období let 2017-2020 zřizuje program Unie na podporu zvláštních činností na zvýšení zapojení spotřebitelů a ostatních koncových uživatelů finančních služeb do tvorby politik Unie v oblasti finančních služeb;
 - Návrh nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) ze dne 7. 2. 2017, o třídách ujednání, které mají být chráněny při částečném převodu majetku podle článku 76 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU;
 - Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. 11. 2016, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o pořadí nezajištěných dluhových nástrojů v insolvenční hierarchii;
 - Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. 11. 2016, kterou se mění směrnice 2014/59/EU, pokud jde o schopnost úvěrových institucí a investičních podniků absorbovat ztráty a schopnost rekapitalizace, a kterou se mění směrnice 98/26/ES, 2002/47/ES, 2012/30/EU, 2011/35/EU, 2005/56/ES, 2004/25/ES a 2007/36/ES.
- 3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2016:**
- Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (účinnost od 1. 1. 2016);
 - Zákon č. 375/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a v souvislosti s úpravou systému pojištění vkladů (účinnost od 1. 1. 2016);
 - Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (účinnost od 1. 12. 2016);
 - Zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru (účinnost od 1. 12. 2016).
- 4) Přípravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2016):**
- Zákon č. 368/2016 Sb., ze dne 19. 10. 2016, kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (účinnost od 1. 1. 2017);
 - Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (předpokládaná účinnost ve 2. pololetí 2017).
- 5) Sekundární legislativa:**
- Vyhláška č. 381/2016 Sb., o žádostech, opatřeních a předkládání výkazů podle zákona o spotřebitelském úvěru (účinnost od 1. 12. 2016);
 - Vyhláška č. 384/2016 Sb., o odborné způsobilosti pro distribuci spotřebitelského úvěru (účinnost od 1. 12. 2016).

P1.2. Legislativa v oblasti kapitálového trhu

- 1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2016:**
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011 ze dne 8. 6. 2016 o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách nebo k měření výkonnosti investičních fondů, a o změně směrnic 2008/48/ES a 2014/17/EU a nařízení (EU) č. 596/2014 (BMR);
 - Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/908 ze dne 26. 2. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014, pokud jde o stanovení regulačních technických norem týkajících se kritérií, postupu a požadavků pro zavedení uznávaného tržního postupu a požadavků na jeho zachování, ukončení nebo změnu podmínek jeho uznání;
 - Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/909 ze dne 1. 3. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014, pokud jde o regulační technické normy pro obsah oznámení, která mají být předkládána příslušným orgánům, a sestavování, zveřejňování a vedení seznamu oznámení;

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1052 ze dne 8. 3. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014, pokud jde o regulační technické normy pro podmínky vztahující se na programy zpětného odkupu a stabilizační opatření;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/957 ze dne 9. 3. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014, pokud jde o regulační technické normy pro vhodná opatření, systémy a postupy a rovněž vzory oznámení, které se mají používat k prevenci, odhalování a oznamování zneužívání trhu či podezřelých pokynů nebo obchodů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/958 ze dne 9. 3. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014, pokud jde o regulační technické normy, kterými se stanoví technická opatření pro objektivní předkládání investičních doporučení nebo jiných informací doporučujících či navrhuje investiční strategii a pro uveřejňování konkrétních zájmů nebo upozorňování na střety zájmů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/960 ze dne 17. 5. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014, pokud jde o regulační technické normy pro vhodná opatření, systémy a postupy pro účastníky trhu zpřístupňující vnitřní informace, kteří provádějí sondování trhu;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/2020 ze dne 26. 5. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy pro kritéria k určení toho, zda by deriváty podléhající povinnosti clearingů měly podléhat obchodní povinnosti;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/2021 ze dne 2. 6. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy přístupu ve vztahu k referenčním hodnotám;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/2022 ze dne 14. 7. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014, pokud jde o regulační technické normy týkající se informací v souvislosti s registrací podniků ze třetích zemí a formátu informací, které mají být poskytnuty zákazníkům;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/523 ze dne 10. 3. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o formát a vzor pro oznamování a zveřejňování obchodů osob s řídicí pravomocí v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/378 ze dne 11. 3. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o časové rozvržení, formát a vzor pro podávání oznámení příslušným orgánům podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/959 ze dne 17. 5. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy pro sondování trhu, pokud jde o systémy a vzory oznámení, které mají používat účastníci trhu zpřístupňující vnitřní informace, a o formát záznamů v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/824 ze dne 25. 5. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o obsah a formát popisu fungování mnohostranných obchodních systémů a organizovaných obchodních systémů a oznámení Evropskému orgánu pro cenné papíry a trhy podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1055 ze dne 29. 6. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o technické prostředky pro vhodné zveřejňování vnitřních informací a odklad zveřejnění vnitřních informací v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1368 ze dne 11. 8. 2016, kterým se stanoví seznam referenčních hodnot s kritickým významem používaných na finančních trzích podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/1011;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1034 ze dne 23. 6. 2016, kterou se mění směrnice 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů.

2) Přípravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2016) a další iniciativy Komise:

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/565 ze dne 25. 4. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o organizační požadavky a provozní podmínky investičních podniků a o vymezení pojmů pro účely zmíněné směrnice;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/567 ze dne 18. 5. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014, pokud jde o definice, transparentnost, kompresi portfolia a dohledová opatření v oblasti zásahů u produktů a pozic;

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/566 ze dne 18. 5. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy pro poměr mezi neprovedenými pokyny a obchody s cílem zabránit vytváření podmínek narušujících řádné fungování trhu;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/568 ze dne 24. 5. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy pro přijímání finančních nástrojů k obchodování na regulovaných trzích;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/569 ze dne 24. 5. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy pro pozastavení obchodování s finančními nástroji a jejich stažení z obchodování;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/570 ze dne 26. 5. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy pro určení trhu významného z hlediska likvidity ve vztahu k oznamování dočasného zastavení obchodování;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/582 ze dne 29. 6. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy pro kritéria k určení toho, zda by deriváty podléhající povinnosti clearingů měly podléhat obchodní povinnosti;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/572 ze dne 2. 6. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy upřesňující nabízené předobchodní a poobchodní údaje a úroveň členění údajů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/571 ze dne 2. 6. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o regulační technické normy týkající se povolování, organizačních požadavků a uveřejňování obchodů pro poskytovatele služeb hlášení údajů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/573 ze dne 6. 6. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy pro požadavky na zajištění spravedlivých a nediskriminačních služeb společného umístění a struktur poplatků;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/574 ze dne 7. 6. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o regulační technické normy týkající se míry přesnosti obchodních hodin;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/575 ze dne 8. 6. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy týkající se údajů o kvalitě provádění obchodů, které mají zveřejňovat místa provádění;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/576 ze dne 8. 6. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o regulační technické normy týkající se každoročního zveřejňování informací o totožnosti míst provádění a kvalitě provádění investičními podniky;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/579 ze dne 13. 6. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy týkající se derivátových smluv s přímým, podstatným a předvídatelným dopadem v Unii a předcházení vyhýbání se pravidlům a povinnostem;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/577 ze dne 13. 6. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy týkající se mechanismu objemového stropu a poskytování informací pro účely transparentnosti a jiných výpočtů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/578 ze dne 13. 6. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy stanovující požadavky na dohody o tvorbě trhu a režimy tvorby trhu;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/580 ze dne 24. 6. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014, pokud jde o regulační technické normy pro uchovávání příslušných údajů o pokynech týkajících se finančních nástrojů;

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/581 ze dne 24. 6. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014, pokud jde o regulační technické normy týkající se přístupu ke clearingů prostřednictvím obchodních systémů a ústředních protistran;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/585 ze dne 14. 7. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014, pokud jde o regulační technické normy pro standardy a formáty referenčních údajů o finančním nástroji a technická opatření ve vztahu k mechanismům, které mají Evropský orgán pro cenné papíry a trhy a příslušné orgány vytvořit;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/587 ze dne 14. 7. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy týkající se požadavků na transparentnost pro obchodní systémy a investiční podniky v souvislosti s akciemi, cennými papíry nahrazujícími jiné cenné papíry, fondy obchodovanými v obchodním systému, certifikáty a jinými podobnými finančními nástroji a regulační technické normy týkající se povinnosti provádět obchody s určitými akciemi v obchodním systému nebo prostřednictvím systematického internalizátora;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/583 ze dne 14. 7. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů, pokud jde o regulační technické normy týkající se požadavků na transparentnost pro obchodní systémy a investiční podniky v souvislosti s dluhopisy, strukturovanými finančními produkty, povolenkami na emise a deriváty;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/588 ze dne 14. 7. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o regulační technické normy týkající se režimu kroků kotace pro akcie, cenné papíry nahrazující jiné cenné papíry a fondy obchodované v obchodním systému;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/584 ze dne 14. 7. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o regulační technické normy upřesňující organizační požadavky na obchodní systémy;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/589 ze dne 19. 7. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o regulační technické normy upřesňující organizační požadavky na investiční podniky zabývající se algoritmickým obchodováním;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/590 ze dne 28. 7. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014, pokud jde o regulační technické normy pro hlášení obchodů příslušným orgánům;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/592 ze dne 1. 12. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o regulační technické normy upřesňující kritéria k určení toho, kdy je činnost považována za doplňkovou k hlavní podnikatelské činnosti;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/591 ze dne 1. 12. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o regulační technické normy pro uplatňování limitů pozic na komoditní deriváty;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 14. 7. 2016, kterým se mění nařízení (EU) č. 345/2013 o evropských fondech rizikového kapitálu a nařízení (EU) č. 346/2013 o evropských fondech sociálního podnikání;
- Směrnice Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/593 ze dne 7. 4. 2016 kterou se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o ochranu finančních nástrojů a peněžních prostředků patřících zákazníkům, povinnosti při řízení produktů a pravidla vztahující se na poskytování nebo přijímání poplatků, provizí nebo jiných peněžních či nepeněžních výhod.

3) **Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2016:**

- Zákon č. 148/2016 Sb., ze dne 20. 4. 2016, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (účinnost od 1. 6. 2016).

4) **Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2016):**

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dělená účinnost - předpokládaná účinnost v srpnu 2017 a 3. 1. 2018, tzv. MiFID II novela);
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (předpokládaná účinnost 1. 1. 2018).

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška č. 52/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 244/2013 Sb., o bližší úpravě některých pravidel zákona o investičních společnostech a investičních fondech (účinnost od 1. 3. 2016);
- Vyhláška č. 158/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 6. 2016);
- Vyhláška č. 159/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 234/2009 Sb., o ochraně proti zneužívání trhu a transparenci, ve znění vyhlášky č. 191/2011 Sb., a o zrušení vyhlášky č. 114/2006 Sb., o poctivé prezentaci investičních doporučení (účinnost od 1. 6. 2016);
- Nařízení vlády č. 133/2017 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 243/2013 Sb., o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování, ve znění nařízení vlády č. 11/2014 Sb. (účinnost od 1. 6. 2017).

P1.3. Legislativa v oblasti bankovníctví, stavebního spoření a družstevních záložen

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2016:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1014 ze dne 8. 6. 2016, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013, pokud jde o výjimky pro obchodníky s komoditami;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/861 ze dne 18. 2. 2016, kterým se opravuje nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 528/2014, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy pro rizika opcí jiná než rizika delta v rámci standardizovaného přístupu k tržním rizikům, a kterým se opravuje nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 604/2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU, pokud jde o regulační technické normy týkající se kvalitativních a vhodných kvantitativních kritérií k určení kategorií zaměstnanců, jejichž pracovní činnosti mají podstatný vliv na rizikový profil instituce;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1608 ze dne 17. 5. 2016, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) č. 1222/2014, pokud jde o regulační technické normy pro upřesnění metodiky určování globálních systémově významných institucí a vymezení podkategorií globálních systémově významných institucí;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/72 ze dne 23. 9. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy upřesňující podmínky pro povolení výjimky týkající se údajů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/180 ze dne 24. 10. 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU, pokud jde o regulační technické normy upravující standardy pro posuzování srovnávacích portfolií a postupy ke sdílení těchto posouzení;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/208 ze dne 31. 10. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy pro dodatečný odtok likvidity odpovídající potřebám kolaterálu, který je výsledkem dopadu nepříznivého tržního scénáře na derivátové transakce instituce;
- Prováděcí nařízení Rady (EU) 2016/111 ze dne 28. 1. 2016, kterým se provádí nařízení (EU) č. 101/2011 o omezujících opatřeních vůči některým osobám, subjektů a orgánům vzhledem k situaci v Tunisku;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/322 ze dne 10. 2. 2016, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) č. 680/2014, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o podávání zpráv institucí pro účely dohledu v souvislosti s požadavkem krytí likvidity;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/200 ze dne 15. 2. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o zpřístupňování informací o pákovém poměru institucí podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/313 ze dne 1. 3. 2016, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) č. 680/2014, pokud jde o doplňkové měření sledování likvidity pro podávání zpráv týkajících se likvidity;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/818 ze dne 17. 5. 2016, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) č. 1030/2014, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o jednotné formáty a datum pro účely zveřejnění hodnot používaných pro identifikaci globálních systémově významných institucí podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;

- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/892 ze dne 7. 6. 2016 o prodloužení přechodných období týkajících se kapitálových požadavků pro expozice vůči ústředním protistranám stanovených v nařízeních Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 a (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1702 ze dne 18. 8. 2016, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) č. 680/2014, pokud jde o šablony a pokyny;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1646 ze dne 13. 9. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o hlavní indexy a uznané burzy v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/2070 ze dne 14. 9. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy o šablonách, definicích a řešeních v oblasti informačních technologií, které mají instituce používat při podávání zpráv Evropskému orgánu pro bankovníctví a příslušným orgánům podle čl. 78 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1799 ze dne 7. 10. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o přiřazování úvěrových hodnocení od externích ratingových agentur pro účely úvěrového rizika dle čl. 136 odst. 1 a 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1801 ze dne 11. 10. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o přiřazování úvěrových hodnocení od externích ratingových agentur pro účely sekuritizace v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/2227 ze dne 9. 12. 2016 o prodloužení přechodných období týkajících se kapitálových požadavků pro expozice vůči ústředním protistranám stanovených v nařízeních Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 a (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/230 ze dne 17. 2. 2016, kterým se mění prováděcí rozhodnutí 2014/908/EU, pokud jde o seznamy třetích zemí a území, jejichž požadavky na dohled a regulaci jsou považovány za rovnocenné pro účely zacházení s expozicemi podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/2358 ze dne 20. 12. 2016, kterým se mění prováděcí rozhodnutí 2014/908/EU, pokud jde o seznamy třetích zemí a území, jejichž požadavky na dohled a regulaci jsou považovány za rovnocenné pro účely zacházení s expozicemi podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013.

2) Přípravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2016) a další iniciativy Komise:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013 ze dne 26. 6. 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013 ze dne 26. 6. 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012 v souvislosti s Návrhem nařízení Evropského Parlamentu a Rady, kterým se stanoví jednotná pravidla sekuritizace a vytvoření Evropského rámce pro jednoduché, transparentní a standardizované sekuritizace a o změně směrnice 2009/65/EC, 2009/138/EC, 2011/61/EU a nařízení (EC) č. 1060/2009 and (EU) č. 648/2012;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 806/2014 za účelem zřízení evropského systému pojištění vkladů (tzv. EDIS);
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 806/2014, pokud jde o schopnost absorbovat ztráty a rekapitalizace úvěrových institucí a investičních podniků;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/747 ze dne 17. 12. 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 806/2014, pokud jde o kritéria týkající se výpočtu příspěvků předem a o okolnosti a podmínky, za nichž lze úplně nebo částečně odložit úhradu mimořádných následných příspěvků;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění směrnice 2013/36/EU ze dne 26. 6. 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES.

3) Zákony, které nabýly účinnosti v roce 2016:

- žádné

4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2016):

- Zákon č. 461/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb. (účinnost od 1. 2. 2017);
- Novela zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (předpokládaná účinnost ve 2. pololetí 2017);
- Novela zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (předpokládaná účinnost od 3. 1. 2018, část první čl. I body 14, 130 a 134 účinnost od 1. 1. 2019).

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška č. 431/2016, kterou se mění vyhláška č. 71/2011 Sb., o formě, struktuře a způsobu vedení a poskytování údajů, které je banka a pobočka zahraniční banky povinna vést a které je povinna poskytnout Fondu pojištění vkladů (účinnost od 1. 1. 2017);
- Vyhláška, kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů (předpokládaná účinnost v 1. pololetí 2017).

P1.4. Legislativa platebního styku a tržní infrastruktury

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2016:

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/592 ze dne 1. 3. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012, pokud jde o regulační technické normy pro povinnost clearingů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/822 ze dne 21. 4. 2016, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) č. 153/2013, pokud jde o časové horizonty pro likvidační období pro různé kategorie finančních nástrojů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1178 ze dne 10. 6. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012, pokud jde o regulační technické normy pro povinnost clearingů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/2251 ze dne 4. 10. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů, pokud jde o regulační technické normy pro techniky zmírňování rizika u OTC derivátových smluv, jejichž clearing neprovádí ústřední protistrana;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/104 ze dne 19. 10. 2016, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) č. 148/2013, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů, pokud jde o regulační technické normy týkající se minimálních údajů, které mají být vykázány do registrů obchodních údajů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/389 ze dne 11. 11. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014, pokud jde o parametry pro výpočet peněžitých sankcí za selhání vypořádání a činnosti centrálních depozitářů v hostitelských členských státech;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/390 ze dne 11. 11. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014, pokud jde o regulační technické normy pro určité obezřetnostní požadavky na centrální depozitáře cenných papírů a určené úvěrové instituce poskytující bankovní doplňkové služby;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/391 ze dne 11. 11. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014, pokud jde o regulační technické normy dále upřeshňující obsah zpráv o internalizovaném vypořádání;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/392 ze dne 11. 11. 2016, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014, pokud jde o regulační technické normy

v oblasti povolování, dohledu a provozních požadavků kladených na centrální depozitáře cenných papírů;

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/610 ze dne 20. 12. 2016, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012, pokud jde o prodloužení přechodných období týkajících se složek penzijního systému;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2017/105 ze dne 19. 10. 2016, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) č. 1247/2012, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o formát a četnost vykazování obchodů do registrů obchodních údajů podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2017/393 ze dne 11. 11. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o vzory a postupy pro podávání zpráv a předávání informací o internalizovaném vypořádání podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2017/394 ze dne 11. 11. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy pro standardní formuláře, vzory a postupy pro povolování, prověřování a vyhodnocování centrálních depozitářů cenných papírů, pro spolupráci orgánů domovského a hostitelského členského státu, pro konzultaci orgánů, které se podílejí na udělování povolení poskytovat bankovní doplňkové služby, postupy zajištění přístupu, na nichž se podílejí centrální depozitáři cenných papírů, a prováděcí technické normy pro formát evidence, kterou musejí centrální depozitáři cenných papírů vést podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/377 ze dne 15. 3. 2016 o rovnocennosti regulačního rámce Spojených států amerických pro ústřední protistrany, které jsou povoleny Komisí pro obchodování s komoditními futures (Commodity Futures Trading Commission) a podléhají jejímu dohledu, požadavkům nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/1073 ze dne 1. 7. 2016 o rovnocennosti určených smluvních trhů ve Spojených státech amerických v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/2269 ze dne 15. 12. 2016 o rovnocennosti regulačního rámce pro ústřední protistrany v Indii v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/2270 ze dne 15. 12. 2016 o rovnocennosti schválených burz v Singapuru v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/2271 ze dne 15. 12. 2016 o rovnocennosti burz pro finanční nástroje a komoditních burz v Japonsku v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/2272 ze dne 15. 12. 2016 o rovnocennosti finančních trhů v Austrálii v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/2273 ze dne 15. 12. 2016 o rovnocennosti uznaných burz v Kanadě v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/2274 ze dne 15. 12. 2016 o rovnocennosti regulačního rámce pro ústřední protistrany na Novém Zélandu v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/2275 ze dne 15. 12. 2016 o rovnocennosti regulačního rámce pro ústřední protistrany v Japonsku v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/2276 ze dne 15. 12. 2016 o rovnocennosti regulačního rámce pro ústřední protistrany v Brazílii v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/2277 ze dne 15. 12. 2016 o rovnocennosti regulačního rámce Mezinárodního finančního centra v Dubaji pro ústřední protistrany v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2016/2278 ze dne 15. 12. 2016 o rovnocennosti regulačního rámce pro ústřední protistrany ve Sjednocených arabských emirátech v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012.

2) Přípravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2016) a další iniciativy Komise:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o rámci pro ozdravné postupy a řešení krize ústředních protistran a změně nařízení (EU) č. 1095/2010, (EU) č. 648/2012 a (EU) č. 2015/2365;

- Návrh nařízení Komise, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012, pokud jde o prodloužení přechodných období týkajících se složek penzijního systému (předpokládaná účinnost od 17. 8. 2017).

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2016:

- Zákon č. 323/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti peněžního oběhu a devizového hospodářství a kterým se zrušuje zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 18. 10. 2016).

4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2016):

- Zákon č. 452/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (částečná účinnost od 13. 1. 2017, účinnost zbylé části od 1. 3. 2017);
- Návrh nového zákona o platebním styku (předpokládaná účinnost od 13. 1. 2018).

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška č. 382/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 141/2011 Sb., o výkonu činnosti platebních institucí, institucí elektronických peněz, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 12. 2016);
- Vyhláška č. 418/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 274/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o oběhu bankovek a mincí (účinnost od 1. 1. 2017).

P1.5. Legislativa v oblasti pojištnictví a soukromých penzijních systémů

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2016:

- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/869 ze dne 27. 5. 2016, kterým se stanoví technické informace pro výpočet technických rezerv a primárního kapitálu pro vykazování s referenčními daty od 31. 3. do 29. 6. 2016 v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1376 ze dne 8. 8. 2016, kterým se stanoví technické informace pro výpočet technických rezerv a primárního kapitálu pro vykazování s referenčními daty od 30. 6. do 29. 9. 2016 v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1630 ze dne 9. 9. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postupy k uplatnění přechodného opatření na podmodul akciového rizika v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1800 ze dne 11. 10. 2016, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o přidělování úvěrových hodnocení od externích ratingových agentur podle stupnice úvěrového hodnocení v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1868 ze dne 20. 10. 2016, kterým se mění a opravuje prováděcí nařízení (EU) 2015/2450, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o šablony pro předkládání informací orgánům dohledu podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138 ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1976 ze dne 10. 11. 2016, kterým se stanoví technické informace pro výpočet technických rezerv a primárního kapitálu pro vykazování s referenčními daty od 30. 9. do 30. 12. 2016 v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/97 ze dne 20. 1. 2016 o distribuci pojištění (IDD) (přepracované znění);
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2341 ze dne 14. 12. 2016 o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění (IZPP) a dohledu nad nimi (IORP II).

2) Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2016) a další iniciativy Komise:

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/669 ze dne 16. 12. 2016, kterým se opravuje bulharské, české, estonské, francouzské, chorvatské, litevské, maltské, rumunské, řecké, slovenské a švédské jazykové znění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2015/35, kterým se doplňuje směrnice

Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II);

- Iniciativa k vytvoření standardizovaného pan-evropského osobního penzijního produktu;
- Iniciativa přezkumu prováděcího nařízení 2015/35 k Solventnost II, která by měla vyústit v navržené změny pravděpodobně v roce 2018.

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2016:

- Zákon č. 376/2015 Sb., o ukončení důchodového spoření (účinnost od 1. 1. 2016);
- Zákon č. 377/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření (účinnost od 1. 1. 2016);
- Zákon č. 304/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (účinnost od 23. 9. 2016);
- Zákon č. 295/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí), ve znění pozdějších předpisů (ZPZ) (účinnost od 1. 12. 2016).

4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2016):

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění, ve znění pozdějších předpisů;
- Návrh zákona o distribuci pojištění a zajištění a návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o distribuci pojištění a zajištění.

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška č. 198/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 347/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o finančních konglomerátech, ve znění vyhlášky č. 250/2013 Sb. (účinnost od 1. 8. 2016);
- Vyhláška č. 305/2016 Sb., o předkládání výkazů pojišťovnami a zajišťovnami České národní bance (účinnost od 23. 9. 2016);
- Vyhláška č. 306/2016 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví (účinnost od 23. 9. 2016);
- Vyhláška č. 307/2016 Sb., o žádostech podle zákona o pojišťovnictví (účinnost od 23. 9. 2016).

PŘÍLOHA 2: DOPLŇUJÍCÍ TABULKY

Tabulka P2.1: Úvěry podle druhového hlediska

K 31. 12. (mld. Kč)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Kontokorentní a debetní zůstatky běžných účtů	143,3	142,9	143,6	148,2	150,9	156,5	5,6	3,7
Spotřební úvěry (bez KTK a deb.zůstatků na BÚ)	186,7	185,3	187,0	186,3	202,6	213,9	11,3	5,6
Úvěry na bydlení bez hypotečních	143,8	138,6	132,2	127,1	126,9	128,8	1,9	1,5
Hypoteční úvěry na bytové nemovitosti	710,1	747,6	789,5	844,3	911,6	992,7	81,1	8,9
Hypoteční úvěry na nebytové nemovitosti	114,8	116,6	120,2	120,7	117,9	107,5	-10,4	-8,8
Ostatní úvěry	415,5	415,8	514,7	545,2	544,4	556,2	11,8	2,2
Investiční	554,4	577,5	585,4	619,6	697,2	765,2	67,9	9,7
Na přechodný nedostatek zdrojů	4,0	2,7	2,6	2,5	0,5	0,5	0,1	13,5
Na obchodní pohledávky	31,7	33,0	39,1	41,1	30,4	29,2	-1,2	-4,1
Celkem	2 304,3	2 360,0	2 514,3	2 514,3	2 634,9	2 782,4	147,5	5,6

Pramen: ČNB – ARAD

Tabulka P2.2: Základní ukazatele vývoje stavebního spoření v ČR

K 31. 12.		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nově uzavřené smlouvy o stavebním spoření	počet	410 461	433 093	449 588	481 439	373 096	403 259
	změna (%)	-23,0	5,5	3,8	7,1	-22,5	-8,1
Průměrná cílová částka u nově uzavřených smluv o stavebním spoření fyzickými osobami - občany	objem (tis. Kč)	346,2	366,1	370,8	336,0	371,1	383,9
	změna (%)	15,2	5,7	1,3	-9,4	10,5	3,4
Smlouvy o stavebním spoření ve fázi spoření	počet	4 550 468	4 316 999	4 066 684	3 825 367	3 503 349	3 312 077
	změna (%)	-6,1	-5,1	-5,8	-5,9	-8,4	-5,5
Přiznaná státní podpora	objem (mld. Kč)	10,7	5,3	5,0	4,8	4,6	4,3
	změna (%)	-8,6	-50,7	-6,4	-3,9	-4,2	-6,2
Průměrná státní podpora přiznaná na smlouvu o stavebním spoření za příslušný rok	objem (Kč)	1 324,0	1 312,3	1 315,7	1 314,7	1 326,5	---
	změna (%)	-49,7	-0,9	0,3	-0,1	0,9	---
Naspořená částka	objem (mld. Kč)	433,4	435,0	429,1	413,6	384,2	362,6
	změna (%)	0,8	0,4	-1,4	-3,6	-7,1	-5,6
Úvěry celkem z toho ze stavebního spoření překlenovací ¹⁴²	počet	956 659	894 358	815 160	752 558	695 439	650 214
	počet	552 999	521 312	471 441	425 508	380 873	339 809
	počet	403 660	373 046	343 719	327 050	314 566	310 405
	změna (%)	-3,7	-6,5	-8,9	-7,7	-7,6	-6,5
Úvěry celkem z toho ze stavebního spoření překlenovací ¹⁴²	objem (mld. Kč)	293,1	282,2	261,4	249,6	242,7	240,6
	objem (mld. Kč)	55,8	55,7	51,7	48,0	43,9	40,0
	objem (mld. Kč)	237,3	226,5	209,7	201,6	198,7	200,6
	změna (%)	-0,1	-3,7	-7,4	-4,5	-2,8	-0,8
Úvěry celkem / naspořená částka	poměr (%)	67,6	64,9	60,9	60,4	63,2	66,4

Pramen: stavební spořitelny

¹⁴² Úvěry podle § 5 odst. 5 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka P2.3: Alokace aktiv penzijních fondů

K 31. 12. (tržní ceny, mld. Kč)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Podíl 2016 (%)
Dluhopisy	214,2	235,9	256,9	300,3	324,4	356,8	88,7
Pokladniční poukázky	0,6	6,8	0,9	1,7	4,7	0,0	0,0
Akcie	1,0	0,6	0,9	0,5	0,9	1,4	0,4
Podílové listy	5,7	3,1	3,8	5,0	6,5	8,8	2,2
Peníze a ostatní aktiva	26,0	26,8	34,9	31,7	36,5	35,1	8,7
Celkem	247,5	273,2	297,4	339,2	373,1	402,1	100,0

Pramen: APS ČR, ČNB – ARAD

Tabulka P2.4: Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění v transformovaných fondech

K 31. 12.		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Smlouvy o penzijním připojištění ¹⁴³	počet	4 565 741	5 134 862	4 886 675	4 585 149	4 281 621	3 999 304
	změna (%)	0,8	12,5	-4,8	-6,2	-6,6	-6,6
Nová penzijní připojištění	počet	457 033	1 128 020	-	-	-	-
	změna (%)	-7,8	146,8	-	-	-	-
Penzijní připojištění s vedenými příspěvky zaměstnavatele	počet	1 271 934	1 317 563	1 339 000	1 313 766	1 289 925	1 272 665
	změna (%)	-1,0	3,6	1,6	-1,9	-1,8	-1,3
Státní příspěvky poukázané za příslušné období	objem (mld. Kč)	5,6	5,9	6,8	6,6	6,3	6,0
	změna (%)	1,7	5,6	15,0	-3,3	-4,8	-4,7
Příspěvky účastníků ¹⁴⁴	objem (mld. Kč)	23,4	25,5	33,0	31,6	30,1	29,6
	změna (%)	0,9	8,8	29,3	-4,3	-4,6	-1,5
Průměrný měsíční státní příspěvek	objem (Kč)	105,4	108,0	117,0	119,0	122,0	124,0
	změna (%)	0,4	2,5	8,2	2,1	2,5	1,6
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	objem (Kč)	441,7	465,0	568,0	574,0	589,0	606,0
	změna (%)	0,5	5,3	22,2	1,1	2,6	2,9

Pramen: MF

¹⁴³ Údaj uvádí počet připojištění, která nejsou v evidenci ukončena.

¹⁴⁴ Příspěvky účastníků jsou uvedeny bez příspěvků placených zaměstnavateli za své zaměstnance.

Tabulka P2.5: Základní ukazatele vývoje doplňkového penzijního spoření v účastnických fondech

K 31. 12.		2013	2014	2015	2016
Doplňková penzijní spoření ¹⁴⁵	počet	76 669	217 985	361 395	536 759
	změna (%)	-	184,3	65,8	48,5
Nová doplňková penzijní spoření	počet	77 771	145 841	156 062	195 508
	změna (%)	-	87,5	7,0	25,3
z toho s převodem prostředků z penzijního připojištění ¹⁴⁶	počet	1 284	14 221	12 959	17 705
Doplňková penzijní spoření s vedenými příspěvky zaměstnavatele	počet	13 461	40 719	72 358	111 137
	změna (%)	-	202,5	77,7	53,6
Státní příspěvky poukázané za příslušné období	objem (mld. Kč)	0,062	0,270	0,539	0,857
	změna (%)	-	335,5	99,6	59,0
Příspěvky účastníků ¹⁴⁷	objem (mld. Kč)	0,342	1,341	2,573	4,072
	změna (%)	-	292,1	91,9	58,3
Průměrný měsíční státní příspěvek	objem (Kč)	143	148	152	156
	změna (%)	-	3,5	2,7	2,6
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	objem (Kč)	749	722	722	741
	změna (%)	-	-3,6	0,0	2,6

Pramen: MF

¹⁴⁵ Stav ke konci období; údaj uvádí počet doplňkových penzijních spoření, která nejsou v evidenci ukončena.

¹⁴⁶ Prostředky byly převedeny z transformovaného fondu do účastnického fondu podle § 191 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.

¹⁴⁷ Příspěvky účastníků jsou uvedeny bez příspěvků placených zaměstnavateli za své zaměstnance.

Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2016

Vydavatel
Ministerstvo financí, Letenská 15, Praha 1
Červen 2017

© Ministerstvo financí

1. vydání
Číslo svazku: 1
Počet stran: 114
Zpráva je rovněž dostupná v tištěné verzi.

ISBN 978-80-7586-001-9